[illegible]

[illegible]

1871 [illegible]

1683 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 100 400

ՖՃ [illegible] 32

[illegible]

[illegible] 676

[illegible]

66 [illegible]

64 ԱՀ
339/339

ԳԻՐՔ
ԱՌԱԿԱՑ
ԵՒ
ԱՌԱՍՊԵԼԱԲԱ-ՆՈՒԹԵԱՆՑ
ՈՐՔ
ԱՂՈՒԵՍԱԳԻՐՔ։

՚Ի Հայրապետութեան Տեառն
Եղիազարու ամենից Հայոց
Կաթուղիկոսի Սրբոյ Էջ-
միածնի. և ՚ի միապետու-
թեան Լուսովիկոսի չո-
րեքտասան երորդի
արքային Գաղ-
ղիացւոց։

՚Ի Մարսիլիայ։

Յամի նէր մարդեղութեան Տեառն
1683. Յուլիսի. 1։

9(47.925) + 891.99

Ոգեմ զբանս գովեստի.
Ճշմարտաբան տունս մեծի.
Սակաւ բանիւ յայտածողի.
բայց զօրութե՟ զարմանալի:
Կաթնաբուծից չամոքելի.
բայց գիտողաց ախորժելի:
Ու գիտողաց զկէտ սահմանի.
իմաստութե՟ն որ ըստ կարգի:
Ներակերտեալ զբանս աշխարհի.
տարորոշեալ ըստ գաւառի:
Իւրաքանչիւրսն ըստ պատշաճի.
Մովսէս քերթող խորենացի:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Арм. ССР
им. А. Мясникяна
ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎ.

19ա

Աշխարհացոյց Մովսէսի Խորենացւոյ.

ՅԱՂԱԳՍ ԱՇԽԱՐՀԱ
գրութեան՝ յԱ.ծային
գիրս ոչ ուրեք գտա
նեմք ոճով ասացեալ. այլ դոյզն
ինչ՝ դուն ուրեք՝ և այն դժուարա
հաս և տաժանելի. Արդ՝ մ~ք

հաք դօգա եղեալ մեզ յարտա
քինան հարկաւորիմք ձեռնարկել։
Որով զշխարհագրութիւն յարմարե
ցին 'ի ճանապարհորդութէ' և 'ի
նաւարկութէ' և ստուգեցին յերկ
րաչափութէ. և ինքն երկրաչափու
թիւն' գտաւ յաստեղաբաշխութէ.
Ի՛ անկի՛ ուշեղեալ. առաջինքն խա
կային, թէ որք տեղիք երկրի, ընդ
որովք են կացեալք մասամբք երկ
նայնոյ բոլորակին։ Եւ զմեծութիւն
տունջեան և գիշերոյ. և զոր 'ի վերն
երկրի. և զոր 'ի ներքոյ երկնից միշտ
բերելով. յայտնեն և զբնակութիւն
մարդկան։ 'Ի միջօրական գծէն
զգիրն առնելով աշխարհական չա
փու ըստ ճանապարհորդութէ և
ըստ նաւարկութէ. իմացեալ զկայ
անսն և զփոփոխիլն. զայլ այլ ուր
այլ ազգես երևեալ. քանզի ի վերն այրե
ցածին բերին կենդանատեսակքն՝
մտանին և ծագին։ Բայց փոքր
արջն գերիվերոյ կացեալ լինի երկ
նի 'ի հիւսիսային կողմանն աշ
խարհիզք հինգ հարիւր և երկու հըն
գե

գերեկօք։ Իսկ անդէն Թուլիս
կղզի․ որ մինչէ զհիւսիսականացն,
և ծանուցելոյ երկրի իբրև զգետ՝
ըստ լայնութեն չափու։ որպէս ի միջօ
րէական շրջանակն երեքհարիւր և
վաթսուներկու բիւրուք՝ վեցհա
զարեկօք մասամբք։ Հինգ հարիւր
չափուց ասպարիզաց․ մեծ շուրջօ
նելութբ։ Իսկ ՚ի հարաւայինն,
խոնարհի ՚ի ստուգականն․ և այլա
կերպ զայլն երևեցուցանէ․ ո՞պ
Թէոդորոս Սամոստացի պատմէ
զՀնդկաց․ Թէ ՚ի լիմիմէութիկոնն
նաւելով յերկիրն՝ ունելով զսու
ռոնն միջերկնեայ՝ և գլուդայ ընդ
մէջ կիսուռիայ։ Իսկ յայլիայ է մէջ
նաւելով երկրականն․ զտանամբոս
աստղ՝ որ է պպոտ ՚ի նոցանէ եր
Թեալ․ և՝ ի մէջ նոցա Գ․պոլիկիկոն
հնչական․ և այլ բազում ինչ։
Իսկ զցամաքեալ գօտին բերելով
ընդ մէջ տիեզերականին՝ առ եթէ օ
պայց․ ոչ Ճանապարհորդութենէ
յՐ․կեզիբայ աշխարհէն։ Իսկ ըզ
Դ՝ ուասոն ծայր ընդ Ճիմեռնային շաւ

զօք՝ յաներևականն և 'ի տուզա
կանն կոյս. Ի. անգի և յեօթնէ նա
հանգէն մինն տուեալէ հարաւայ
նոյ միջօրէականի գծին. և զայլևս
վեցն 'ի նմանէ յարջայինն կոյս.
Այսպէս և երկու ընդայլինս ժամս
ունելով. երեք է Աղէքսանդրիայ.
կիսաժամաւ յառաջ մատուցեալ՝
ողջ և ամ. Զօրս Պուտոս՝ որ է մի
ջին նահանգացն, ըստ գնտակին
յայտնութեցն. Հինգ ընդ Հռոմ.
Վեց ընդ Կոստանդնու պօլիս.
Եօթն ընդ Սկիւթիայ. և ամ աշ
խարհաց գոյցին դասեցան. Յորս
նախ առնլի է զահեզերաց ստորա
գրութիս, նմանութե երկու գնտա
կան աստղականաւ՝ զկէս շրջանա
կին մեծի՝ ունելով հարիւր և ութ
սուն երեք բնակութի մարդկան.
Ն. և զվերաչափութի առնելով ժա
մնդիտականաւն, 'ի ձեռն երևե
լոյ աստուորօն և սկսթիոն գործ
արանաց. բայց կարևոր է Պէտ
րեկեալ առ 'ի ցամաքաչափութի.
որ է Պաղոմեոս և Սողզէոս. չա
փեալ

փռեալ ասպարիզք զա̃մ բնակութե
մարդկան: Երկայնութե յԱ.րև
մտից սկիզբն արարեալ՝ որ է ծով
անծանօթ Ովկիանոս: Ի ծայրէ
անծանօթ աշխարհին մինչև յԱ.րև
ելս՝ յեզր անծանօթ երկրի մասունս
հարիւր ութսուն: Սոյնպէս և լայ
նութե սկիզբն արարեալ յայրեցե
լոյ գօտւոյն՝ չափեալ զհիւսիսիւ.
անծանօթ ծով և երկիր՝ մասունս
վաթսուն և հինգ, և դարձեալ յայ
րեալ գօտւոյն 'ի հարաւակոյս չա
փեալ յանծանօթ երկիր՝ մասունս
տասն և հինգ՝ լինիլ ա̃մ լայնութե
մասունս ութսուն: Եւ առաւել
յարտաքս կոյս քան զայս՝ չէ ուրուք
զեզր երկրի տեսեալ՝ և կամ գ.խոա
ցեալ՝ ոպ̃ ասէ Պտղոմէոս: Ա.յլ ծա
նօթ կոչի երկիր և ովկիանոս. յորս
երկրադիր բոլորակին տիեզերս
գրութեցն առեալ Պապոյ Ա.լէք
սանդրացւոյ համառօտաբար երկ
րագրութե: Յորմէ մեր ծայրա
քաղ արարեալ զմեծամեծսն և
զնշանաւորսն միայն. և զչափս որ

չափութեանցն. ոչ ըստ յատակի երկրի՝ այլ ըստ բարձրացեալ լերանց տեսութեան. ընդ սոսա անցանելով ՚ի ձեռն գործարանաց. նկարելով զնոյնս արեգական և լուսնի և աստեղաց. ըստ տանց իւրեանց եօթն նահանգացն՝ փոփոխման սահմանաց. Եւ է սահման բան կարճառօտ յայտնիչ բնութեան ենթակայ իրողութեան. որ զիւրն ՚ի ներքս փակէ՝ և զայլն ՚ի բացորոշէ՝ և չափէ զմասն. Եւ է մասն հինգ հարիւր ասպարէզ. և ասպարէզն է հեռագնացութեան՝ այսինքն է վտաւան մի. Եւ է ասպարէզն ըստ օդաչափութեան քայլս հարիւր. և քայլն վեց ոտն է. և ոտն վեց մատն. Միղոնն ասպարէզ մի. իսկ ասպարիզաց ասպարէզն հարիւր և քառասուն երեք քայլ. և մղոնն է եօթն ասպարէզ. Ըստ լինիլ գետնաչափութեան մղոնն հազար քայլ. Եւ փարսախն երեք մղոն է. Ի. այց օդաչափութեան՝ է մասն հինգ հարիւր ասպարէզ ՚ի լայն երկրաչափութեան, և նոյն չափէ երկայնութեան

թին չորեքկուսի։ ո՞չ զի լինել մասին
եօթանասուն և մի մղոնս։ չորք եօթն,
քսան և ութն։ Արդ՝ այս չափով
չափեցին զերկիր և զծով. սկիզբն
արարեալ յայրեցելոյ գօտւոյն՝ զոր
կոչեն միջօրական գիծ։ յորում
բնաւին ոչինչ բուսանի. յաղագս
միշտ յաճախելոյ ընդ նմա արեգա
կանն յամառնային եղանակն։ զեղա
նակ ձմեռնային փոփոխեալ և անդ
րէն դարձեալ։ Ս̃ որոյ ասացին
զարեգակն շատ փոքրագոյն քան
զերկիրս զայս լինել։ քանզի՝ վեցեր
որդ կամ երրորդ լինել արեգական։
զերկուս նահանգան ասելով բովան
դակութե արեգական՝ այսինքն է
օթևանս քառասուն. յորմէ ըստ
հեղման օդոյն նրբացեալ բոլոր
քութե ասացին զայրեցական գօ
տին. և աստ՝ և անդ։ Եւ նորա
զՈվկիանոս ընդ միջելով ՝ի բնա
կութենն։ և հարաւային կլիմագն
տին։ զոր ընդդէմ երկրի կոչեցին,
բնակելոյ երկրիս մեծութե։ ոչ
ըստ սմա՝ այլ հիւսիսային կլիմագն

տին. զոր կոչեն գոյացեալ: Քանզի
՚ի նմա ասացին փոքրագոյն գծա
գրեալ՝ վն̃ անձուկ գոլոյ բոլորա
կին. և զդէմսն նմանապէս նորին
հարաւային եզրն զոր կոչեն ցամա
քեալ: Եւ ոչ միայն զայրեցեալ գօ
տեւան ասեն զովկիանոս՝ և զա̃մ
երկրաւն շուրջ գոլ: զոր և Կոստան
դինոս Անտիոքացի ՚ի քրիստոնէա
կան տաղագրութե̃ն ասէ՝ յաղագս
տապանակին անցելոյ՝ յարևելեան
երկրէն առ մեզ՝ ՚ի մէջս կայս: Բայց
Պտղոմէոս՝ որոյ արք բազմաշրջու
թե̃ զա̃մ չափեցին: ոչ ասեն շուրջ
լինել զովկիանոս այլ ՚ի միոյ կողմա
նէ անկեան՝ հիւսիսոյ արևմտից՝
և տարածի յարևելս կոյս ընդ հիւ
սիսի. յերկուց մասանցն մասն մի
ընդ արևմուտս: Ի հարաւակոյս
՚ի չորս մասանցն. երեք մասունքն
որք ՚ի նմանէ սկսեալք զանծանօթ
երկրէ ասէ շրջապատեալ զբնա
կութի մարդկայինս բնութե̃: Եւ
զերից ծովուցն մեծամեծաց ըզ
ընդկայնոյն ասեմ: և զՅունակա
նէն

նէն. և զՎրկանին ծով: և երկիր բնակութիւն մարդկան ասէ շուրջ լինիլ զնոքօք՝ և է ճշմարիտ:

Գ. Աշխարհագիր հատուած երկրորդ.

Բանզի զՅունականաւն և զԼաթինականաւն, և մերոց իսկ արանց պատահեցաւ շուրջ անցանիլ. յորոյ վարկանիմ և զՀնդկայնոյն նոյնպէս լինիլ: և ո՛չ որպէս ոմանք ասացին Ովկիանոսի պարունակեալ զաշխ՝ հմ: այլ հաւանեալ եմ Պտղոմեայ պատմութեան. որոյ արք զայրեցեալ գօտեաւն անցին ՚ի հարաւոյ կոյս. և զազգսն զայնոսիկ ճշգրտեցին. և զաշխարհս Ճաքակաց նորա չափեալ՝ Յակիզխաիթրայ մինչև ՚ի լուսնի լեառն և անդր ևս՝ յանծանօթ երկիր. և շուրջ եկեալ զանծանօթ երկրաւն՝ յՈվկիանոսէ մինչև ցՈվկիանոս՝ և զևս առաւելն լուեալ. զորս ո՛չ երբեք կոխեալ ոտն՝ և կամ տեսական մարդոյ. որում Գ. ծայրին գրոց ՚ի ճահ գան վկայութիւնք. որպէս Յօբ ասէ. Թէ ձգեաց զհիւսիս զոչընչ

չէա

չիւ. և եթէ հրաման տուեաց զե
րեսս ջ ւրց, այսինքն եթէ հրամանն
Այն բաւականէ ունիլ զեզր ջրոցան
ծանօթի ծովու. ոչ պխտոյացել ան
ցանել երկրի. և ոչ եզր սպառուա
ծի անծանօթի երկրի պխտոյացեալ
ջրոյ. բայց թէ և է զանծանօթ
երկրաւ ծով. կամ շուրջ զանծանօ
թիւ ծովու երկիր. մեք ոչ անհաս
եղեալ մտածութեանց լսեմք. և
գրեմք զայս միայն. որ կոխեաց
տոն, և ետես ակն մարդոյ.

Յ՛րդ՝ սկսցուք ըստ Պապայ Մ. մէք
սանդր ցւոյ երկրագծութեն՝
որ ըստ ինքնագիր բոլորակին Կղօ
դեայ Պտղոմէայ տիեզերագրու
թեանն չափուց. զոր սկսեալ յայրեցե
լոյ գօտւոյն կրկնակի, և՛ ի հիւսիսոյ
և՛ ի հարաւոյ. բայց սկսանի յայրեալ
գօտին յանծանօթէ երկրէն սևնեա
ցւոց՝ անցանելով ԺԵ Աթաւոյբանի
կղզւոյ սոտորոտն. և ընդ Ա. եղօսգե
տոյ վտակն՝ և ընդ տմ Ա. թէ օպայս
ըստ հարաւոյ կողմանէ Մ. է ոքեմաց

եւ

լերինն. որ կոչի աստուածոց աթոռ.
ընդ ձկնակեր Եթէօպայեցիան,
յանծանօթ երկիր. իսկ յՈվկիանո
սէ, զկողմամբք զեփիւռոս հողմոյ
սկսանի. քսան և մէկ մասն է լայնութեն
առ ձկնակերովք Եթէօպայեցովքն
և Խէղքիմաց լերամբք. և պատէ
զարևմուտս, մինչև իսպառ լայնու
թն չափու. և դառնայ առ հիւսի
սի յարևելս մինչև վաթսուն մասն
լայնութենն. որ է հանդէպ Կարկինէ
տեան ծոցոյն Պոնտոսի առ Մէոտե
անիւ. և անտի յառաջ անծանօթ եր
կիր. և պատէ զմնացեալ մասունսն
հիւսիսոյ. և զարևելս և զհարաւա
քսան մասն յարևելից մինչև ցնոյն
Ովկիանոս. իսկ զաւելին քան զայ
սոսիկ չէ ուրուք տեսեալ և կամ ծա
նուցեալ. վն այնորիկ անծանօթ կո
չի երկիր և Ովկիանոս. և Ովկիանոս
ծանօթ նաւագնացութբ. և կղզեք
երեք հանդէպ ներքսագոյն Լիբիոյ
որք երանելեաց կղզիք կոչին. և դա
ցա ժբ արևմտից վեց կղզի այլ է. և դա
ցա 'ի հիւսիսայինն չորս կղզիք հան
դէպ

դէպ Մօրիտանեաց՝ և մի նեղուցն
որ կոչի սեպտէ, այսինքն եօթնեակ՝
քանզի զերթն մղոն ունի լայնութի
տեղւոյն՝ որ գետաբար ելանէ յՈվ
կիանոսէ, և ծնանի զյունաց ծովն.
որոյ յարևմուից կղզի կայ այլ մի ևս։
Իսկ Ովկիանոս երթեալ ընդ հիւսիսի
և գրձեալ ընդ արևելս առնէ երկուս
կղզիս մեծամեծս. որք կոչին Բրի
տանացւոց աշխարհք՝ և զՍկուտիս
մեծ կղզի. որոյ հաստարակն անծա
նօթ երկիր համարեալ է. և կղզի մի
այլ՝ որ սկանդրէ անուանի. յորում
գունթք լեալ են. և քան զայս կղզիս
այլ նաւագնացութի չկայ՝ և ոչ հա
սեալ է ոտն մրդոյ. վն այնորիկ կոչի
անծանօթ ծով. մտանեն և գետք
քսան և մէկ յարևմուտէ յՈվկիանոս։

Իսկ երեք ծովք՝ որովք երկիր
շուրջէ։ Առաջին ծով՝ Հնդկայ
ինն. որ կոչի կարմիր ծով՝ յորմէ ծո
ցոյ ելանեն պարսից և արաբացւոց
ծովք. և սահմանի 'ի հարաւոյ ան
բնակ և անծանօթ երկրաւ։

Իսկ

Իսկ յարեւմտից՝ սեննեցւոց աշխար
հաւ. եւ 'ի հիւսիսոյ՝ հնդկօք եւ
պարսիւք եւ արաբացօք: Իսկ յարեւ
մտից Եգիպտացօք եւ Եթէօպա
ցօք:

Երկրորդ ծովն Յունաց՝ որ ծնանի
յԱվկիանոսէ՝ եւ լայնացեալ ձգի
մինչեւ յասորիս. եւ սահմանի յարեւե
լից ասորօք եւ փիւնիկեցօք: Իսկ
յարեւելից հրէաստանիւ հարաւոյ
մինչեւ յԵգիպտոս. իսկ յարեւե
լից հիւսիսոյ միջերկրօք մինչեւ ց
Բաղկեդոն՝ յորմէ ծոցոյ ելանէ
Պոնտոսի ծովն: Իսկ 'ի հիւսիսոյ
Եւրոպիւ մինչեւ ցՍպանէ: իսկ 'ի հա
րաւոյ Լիբիւ մինչեւ ցնոյն Սպանէ.
Երրորդ ծով Վրկանի՝ որ կոչի կաս
բից ծով. եւ ձգի երկայնութիւնն 'ի
բերանոյ երասխայ եւ կուր գետոյ
մինչեւ մուտս Պօղէտիւէօմէտայ
գետոյ. եւ սահմանի յարեւմտից հայ
օք. իսկ յարեւմտից հիւսիսոյ աղւա
նիւք՝ եւ Մասքթօք. իսկ յարեւելից
հիւսիսոյ Սկիւթացօք. իսկ յարեւե

լից

լից աղգաւն՝ որ կոչի Արիականք
ամբոստանէ.ք։ Իսկ յարևելից հա
րաւոյ Վրկան աշխարհաւն։ Իսկ 'ի
հարաւոյ Վարօք՝ Պեղփօք՝ և Պեղ
մօք՝ և Սաբիւք. մինչև 'ի մուտս
Երասխոյ։ 'Նոյնպէս և զերկիր բա
ժանեալ յերիս. յԵւրոպիայ 'ի Լի
բիայ՝ և յԱսիայ. և ունի զարևմտա
կան հիւսիսային կողմանէ Եւրո
պիա մինչև 'ի Տանայիս գետ Եւ զա
րևմտական հարաւայնով կողմամբ
Լիբիայ մինչև ցկարմիր ծովն։
Իսկ այսոցիկ սահմանաց յարևելա
կողմ զհիւսիս և զհարաւ զմէջ
Ասիա ունի մինչև ցանծանօթ եր
կիր. վ[ասն] որոյ մեծագոյն է քան զայլ
հատուածս։ Իսկ միջոց աշխար
հի բնակութ[եա]ն մարդկան Պտղոմէոս
զԵրջանիկն զԱրաբիայ ասէ. բայց
ես ոչ հաւատամ։ քանզի Աւետա
րանն զԵրջանիկն Արաբիոյ ծագա
երկրի կոչէ. ուստի եկն դշխոյն հա
րաւոյ՝ բայց մէջ լոյն՝ որ զմիաչափ
հաւասարութիւն ունի 'ի ծայրիցն և
միջերկրացն. և այն է Սոէմ, որում և

Ո՛ճայինք գիրք վկայեն. Թէ
պէտ զչափուցն Պտղոմեայ երկայ
նատարած յարևելս կոյս։ այլ զեր
կուս չափս ՚ի մի գնելով նկարա
գրեսցուք այսպէս. և Հարաւայինն
ութ աւելի գոյ քան զՀիւսիսայինն
ըստ Պտղոմէական չափուն. զոր եր
կու ՚ի մի եդեալ կերպագրեսցուք
զերկայնութիւն չափուցն, ութսուն
ամբողջ պահեսցուք՝ մ̃ զինեղէ, և
զՀարիւրն կրկնեսցուք լինի յիսուն,
և այնպ̃ նմանագրեսցուք։ Նոյնգու
նակ և ըստ Հարաւոյ յայրեցական
գօտեաւն կրկնեսցուք զութն ՚ի
չորս. և բերէ ստուգապ̃ զնմանութ̃
զՊտղոմէական երկրագրութ̃ն։
Եւ արդ՝ որով Հետև բովանդակե
ցաք զՀասարակախօսութիւն. այսու
Հետև սկսցուք պատմել զաշխարՀ
առանձինն ըստ գրոց տեղագրու
թեցն Պապայ աղէքսանդրացւոյ.
սկիզբն արարեալ յարևմուտ յՈվ
կիանոսէ. ՚ի սպանիոյ աշխարՀէ։

19
8237-57
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ-Арм.ССР

Բատանօր աշխարհ Եւրոպիոյ:

Սպանիա է երեք անկիւնի իմն ձեւով. կալով 'ի մէջ ծովու ցորպէս կղզի. սահմանի յարեւմտից եւ հիւսիսոյ Ովկիանոսիւ: Իսկ յարեւելից Պիւռենեան լերամբ: Իսկ 'ի հարաւոյ յունաց ծովուն: Նա բաժանի նա յերիս աշխարհս փոքունս: որք ունին գաւառս բազումս՝ եւ քաղաքս. զորս անուանք յիշատակել աշխատութին անչափ համարեցաք. եւ ոչ միայն զգաւառս եւ զքաղաքս, այլ եւ խորհեցաք միայն գրել զլերինս անուանիս՝ եւ զգետս հզօրս՝ եւ զքաղաքս հոյակապս. եւ եթէ այլ ինչ նշանաւոր իցէ: Թողլով իբաց զԹիւս եւ զչափս եւ զմանրամասնս բար պատմութիւնս:

Բրիտանացւոց՝ որք են երկու կղզիք 'ի հիւսիսային Ովկիանոսի 'ի վերոյ կողմանէ Սպանիոյ. եւ անուն արեւմտեան կղզւոյն՝ Իբեռնիա. եւ է գարեհատաձեւ ձըձկէն՝ յորում գետք հզօրք տասն

եւ

ւմբոց՝ և ազգք բազումք. իսկ անուն արևելեայն կղզւոյն՝ Բոռնէոն, որ է մեծ քան զնա՝ և է տգրկաձև բազմաճիւղ. յորում գետք հզօրք քսանևհինգ. և յոյժ մեծ ածառք անտառք և շուրջ զկղզեաւն մանունք կղզիք քառասունևհինգ և Թուղիս մեծ կղզի:

Գաղղիա յարևելից կալով սպանիոյ. և սահմանի 'ի հիւսիսոյ, և յարևմտից Ովկիանոսիւ. իսկ 'ի հարաւոյ յարևելից յունաց ծովուն: և բաժանի Գաղղիա աշխարհս չորս: յորում լերինք մեծք և գետք հզօրք քսանևհինն. և կղզիք շուրջ զիւրև առ տասն և չորս: ունի քաղաքս՝ և ազգս ե̃ղւմն՝ և հզօրս. զազգն Փռանկաց. լինի 'ի նմա գօմէշ սպիտակ և սպանող:

Գերմանիա, յելից կալով Գաղղիոյ առ հիւսիսայն Ովկիանոսիւ. մինչև ց Սարմատացւոց լերինսն. և ց'Դանոբ գետ. որ է Յ.

զու Ռուսաց. գայ և մտանէ ՚ի Պոնտոս ծովն։ և սա մեծ է քան զՏօնաւիս։ ունի Գերմանիա ազգս եօթն՝ յորոց մինն Գունդք. ունի լերինս անուանիս երեք։ ունի և գետս հզօրս տասնևմի՝ և կղզիս ինն, և անտառս չորս յոյժ մեծամեծս. ունի և զերկաթակտրութի։

Դաղմատիա յելից կալով Գաղղիոյ և առ երի Գերմանիոյ՝ և սահմանի յարևմտից ակամբք Պանոնեայ գետոյ. իսկ ՚ի հիւսիսոյ և յարևելից նոյն Պանոնեայ դարձուածօքն. իսկ ՚ի հարաւոյ՝ Յոնիոն ծոցովն. և ունի Դաղմատիա աշխարհս վեց՝ քաղաքս և գաւառս բազումս։ ունի և լերինս վեց՝ և գետս քսան՝ և կղզիս եօթն։ Լու լենի ՚ի Դաղմատիայ գաղան ոմն զեզն՝ Բոնոնոս անուն. որ զկուն ձգէ որսորդաց խուրոց, և այրէ։

Իտալիայ է յարևելից Գաղղիոյ՝ և առ երի Դաղմատիոյ ՚ի հիւսի-

սոյ

ռոյ կուսէ․ և սահմանի ըստ արև-
մտից և հիւսիսոյ՝ Ապախացօք, և
Սկուէ լերամբք․ իսկ ըստ հիւսիսոյ
և արևելից, Յունականն և Ադրիա-
կանաւ խորշիւն․ իսկ ըստ հարաւոյ
Միւձեռնական Պիղագոսիւն։ Եւ
ունի Իտալիայ աշխարհս վեց․ քա-
ղաքս և գաւառս բազումս․ ունի և
լերինս, և գետս տասնևվեց․ և կղզիս
տասնևեօթն․ յորոց մինն Պոնտիայ՝
ուստի Պիղատոսն էր։ Ունի և մայրա-
քաղաքս երկուս․ զՀռոմայական Վենետայ
և զմեծն Հռոմ, բայց են յԻտալիայ
և այլք աշխարհք Կօսիկ անուն․ 'ի
Ովկիանոս կղզոյն․ չորս հարիւր
մղոնաւ շրջապատելով․ յորում
գաւառք տասնևչորք․ և գետք վեց
և մի Ոսկի անուն լեառն՝ ուր ոսկի
և արծաթն հատանի երկրաբու-
սակ իբրև ծնեբեկ․

Սարդոնիա է մեծ կղզի․ հուպ
կալով 'ի Ովկիանոս կղզին ընդ-
հարաւոյ․ երկայն թևով 'ի հիւսի-
սոյ 'ի հարաւակոյս։ Եւ ունի գետս

ջրոց. և լերինս դժուարս, և ամուր
տեղիս։ յորում քաղաքք ինն. և
գաւառք քսան։ մանունք կղզիք
ինն. և շրջապատութն Սարդոնիոյ
եօթնհարիւր ութսուն մղոն։

Սիկիլիա՝ է մեծ կղզի՝ յարևելից
կալով Սարդոնիոյ կղզւոյն. Նաև
է Սիկիլիա երեք անկիւնի ձևով. 'ի
ծայրէ 'ի ծայր հարիւր մղոն. յորում
գաւառք եօթն։ քաղաքք ինն.
գետք տասնևութն. կղզիք տասն
և վեց։ լերինք երկու, և Պաութե
նոս՝ յորմէ գետք բղխեն. և Րաւ
կանոս՝ որոյ կատարն հրով տոչորի.
և է Սիկիլիոյ յոյժ արգաւանդ։

Սարմատացւոց՝ որոյ հասարակն
յարևելից կալով. Օաղուրայ որ
է Պուլղարք Գերմանացւոց՝ առ
Հիւսիսային Ովկիանոսի՝ մինչև
ցանծանօթ երկիր. զոր Պալաք կո
չեն՝ և Ռուպիա լեառն, յորմէ ելա
նէ Տանաւիս գետ. և ունի Սար
մատիա աշխարհս փոքունս՝ և քրիս
տո

տոնէից զՔերսոն Խրիմն, որ է ցամաք կղզի. և 'ի հեթանոսաց բազումս: Ունի լերինս հինգ. գետս տասնևերեք. փոքր լիճ մի. և կղզիս երկուս: ունի և քաղաքս երկուս մինն կոչի Աղեքսանդրու. և միւսն Կեդարու:

Թրակացւոց աշխարհն յարևելից կողմ Դաղմատիոյ: և ունի Թրակիոյ՝ փոքր աշխարհս հինգ, և մի մեծ. յորում են Սկլաւացւոց ազգք քսանևհինգ. որոց փոխանակ մտին Գունդք. ունի լերինս՝ և գետս՝ և քաղաքս՝ և կղզիս և լիճս. և մայրաքաղաք զերջանիկն Կոստանդնուպօլիս:

Մակեդոնիայ ելից կողմ յունական Պիղագոսին՝ առ երի Դաղմատիոյ՝ և Թրակիոյ. 'ի հարաւ Թողլով զԵլլադայ: Եւ ունի Մակեդոնիայ լերինս վեց. և գետս չորս. գաւառս երեսուն՝ քաղաքս տասնևեօթն. ծովս երեք. կղզիս չորս:

Եւ լինի ՚ի Մակեդոնիայ մարմարիոն կանաչ սպիտակախայտ.

Թեսսաղիայ առ երիկալով Մակեդոնիոյ՝ իմէջ Պեղագոսացն. Եւ ունի Թեսսաղիայ փոքր աշխարհս վեց զԵպիւռուզ. զԱքայիայ. զԱտտիկէ. զԵւբեայ զապաուժ. զՄորիտէս մեծ կղզի. եւ Ապելոնիոս ցամաք կղզի: Ունի լերինս՝ եւ գետս եւ գաւառս՝ եւ քաղաքս՝ եւ կղզիս բազում յոյժ. ունի եւ մեհեանս երիս,
զհոէ զԻռայ եւ զԱրտեմիս եւ զՊօսեդոնոս՝ ունի եւ մայրաքաղաք զՀոյակայն զԱթէնս. ունի եւ ջուրս՚ի կղզւոջն զԵւրիպոս՝ որ անպատճառ այսր անդր հոսի, ուր խորասոյզ եղեւ Արիստոտէլ:

Աշխարհ Լիբէացւոց. ռ-ըն:

Առաջինն՝ է որ է Ինկուրութա. Մօրիտանիայ. Տինգանի տարածի ՚ի Սեպտէ է առ Հարաւակողմ արեւմտեայ Ովկիանոսի: Եւ ունի Մօրիտանեայ լերինս վեց. գետս տասն

տասներեք։ ազգս տասնևվեց. և զՊուռնիոն Պեգլիոն, որ է հրագոյն դուշտ։ Մօրատառնեայն, Կխուռայն Լ սայն, յելից կալով Տիգոնւոյ՝ և տարածանի ՚ի հարաւակոյս՝ առ ՚ի Ր եղջերէօք։ և ունի գետս տասնև եօթն՝ և փոքր լիճս երեք՝ և լերինս հինգ։ և քաղաքս բազումս՝ և գաւառս քսանևհինգ՝ և զպղնձափորս նոց երկիրն։ լինի ՚ի լերինս այսմիկ ընտիր Տինաբառխ. այսինքն է դեղ կարմիր։

Ափրիկէ յելից կալով Մօրիտանիոյ առ ծովեզերբն. և բաժանի Ափրիկէ յերկուս աշխարհս. և մի այլ առանձնակն, որ Տրապօլիս անուանի։ Եւ ունի Ափրիկէ լերինս ութն. գետս տասնևհինգ. գաւառս քառասունևմի։ լիճս ութն. ծոցս եօթն. կղզիս տասնևվեց։ և քաղաքս բազումս։ և զԿարկեդոնիայ մայրաքաղաք։ Լինի յափրիկէ բանջար ինչ Լուտաս անուն. զոր եթէ ոք ուտէ, զհայրենիս

նիս մոռանայ. լինի անդ և կրմիր յա
կինդ՝ և եախուտ, լինի անդ սևսաթ.
բույս փափուկ՝ ի ծովու, որ ելեալ յա
րևէ յօդ կարծրացեալ քարանայ:

Կիւռենականն, որ է Պենտապօլիս
յելից կալով Ափրիկոյ յերի ծով
եզեր: Նա ունի Պենտապօլիս՝
գաւառս տասն և հինգ: և գետս
երեք. և լիճ մի. և կղզիս երկու. և քա
ղաքս բազումս՝ և զՀերակլայն լե
րինս. և զԱնդաբեր երկերն. և տե
ղիս ինչ նորակերպս գազանուտս. և
զերեկորնական պարտէզն. և քար
այրս Լակինեցւոց:

Մարմարականն Լիբեա՝ և ամ
Եգիպտոս յելից կալով Կիւ
ռենական աշխարհին՝ և առ երի ծով
եզերբն յարևմուտ՝ խորշ երկձղի
կարմիր ծովուն. և ունի Եգիպտոս
լերինս տասնևերկու. և գուբս եր
կու չինուածոյս: և լիճս երեք ինք
նեղս. և երեք լիճք այլք՝ զորս Նե
ղոսի վտակքն առնեն. և գետ ունի

զՆեղոս՝ որ է Գեհոն։ ունի և զա
ւառս քառասունևմի՝ և քաղաքս
բազումս՝ և մայրաքաղաք զՄեծն
Աղեքսանդրիայ. ունի և կղզիս ՚ի
Յունաց ծովուն տասն և մի. և ՚ի
Կարմիր ծովուն երեք։ ունի և
զաւազուտ, և զանանձրև երկիրն։

Ենտոս Լիբի. որ Թարգմանի
ներքսագոյն Լիբի. յելից կա
լով արևմտական Ովկիանոսի. յերի
կալով Ափրիկոյ։ և սահմանի ներք
սագոյն Եթէօպաւ առ այրեցելով
գօտեաւն։ Եւ ունի Ենտոս Լի
բի. լերինս ութն. գետս քսան և
մէկ՝ լիճս վեց. կղզիս տասն և երեք։
և ճարակեն Ենտոս Լիբի՝ ազգք
տասն և վեց։ լինին և Թզուկք մօտ
Ովկիանոսի ՚ի Սպիտակ լերինն. ան
ցանեն ընդ Ենտոս Լիբիայ և ըռն
կեղջերք գազանք յՈվկիանոս ՚ի
Նեղոս. ուր կոկորդիլոս գազանն,
և այլք գազանք՝ անցանեն ընդ Են
տոս Լիբիա. որք կոչին Նափինթք
մարդանկերպք են և գինեսէրք։

Մերինն Աթէօպիա յերկն կալով ։ Անտոս Լիբիոյ. և վերնոյն Եգիպտոսի առ կարմիր ծովուն. անցանելով զայրեցելով գօտեաւն 'ի հարաւակոյս առ ներքագոյն Աթէօպացւոցն. ցնոյն սահման Անտոս Լիբիոյ։ Եւ ունի Աթէօպիա փոքր աշխարհս երեք. զԲառբառնայ՝ և զԱղանխայ՝ և զԱմոլոգս յերեկէ՝ և գաւառս ազգաց երեսունևվեց։ ունի և գետս երեք. և լերինս տասն. ունի և կղզիս յԱրաբացւոյ ծոցին քսանևհինգ։ և ունի զԶմռնաբեր երկիր. և զԽնկաբեր և զԿինամոմոնաբեր գաւառս։

Ներքին Աթէօպիայ սկսանի յարևմտական անծանօթ երկրէ՝ յեզերելով Ովկիանոսի՝ և Անտոս Լիբիոյ. և 'ի հարաւոյ սահմանի անծանօթ երկրաւ. առ որով բնակեալ քեն Երեկորնականքն Աթէօպայեցիք՝ 'ի հարաւոյ այրեցելոյ գօտւոյ կողմանէ. մերկք, վիշապամարտք. և յերբեմն ըստ հիւսիսոյ առ Ովկիանո

նուխ. Ճկնակեր Եթէօպացիքն յո
րում կենդանի ինչ Տուբուս ա-
նուն՝ ոչ խարանման՝ երկակենցաղ
և ճկնակեր. առ որով Սթակէնք
Եթէօպացիք. յորում առիւծա
շուն գազանն. որոյ ըստ Հիւսիսոյ
յերի Եղջերք Եթէօպացիք. յո
րում կենդանի ինչ նման Օ անալու
թոյ մարդամարտն և անուշահոտ.
առ որով Պերպիկէ, և Պերմու
նայք. յորում աղծառաստերք՝ մար
դամարտք՝ ընձուղտք. որոց ՚ի հա
րաւոյ մինչև ց՚Նեղոս աշխարհ մի
Եթէօպացւոց՝ յորում փիղք սպի
տակք. եղջերակնճիթք. և վա
գերք. յորոց յարևելից լերինն՝ յո
րում վագերաձիք, և այծամարդք
և ինձք գեղեցկախայտուցք։ Նուսո
ցա ՚ի հարաւոյ աշխարհ մի առ ան
ծանօթ երկրաւ. յորում է գազան
ինչ կանացի ունելով զգլուխ և
ձեռս՝ և զմարմին չորքոտանի։ այլ
մարդակերպ ինչ մերկ գազան շա
նակնճիթ՝ և մեծականջ՝ ագևոր.
ոմն զառիւծակապիկ. որոց յելից
բարձ

բարձրագագաթունք Եթէօպա-
ցիք. և այլք մինչև ցլուսնի լեառն.
յորում՝ լինին քօշք սպիտակք՝ զօ-
րաւորք և բռնաւորք. որոց յելից
կուսէ Կաֆրացիք՝ և ի ներքոյ սոցա
մարդակեր Եթէօպացիք. յորում
գազան ինչ հրաշունչ վարազա-
նման. և Սալամանդր գազան՝ որ
նմանէ կովկիդիեցի. անցանէ ընդ
հուր՝ և չիջուցանէ զնա:

Ա. Համառօտ ընդհանուր Ասիացւոց:

Առաջին բաժին երկրի ընդհա-
նուր Ասիա է, և ունի կողմունս.
և նախ զկողմն միջերկրայս՝ որք մտա-
նեն ընդ մէջ Յունաց ծովուն և
Պոնտոսի:

Բիւթանիայ, յելից կալով Թա-
գաւորական քաղաքին Կոստան-
դնու պօլսի. և ունի Բիւթա-
նիայ՝ լերինս՝ և գետս՝ և լիճս՝ և կղզ-
զիս. ունի և մայրաքաղաքս մեծա-
մեծս երեք զՆիկիայ. զՔաղկե-
դոն. զՆիկոմիդայ: որք ունին ընդ-

ին

լինքեանս քաղաքս տասնևերեք. և զգիւղաքաղաքս ծովեզերայս՝ և վաճառատեղիս. լինի և ՚ի Լ․իւթանիայ հող սպիտակ՝ զոր մանրաղացեալ և ցանեալ ՚ի քանդուկս ՚ի վե՛ր ցորենոյ, ճճի ոչ ուտէ.

Մ․ուսկովիայ՝ որ կոչի Ռ․լիապոնտոս. առ երիկալով Լ․իւթանիոյ. և ունի Մ․ուսկովիայ՝ լերինս երեք, գետս հինգ. կղզիս երկու. քաղաքս քառասուն և մէկ. և մայրաքաղաք ծովեզերայ զԿ․իզիկոն՝ յորում տաճարն է Լ․ն անուանեալ Հրաշից.

Ռ․ուսիա առանձնակի յերի կալով Մ․ուսիոյ առ ծովուն. և ունի Ռ․ուսիա փոքր աշխարհս չորս. զԼ․իդիայ. զՌ․ուսիս. զՊ․ոյնս զեռ— զԿ․աթիայ. ունի Ռ․ուսիա լերինս եւթ եօթն՝ կղզիս տասն. գետս եօթն՝ քաղաքս տասնևհինգ. և Մ․այրաքաղաք զԼ․ոփեսոս՝ և այլ ևս վեց. և լինի յՌ․ուսիայ Մ․ազտաքէ ՚ի խժէ Օ․առոց.

Լիկիայ յելից կալով Պամփիլիոյ. և ունի Լիկիայ լերինս երկու՝ գետս երեք. կղզիս հինգ. քաղաքս երիս. և մայրաքաղաք զՄիւռնիայ. և լինի Լիկիայ խունկ Օխւղին՝ և Տրատէ. 'ի ծառոյ ծորելոյ ոպ̃ զխիժ՝ լոյծ ոպ̃ մեղր. կամ ոպ̃ մրուր.

Փռիւգիայ յելից կալով առանձնական Պամփիլիոյ՝ յերի Լիկիոյ. և ունի յինքեան Փռիւգիա աշխարհս երիս. զՊիսիդիայ՝ որ ունի մայրաքաղաք զԱնտիոքիայ՝ ուր ասեն շինեալ զտապանն Նոյի, և այլ քաղաքս քսանևվեց. նաև յորոց մայրաքաղաք Լաւոդիկեայ՝ և այլք քաղաքք քառասուն՝ և աշխարհք երեք.

Սաղուսալիայ. որոյ մայրաքաղաք Սիդօնիա. և այլ քաղաքք երեսունք. և ունի լեառն զԼիդիոն. և գետս հինգ. և լիճս տասն և չորս. և դաշտս մեծամեծս.

Արոնիա՝ յելից կալով Բիւթանիոյ. և առ երի Փռիւգիոյ.

մինչև ցՊոնտոսի ծովն. և ունի Դնորայ մայրաքաղաքս զԿղօդիու-պոլիս. ընդ որում այլ քաղաքք հինգ. և գետ ունի զՊարթենիոս զերկեք վտակեան. յայսմ աղբերք երդ-նոյ՛ն դեկք վն անչափ ցրտութեան.

Փեղղագոնիայ. յելից կալով Դնո-րիոյ աշխարհին. որ է 'ի ծո-վուն Պոնտոսի. ունի գետս երկու և մայրաքաղաք զԳերմանու պօ-լիս. որոյ բերդն Գանգր և քաղաքս հինգ. և բերդս տասնևմի. դաւ-առս վաթսուն և մէկ.

Գաղատիայ առաջինն յելից կա-լով Փռիւգիոյ. և առ երի Պամ-փիղագոնիոյ. և լեառն ունի զերկ-րորդ Դինդիմոն. և գետ Օ̱ ինոն, որ յառաջասացեալ աշխարհն թափի։

Գաղատիայ երկրորդ յելից կա-լով փռիւգիոյ. և առ երի ա-ռաջնոյ Գաղատիոյ. մինչև 'ի Պամ-փիւլիայ։ ունի լերինս՝ և գետս մնա

նունս. որք յառաջասացեալ գետն
անկանին. և որք զլիճս առնեն։

Պամփիւլիայ յելից կալով Լիկիոյ
և առ երի Գաղատիոյ. ունի
յինքեան աշխարհս փոքունս հինգ.
և լեառն մի կ, գետս երեք. և կղզիս
երկու. և քաղաքս։ լինի 'ի սմա
խունկ Տիւռակինթոյ՝ 'ի փորոյ կե
րածոյ ձկնց.

Սորիայ յելից կալով Պամփիւլիոյ.
առ երի ծովուն հանդէպ Կիպ
րոս կղզւոյ. և ունի լեառն զՏօրոս
և գետս զՍիմագոս. և է 'ի նմա մայր
քաղաք Սելևկիոյ. և այլք քա
ղաքք քսան և չորս. և լինի յաշխար
հիս յայսմիկ խունկ գիւրակոձողս
Սպռ. գոմփիւտ. Կաղամբի. ամենե
քեան 'ի ծառոյ ծորելոյ 'ի ճիճոյ
միոյ կերունածոյ։

Լիկոնիա յելից կալով Գաղատիոյ
. և առ երի Սորիոյ ունելով զտա
րածումն խաւր 'ի դաշտս ընդ ար

Ճակա․ և զնոյն գետ․ և լերինս փոքունս․ և լիճս երեք։

Կապադովկիոյ երկրորդ յելից կալով Գաղատիոյ՝ և առ երի Լիկոնիոյ․ ունելով լերինս մանունս․ և գետս․ և լայնութիւն տարածեալ՝ ի դաշտս արձակս։

Ելինոպոնտոս յելից կալով Պամփիղագոնիոյ․ և առ երի Կապադովկիոյ և ծովուն․ ունի լերինս փոքունս բազումս․ և գետս հզօրս․ և Ալիւսիս․ և այլ մանունս։

Կապադովկիոյ առաջին յելից կալով երկրորդ Կապադովկիոյ․ և առ երի Պոլեմոնական Պոնտոսին․ ունի լեառն զԱնտիտօրոս՝ և այլս փոքունս․ և գետս զՄեղօս և զԱլիս։

Պոնտոս Պոլեմոնական յելից կալով Ելինոպոնտոսի՝ առ երի Պոնտոսի ծովուն․ ունի լերինս փոքունս

և դժուարավայրս • և գետ զԹու
մոնոս • և այլ մանունս :

Կիլիկէ ըստ Լնքեան առաջին և
երկրորդ՝ յելից կալով Լիկոնիոյ
և Սորիոյ՝ յերի Կապադովկիոյ առաջ
նոյ • ընաւն ունի զՏօրոս • և գետս
վեց և մայրաքաղաքս երկու • զՏար
սոն. և զԱնարզաբայ՝ և այլ քաղաքս
բազումս • և բերդս երեքհարիւր
վաթսունևհինգ • և դրունս երկու
ելանելոյ ասորեց • և Կիլիկէ ամենա
բեր, հանգոյն երկրին յորդանանու :

Կիպրոս կղզի յելից կալով Պամ
փիւլոկան Պելագոսին առ երի
Սորիոյ և Կիլիկիոյ • և ունի Կիպ
րոս ընաւն զՕլիմպոս • և գետս
երեք • լինի ՚ի նմա աղամանդ անոյն ՚ի
ցօղոյ անկեալ զխոտով կուոի •
Թափէջ վարոյս՝ և մորուս քօշից •
և ունի Կիպրոս զաշհմանս իւր
յերկայն մասունս երեքհարիւր
երեսուն մղոն • իսկ ՚ի լայնն
մասն մի :

Հայք

Հայք յելից կալով Լենկիոյ առ Տօրոս լերամբ. և ունի լերինս երիս. գետս չորս. և դրունս երկուս ելանելոյ Ասորւոց։

Առաջին Հայք յելից կալով առաջնոյ Կապադովկիոյ՝ առ երի երրորդ Հայոց. և սահմանի յելից Եփրատայ՝ և լեառն ունի զԱրգէոն և գետ զԱլիս. և այլ մանունս։

Երկրորդ Հայքն. որք կան յելից Կապադովկիոյ. և երկայն տարածի մինչև ցԵփրատ. և ունի այլ գետս երկուս. և լերինս բազումս մեծամեծս քան և երկուս։

Պոնտոս Կապադովկիոյ. յելից կա Կապ. լով Պօղոմէնականն Պոնտոսին՝ գաւառոյ առ երի ծովուն ՚ի ցամաքական լերինսն. որք բաժանեն ընդ նմա, և ընդ Մեծ Հայս։ ունի լերինս երիս. և գետս չորս։

Աստ նաւարկեցան մեծերկրացւոց նոյնեցեալ.

Սարմատացւոց աշխարհին հատա ծական է. որ բաժանեալ է արևե լեան ծայրիւն, և Ջուպիաւ լերամբ. և Տօնաւիս գետով. և Մէոտիս ծո վակաւ. և անտի ՟Է Կովկասային լե րինան առ Ս.րոք և Ա.ղուանիւք, մինչև ցԿասբից ծովն. և ունի Սար մատիայ լերինս զՌաւթարինն. և ըղ Ջիականն. և զայլ լերինս, և գետս բ̃ղւմս. զեօթանասնավտակն Ի.թիլ. յորում ամբանայ ազգն Ղ.արսաղաց. Եւ բնակեն 'ի Սարմատիայ ազգք բ̃ղւմք. որք են այսոքիկ. Խազերք. Բուլխք. Բարսեղք. Ա.փշեղք. Ա.փխազք Թ̃ւրական. Սարմատք. Ջիակերք. Նախճամատեանք. Սք լաւկերք. Սևուեկացիք. Սևթուրգա ցիք. Ա.մազոնք. Ա.ղուանք. Խսե բուրք. Բուգեստք. Սկիւթք. Լե գաւեստք. Սարգոյլք. Թ.ակուլիք. Ա.որգոզք. Պաճանք. Փինչք. Պոռ ալք. Հոնք. Ասփուրք. Ոսանարք. յորում Ա.ղուան գուռն. և Ոսաքին

գուռն

գաւառն. Թուշք. Խուշք. Բուս
տըք. Մարդակերք. Ցխաւատք.
Գուդամակարք. Գոմինձակք.
Գիդայք. Պէք. Կատապաստա
կանք. Րզուտականք. Խենօթք.
Ճիղայք. Ճ’իւղայք. Խեղաչք.
Կաղրք. Փուխք. Ճրճանք. Խա
րանք. Թաւասպարոյք. Հեճմա
տակք. Իժմաղք, Փասխք. Խուխա
փիքոնաք. Բայքանք. Մազքութք
մինչև ց Կասբից ծովն. յորս և բա
զուկն Կովկասու հայի. ուր ածեալ
է պարիսպն Դարբանդայ. աշտա
րակ աչաքին 'ի ծովուն կացեալ.
իսկ 'ի Հիւսիսոյ նո՛ր Հոնք. և քա
ղաք նոցա Վարաչան՝ և այլք ընդ
նմա. և Թագաւորն Հիւսիսոյ է
Խականն. որ է խագանաց տէր. և
դշխոյն Թագուհի է խաթունն. որ
է կինն խականայ 'ի Բարսղաց ազ
գէն:

Սողքիաէ այսինքն է Ս՝գեր. յելից
կալով Պոնտոս ծովու՝ առ եզր
Սարմատիայ. և ունի Ս՝գեր փոքր

աշխարհս չորս․ զՄանեղիոս․ զՐգ-
ռիւկէ․ զԽոզէս․ զՃանիւ․ որք
են Խտաւտիք։ ունի լերինս բա
զումս․ և գետս․ և գաւառս․ և քա
ղաքս՝ և բերդս․ և այլ գիւղաքա
ղաքս՝ և այլ վաճառատեղիս։

Սեռխայ այսինքն է Վիրք․ յելից
կողմ Իբերայ․ առ երբ Սար
մատիոյ՝ առ Կովկասու․ մինչև ցա
ղուանից սահման առ կուր գետով
և գաւառք են ՚ի Վիրս այսոքիկ․
Կղարջք․ Արտահան․ Շաւշէթ
Ջաւախ․ Սամցխէ․ Աճարա․
Թուրգա․ Սաթխախ․ Տառնէ
տախ․ Մանկղեաց փոր․ Քուճէշ
փոր․ Փողնափոր․ Թռեղք․ Կան
գարք․ Տաշիր․ Խաչաւ․ և Գուգան
Լատխմխ․ Քոզիթ․ Կրիզխ․ Կոսխ
Սածխումէթ․ Կաւռէթ․ Եր
ծայ․ Խերկ․ Թխանէթ․ Կանխոխ
Յխնատաձմայ․ Րաղալէթ․ Օռա
փան․ Քեթ․ Ջելթ․ Սելիցխէ․
Քուշէդա․ Շալք․ Գարդման․
Գոռբափոր․ Ձորափոր․ Խանցիխ
և

և Քաղաք Վրաց Տփխիս. Շամ
շողդէ. Մցխիթայ. ուր են խաչն
է. ունի և բերդս՝ և գետս՝ և ծովս
մի՝ ձկամբք.

Աղբանիայ. այսինքն Աղուանք յե-
լից կողմն Վրաց. առ երի Սար-
մատիոյ՝ առ Կովկասաւ մինչև ցԿաս-
պից ծով՝ և ցՀայոց սահմանն առ
կուր գետով։ և ունի աղուանք
դաշտս արգաւանդս. և գետս բա-
զումս, և եղեգունս հզօրս. և քա-
ղաքս՝ և բերդս. և գաւառք են
այսոքիկ. Նիուխ. Քամբիճան
Հողմաղ. Շաքէդ. Կուռ. Շա-
քէոստան. Համբասի. Մարծպա-
նան. Բաղադաշտ. Իբաղակյան.
և այլք գաւառք. զորս ՚ի Հայոց
հանեալ են. Շեկաշէն. Գարդա-
ման. Կողթ. Քուստի. Փառնէս.
Կողթացուռէ. Աւէ, Տուչկքա-
տակ. Աստուաստակ. Ասպասայիակ
Մեծ Կափանք. Մեծիրանք. Գար
ծկանք. Մոխանք. Պիանք. Հարջ
լանք. Վակունիք. Փոքր Հաբանդ.

Բ·ատիսականն. Ա·րասպառաւի.
Բ·երձորս. Աստաստուրուս. մինչև ց
խառնումն Երասխայ 'ի Կուր գետ։

Մ·եծ Հայք յելից կողմ Կապու-
տակիոյ և փոքու Հայոց՝ առ
Եփրատ գետով. մերձ 'ի Տօրոս
լերան, որ բաժանէ զնա 'ի միջագե-
տաց. և 'ի հարաւոյ սահմանի առ
Ա·սորեստանիւ. և դառնայ առ
Ա·տրպատականաւ Ը Մ·արս մինչև
'ի մուտս Երասխայ 'ի Կասբից ծով։
Իսկ ըստ հիւսիսոյ առ երի կողմ
Ա·ղուանից և Վ րաց. և Եգերայ՝
մինչև ցնոյն դարձուածն Եփրա-
տայ 'ի հարաւ կոյս։ և ունի Հայք
լերինս անուանիս, և գետս մե-
ծամեծս և մանունս, և ծովակս
երեք։ Եւ ունի Մ·եծ Հայք փոքր
աշխարհս տասնևվեց. որք են այ-
սոքիկ։

Ա·ռաջին Բ·արձր Հայք. այսինքն
Կարնոյ կողմն. Չորրորդ Հայք։
Ա·ղձնիք. Տուրուբերան. Մ·ոկք.
Կոր

Կորճայք· Պարսկահայք· Սասպու-
րականք· Սիւնիք· Արցախ· Փայ-
տակարան Ուտիաց· Գուգարք·
Տայք· Այրարատ։

Արդ [illegible] մանրամասնաբար [illegible]
[illegible] [illegible] ինչ [illegible]
ի [illegible] ի [illegible]։

Արդ ունին բարձր Հայք գաւառս
իննն. Դարանաղի. Աղիւծ.
Մնձուր. Եկեղեաց. Մանանա-
ղի, Դերջան. Սպեր. Շաղգոմք
Կարին. և ըստ անուանդ արդարև
բարձր է Հայք քան զամ երկիր.
քանզի ընդ չորս կողմունս արձա-
կէ գետս. ունի և լերինս երեքս. և
երէս բաղումս. և Հաւս պիտա-
նիս, և ջերմուկս, և աղս, և զայլ
պարարտութիւն և քաղաք զկարնոյ.
որ է Թէոդուպօլիս։

Չորրորդ Հայք յերի կոյ բարձր
Հայոց. և գաւառք են ի նմա
ութն. Խորձէն. Հաշտեանք. Պաղ-
նատուն. Բալահովիտք. Ծոփք.
Հա

Ճադախ. Հանձիթ. Գորէք. Դե-
գիկ: և ունի չորրորդ հայք բերդս.
և գետս, և լերինս. և բիւրեղս ունի
և երէս և հաւս և ձկունս. և՚ի
գազանաց զՄուխուծ:

Աղձնիք առ Տիգրիս գետով կայ.
գաւառս ունի տասն. զԱրզն.
զՆփրկերտ. զՔեղ. զԿեթէկ
զՏատիկ. զԱղձնեաց ձոր զԽեր
հէթս. զԳզեխ. զՍալնոյ ձոր. զՍա
սուն: ունի զնաւթ և զերկաթ. ա-
ռաւելևս զխոտոր. և հաւ զդեղակ:

Տուրուբերան. յերի կայ չորրորդ
հայոց, և գաւառք են ՚ի նմա
տասնևվեց: Խոյթ. Ասպակունիք
Տարօն. Աշմունիք. Մարդաղի.
Դասնաւորք. Տուարածատափ.
Դալառ: Հարք. Վարաժնունիք
Բզնունիք. Երևարք. Աղիովիտ.
Ապահունիք: Տկորի. Խորխոռունիք
ունի և ծով զԲզնունեաց. յերկայն
հարիւր մղոն. և՚ի լայնն վաթսուն:
ունի և զգաղպէ. և զմեղր. և
զմաշ

զմաշկամիրգ ։ և զսպիտակ նաւթ․
և զերկաթ ։

Մոկք յելից կողմ Աղձնեաց՝
ունի ամուրս Տօրոս լերինն․
գաւառս ունի ինն․ զԻշայր․ զՄիւս
զԻշայր․ և զԻշոց գաւառ․ զԱրու
ենից ձոր․ զՄիջա․ զԱռանձնակ
մոկս․ զԱրքայից գաւառ․ զԱր
գաստովիտ․ զՃերմաձոր ։ ունի և
մրգաց զհերշակ․ և զմանրագոր․ և գաճերս,
՚ի գազանաց զԻնձ գեղեցկախայ շան
տուց․ և ՚ի հաւուց զկաքաւ ։

Կորճայք յելից կոյ Մոկաց առ
Ասորեստանիւ ։ և Գաւառս
ունի տասն և մէկ․ զԿորդուս․ զԿո
րդրիս․ զԱյտրուանս․ զՄոթողանս
զՊոսիրանս․ զԿարթունիս․ զՃա
հուկ․ զՓոքր աղբակ․ և ունի
զԱռեհկ․ և ՚ի պտղոց Շագա
նակ ։

Պարսկահայք յելից կոյ Կորճէից․
և առ Ատրպատականաւ ։ Գաւ
առս ունի ինն․ Այլի․ որ է Կոռի
ձոր

ձան. Մարի Թրակի. Ացոնէրա
Բունա. Տանբեր, Օարեհունան.
Օարունանդ. Ջեր. և ունի երե
ջՅիւ. և զԱյծեամն.

Վասպուրական է 'ի մէջ Պարսկահայոց՝ և առ երի Կորճէից. Գաւառք են նր երեսուն և եօթն և են այսքիկ. Ռշտունիք. Տոսբ. Բուդունիք. Արճիշակովիտ. Աղաւխս. Բառիզակովիտ. Կազանովիտ. Գառնի. Բաղախովիտ առ Բերանի. Բաժունիք. Առնոյոտն. Անձևացիք. Տրպատունիք. Երուանդունիք. Մարդաստան. Արտազակէ. Աղբակմեծ. Անձախաձոր՝ Թուունաւուն. Ճուաշռոտ. Կրճունիք, Մեծնունիք. Պալունիք. Գուկան. Աղուանդռոտ. Պարսպարունիք. Արտաշիսեան. Արտաւանեան. Բաքան. Գաբիթեան. Գազրիգէն. Տանիկբեայն. Վարաժնունիք. Գողթն գինևետս: Նախչուան. յորում քաղաքն է և Մարանդ.

Սիւ

Սիւնիք յելից կայ Այրարատոյ ի մէջ Երասխայ և Արցախայ, և ունի գաւառս երկոտասան: Երնջակ: Ճահուկ: Վայոցձոր: Գեղարքունի: և ծովն Սոթք: Աղահէճք: Ծղուկք: Հաբանդ: Բաղքձորք: Արևիք: Սիսական: լինի 'ի նմա մուրտ. և գերերի. և նուռն, և ամուր տեղիք:

Արցախ յերի կայ Սիւնեաց: և գաւառք են նր տասներկու: զոր աղուանք ունին: միւս Հաբանդ: Սակունիք: Բերդաձոր: Մեծ Արանք: Մեծ Կուանք: Հարճլանք: Մուխանք: Պիանք: Պայծկանք: Սիսական: Քռտակ: Քաստիմ: Փառնէս: Կոխթ. յորում լինի քարախունկ:

Փայտակարան յելից կայ Ուտից առ Երասխաւ: գաւառս ունի տասներկու: զոր այժմ Ատրպատականք ունին: Հրաքոտ: Պերոժ: Վարդանակերտ: Եօթնփորա

կեանց

կեան բագինք։ ունի Ոտնբաղայ։ Բաղանռոտ։ Արոս։ Բիժանհան հանի։ Աթլին Բագուան։ Սպանդարանպերոժ։ Որմզդպերոժ։ Ալևան․ լինի ՚ի նմա Բամբակ անբաւ և Գարն ինքնաբոյս։

Ուտի առամտին կայ յարաւելոյ՝ ընդ մէջ Արցախայ և կուր գետոյ։ ունի գաւառս՝ զոր Աղուանք ունին եօթն։ Առանրոտ։ Տրի։ Ռոտպացեան։ Աղուէ։ Տուչքատակ։ Գարդման։ Շիկաշէն։ Ուտի առանձնական․ յորում Պարտաւ քաղաք․ լինի ՚ի նմա Ձիթենի․ Սանկենք․ և ՚ի հաւուց Կատակ։

Գուգարք ՚ի մէջ կայ Ուտիոյ և ունի գաւառս ինն՝ զոր Վիրք ունին։ Ձորոց փոր։ Ցոլբոփոր։ Կողբոփոր։ Տաշիր։ Թռեղք։ Կանգարք։ Արտահանք։ Ջաւախք։ Կղարջք։ լինի ՚ի նմա Անալութ․ և հաճարածառ․ և Սերգևիլ՝ և Տօսախ։

Տայք առ երի կայ Գուգարաց՝ ամրացօք և բերդօք կառուցեալ։ և ունի գաւառս ինն. զԿողբ։ ըզ Բերդաց փոր։ և զպարտիզաց փոր։ զՃակատս։ զԲուխայ։ զՈքաղէ զԱզորդ։ զԿամփոր։ և լինի ՚ի տայս Թուզ՝ և Նուռն։ Աղտոր։ Ներկեխ. Պաղախակ և Նուշ։

Արարատ ՚ի մէջ կայ յառաջասացեալ աշխարհացդ. և գաւառք են ՚ի նմա քսան։ Բասենք։ Գաբեղեանք։ Աբեղեանք։ Հաւնունիք։ Արշարունիք Բագրեւանդ։ Ծաղկոտն։ Շիրակ։ Վանանդ։ Արագածոտն։ Ճակատք։ Մասեացոտն։ Կոգովիտ։ Աշոցք։ Նիգ։ Կոտայք։ Մազազ։ Վարաժնունիք Ոստանն Դվնայ՝ մինչև ցդաշտն Շարուր։ Նաև ունի Արարատ լերինս և դաշտս՝ և զամ պարարտութի։ և ծովակն Գայլատոյ։ և որդն սիզաբերեալ յորմանոյ։ առ ի պարդ կարմրութե գունոյ։ և զմայր եկեղեցեացն, ՚ի Թագաւորաբնակ՝

 և

և յարքայանիստ Վաղարշապատ քաղաքի ։

Ա. Հա չորրորդեցան ան՛ Հայք ։

Ասորիք յելից կալով իւրեանց Ծովուն՝ և հիւսիսոյ Հրէաստանի։ և ունին Ասորիք փոքր աշխարհս ութն. և լերինս անուանս զԼիբանան. և զԿարմեղոս։ և գետ Հզօր զՅորդանան. և քաղաքս բազումս և Մայրաքաղաք զԱնտիոք. և ըզԴամասկոս. զԿնշրին. զՍամարիայ և գրունս երկու. և վայրս ընդարձակս՝ և պիտանիս՝ և բարիս ։

Հրէաստան յելից կալով Փիւնիկական Պիղագոսին և սահմանի Եգիպտոսիւ. և Ապառաժ Արաբիաւ. և ունի Հրէաստան աշխարհս երեք. զԳալիլիայ. զՍամարիայ. զԵդոմայ. և Լիճս երկու. զՏիբերադա և զՄեռեալ ծովն. և գետ զՅորդանան. և մայրաքաղաք ընդ սբն Եմ. և է Հրէաստան քաղցրաբեր և պտղալից. և է անուշահոտ

հոտ. որ բղխէ զկաթն և զմեղր։

Ապառաժն Արաբիայ յելից կո|լով Եգիպտոսի. և արևմտեան ծըլիւ Կարմիր ծովուն. ընդ որ անցն է Իղի. յերբ կալով Ասորւոց և Հրէաստանի. և ունի Արաբիայ Ապառաժ փոքր աշխարհս հինգ. զՏաճկաստան. և զՓառանիտիս ուր զտուն Աբրահամու բաջա|զէն. և այլևս երեք աշխարհս. և գետս ոչ մի։

Միջագետս յելից կալով Ասորւոց առ Եփրատ գետով. և մտից Ասորեստանի. առ Դկղաթ գետովն. յերբ կալով մեծ Հայոց. ունի լերինս երկու. և գետս երկու. և քաղաքս բազումս. յորոց մինն է Յուռհայ. ուր անձեռագործ պատկեր Փրկչին։

Բաբիլոն յերբ կալով Միջագետաց առ Եղջոդաւ, մինչև ցՊարսկայլին ծոցն. և ունի աշխարհս չորս։

զԿողա. զՊասրա. և զԲաբիլօն
զՏխբոն. և գետս ունի զԵփրա
տայ վտակսն. և զԴիկղաթայ. ունի
և այլ քաղաքս բազումս՝ և գաւ
առս. և լինի 'ի սահմանս այսոսիկ
ակն Սարդիոն և Ոսկէքար. և է
Բասրա ամենայնից վաճառօք, և
եկք նաւուց 'ի Հնդկաց և յամ
կողմանց յարևելից.

Անապատն Արաբիա յերի կա
լով միջագետաց ընդ հիւսիսոյ.
յելից կալով Ապառաժ Արաբիոյ
և'ի մտից Խուժաստանի. և ունի
Արաբիա ազգս ինն. բայց լեառն,
գետ և ոչ մի.

Երջանիկն Արաբիա. յերի կա
լով Ապառաժ և Անապատն
Արաբիոյ. մտանէ ընդ մէջ խոր
շից Կարմիր ծովուն որպէս ցամաք
կղզի. և ունի յինքեան ազգ մի.
և գաւառս տասն և չորս. լերինս
տասն. գետս չորս. աղբիւրս մի. և
կղզիս բազումս. և աշխարհ ամենա
բեր

բեր և ամենագիւտ. և է որ յիւրմէ աշխարհէն է. և է որ 'ի վաճառուց եկելոց. 'ի Չ'ենաց և 'ի Հնդկաց. գտանի անդ ոսկի և ակունք պատուականք խունկ.ք բազումք. և իւղ.ք անուշունք. փայտք անփուտք. և անտի էր Տիկինն Սաբայ. և բնակիչ.ք աշխարհին ոմանք .քաջասէք, և ոմանք ապխտակասէք. Թխագոյնք .քան զմեզ. և իւղ.ք անոյշ.ք 'ի նմա և ծաղիկ.ք տասնեվեց. զՀալէ. Ջափու. Սաղապ. Խախակ. Բեդի. Ախուռնա. Խալար. Բուխտակ. Վարդոս. Բալասան. Բան. Յասմիկ. Վարդան. Նարդ. Սանուշակ. Մարզգուշ։

Մարք որք կոչին Բուստիքայ կոչք՝ յերբ կալով Հայոց. և առերի Կասբից ծովուն։ ունի աշխարհս զայսոսիկ. զԱտրպատական. զԱէ. զԳիլան. զՍուկան զԳիլումս. զԱհմատան. զԳամբվար. զՍպարաստան. զԱմլ. ըղԲշոշ. զԳոճան. ունի և լերինս

և

և գետս. և զծովակն որ կոչի Բռա պոտան. ունի և քաղաքս բազումս. յորոց մինն է գանձակ շահաստան:

Արուճաստան՝ որք կոչին Ասորեստան. այսինքն Մուծղ. յելից կալով Միջագետաց՝ առ երի Հայոց. ունի լերինս և գետս. և քաղաք զՆինուէ:

Նըլիմացիք են. որք կոչին Բուս տիխորաստան. յելից կալով Գ~կիլաթայ. և'ի մտից Գարսից. և ունին Նըլիմացիք աշխարհս փո քունս զայսոսիկ. զԽուժաստան. զՄաժ. զՄասպան. զՄիհրան զԲրտակ. զԲաշտար. զԳարմս կան. զԼրանաստան. զԿարկաւստ. զԼստարոտ. զՇ խրական. զՄար ձին. զՄրհէն. ունի և քաղաքս հինգս. և գետս չորս. յորոց մինն է Գուոնդի շապուհ. յորում աղնիւ Շ աքարն գործեն. ունի և կղզիս երկու հանդէպ իւր 'ի Գարսկայինս ծոցին:

Գարաք

Պարսք՝ որք կոչին Քուստինեմ
ռոզ. յելից կալով Խուժաստա
նի. և առ երի Մարաց. ունի յինքեան
փոքր աշխարհս քսան. զՊարս.
զԱսպահան. զՄէշուն. զՀակար
զՊանայիտ. զԿրման. զԿուրան.
զՄակուրան. զՍնդ. զՀնդ. ըզ
Սրան. զՊետվաշտ. զՍագաս
տան. զԱպլաստան, զԳեր. զՍեգ.
զՍահիկ. զՄայուն. զԽոճեհրաս
տան. զՊալհ. զՎբուհայ. ունի և
գետս և քաղաքս բազումս. յորոց
մինն է Իշխիր պարհսան քաղաք.
յորում ազնիւ Մարգարիտն ելա
նէ. և Գոհարք մարգարտին՝ այս
է. գրակ վեցդանգեան. արժէ
քառասուն հազար Գուամիայ. հինգ
հարիւր. միջային երէք դանկա.
չորս Պարմուշքա. Պարմուշիտ.
Հաւթադրամ. Հաշտադրամ.
Գահադրամ։

Արիք. որք կոչին Քուստի Խորա
սան. յերրի կալով Մարաց. և Պար
սից, մինչև ցՀնդիկս. և յերրի Վրկա
նի

նի ծովուն. և աշխարհք են Արեաց
այսոքիկ. Կոմշ. Վրկան. Ապրշահր
Մրում. Աբուաստ. Հրևկատե
շան. Տոտխմանակ. Աժնիւ. Սաղ
կան. Գուլկան. Անապհ. Հրում.
զԱմբիւրոս. Տախձեր. Գուզին.
Աւաղակ. Վարջան. Մանսան.
Բակստան. Աահղ. որք են Պար
թևք. Գուզմատ. Լարխմանակ. Ճի
րի. Աարիկան. Գուլբան. և ունի
արիք լերինս և գետս և կղզիս բա
զումս, լինի հրամուշկ՝ թեպետ
և ոչ այնպէս. և կղզի մի է հանդէպ
Արեաց 'ի հնդկաց ծովուն. յո
րում Թզուկք, լինին երեք թզեան
հասակաւ. որք և պատերազմին
ընդ խորթոց հաւուց վ՟ն ձարակե
լոյ նոցա զանդաստանս Թզկաց.

Սկիւթիա որք են Ապախտարք.
այսինքն Թուրք. որք սկսանին
Իթիլ գետոյ մինչև ց Իմաւոն
լեառն՝ և անդր ձգի մինչև ցՉենաս.
և Իմաւոն է լեառն բարձր և եր
կայնքան զամ լերինս. և ունի Սկի
թի

Թիւ ազգս քառասուն և չորս։ Սօ
գդէք․ Թուխարիք․ Հեփթաղք․ և
այլք Խուժադուժք անուանք․ և
ունի Սկիւթիա լերինս, և գետս բա
զումս և հզօրս, և դաշտս անա
պատս, և ջերմ երկիր և անջուր․
և է 'ի նմա հրագոյն դաշտ, և են Սօ
գդիք հարուստք և արուեստաւորք
վաճառականք, որք բնակեալք են
'ի մէջ Թուրքաստանի և Ճենաց
աշխարհին։

Հնդկաստան յելից կողմ Ճենաց
աշխարհին, և առ երի Սկիւթա
ցւոցն․ և է Հնդիկք բաժանեալ
յերկուս աշխարհս․ զորս բաժանէ
Գանգէս գետ, որ է Փիսոն․ և
արևմտեան կողմն ունի ազգս յի
սունևհինգ, իսկ արևելեանն եօթա
նասուն և երկու․ ոմանք Մարդա
կերք են, և ոմանք Սայրենակերք․
ոմանք Ճգևորք․ և այլք Կարճահա
սակք, Տափակաքիթք, լայներեսք
Սպիտակք․ և ոմանք Մերկք
իմաստակք․ որք գործս անխրատու

Թե

թէ ո՛չ գործեն. և զմարմինս կեն
դանեաց ո՛չ ուտեն. ունին հըն
դիկք լերինս, և դետս, և կղզիս
բազումս. լինի 'ի Հնդիկս երե
ք ամորանման սրեղջեր. որ սպանա
նէ զԱուխեծ. և հրեշերէ. և այլ
գազան նման Աուխեծու՝ բայց կըն
ճիթն նուրբ է և երկայն. և Ընձ
ուղտք՝ և Կորեանք. և Կապիկք՝ և
Աքաղաղք փետրամօրուսք. և
Փիղք. և Սագերք. և Սիշապք
մեծ Մրջմունք. և Մրջնառուխեծք
և Մկունք. Իէշկ մեկոյ. և Կո
կորդիլ գազան. և Մխեղջերու.
որ է մեծ քան զամ գազանս. և
'ի վերայ ողինն ճանք. և զՓիղն լե
զոնոյն սպանանէ. և Պասկուճ
հաւ. և Մուշկ երէ. և Լուշ եղջե
րաւոր: լինի անդ Ոսկի, Արծաթ.
Պղինձ. Անագ. Մարգարիտ. և
ակն ամենագօհար. լինի և պղը
պլիղ. և սնդրուկէղ. և թմ Իովա
ճառք: հալուէս՝ փաղանգամուշկ
Քաֆուր. Ճանդան. Նայիբու
ակ. Հրբուսակ. Պաղերբուսակ.
Պոյի

Գ. դյիբուճակ. Կասխմոն. Գ. ուղա-
ղակ. Շ ահաւոր. Մարգարիշար.
և բազումք դեղք բժշկականք. և
գուհարք հալոճեից չորս, Խնգրէ:
Սանդր. Տապրազ. Փեռաւոր.
Ծակոտէն. լիտրն արժէ եօթն
դահեկան: Ծամփիմարխայ. նման
է Ծանր. լիտրն արժէ չորս դա
հեկան: Բողակ. չէկ է և թե
թև, և արժէ լիտրն չորս դահե
կան:

Տապուրոբանիսա է մեծ կղզի քան
զամ կղզի. հազար և հարիւր
մղոն երկայն է. հինգհարիւր և տասն
'ի լայնն, յեւլից կալով. և ունի այլ
կղզիս շուրջ զիւրեաւ մանունս.
հազարերեք հարիւր եօթանասուն
և երկու. ունի և լերինս՝ և գետս՝ և
ազգս տասնևերկու. լինի 'ի նմա
Ոսկի և Արծաթ և Ակունք պատու
ականք, և Նովինձայք՝ Փիղք և Սա
գերք. և որք աշխարհին վարուհայք
կնոջ պսակեն զգլուխս իւրեանց.
զսա ասեն զանկոումն տտոմնայի:
Ղա

Ճ'ենաստան յելից կողմ Սկիւ-
թիոյ մինչև յանծանօթ երկիր.
և է Ճ'ենաստան ընդ արձակ դաշտ
տարածեալ՝ և են 'ի նմա ազգք քան
և ինն. յորոց մինն մարդակերք։
Եւ ունի Ճ'ենք լերինս՝ և գետս
բազումս. լինի 'ի Ճենաց աշխար
հին Դարիճենիկ. և հոշտբուակ. և
քուլիճենիկ. և կասիմոն. և սրիկոն
ունի և հրէշ՝ և մուշկ. և սիրամարգ
շատ. քրքում անբաւ. ապրիշում
շատ և աղնիւ. վն որոյ և բնակիչքն
արուեստաւորք՝ կերպասագործք՝
հարուստք՝ ընչեղք. որոց արքայն
կոչի Ճ'ենբակուր. որ նստի 'ի քա
ղաքին սիւռխայ առ անծանօթ եր
կրաւ ։

Սենեացւոյն առ երի կողմ Ճ'ե
նաց մինչև ցանծանօթ երկիր.
յորում բնակեալք են ազգք եօթն
ունի լերինս՝ և գետս բազումս.
բայց անտի յանծանօթ երկիրն՝ որ
ինչ պատմի անհաւատալի է։ գա
ղանք անծանօթք մարդակերպք՝
կիս

կիսանձնեայք. երկդիմիք՝ մեծ ձեռնիք՝ փոկոտունք՝ վիշապատոտունք՝ կիսահաւք՝ կիսանդամք՝ անգլուխք:

Ահա ճառաբեցան ամ տիեզերք՝ նորա մութէն խօսից.

Ահա կամիմ զչափ աշխարհիս համառօտել մղոնախաղաց ոտնաչափութբ ուղղեկաբար. աս պարփակեալ գրութբ:

Ի դունայ մղոն երկուհարիւր 'ի կարնոյ քաղաք:
Անտի մղոն հարիւր և քսան 'ի փոք աշխարհն Հայոց և Յունաց:
Անտի մղոն. իննսուն 'ի Կողոնիոյ բերդն:
Անտի մղոն հարիւր 'ի Նիկէսար:
Անտի մղոն ութսուն յԱմասիայ:
Անտի մղոն հարիւր և երեսուն 'ի Գանգրայ:
Անտի մղոն ութսուն յԱնկիւրիայ:

Ան

Անտի մղոն երեք հարիւր քսան ՚ի Կոստանդնուպօլիս։

Անտի մղոն վեցհազար ՚ի Հռօմ։ ՚ի Դո՛ննայ մղոն հարիւրևեօթանասուն ՚ի Խլաթ։

Անտի մղոն ութսուն ՚ի Բղէմար։

Անտի մղոն հարիւր և ութսուն ՚ի յՈւռհայ։

Անտի մղոն քառասուն յԵփրատ գետ։

Անտի մղոն հարիւր և յիսուն յԱմասիայ։

Անտի մղոն հարիւր ՚ի Դամասկոս։

Անտի մղոն իննսուն ՚ի Թաբօր լեառն։

Անտի մղոն հարիւր ՚ի քաղաքն յԵ՜էմ։

՚ի Դո՛ննայ մղոն վաթսուն ՚ի Բերթկունոն։

Անտի մղոն հարիւր և վաթսուն ՚ի Պարտաւ։

Անտի մղոն իննսուն ՚ի Ծովն Կասբից։

՚ի

'ի Դունայ մղոն եօթանասուն 'ի Նախջուան ։

Անտի մղոն հարիւր և քսան 'ի Գանձակ Շահաստան ։

Անտի մղոն երեք հարիւր և եօթանասուն 'ի Տապօն ։

Անտի մղոն եօթանասուն 'ի Յակողոն ։

Անտի մղոն հարիւր և քառասուն 'ի Պասրայ ։

Անտի մղոն քսան 'ի Ծովն Պարսկային ։

Դարձեալ 'ի Գանձակայ մղոն հարիւր 'ի Նինուէ ։

Անտի մղոն հարիւր և յիսուն Յուռհայ ։

'ի Դունայ մղոն յիսուն 'ի Կողբ ։

Անտի մղոն հարիւր և հինգ 'ի Կոտ գեղ ։

Անտի մղոն հարիւր և քառասուն 'ի Տփխիս ։

Անտի մղոն եօթանասուն 'ի Հունարկերտ ։

Անտի մղոն հարիւր 'ի Պարտայ ։

Դարձելէ յԵրուսաղէմէ մղոն հինգ

հինգ հարիւր յԱղէքսանդրեայ ։

Անտի մղոն հազար ՚ի Պենտապօղիս ։

Անտի մղոն երեքհարիւր ՚ի Տրապօլիս ։

Անտի մղոն հազար և երեսուն յԱփրիկայ ։

Անտի մղոն հինգհարիւր ՚ի Սեպտէ ։

Անտի մղոն հազար յԱվկիանոս ծովն անծանօթ ։

Զօրս Պետրոսին Ան ։

Փիսօն ՚ի Հնդկաց և յԵթեովպաց՝ Պանդէս կոչի․ իսկ Յոյնք Հնդկաց գետ ասեն, եղանէ Յեմաւօն լերանէ՝ և զամ երկիրն Եւելատայ շրջապատէ․ այսինքն զփոքր Եթեօպիայ և զմեծ․ և զկողմանս Ելէմացւոյ․ և յանցանելն ընդ մեծն Եթեօպիայ՝ իջանէ ընդ հարաւ յարևմուտս ՚ի ներքոյ Պանդիրայ՝ յՈվկիանոս ծովն ։

Պուեհոնյ Եթէովպիոյ փոքրուէ իջանէ 'ի Տօրացիսն. և ընդ Ռուճէ միտացիսն՝ և Յօքոմետրիս. և ուռ դանէ զԵթէովպիայ. և յԵդիպտացւոց ծովն մտանէ՝ ըստ Աբրեմիայի. զի կայ քո և երկրին Եդիպտացւոց ընդդէմ զջուր 'ի Պուեհոն գետոյ 'ի պղտորելոյ:

Տիգրիս 'ի Կորդուաց լերանց ելանէ. և գնայ ընդ կողմանս Ասորեստանեաց. քանզի ձևէ զկողմանս արևելից. ընկղմի յերկիր՝ և ելանէ 'ի Կորդիս. և Հայք 'ի մէջի Միայ:

Եփրատ դոյնպէս ելանէ 'ի դրախտէն. մտանէ ընդ երկրաւ. և մտանէ 'ի Հայք, 'ի Բաղրևանդայ և 'ի Կարնոյ լերանց. մօտ 'ի յարծն քաղաք:

Պուէտ. և գնացն նոցա Աւէծ և անտանէն: փառաւորեալն և երկու:

Նաւանայ և Փարփայ՝ 'ի Դամասկոս ելանեն, և անցանեն ընդ

Բաժան քաղաք՝ և անկանին 'ի
տիբե- ծովն Արաբացւոց։
ոն Յորդանան երկու ակունք են,
իջանեն 'ի Սանիրայ և 'ի Հերմոն
լերանց. և միաւորեալ անկանին 'ի
ծովն Արաբացւոց։

Տօնաւիս՝ 'ի Գալատաքայ ելանէ,
և անցանի ընդ Տիւրոս և ընդ Սի
դոն. և անկանի 'ի ծովն Արաբա
ցւոց մերձ Յիւնիկուրոն։

Տիգրիս՝ ելանէ 'ի Կորդուաց
լերանց՝ և անցանի ընդ Մօսլ՝ և 'ի
Թօրակիայ. և հերձակոտոր առնէ
զաշխարհն Ասորեստանեաց՝ և ան
կանի 'ի ծովն Հնդկաց՝ անդ քան
զՄենիկորոն։

Արածանի 'ի Հայոց ելանէ 'ի
Միլլէրկրայն. և միաւորի ընդ
Եփրատայ։

Եփրատ՝ 'ի Կորնոյ ելանէ՝ և ան
ցանէ ընդ Խաղոռառճ. բանայ
զՄկեղեաց՝ դայ 'ի Սամուսատ.
իջանէ 'ի Դուրեպիան. և անցանէ
ընդ կառայ. և գնայ 'ի Բաբիլօն.
միաւորի ընդ Տիգրիսի. բաժանի
'ի

ի Բասրայ. և անկանի 'ի ծով։ Բասրայ

Գեհոն 'ի դրախտէն ելանէ՝ և անցանէ ընդ սահմանաւն Հընդկաց՝ և անցանի 'ի Սլիւան. և անկանի 'ի Սողոնիայ. իջանէ յԵգիպտոս. և անցանի 'ի լոյս՝ որ Թարգմանի արևակաբուղխ. և մտանէ 'ի ծովն հարաւոյ։

Եքսիոն՝ և Փիսօն 'ի դրախտէն ելանեն. և կոչեն նմա Հնդիկէս գետ. և Եթէօպացիք՝ Գանգէս գետ. և Ջոտին ծովակ հատանէ. ընդ Մափինատէս քաղաք անցանի՝ և ընդ Սիբինատէս անցանի՝ և անկանի 'ի ծովն Մոտոսիկայ։

Թիւամիս գետ՝ 'ի Բալոճայ ելանէ. և ընդ մրար՝ և ընդ Բաբիլօն անցանի. և Ձգի 'ի Գանդգիրոն 'ի ծովն հարաւոյ։

Մրտակաճիս գետ 'ի Սարմարիտէս քաղաքէ ելանէ. նա ոչ ունի կերպարանս գետոյ՝ այլ ծովու նմանակ է. զի տասն վտաւան է լարութիւն նորա՝ և հօթն վտաւան լայնութիւն նորա՝ և ընդ Բիւրիտոն ան-

ցանի մերձ յԻթէօպլիս՝ և անկա
նի 'ի ծովն Հարաւոյ։

Տուռէս՝ և Հեմինիկոս արքայ 'ի պարսից 'ի Տակտերոնայ ելանեն. և անցանեն ընդ Մամուրիայն՝ և անկանին 'ի ծովն Կասբից։

Գանգէս և Ինդիմոս գետք. որոց խորութին մինչև յանդունդս է՝ և Լայն ծաւալեալ մինչև յերկինս. և լայնութի նորա երեսուն մղոն. անցանի ընդ Պէնաս քաղաք. երթայ 'ի Սապաւապիոն 'ի Սապու՝ և Յակեապոն. անցանի 'ի խորին Հնդիկս՝ մերձ 'ի խոթէբաստն՝ 'ի Համազունսն՝ որ Թարգմանի կանանց աշխարհ՝ մօտ յանծանօթ երկիրն. և անկանին 'ի Հետամիտոն ծովն։

Մակոն՝ և Հինէս՝ և Վերմիոտէս՝ սոքա երեքեանս 'ի մի 'ի Տիւսիսային լերանց ելանեն. և Օպատ՝ 'ի մօրեաց 'ի վայր իջանեն՝ և ընդ միմեանս խառնեալ ընդ աշխարհն Մողոանից՝ անցանեն մերձ 'ի Լուի կէթ և անկանին 'ի ծովն Մալրապատիկոս։

Տար

Տարտարիկոս՝ և Մորկարոս՝ Պատ
կերոս՝ և Օքոս ։ Սոքա չորեքեանս
յարևմտից իջանեն 'ի Պերիմոոլեա-
նէ . որ կոչի այրեցեալ գօտի արե
գականն՝ և անցանեն ընդ Լիկոն
և ընդ Սպանիայ . մերձ 'ի Բրիտ
քոն՝ և անկանին 'ի ծովն երեկոյին ։
Երասխ՝ 'ի բաախնու ելանէ . Մե
ծամօրն՝ 'ի գոճնայ ելանէ . Կուր
գետ յակուան ելանէ . Ճորոխ
գետ՝ 'ի Սենեայ ելանէ . Հուրաս
տան գետ՝ Գեղարքունեաց ելանէ .
Գինէգոյն գետ՝ յանիւռոյ ելանէ ։
Սոքա ամենեքեան ընթանան և յե
րասխ խառնին 'ի Նախչուան՝ և 'ի
Սօրանդ 'ի Շարուանդ՝ 'ի Թուա
րէշ . 'ի Պարսաւխիտուս . 'ի Սա
գաստան . յԱպլաստան . 'ի Տոճանս
'ի Մատուրան . 'ի Սամուրան .
'ի Գիլմաստան . 'ի Գարական .
'ի Փայտակարան . և անկանին՝
'ի ծովն երեկորին՝ արևմտից երե
կոյին ։

Աողիկկէս՝ և Ալիս՝ 'ի Սեբաս
տիոյ ելանեն՝ և ընդ Գամրաց աշ
խարհ

խարհն անցանեն՝ և երթան մերձ 'ի Նիկոմիդայ քաղաք յարևմուտս կոյս. և ոլորի ընդ հիւսիսային կողմանն. և անկանի 'ի ծովն Պոնտոս:

Սախաուրիկոն գետ՝ յԵկոնիոն գաւառէ ելանէ՝ և ընդ Տրապօլիս երթայ 'ի Լիդիայ՝ մերձ 'ի Հելլէննս. և անկանի 'ի ծովն Բուզան:

Կաւուս՝ և Լուկապրիս՝ գետն՝ 'ի Խոնասոյ ելանեն՝ և ընդ Թրակէս անցանեն. մերձ 'ի Սաւնիայ. և անկանին 'ի ծովն Եփեսացւոց:

Դանուբիկ՝ որ ընդ հօսէ ելանէ. և Տօնաւիս Յակաղոնացւոց՝ և գան յանդիման արևելից մինչև յաշխարհն Բուլխրաց՝ և առ Պօղօրն. և Եւստաւլիան. և Եւսադասալիծն. և անցանի յաշխարհն Գոթաց՝ և մտանէ 'ի ծովն Բրաղաց:

Տիբերիոս գետ՝ ելանէ 'ի Կապուտ լերանց հիւսիսոյ՝ և անցանէ ընդ մէջ Հռոմայ՝ և անկանի յԻտաղիայ. և մտանէ 'ի ծովն արևմտից:

Սկամանդրոս գետ՝ 'ի Փռւանկաց
ելանէ. և ծակամուտ լինի մասն
մերձ 'ի Տապրիկ. և 'ի Ս րիկա-
նեք և մտանէ 'ի ծովն երեկորե-
արեւմտից:

Տանաշիս՝ և Պօնտոս՝ և Հեղե-
պոնտոս. յանծանօթ երկրէն ելա-
նէն. և ընդ անմարդ անապատ ան-
ցանեն ընդ Բարանձաւս. և ընդ
Բերդուկս. ընդ Խուխունս. և
ընդ Բարաքիթս 'ի վայր վայթենս.
և անկանին 'ի ծովն համատարած.
որ է ակն ծովուց. և պատէ զչորեք
ծագեան աշխարհս ամ. Ընդ ամ
միահամուռն. են գետք քառա-
սունևերկու՝ մեծամեծք. որք ելա-
նեն 'ի ծովէ՝ և չորս 'ի դրախտէն
ելանեն՝ շրջին ընդ աշխարհս ամ
և դարձեալ մտանեն անդրէն առ
ծնողն և մայրն իւրեանց համատա-
րած ծովն:

Սքանչելագործ արարչին ամի
փառք:

Անուանք Քաղաքաց Հնդկաց և Պարսից։

Պանխան քաղաք՝ ութ աւուրց ճանապարհ ընդ ցամաք պիտոյ է ընթանալ. Պանխանու գաւառքն Հնդիկք են. բայց 'ի Խազնոյթեան խօսի. զի 'ի փաղնջուց հաւանեցուցեալ է պարսիկն և առեալ. այլ երկրին բնակիչքն Հնդիկք են։

Տիգնաւոյ քաղաքն է մեծ՝ և ինքն 'ի Խազնոյ խօսի՝ և երկրին բնակօղքն Հնդիկք են։ կան և ազգ մի պարսիկք՝ վեց աւուր քան զԽազնիայ 'ի վայր է։

Պոյստ քաղաք է մեծ՝ մեծագանձ և մեծահարկ. և ունի զթէմ ընդարձակ. և ճանապարհ չորից աւուրց է 'ի Տիգնաւէ 'ի բոստ՝ և այս երկրիս բնակիչքն Հնդիկք են և 'ի Խազնի խօսին։

Պուրշայուր մեծաշահ քաղաք՝ և թեմ ընդարձակ. ելանէ յիւրմէ շատ Լեղակ. և Հինա աղէկ. 'ի Խազանոյ 'ի Պուրշայուր տասն և

հինգ

հինգ աւուր ճանապարհ է։

Պռապուլէ՝ է քաղաք մեծ և մեծաշահ և մեծահարկ. եղանէ յիւր մէ Հրէլիճ և Պռապուլի. և այլ օգտակար դեղք. քառասուն փարսախէ 'ի Պուրշայուրէ մինչև 'ի Տիգնաւէ։

Լահուր քաղաք է մեծ՝ և մեծագանձ աշխարհ՝ և երկիր ընդարձակ. գեղեր ունի չորսհարիւրհազար։ Սահմուտ սուլտանն է զիւրեանքն հարկատու արարեր՝ և հաւանեցուցեր. են այլք վեցհարիւր. է մեծաշնորհ քաղաք. և որինչ յամ երկիր պատուական և հարկաւոր իրք լինին՝ ամենն 'ի քաղաքն գտանի. զի անդ բերեալ ծախեն վաճառականքն. և յամ վաճառականքն անտի քաղեն զամ ինչ՝ զի ի մ͞ջ ճանապարհին է քաղաքն և Թագաւոր է մեծազօր։

Խշմիր քաղաք մեծ է. և գաւառս ունի հարուստ՝ և մեծաշահս. 'ի Լահուրէն քառասուն օրն երթան 'ի Խշմիր. մուշինի իփա

լէ

լի ասեն ցած մուշք է. Նա անդ-
շատ գտանի. եղանէ Անփուլ. և
խարափուլ. և այլ որ ինչ պիտոյ է
մարդոյ՝ դեղեր մարդկան համար.
քաղաքն լեռն է և մորի և կապննի:

Պանկլար՝ քաղաք է մեծ՝ և բնա
կիչք քաղաքին Հնդիկք հարուստք՝
և մեծատունք. և մայրին ինքեան մօտ
է. և մայրուոյն փայտն ամենն ծախա
նելի է. և բնակիչք երկրին գտա
նեն զաղէկ ծխանելին 'ի ցեխան թա
ղած: Նուրեանց թագաւորն ութն
հազար Փիղս ունի: մեծ թագաւոր
է և հարուստ՝ և ամ̃ պատուականս
իր գտանի 'ի յիւր քաղաքն:

'ի Խշմիրայէ երեսուն աւուր ճա
նապարհ է մինչև 'ի Պանկլար. երբ
մարդ այլ ճանփով 'ի Նահրուալայ
կամի գնալ քսան և հինգ օրն երթայ
'ի Սոլթան քաղաք:

Նահրուալայ և Սոլթան քա
ղաքք են մեծամեծք և մեծա
շահք. ունին ընդ արձակ գաւառս՝
և գեօղս երեք հազարս. և 'ի խազ

նի

նի խօսին՝ և բնակիչք երկրին հըն-
դիկք են։

Սելուլ քաղաք է մեծ՝ և մեծա-
գանձ. քառասուն աւուր ճանա-
պարհ է ՚ի Տեպուլայ ՚ի Սնդիկ քա-
ղաք է Տեպուլ՝ և մայրիքն գժուա-
ր՝ և ճանապարհքն՝ և Սապան-
նի՝ և լերինք. և ի վ̅ր̅ փոքր Պելուլ
գետոյն է շինեալ Սելուլ քաղաք.
բայց ՚ի Լահրուստանայ թեմն խօսի։

Սոմնաթ՝ քաղաք է հնդիկ ՚ի
ծով եզերին հնդկաց՝ և է բազմա-
գանձ քաղաք և մեծաշահ. հընդ-
կաց հաճիքն ՚ի հոն գան յուխտ. իւ-
րեանց երիցանց և աղօթերոյն Կահ-
րամայ կոչեն. ամէն քաղաքն նք̅ են։

՚ի Սոմնաթայ շատ գողեր ելանեն
նաւով. և ՚ի վ̅ր̅ ծովու շատ ծեծ-
ռանեն. և ՚ի Լահրուստանայ խօսին։

Պտրաստ քաղաք է փոքր և ծով
եզեր. և մօտ է ՚ի Լահրուստանայ։

Կամպաթ քաղաք է ՚ի ծովե-
զեր. և մերձ է ՚ի պտրաստ քաղաք։

Պուրճ քաղաք է ծովեզեր՝ և
Լահրուստանայ խօսին. և մերձ է ՚ի

Կամ

-Բ․ ամպաթ․ և երկու աւուր ճա
նապարհ հեռի են 'ի միմեանց։

'ի Պուրճ քաղաքն յամէն չորս
տարի Ս․Ծ մի պաշտեն․ և 'ի յաւար
տէլ չորս ամիսն, փոխեն․ Նք բարբան
ջեն թէ ջրհեղեղն առ մեզ չէ եկել։

Ս․սայոլ մեծ քաղաք է՝ և ծովե
զեր է՝ և մեծաշահ․ շատ շաքար և
շատ լեղակ ելանէ յիւրմէ․ և շատ
պատուական իրք գտանին անդ։

'ի Պուրճ քաղաքէ երթայ մարդ
'ի Գ․ ոլմուտրայ․ և անտի երթայ
ճանապարհորդն 'ի Պլոտրայ։

Պլոտրայ քաղաք է՝ ծովեզերի․
մեծ, և մեծաշահ՝ և բազմագանձ․
այս քաղաքնիս Լ, ահրուձալայ խօ
սին․ հարիւրհազար գեօղ ունի այս
քաղաքս․ և ամէնն չուրջ ծովեզե
րուն շինած․ այս քաղաքս և իւրց
վաճառական նաւերն ընդ ծմ եր
կարութն ծովու վաճառով ընթա
նան․ Ս․յս քաղաքնիս և այս գեղերն
երկուհարիւրհազար շաքմի են․ և
Հնդիկ լեզուաւ են․ և ամէնն շաք
մի խօսեն։

Սլե

Մ՝լէպարն քաղաք է մեծ. մեծա
գանձ՝ և մեծաշաՀ, և առաջին
քաղաք:'ի Մ՝լէպարէ երթայ ճանա
պարՀորդն 'ի Տարաւէ՝ որ է մեծ քա
ղաք. աստի երթայ 'ի Սուֆրայ. 'ի
Սուֆրայէ երթայ 'ի Թանայ. ան
տի 'ի Փունաւէ. և 'ի Փունաւոյ 'ի
Սանդապուր՝ ուր շատ պղպեղն լի
նի՝ և այլ պիտանի Համեմունք. և
ամէն Քաղաքնիս Հետ իրաց են:
'ի Սանդապուրէն երթայ ճանա
պարՀորդն 'ի Պանքուր քաղաք. և
անտի 'ի Պանկլուր. և անտի Յեպն
պնիթան. և անտի 'ի Ք լիայ. և
անտի 'ի Փանդրիանէ. և անտի 'ի
Կինկլ. 'ի Կինկլի շատ Քրիստո
նեայք կան՝ և շատ եկեղեցիք. և
ամէնն Մ՝ելէպան գաւառի խօ
սին. Օղլխանդ անուն է Թեմին. 'ի
յայս Թեմն է որ առաքեալն Թովմա
վկայեալ. Թեմին առաջին քաղաք
Պլինձ՝ մեծ և մեծաշաՀ. և
Պլինձու երթայ ճանապարՀորդն
'ի Պնխպոթին 'ի տասն օրն. անտի
'ի Խութոյն քաղաք օր մի. ան
տի

տի 'ի Նախճաւանին որ մի ։
Նախճաւանին քաղաք է մեծ ։
շատ եկեղեցիս և շատ Քրիստո
նեայս ունի ընդ ինքեամբ . և ա̃մ
քաղաքնիս ծովեզերք են ։
'ի Նախճաւանոյն երթայ երկու
օրն 'ի Շահպաթին . անտի երթայ
'ի մ̃ջ առաքելոյ գերեզմանն . և
տասն անուն քաղաքին Մալապ .
ծովեզեր է քաղաքն . և մնացեալ է
յինքն սակաւ մի քրիստոնեայ ։
Մալպայ է երթայ մարդ 'ի Չուճր .
Այս քաղաք է մեծ՝ և մեծագանձ
և մեծաշահ . 'ի Մէլապ քաղաք ուր
մ̃ջ առաքելոյն գերեզմանն է Թով
մայի . աղբիւրքն ամէնն տղմուկ
եւացուցանեն . բայց միայն յայն
աղբերէն . որ մերձ է 'ի գերեզմանն
Թովմայի . Այն աղբեր ջուրն յիս
տակ է և բարեհամ . և մ̃ջ է 'ի տղըր
կէ . այս ա̃մ քաղաքս Չոլիան կոչի ։

Մելան կղզի՝ Հնդիկ անուամբ է
և Սառնտիպ՝ տաճիկ անուամբ . 'ի յայս կղզիս տասն Հնդիկք՝
թէ

Թէ երբ էհան Ր.Ճ զադամ 'ի
դրախտէն։ Նա աստ բնակեցոյց.
պատուական գօհար ելանէ յայն
կղզւոյն. և կարմիր Յակունդ բա
զում. և ակն որոյ ասեն հնդկերէն
Կատուի. իսկ տաճկերէն Ր.յնիլ
լիհօռ։ և այլ ակն ելանէ. զոր պարս
կերէն ասեն Ջաշմիգուրպայ. և
այլ ակն ելանէ որոյ անունն է Իլէ.
իւր գոյնն կապուտ լինի. և անուա
նէն հնդիկք Ալիլաէ։ և այլ ակն ելա
նէ դեղին. Պոյտրոյ ասեն իւրն. և
կարմիր Յակունդ ելանէ. որ քան
զա̃մ ակունս և յակունդս հարկաւոր
է և մեծագին. և այլ պատուական
իր՝ որ Թագաւորաց անդ է։

Սոկէգետին գաւառն Րեմինզար
ասեն իւրն. զի բազում ոսկի ելա
նէ յիւրմէն՝ քանի աշխատիլ ոք
կարէ. և Սոկէգետնին են անուա
անքս այս։

Ռուաջին քաղաք և կղզի Սամ
րին. աստի ելանէ շատ Սրդն. փայտ
Պկամ. և այլ պատուականք իրք.

աս

աստի երթայ մարդ 'ի Պարչուր. այն
քաղաք է և կղզի մեծաշահ. պա
տուհակին Բրաֆուրն անտի ելանէ.
'ի Լամբրու մօտ կղզի կայ՝ զանուն
Բրուտ ասեն. Հընէր Թեթևա
գին անտի ելանէ՝ և անդ կազմի։
Բրուդայի քաղաք է մեծ. և
մերձ 'ի նա կղզի մի է Սամաւի ասեն
մեծադիր, և մեծաշահ. և իւր ներ
քոյ այլ կղզի կայ՝ որ կոչի Պուրէ.
և զամ պատուհական իր՝ զոր ինչ
ուզէ մարդն գտանէ 'ի կղզւոջն,
և իւր ներքոյ, Լափանէս կղզի. 'ի
յայն կղզւոյն ելանէ բազում Բրա
ֆուր. և 'ի ներքոյ Պլայոյ է Թագաւ
որն Սոկէդետնին. 'ի Պլայոյ կղզին
նստի Օապինճաց Թագաւորն. երբ
իւր հայրն մեռանի կամ մայրն. փո
խան ծնողացն 'ի չափանոցին կուռս
շինէ Սոկի, տոցա ազգքն կռապաշտք
են. և չեն հնդիկք. սոքա Օապէճ
կոչին. և միա մեռելոտի՝ զոր գտա
նեն, ուտեն. և զիւրեանց մեռեալս,
և զայլ սահմանաց մարդ, զորս կալ
նուլ կարեն. զորս համարեն։

Սու յորժամ ըստ այլ ազգի կռուէին
և յաղթեն. զորոյ կոտորեալսն զոր
իւրեանց է՝ և զոր թշնամեացն զամենայն
ուտեն. բայց վաճառականի և ճանա
պարհորդի ոչ մեղանչեն. զի իւրեանց
ապուրն 'ի վաճառականաց լինի.
Ռամբի կղզին է. և իւր ներքոյ
այլ կղզի կայ՝ Բաղաքփինչի անուն.
մերձ 'ի սա կղզի մի այլ. յայս կղզիքս
ելանէ կլայեկ շատ. և ամենայն պատուա
կան իր հօն գտանի. հանց որ թա
գաւորաց վայելէ. և մերձ այս կղ
զիս է Ջավա. և Բալա. և Կալուլէ.
Այս է Սոկեգետնի քաղաքքն,
և կղզիքն, և գաւառքն. և ազգքն
որք բնակեալ են Օապէճլեալ են.
Չին և Մաչին երեքհազար և ութ
հարիւր քաղաքք են՝ և բազմաբնա
կիք գաւառք. ամենայն կռապաշտք են.
և երկիրն ցամաք է. բայց չեն հաւա
նիլ ոչ որ ազգի. զի իւր թագաւորն
բազում և փառաւորաբար հեծեալս
ունի. և սիրեն զքրիստոնեայսն. և
լաւ ընդունին՝ Ալէքսանդր թա
գաւորեն 'ի վեր. զի 'ի նմանէ շատ

 աղէկ

աղէկ են գտեալ և ազատութի և
զհոռոմն խիստ սիրեն ։

Եւ այն տերևն զոր Հնդիկք ու
տեն ․ զիւր անունն թմբուլ ասեն ․
ճուրեանց նուշլ և պտուղ այն է ․ և
առողջութի տայ ․ և մեծրիկ է և
կարմիր՝ և անունն Ջուձր ասեն ։
և Սոփայն ծառոյն ասեն ․ որ իւր
տերևն հինգ կանգուն է ․ ասեն
բնակիչքն, թէ նոր տերևովն ծած
կեցաւ Ադամ, յորժամ 'ի դրախ
տէն ելաւ ։ Հնդիկք երեցանցն
բաՀրամայ կոչեն ․ և կուոցն դև ։

Այլ քաղաք է 'ի Թուրքաս
տան ․ ամուր լեռան ․ և շատ քրիս
տոնեայք կան 'ի յայն գաւառն ․
Սունդրի ասեն քաղաք ․ ելանէ յիւր
մէ Խունկ և Սապու ․ Սկունդրե
այս քաղաքք են Հնդկաց և պար
սից ։ Եւ Յի Քի արարչին մմ
արարածոց՝ փառք յաւիտեանս յա
ւիտենից ․ Ամէն ։

1834 [illegible]

[illegible]

ԳԻՐՔ ԱՌԱՍՊԵԼԱՑ ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ

Որ ասի ԵԶ ՈՎՍՊԱԳԻՐՔ

Արարեալ աչքս խրատու եւ շհօաշխաբենան։

Թագաւոր մի կազմեաց սեղան դեսպանաց. եւ առնել մսագործացն զկաշին եդին յաղոց ՚ի մէջ շուկային։ Եւ ի մէջ գիշերին ժողովեցան շունք քաղաքին յուտել զկաշին։ Եւ ասէ մի ոմն ՚ի նոցանէ՝ որ մեծն էր եւ իմաստուն. ասէ, եկայք նախ զջուրն ա

րա

լակեսցուք՝ և ապայ կերիցուք զկա
շին. և սկսան լակել՝ և պատառե
ցան. և ոչ ժամանեցին յուտել զկա
շին։ Այսպէս գայ մահն 'ի վերայ
մեր. և հեղձուցանէ զմեզ. զի ոչ
կարեմք հասանել այն կենաց։

Ի Թագաւոր մի բարի և բարեմիտ ձա
շարարեալ յեզր գետոյն. և շուն
մի սոված եկն առ Թագաւորն. և
նա ետ հաց մի սբ։ Եւ առեալ շանն
գնայր ընդ եզր գետոյն. ետես 'ի
ջուրն զիւր շուքն իբրև զայլ շուն
և զհացն 'ի բերան նորա։ Եւ շունն
ագահեալ մոռացաւ զհացն որ 'ի
բերանն էր. վազեաց 'ի գետն զի առ
ցէ զհացն 'ի միւս շանէն. և ոչ եգիտ
զի շուքն էր։ Եւ զայն հացն՝ զոր ու
նէր՝ գետն տարաւ. և շունն եղեալ
երթայր սովամահ. Ցուցանէ թէ
Թագաւորն Քս է. և սովեալ շունն
ազգ մարդկանէ. և սբ հացն իւր
շնորհն, և պատուիրանն, և իւր
սբ մարմինն։ Եւ սատանայ կերպա
րանէ առաջօք մեր առաջի զսէր

աշխարհի, և զա՛մ մեղս. զագահու-
թի, զարծաթսիրութի։ և մեք ջա
նամք մեծ աշխատութբ զհետ փա
ռաց և մեծութե. և զհետ ստոց՝ և
անցաւորաց ջանամք. Թ․է և առ
նումք, մահն հանէ 'ի մէնջ. և մեք
լինիմք ողորմելիք. զի կորուսանեմք
զայս կեանս և զայն ։

Թ․ագաւոր մի յարևմուտս բազմե Գ
ցաւ յաթոռ։ և եկին բազում
դեսպանք առաջի նր։ Իւահա շուղ
ինչ կայր 'ի մօրուս նր. և սպասաւ
որք նր ասեն. ով թագաւոր, ահա
տեսանեմք ոսկի բազայ 'ի վր ոսկի
ձղին. և նա ոչ իմացաւ զառակն։ Իւ
գնդ առնուլ զշիւղն 'ի մօրուացն. և
նա մահ արար նմա. և սպասաւորն է
հար զերեսս նր և ասէ. մեք գիտեմք
եթէ Աստուծոյ հաւասար թագա
ւորես. նա նման արջոյ կամիս թա
փել զիս։ Ցուցանէ. թէ այս
ալէս պարտէ յանդիմանել զթա
գաւորն՝ և զառաջնորդն՝ և զդա
տաւորն. թէ ելանեն յիրաւանցն.
և

և թխուրին 'ի կամացն Աստուծոյ։

դ Թագաւորի միոյ որդի եհաս 'ի վերջին աղքատութեն. և յոլով ժամանակս ծառայեաց խնկօք և ճրագօք կուոց հօր իւրոյ։ Եւ աղաչէր զնա՝ զի փարթամացուսցէ զնա. իսկ նա ևս քանզևս աղքատանայր։ Եւ նա բարկացեալ յաւուր միում եհար ուժամբ զգլուխ կուոցն, և հերձաւ. և բազում գանձս հոսեցաւ 'ի գլխոյ կուոցն՝ զոր հայրն իւր պահեալ էր։ Ով որդեակ՝ վայ ինձ ողորմելի մեղաւորիս. քանզի այսպէս ցուցանէ առակս. թէ որքան ծառայես մարմնոյ քո հեշտութեան և հանգստութեան. և պարարտութեան. և մեղօք. դու ևս քանզևս աղքատանաս հոգւով. և ողորմելի լինիս։ Ապա թէ տանջես զմարմինդ, չարչարես, և սպանես ամենայն բարեգործութեամբ. ապա կարես փարթամանալ հոգւով. և փրկիլ 'ի դըժոխոցն։

Թագաւոր մի սաստիկ նեղեցաւ ե
'ի լուէն. և արուեստիւ կալաւ զնա: Ասէ լուն. աղաչեմ զքեզ՝ մի սպանաներ զիս. զի փոքր է վնաս իմ, զոր արարի քեզ: Եւ նա ասէ՝ դու ինչ 'ի քո ուժդ կայր՝ արարեր. այժմ 'ի ձեռաց իմոց մեռանիս: Ցուցանէ. թէ բնաւ 'ի կեանս քո չար ումեք մարդոյ մի առնել: Եւ դարձեալ ասէ. թէ պարտէ իշխանաց և դատաւորաց զփոքր չարագործն հոգալ և տանջել. զի երկիցեն մեծամեծ չարագործքն:

Թագաւոր մի մեծ և բարեմիտ. զ
ունէր խող մի սիրուն 'ի տան իւրում. և խորհեցաւ մեծարել զնա՝ և փառաւորել: Կազմեաց նմա գինտ մի յոսկւոյ հազար դահեկանի. և մետաքս ոսկեզօծ՝ սպիտակ բեհեզ՝ սաստիկ ծանրագին եած իվերայ նր̃. և զգինտն եած 'ի քիթն նր̃. և նա առաւօտու ժամուն շրջէր ը̃ քաղաքն. և զամենայնն 'ի տիղմն թաւալէր. և զգինտն ոսկի որ կայր 'ի քիթ

քիթնէ։ Զուցանէ. Մեք մեղաւորք
մեզ առնեն. և յամժամ թաւա
լին 'ի տիղմն մեղաց. և աղտեղեն
զլուսափայլ պատմուճան սրբոյ աւ
ազանին. և ամ ընդ աղբ, և շարա
մեղաց շփեն զգինտն նք՝ որ 'ի միտս
և հոգիս 'ի յ պատկերն նք։

Է Թագաւորն կոստանդիանոս 'ի
բազմաց ժամանակաց ցանկա
ցաւ տեսանել զճգնաւոր ոմն. որ էր
անապատական՝ և յոյժ անուանի. և
օրհնիլ 'ի նմանէ. և խրատ առնուլ.
և ոչ կարէր երթալ 'ի բազում զբա
ղանացն։ Ու օր մի յանկարծակի որ
սոյ պատճառաւ գնացեալ յանա
պատն։ Ու սպասաւորք թագաւո
րին յառաջընթացեալ ազդեցին
ճգնաւորին զգալուստ թագաւո
րին. և նա ելեալ աւելեաց զխցիկն.
և զաւելածն կուտեաց իմէջ տանն.
Ու ինքն մերկացաւ, և կտոր մի վա
լայ իվերայ թիկանցն կապեաց՝ և
նստաւ իվերայ սեմոց դրանն մերկ.
մէկ ոտքն 'ի ներս և մէկ ոտքն 'ի
դուրս

գուրս. և եդ զմէկ ձեռն իւր ընդ բե
րանոյն՝ և զմիւսն իվերայ ծածուկ
մարմնոյն ։ Եւ եկեալ թագաւորն
ետես, և զարմացաւ. և փութանա
կի յետ դարձաւ. ի խանացն հար
ցեալ զպատճառն շտապ դառնա
լոյն ։ Ասաց, թէ տասն տարի՝ ի մօտն
էի կացեալ այնչափ խրատ չէի կա
րել ուսանիլ՝ որչափ այս մէկ պահու ։
Եւ ասացին զինչ էր խրատն ու
սեալ՝ զոր դու խօսեցար՝ և ոչ նա ։
Եւ ասաց, թէ այն որ զաւելուքն
կուտել էր. զայս ուսուցանէ, թէ
աշխարհիս ինչքն իբրև զայս աղբս
է. Եւ այն որ մերկ էր, զվալն իւր
թիկանցն էր կապեր. զայն ուսուցա
նէ, թէ աշխարհէս զայս չափ իրքս
պիտի տանիմք՝ քինի շատապրիմք ու
ժողովեմք ։ Եւ այն որ իւր շեմոյն
էր նստեալ. զայն ուսոյց՝ թէ մար
դոյս մէկ ոտքն ՚ի յայս կեանքս է՝ և
մէկ ոտն յայն ։ Եւ այն որ մէկ ձեռն
իւր բերանոյն էր եդեալ և զմէկ
իւր ծածուկ մարմնոյն՝ զայս կու
նշանակէր. թէ մարդ որ ուզէ աստ

առ

առ մարդիկք պարզերես լինիլ եւ
անդ առ Ա.ծ, թող զայս երկու
դուռնս պահէ։

ը Այր մի ելանէր ’ի դժուար դար
մի վեր. ’ի տօթ ժամանակի.
յոյժ աշխատեցաւ. և սկսաւ բամ
բասել զԱ.դամ և զԵ.ւայ. թէ
էր անկայք ’ի դրախտէն անհամ
բերութբ ձերով. և երևեալ հրեշ
տակին ասաց։ Եւ է տանիմ ըզ
քեզ ’ի դրախտն, դու համբերես։
և ասաց, թէ երբ լինի այդ։ Եւ յան
կարծակի քուն իվերայն անկաւ.
Եւ տեսեալ զինքն ’ի դրախտին ու
րախացաւ։ Եւ ետես զի մարդիկք
զտղայ ծառերն ’ի վայր տայեն. և
չհամբերեաց, և ասաց թէ այդ
ինչ աներկիւղ մարդիկք էք. որ ըզ
չորն և զգօսացածն թողեալէք՝ և
զտղայ և զմատղաշ ծառերն ’ի վայր
կուտայք. որ զտղայոց մահն նշա
նակէ։ Եւ բացեալ զաչսն ետես
զինքն ’ի դարն ’ի վեր՝ և զաղն ’ի շա
լակն ջուալով. և սկսաւ լալ։ Դար

ձեալ

Ձեռալ ետես զհրեշտակն․ և ասաց․
այլ չի խօսիմ․ և տեսեալ զինքն 'ի
դրախտին․ և տեսանէր զմարդիկք
զի զփուշ և զճիւղս ծառոյ շալակ
գնէին․ և չէին կարել շալկել՝ նա
կու շատցնէին․ որ զմեղս նշանա
կէ․ որ չափ շատանայ նա այլ գոր
ծէ․ և չհամբերեաց․ և ասաց, ով
անմիտք թեթևացուցէք, որ կա
րէք շալկել։ Եւ տեսեալ զինքն այլ
ևս 'ի դրախտին։ և տեսեալ վէմ մի
մեծ․ և երկոտասան լուծք լծեալ
'ի նմա։ և ամէն մէկ յիւր դիմայն
քարշէր։ և վէմն չէր շարժիլ։ Եւ
չհամբերեաց՝ և ասաց, ով անմիտք
ամէնքդ 'ի մէկ դիմաց լծեցէք,
զի խախտել կարիցէ։ Եւ վէմն
էր ինքն Ք՟ս, և լուծքն լծեալք
են հաւատք ուղղափառաց երկո
տասան ազգաց քրիստոնէից․ իւրա
քանչիւր յինքն ձգելով․ և բացեալ
զաչսն ետես զինքն 'ի դարն 'ի վէր՝
և զաղն 'ի շալակն։

Թ Կին մի երթայր յԵդէմ բազում
զօրօք՝ և բազում ընչիւք: Եւ 'ի
ճանապարհին հանդիպեալ յեզեր
միոյ եկեղեցւոյ. և այն եկեղեցւոյ
դուռն երկու ծառ կայր. բուսած
մէկ 'ի յաջ դիհն. և մէկ 'ի ձախն.
և յանկարծակի յիրեար եկեալ
համբուրեցին զիրեար: Եւ դիտա
ցեալ զի երէց մի կայր անդ 'ի պա
տարագն. և 'ի միջք յերախայիցն
համբուրեցին զիրեար: Եւ ասաց
կինն յերէցն. թէ մէկ ջորեբեռն
մալ քեզ՝ հանց պատարագ մի ինձ
շինէ. և մէկ այլ օրն շինեաց. և չհամ
բուրեցին զիրեար ծառքն: Եւ խմա
ցեալ զպատճառն. ասաց երէցն,
թէ յայնժամու խորհուրդ անկաւ
'ի սիրտս իմ, թէ զջորին այլ պիտի
տայ՝ թէ ոչ: Խոստամամբ երդումն
արար. թէ ջորին այլ քեզ. լուր
հանց ժամ շինէ: Եւ մէկ այլ օրն
շինեաց. և ծառքն համբուրեցին
զիրեար: և ճշմարիտ եղեալ է և
ոչ է սուտ:

Միայնակեց մի նստեալ 'ի վ՛ր վի Ժ
մի միոյ. և կայր յառաջեւն աղ
բիւր մի։ Եկն առ աղբիւրն զօրա
կան մի, և նստաւ անդ. եկեր զհաց,
և ըմպեաց զջուր. և հինգհարիւր
ապխտակ 'ի տեղն եթող՝ և գնաց։
Եկն մարդ մի այլ խմեաց ջուր՝ և
եառ զդրամն, և գնաց։ Եւ զօրա
կանն դարձաւ 'ի խնդիր դրամին և
չգտաւ զդրամն, և մարդ մի այլ ե-
կեալ էր 'ի ջուրն։ Եւ խապահին
ասաց տուր զիմ դրամն. և նա ոչ
էր առեալ զդրամն։ էզարկ և սպան
զայն մարդ։ Եւ միայնակեացն
զարմացաւ. թէ այս ինչ գործ էր.
որ գործեցաւ։ և 'ի զարմացմանն էն
'ի քուն լեալ։ Եկն հրեշտակ Տ՟Ն
և ասաց. թէ այն խապահու հայրն
այն մարդոյ հօրն հինգհարիւր ապխ
տակ պարտէր. նա զիւր պարտքն
եառ, և գնաց։ Եւ այն մէկ այլ մար
դոյ հայրն այն զօրականի հայրն
սպանեալ էր. նա զիւր արիւն եառ
և նա զիւր պարտքն, զի Ա՟Ծ դա
տաստանն ճշմարիտ է աստ և 'ի
հանդերձեալն։

Իշ

ժա Իշխանի միոյ որդւոյն մեռաւ. և
բերին զխաչն ի վ̃ր սպասաւորք
խաչին. և յարեաւ որդի իշխանին.
զի էին ընտիրք սպասաւորքն այնո
քիկ: Այլ եղև զի այլում միում իշխանի
որդի մեռաւ. և բերին զնոյն խաչն
ի վ̃ր՝ և ոչ յարեաւ: Այլ աղաղակէր
հայր մանկանն, և ասէր. Թէ խաչս
այն խաչն է. և Ք̃ս այն Ք̃ս է. զի
արդ ոչ յարեաւ մեռեալս: Այլ
հրեշտակն երևեալ ասաց. Թէ խաչս
այն է, և Ք̃ս այն է: բեր զայն աջն,
որ բռնէ զայս խաչս:

ժբ ՚Ի բան աւետարանին, որ ասէ.
ուր գանձք ձեր են անդ և սիրտք
ձեր եղիցին: Մեռաւ ոմն իշխան,
որ ունէր բազում գանձս ոսկւոյ
և արծաթոյ՝ և յականց. և ոչ տայց
խոստովանահօրն: Այլ ՚ի լուանալն
գտին բալանի մի յանթատակն. և
տարան առ վարդապետն, և բա
ցեալ զսնդուկն տեսին՝ զի սիրտ
արիւնաթաթաղ կայր ի վ̃ր ընչիցն՝
զի ճշմարտեաւ է:

Եղբայր ոմն գնաց առ հայրն. և ժգ
զամենայն յանցանս իւր խոս
տովանեցաւ. և տեսեալ յանուրջս
հայրն զդատաստան եղեալ. և
այրն այն մերկ, և մարմինն ամենայն
հրալից սլաքով 'ի լի, և յորժամ
խոստովանէր հրեշտակն աքցա
նով մէկ մէկ քարշէր զսլաքսն. զա
մէնն քարշեալ մի ևս այլ մնաց. և
զարթեաւ հայրն, և պատմեաց. և
ասաց, թէ այլ մեղք է մնացեալ
որ չես ասացեալ. և ասէր այրն, որ մի
զկոյր մի կատակ արարի. զի ցեխն
'ի ներս ըղորդեցի, և զցամաքն
թողի:

Պատմութիւն ժամանակաց ասէ, ժդ
թէ 'ի ղալաթայն այր մի աղքա
տացաւ` և զարտ մի ունէր վաճա
ռեաց. և այր ոմն գնեաց զարտն
զայն. եգիտ երեք կարաս ոսկի. և
յղարկեաց առ տէր արտին: և
ասէր. եկ, առ զոսկին. զի վարե
ցից զարտս. և ասաց ո՛չ է իմ, այլ
քո է: և նա ասէր, ես զարտն եմ
գնեալ

գնեալ։ և վիճէին ընդ միմեանս զբարուոք մարտն. և ձայն եղև 'ի պաղատ Թագաւորին, և Թագաւորն, և պատրիարգն, և իշխանք քաղաքին եկին, և տեսին ամենեքեան. և դատաստան արարեալ ետուն զմէկ կարասն յարքունիս. և զմէկն յեկեղեցիսն և յաղքատս՝ և զմէկն 'ի պէտս երկոցունցն. և ետուն զն՟ր դուստր ուստեր ն՟ր՝ և զարտն պռուքս. և սիրով միաբանեցան. և ցանեալ զարտն ցորեան. և 'ի ժամանակի հնձոցն երթեալ տեսին զի մարգարիտ էր պտղաբերեալ. և քաղեցին տրցակ մի և տարեալ 'ի կոստանդինուպօլիս եդին 'ի յարկ Թագաւորին վ՟ն յիշելոյ։ և գտեալ զայն յայլում ժամանակի. և խնդիր արարեալ գտին զծեր մի պատմեալ զա՟մ միրատմիոջէ։ և փառս ետուն Ա՟Յ։

ժե Թագաւոր ոմն մեռաւ. և Մնաց երեք որդի. և պատուհակն ակն մի. որ դիմաց Թագաւորութեն էր։

Եւ անդարձ արար․ թէ վիճակաւ
յուլանկանի ակն, զթագաւորութեն
այն որդին վայելէ։ Եւ գողացեալ
կրսեր որդին պահեաց։ Եւ յորժամ
թաղեցին զթագաւորն՝ ոչ գտին
զակն, և ոչինչ հնարիւք։ Եւ ասեն իշ
խանքն, թէ յայս անուն աշխարհ թա
գաւոր մի կայ իմաստասէր՝ նա պիտի
գտանէ զակն։ Եւ երեք եղբարքն
գնացին յաշխարհն յայն․ և հանդի
պեալ 'ի ճանապարհին թագաւորի
ուղտապանին։ Եւ ասաց ուղտապանն
թէ չէք տեսեալ զուղտ թագաւո
րին՝ զի կորուսեալ է։ Ասացին, թէ
երթ ընդ ճանապարհդ պիտի գտա
նես։ և իմացեալ զպատճառս նց։
Եւ նք ասացին թէ ուղտն քո կաղ
է։ Եւ մէկ եղբայրն ասաց, թէ միա
կանի է ուղտն։ Եւ միւսն ասաց․ մի
դիհի ատամունքն խոռ են։ Եւ զար
մացաւ ուղտապանն, թէ զուղտն չէք
տեսեալ։ Եւ զիարդ պարատն գի
տէք։ Եւ նք ասացին․ թէ 'ի ճանա
պարհին կաղ ոտն հետ ոչ էր արա
րեալ։ Եւ 'ի մէկ կողմն էր արածել

և այն դիհն որ ատամունքն խոռւէին
լեալ զխոտն չէր հաւասար կտրեալ.
և հիացաւ ըղտապանն ընդ իմաստու
թ՟ին ն՟ր։ Իսկ գտեալ զուղտն գնաց 'ի
քաղաքն, և պատմեաց թագաւորին
զիմաստութ՟ին ն՟ր։ Իսկ եկին որդիք
թագաւորին 'ի քաղաքն. և թագաւ
որ քաղաքին ուղարկեաց ն՟ց զուլ մի
խորոված, և գինի՛ և խապղի հաց։
Իսկ ն՟ց տեսեալ՝ մին եղբայրն ասաց
թէ ուլս շունն է ծծել։ Իսկ մէկ եղ
բայրն ասաց. թէ թագաւորն ձեր
խապզի որդի է եղեալ։ Իսկ միւսն
թէ 'ի գինիս մարդոյ արիւն կայ։ և
երթեալ պատմեցին թագաւորին.
և նա զարմացաւ յոյժ։ Իսկ յետոյ
հարցեալ. թէ զի արդ գիտացիք.
և նոքա ասացին թէ շան միսն կծկտի
երբ խորովեն։ և մարդոյ արեանն
փրփուրն սպիտակ լինի։ և հացն
'ի խապզէն էր։ Իսկ թագաւորն
հիացեալ կոչեաց զհովիւն. էհարց
զպատճառն. և նա ասաց թէ ուլն
այն, մեռեալ էր մայրն, սովորեալ
ծծէր զքած շուն մի. և հարցեալ
զայ

զայգէպանն. և ասաց. 'ի կիթ այ
գւոյն կորեաւ դանակ մի՝ անկաւ 'ի
խաղողն. և 'ի կոխելն կտրեաց
զոտն կոխողին, և արիւնն խառ
նեցաւ 'ի գինին. և մայր Թագաւո
րին ասէ. Թէ քո հօր ժամանակն
յա՛մ օր խաղաղն հաց կու բերէր.
և անկայ ընդ նմա 'ի պոռնկութի,
և դու 'ի նմանէ ծնար: Եւ Թա
գաւորն բերեալ վաղիւն զերիս
եղբարսն. և նոքա ասացին զիւ
րեանց գանգատն: Եւ ասաց Թա
գաւորն Թէ աղջիկ մի խօսեցեալ
երիտասարդի միոյ նշանեալ՝ և հար
սանեացն զա՛մ ինչ պատրաստեալ
մինչ 'ի պսակն: Եւ այր ոմն երիտա
սարդ բռնութե՛ խլեաց զաղջիկն՝
և տարեալ պսակեցաւ: և արար
հարսանիս, և մտին յառագաստն.
և ոչ մերձեցաւ 'ի նա. և ետ տանել
առաջնոյ առն իւրոյ ոսկւով՝ և մար
գարտով՝ և ա՛մ զարդարեալ: և
ոչ ինչ էառ 'ի նմանէ: Եւ ոռք 'ի նո
ցանէ Թու՞ի ձեզ լաւէֆով. և ասաց
մեծ եղբայրն, Թէ առաջինն. զի
ասաց

ասաց թէ նո՛ր խամաթ էր. և ո՛չ 'ի հետ գնաց: Եւ ասաց միջնեկն, թէ ոչ. այլ յետին էր ինսէֆով. զի կարողացաւ մինչ 'ի պատկն, և յառաջատին ոչ մերձեցաւ 'ի նա: Իսկ յետինեղբայրն ասաց թէ առաւել այն է զարմանալի՝ որ զոչ ինչ էառ ամենեւին յոսկւոյ կամ յարծաթոյ կամ յականց: Եւ ասաց թագաւորն թէ զակն դու ունիս: և գնա՛ տուր 'ի տէրն. իբրև լուան գնացին խաղաղութե՛ 'ի տունս իւրեանց:

ժզ Աղէկսանդր յա՛մ տեղիս ինքն երթայր էլչի: Օր մի գնաց 'ի պապլիոս թագաւորն 'ի մօտ. և նա եաղութ թասուշն այախ ետ նմա. նա խմեաց զգինին, և զայախն 'ի ծոցն եդ. ասաց թէ էր արարեր՝ ասաց թէ իմ թագաւորն սահմանքն հանց է. և պապլիոս հնազանդեցաւ. և քոյր պապլիոսի իմաստասէր էր. ճանաչեաց զա՛ղէկսանդր՝ և ասաց, թէ արի, փախիր. թէ չէ յայս պահս կու բռնեն. և նա հեծաւ

ծաւ 'ի ցլագլուխ ձին, և փախեաւ։

Յորժամ մեռանէր աղէկսանդր. ԺԵ
անդարձ արար թէ զիս յիմ
տունն տարէք, և յիմ ճ՞նիժին յառ
ջևն, հազար մարդ ոսկի սինիով
ակն և մարգարիտ առէք. և հազար
մարդ մերկ և չուլ հագուցէք. և
հազար ձի զագին և զբաշն կտրե
ցէք. և քէշ և թէլիկ կապեցէք. և
թուումբ՝ և աղեղունք. և հարիւր հա
զար սրաւոր յառաջ յղարկեցէք.
նոյնպէս արարեալ տարան։ Իսկ տե
սեալ կնոջն և մօրն ոչ արարին
սուգ. իշխանացն հարցեալ թէ ըն
դէր ոչ արարիք սուգ։ Ասաց մայրն,
թէ իմ որդին պատուիրեալ է՝ թէ
ճար կայր 'ի մահուն փրկիլ. ես զայս
ամենս ինդէմ յղարկեցի. և ոչ մուեց
մահն, և սուգն պիտի մռէ։

Աղէկսանդր հանդիպեցաւ յեզր ԺԶ
աշխարհիս. եգիտ իմաստա
սէրս յաշխարհէս փախուցեալս
մերկ. և կերակուր նոցա էր կոլթն

և

և բրինձ։ Իսկ ասաց Թագաւորն
աղէքսանդր՝ եկեք ընդ իս, և տամ
ձեզ բազում ինչս. և ասացին իմաս
տասէրքն. թէ մեկ խնդիր ունիմք.
թէ զայն կարես տալ մեզ հետ քեզ
կուգամք։ Ասէ թագաւորն զինչ.
նորա ասեն, թէ անմահութիւն կարես
տալ։ Ասաց թագաւորն զայրա
ցեալ՝ ոչ էք իմաստասէրք. ես մարդ
եմ մահկանացու. զի արդ տամ զան
մահութիւն։ Մարդ զոր ունի զայն
կարէ տալ. զոր չունի զի արդ կարէ
տալ։ Իսկ ասացին իմաստասէրքն.
թէ յիրաւի գիտես որ մահկանա
ցու ես. և զի արդ զաշխարհս կու
աւերես։ Իսկ ասէ թագաւորն ես
չեմ աւերել։ Ած ետես որ ամ
մարդ 'ի Ճանապարհէ ելաւ. չար
և վատ չկայր. նա զիս 'ի ձեռն էառ.
Ած՝ և զաշխարհս ինև կու խրատէ.
որ 'ի Ճանապարհ գան. և հաւա
նեալ իմաստասիրացն լուեցին։

ժթ Հանդիպեալ աղէքսանդր յեզր
տեղի մի հեծելովն՝ և բերեալ
նուռն

նուռն մի կոտորեցին, և ելից զԹափսին. և կտրեին զնուռն որԹուն. և կուժն լցաւ գինւով: Եւ իմացեալ աղէկսանդր. հարցաւ՝ Թէ ումն է այս տեղս. և ասացին աղէկսանդրի: Եւ խորհեցաւ չարիս առնել. և բարին այն խափանեցաւ. և չորսհինգ նուռն զԹափսին այլ չէր լնուլ. և այլ 'ի նռնէն կուժն չէր լցվիլ: Եւ ասացին Թէ մեր Թագաւորին սիրտն ծռել է հետ մեզ:

Աղէկսանդր բազում զօրօք իջեալ 'ի կղզի մի ծովուն ամենեքեան կրակ վառեցին. Եւ սկսաւ կղզին 'ի շարժիլ. և իմացեալ 'ի նաւ մըտին. զի կրիա էր: Ո ի ասեն իմաստասէրքն. Թէ յաշխարհս երեք կենդանի կայ. որքանի շատ ապրի մեծանայ՝ մէկ կրիայն. մէկ օձն. մէկ ձուկն՝ որ վիշապ լինի:

Աղէկսանդր բազում զօրօք պատահեցաւ 'ի տեղի մի, և եղև ձիւն մեծ: և սկսան զօրք 'ի սովու կոտորիլ: Եւ ասաց Թագաւորն. Թէ ի

այժմ

այժմ զայժմուս զվաղինն պարտէ հոգալ. յորժամ յաստից ազատիմք զայլ վաղուեն հոգամք: կոտորեցէք զձիանդ, և կերէք: Ոմանք ասեն թէ մահուամետն ասացել՝ վասն այնորիկ զձիու միսն կուտէ մոլման ազգն:

իա Այր մի ըմբռնեցին վ՟ն գողութ՟ե. երկու շաբաթ խիստ չարչարեցին ոչ'ի խոստ երեկ: Եւ յորժամ զլուր զաւակն կախեցին, և մէկ փայտ զարկին. և գոչեաց հայրն և'ի խոստ եկն զգողութին: Եւ ասացին, թէ երկու շաբաթ զքեզ չարչարեցինք. և դու ոչ ասացեր. և վ՟ն մէկ փայտի զաւակի քո վաղվաղակի ասացեր: Եւ նա ասաց՝ թէ իմ մարմինս յիմ ծնողացն էր, ոչ ցաւէր՝ որ՟պ յորժամ զիմ որդւոյն ծեծէին: Մարմին նորա յիմ յաղեացս էր՝ խարշեցաւ աղիքս՝ և ասացի: Եւ գութ ծնողացն և Ր.Ճ̃ համեմատք են. զի յորժամ ծնօղն զզաւակն ծնանի. թէ գութն չէր. յորժամ մէկ ծնօղ ծնանէր

նէր, այլ ոչ ծնանէր. և ոչ հոգայր հեշտութեն, ա՛խ աւաղ էս.

Մարդ մի գերեզմանակփոր. օր մի իբ
գլխաթուն մի թաղեցին շատ ըն չիւք: և 'ի գիշերին եբաց զգերեզմանն, և մերկացոյց մինչ 'ի ներքին հանդերձն: Եւ կինն ափցի յերեսն էզարկ, և ասաց: Մի է եօթն տղայի մայր եմ, և զարեն յերդիքն 'ի վեր եմ տեսեալ: Եւ դու չես վախիլ յԱ.Ծ. որ զիս հրապարակ կառնես: Եւ ասաց՝ թէ աղքատ եմ. և ապրանք չունիմ: Եւ ասաց՝ թէ հետ ինձ գերեզման մի կայ՝ երեք գանձ կայ՝ առ և տարեալ ծախէ, և քեզ ապրանք արա: տարաւ 'ի ծախել: Եւ առեալ սառաֆն շինեաց ոսկի չիչ՝ և էած 'ի մէկին ականջն, նա 'ի մէկայլ ականջն 'ի դուրս ելաւ: Եւ մէկ ալին էած գնաց մինչև 'ի կէսն: Եւ 'ի մէկայլն էած ամենևին ոչ մտաւ. և զայն այլ 'ի բացընկէց: Եւ ասաց ինչ գին կուզես. և մէկին տասնհարիւր դրամ երետ: և ասաց գլխա

ւէ

լռաթն։ Ա․ է այն որ շիշն 'ի մէկտեղ
դոհն ելաւ․ ամենևին բանն յա
կանջն չէ պահել․ 'ի մէկ դիհն 'ի
ներս է մտել․ 'ի մէկայլն 'ի դուրս
ելեր։ Եւ մէկալն ամենևին բանի
տեղիք չէ տուեր։ Եւ այս մէկալիս
գին չկայ․ զինչ բարի բան լսեր է
զամէնն պահեր է․ և այս գանգս
զամէն ցաւոց դեղ է։

իգ Յաշխարհիս հինգ բան 'ի մարդկա
նէ անգիտելի է։ Մէկ որ մարդ
զմարդոյ խորհուրդն չի գիտել․ և
ոչ հրեշտակք, և ոչ դևք։ Երկու
որ յաւուրս 'ի վաղն չգիտեմք թէ
ինչ պիտի լինի։ Երեք որ զինչ
որ սկսնումք չգիտեմք թէ յինչ իրք
պիտի աւարտի 'ի բարի թէ 'ի չար։
Չորս որ մահու օրն անգիտելի է։
Հինգ զկատարածի օրն չգիտեմք։
Երեք իրք որ զմարդն 'ի չարէն 'ի
զատ կու պահէ․ խիղճ մտացն՝ և ե_
րեսին ջուրն․ և բնական խելքն․
իբրև զառաջնորդ և ղլավուզ է։

Ա․ա

Թագաւոր մի յիւր խաղընան հա ԽԴ
զար ակն ունէր պատուական ։ և
մէկն առաւել պատուականէր։ Նաև
ունէր միամիտ խաղընադար մի. և
որ մի խաղնադարն զայն ակն փո
խեց. և Թագաւորն եկեալ տեսա
նել զակներն. և ետես՝ որ մէկ ակն
փոխածէր. և զխաղընադարն բա
զում ժամանակ չարչարեաց. և 'ի
խոստ ոչ եկաւ. և չէր զնմիչ առ
նել որ սպաննէր։ և ոչ զակին Թարկն
տալ կարէր։ և իմաստասէր մի
ասաց՝ ես առնում զակն. և տարա
յանգէտ մարդոյ 'ի մօտ զնդան
ձգեց. և հարցաւ անգէտն զպատ
ճառն։ և ասաց։ Նա նա ասաց, Թէ
քարին համար ինչու զնդան ես
մտել։ և ձանձրացաւ, և ետ զակն
'ի խօճայ մի։ Ն. ղքատացաւ, ոչ
արուեստ գիտէր, և ոչ կարէր մու
րալ։ գնաց 'ի խօճայի մի մօտ, և
ասաց. Թէ հազար ստակ 'ի փոխ
տուր. նա չէրետ նայեց որ չէրետ։
"Նա գնաց 'ի դադին. և ասաց Թէ
այս անուն խօճայ՝ տասնհազար ըս
տակ

տակ պարտիս ինձ. ոչ թուղթ ունիմ
և ո՛չ վկայ՝ բեր որ դըստեմ. զրկեցի,
և եբեր։ Նա ասաց, թէ երեսի ջրի
գինն զինչ է։ Ասաց դատին. տասն
հազար ստակ. ասաց թէ երեք տար
պայ զիմ երեսին ջուրն ձգելեմ. և
ասաց դատին, թէ տուր տասնհա
զար ըստակ։

իե Մարդոյ մի բազրկանի զբեռներն
տարան, և աղքատացաւ. և
դռնէ 'ի դուռն կու մուրայր. և
սովորեցաւ 'ի յայն։ Օր մի 'ի տեղ
մի օթեցաւ. և գօմէշ մի քենով զիւ
րեն ժողոված հացիկն կերաւ, և
ելաւ զգօմէշն ջլատեց։ Նա ելեալ
վաղվենն տեսին, և բռնեցին ըզ
մարդիկքն. թէ ով արել է։ և եկեալ
աղքատն ասաց, թէ ես եմ արել. և
ասաց զիւրեն աղքատութեն պատ
ճառն. և ասաց՝ թէ յորժամ մու
րացած հացն 'ի փորն մտաւ այլ
'ի տուն չի պիտէր կենար. և հալալ
վաստակ առնէր. ո՞չ որ ես յիմ
տունն չգնացի։

Մարդ

Մարդ մի յՃմ կերթյր. և հարիւր խզ
ֆլօրի մարդոյ մի մօտ ամանաթ
եդ և գնաց։ Երբ եկեկ՝ ասաց
տուր զիմ ամանաթն՝ նա ուրացաւ
թէ տուեալ եմ. և տարաւ յեր
դուան։ և զֆլօրին 'ի գաւազանին
մէջն էր դրել. և երետ զգաւա
զանն 'ի ֆլօրուն տէրն. և եդ զձեռն
իւր մեծ խաչին, և երդուաւ՝ և ոչ
ինչ նշան եղև։ Ու տրտմեցաւ
այրն՝ և 'ի քուն եղև. և տեսաւ յե
րազի զի ասաց փոքր խաչն 'ի մեծն
թէ յէր ոչ պատուհասեցեր. և ասաց
մեծ խաչն թէ Ա՟Ծ դատաստանին
եմ թողեր։ Ու ասաց փոքր խաչն,
թէ ինչ Ա՟Ծ դատաստան է, այն
մարդն կու թերահաւատի. և զար
թեաւ՝ և ուրախացաւ։ Ու ասաց
թէ արեկ 'ի փոքր խաչն երդուիր։
Ու եկեալ եդ զձեռն իւր փոքր խա
չին, և փակեցաւ ի ձեռն. և իբրև
զհուր վառեցաւ, և կանչէց թէ
հանդ ֆլօրին 'ի գաւազանիս մէջն
է։ էառ, և ուրացաւ։

Թա

ԻԵ Թագաւոր մի 'ի վ͞ր իւրոյ աշխար-
հին. 'ի ժուռգայր, և տեսանէր
և եկն 'ի քաղաքի մի եզեր։ Եւ ահա
տասն այր և կին, ունէին զհաց, և
զկաթն, և զգինի. և թողե͞լ զանուշ
կաթն, և զգինին, և զհացն. և
զաղբն ուտէին. և զգոլն խմէին։
և Թագաւորն ետես իւրեանց ան-
մտութ͞ին՝ և բարկացաւ. Հրամայ
եաց թէ սպանէք զդոսա, և սպա-
նին։ Յուցանէ։ Թագաւորն Ա͞ծ
է. և այնք որք զկաթն, և զգինին
և զհացն թողեալ էին. զաղբն ու-
տէին, և զգոլն խմէին։ Նոքա են
որք թողուն զսուրբ սպասն. և զ͞սբ
ամուսնութ͞ին և երթան պոռն-
կին, և շնան։ Եւ ամենայն որ թո-
ղու զիւր ͞սբ ամուսնութ͞ին. և զպա
տուական անկողինն. և երթայ
յայլ կին. որ ոչ է իւրն։ Նոքա զերդ-
զայն տասն այրն և կինն են. որք
զաղբն ուտէին. և զգոլն խմէին։
Եւ Թագաւորն Ա͞ծ է. որ յաւուր
դատաստանին զպոռնիկն և զշնա
ցողն, ͞ը մարդասպանսն, և ͞ը արիւ-
նա

նահճեղան տանջէ, թէ ոչ դառնան իը
և ապաշխարեն: Ա͞պ ասէ Պօղոս.
զշուն և զպոռնիկս դատէ Ք͞ս:

Թագաւոր մի զբարձր և զուղորդ-
սիւն մի կանգնեաց. և մարգա
րիտ մի գեղեցիկ և մեծագին 'ի վ͞ր
սեանն եդ. և ասէ, թէ մարդ որ ը͞ն
այս սիւնս 'ի վեր ելանէ և առնու
զմարգարիտն. ես տամ նմա զմար
գարիտն: Եւ ժողովեցան բազում
մարդիկ, և ո՛չ կարէին ելանել ընդ-
սիւնն 'ի վեր: Եւ եկն այր մի և եխծ
զորունսն, և զանդամն, և զձեռսն,
և զբազուկսն, և պատառեաց՝ և ա-
բիւնն հեղաւ. և խածատած տեղին
եղև զերդ սանդուխտ. և ձգեալ
զձեռն գրկեաց զսիւնն, և ել. և
էառ զմարգարիտն: Թագաւորն
գովեաց զայրն, և ետ նմա զմարգա
րիտն: Յուցանէ: Թագաւորն Ք͞ս
է. և այն սիւնն զոր կանգնեաց մարդ-
կան, է պատուիրանն Ք͞յ. զի մար
դիկ սակաւ պահեն զօրէնսն. ո՞ր
մարդիկքն այնոքիկ՝ որք ոչ կարէին
ելա

ելանել ը̅դ սիւնն։ Եւ մարգարիտն
այն է, զի Ա̅ծ պարգև խոստացաւ
մարդկան․ որ և բազումք ջանկան
գտանել զմարգարիտն զայն, և ոչ
կարեն։ Բայց նոքա առնուն զմար
գարիտն․ որք զիւրեանց մարմինն
սպանին վասն արքայութեան Ա̅յ։
Մարտիրոսքն, և արդարքն, որք հե
ղին զարիւնս իւրեանց վ̅ս Ք̅ի․ ո՛չ
այլն այն որ բազում նեղութ̅բ ել
ընդ սիւնն, և էառ զմարգարիտն․
և զանանց բարին։

ԻԹ Մշակաւոր մի ունէր գեղեցիկ
այգի․ և յեզերն խոր խանդակ․
և փայտիւ և տախտակով կամուրջ
իւր ձգած․ բայց 'ի գիշերն քար
չէին զկամուրջն։ Եւ որ ի գիշերն
գայր 'ի վիհն անկանէր․ և ծով 'ի ցո
րեկն գայր յայգին մտանէր։ Այգին
է Արքայութիւն, և վիհն դժոխք․
և կամուրջն բարի գործն․ և ցո
րեկն այս կեանքս․ իսկ գիշերն
մահն․ ով որ ունի զբարի գործս
նա անցանի յարքայութիւնն․ և

որ ոչ ունի, իջանէ 'ի դժոխս :

Թագաւոր ոմն ետես տեսիլ. զի Լ
իբրև զանձրև իջանէր աղուէս :
Եւ քարոզ հրամայեաց կարդալ.
թէ որ զիմս մեկնեսցէ տեսիլ. հա
զար դահեկան տաց նմա. և լու
եալ այր ոմն աղքատ : Եւ երթեալ
ասաց. եթէ երիս աւուրս տացես
ինձ ներումն, յայտնեցից : Եւ եր
թեալ շրջէր յանապատի խոկա
լով. և վիշապ մի տեսեալ զայր տա
րակուսեալ՝ ասաց. զինչ ինձ տա
ցես, եթէ զտեսիլ թագաւորին
քեզ յայտնեցից : Եւ նա ասէ. զոր
ինչ խոստացաւ թագաւորն, քեզ
կէսն եղիցի : Եւ ասէ, երթ, և ասա՛.
թէ ժամանակ է այսուհետև, զի
մարդիկք նենգաւորք եղիցին. և
խաբեբայք իբրև զաղուէս. և եր
թեալ ասաց. և հաճոյ ասացեալն
թուեցաւ, զի նման այնմ իսկ է ին
մարդիկքն. իսկ ետ հազար խոստա
ցեալ դահեկանսն. և այրն ստեաց
վիշապին, և ոչ դարձաւ անդրէն :

Եւ զկնի դարձեալ զայլ ետես տե
սիլ․ զի իբրեւ զանձրեւ իջանէր ոչ
խար․ եւ հրամայեաց կոչել զայրն․
զի նմին առաջնոյն մեկնեսցէ։
Եւ նր̄ զնոյն խնդրեալ ներումն․ եւ
ամաչէր իբրեւ զապերախտ․ եւ եր
թեալ առ վիշապն զանձն պար
տաւորելով․ ասաց՝ մեղայ ․քեզ․
յայտնեա զերկրորդս․ եւ մեկնեաց
նմա ոչ յիշելով զյանցումն։ Եւ
ասաց, երթ, եւ ասա․ թէ ժամանակ
գայ․ եւ եկեալ է․ զի մարդիկք իբրեւ
զոչխար պարզամիտք իցեն․ եւ ե-
կեալ պատմեաց։ Եւ այնմ եւս հա
ւանեալ ետ նմա հազար եւս դահե
կան։ եւ առեալ առն տարաւ վիշա
պին․ ընդ առաջնոյն, եւ ընդ վերջ
նոյն հազար դահեկան։ Զկնի այ
նորիկ դարձեալ այլ եւս ետես տեսիլ․
եւ ահա իբրեւ զանձրեւ իջանէր սու
սեր։ Եւ հրամայեաց դարձեալ
զայրն կոչել՝ զի զայն եւս մեկնես
ցէ․ եւ առն զնոյն խնդրեալ ժամա
նակ․ եւ երթեալ առ վիշապն․ եւ նա
առ ժամայն մեկնեալ իբրեւ բարե

կա

կամի։ Երթ, և ասա թէ ժամա
կէ․ զի մարդիկք յարիցեն բռնաւ
որք, և սուսերաւորք։ Եւ զայս ու
սեալ առն ասաց․ ընդէ՞ր այժմ թո
ղից վիշապիս հազար դահեկանս․
և կամ հինգ հարիւր այլ ևս բե
րից։ Հարից զվիշապս, և սատա
կեցից․ և ջանաց հարկանել զվի
շապն՝ և ոչ յաջողեցաւ նմա․ զի
խոյս ետ ՚ի նմանէ վիշապն։ Եւ առն
զղջացեալ խորհէր թէ չարիս գոր
ծեցի․ զի թէ այլ ևս հարկ հասանի
ցէ․ ո՞չ եկից առ սա։ Եւ տեսեալ
վիշապն զայրն սորջացեալ ասաց
նմա․ այր դու մի տրտմիր․ զի յանձ
նէ ինչ ոչ արարեր․ այլ ՚ի բերմանէ
ժամանակի։ Ո ի ստելն քո ՚ի կեղ
ծաւորաց ժամանակն է․ և զղջա
նալն, և տալն զհազար դահեկանն
՚ի միամտաց ժամանակն։ և կամիլն
սպանանել ՚ի բռնաւորաց ժամա
նակն։ Ո՛չ այլ ինչ առակս ցուցանէ․
բայց զժամանակին գիտել զմար
դիկք․ և զգուշանալ յանձանց․
զի զզանազան բերէ ժամանակս

զմարդ

զմարդ. և երբեմն նենգաւորս. և երբեմն պարզամիտս. և երբեմն բանականս. և նման այսոցիկ այլ բազումս:

Լա Թագաւոր մի կայր՝ և չունէր ժառանգ աթոռոյն իւրոյ. ոչ դուստր՝ և ոչ որդի. բայց քրոջ որդի մի միայն ունէր: Եւ կամեցաւ զնա թագաւորեցուցանել. և ժառանգաւոր առնել աթոռոյն իւրոյ: Եւ թագաւորն զնա յոյժ սիրէր. զի էր իմաստուն մանուկն այն՝ և կարի աղօթասէր. և չարացաւ ընդ նմա մեծ նայիպ մի: Նա որս իմացաւ, թէ ոմն չարախօսեսցէ զքրոջ որդին առ թագաւորն. զի ինքն կալցէ զթագաւորութիւնն յետ թագաւորին: Եւ յաւուր միում ասէ ընդ քրոջ որդւոյ թագաւորին. թէ բերան քո հոտեալ է, և դու ոչ գիտես. երթաս, և նստիս առ թագաւորն. և գէշ հոտերթայ առ թագաւորն. և նա բարկանայ քեզ. և քուրոջ որդին ասէ՝ ապա զինչ առնեմ. Ասէ

նայ

նայիպն, Թէ յորժամ նստիս զե
րեսդ, յայլ դիհ պրմ. և նա ասէ այո·
Սրթայ նայիպն առ Թագաւորն.
և չարախօսէ՝ և ասէ. Թէ քուրոջ
որդիդ քեզ չար կու խորհի։ Իսկ
նա ասէ. զինչ գիտես. և նայեաց
ասէ. Թէ յորժամ հետ քեզ նստի,
զերեսն յայլ դիհ պիտի դարձնէ.
զի կամի զքո Թագաւորու Թիդ առ
նուլ՝ մինչ դեռ կենդանի ես։ Իսկ
Թագաւորն ըստ իւրում սովորու
Թեն կոչեաց քուրոջ որդին առ
ինքն, և նա ոչ գնաց վն բերանոյ հո
տոյն՝ զոր ասաց նայիպն։ Իսկ իբրև
ստիպեաց, գնացեալ նստաւ առ
Թագաւորն. և զերեսն յայլ դիհ ա
րար։ Իսկ Թագաւորն երկմիտ եղև
և կամէր սպանանել զքուրոջ որ
դին. և յայտնի ոչ կարէր, զի քու
րոջ որդի էր։ Ի. յլ դիր ուղար
կեացնովլաւ առ վերակացու երկա
Թիքանին. և գիրն այս էր գրեալ։
Թէ առաջին մարդն՝ որ առ ձեզ
գայ՝ ի կրակն ձգեցէք, որ այրի.
և Թէ ասէ՝ Թէ ես Թագաւորին
քրոջ

քրոջ որդի եմ՝ կամ Նայինպն, մի լռէք. 'ի կրակն արկէք՝ որ այրի։ Եւ յուղարկեցին զքրոջ որդի թագաւորին յերկաթի քանն՝ զի արկցեն 'ի քուրայն որ այրի։ Եւ յորժամ էհաս երեկոյին ժամն. 'ի մէջ լերինն անմարդաբնակ տեղի լսեց զձայն ժամահարի. և ասաց 'ի միտս իւր՝ թէ Ք͞Ս թագաւորաց թագաւոր է. զԱ͞Յ հրամանն պարտէ կատարել յառաջ, ապա զիմ քեռուն։ Եւ գնացեալ եկաց յաղօթս և եկաց գիշերն անդ. և աղօթեաց առ Ք͞Ս։ Եւ ելեալ չարախօս նայիպն 'ի ձի գնաց յերկաթի քանին դուռն. թէ ո՞չ է ձգած՝ ինքն տայ ձգել։ Յայնժամ առին զինքն և արկին 'ի կրակն։ Եւ յորժամ լուացաւ եկն քրոջ որդի թագաւորին. և տեսեալ զեղեալ գործսն զարմացաւ 'ի սքանչելիսն Ա͞Յ. զի աղօթք են իւր պահապան։ Ցուցանէ առակս։ Թէ աղօթիւք աղատի մարդ յա͞մ չարէ. ոչ երեք մանկունքն իմէջ հնոցին. և Դանի

նիել յառիւծուցն. և Երեմիայ
ի մէջ տղմին. և ս՟բն Գրիգոր 'ի
խոր վիրապին ի մէջ Թունաւոր յօ
ձիցն: Եւ ինչ աղօթ արար կայ. իւր
աղօթքն զինքն արժանի Ա՟յ առ
նէ. և յա՟մ փորձանաց պահէ. Ք՟ս
Ա՟ծ մեր ամէն:

Թագաւոր մի անխրատութի՟ առ
նէր. և ունէր զորդի մի բարի.
որ ասէր, և խրատէր զհայրն թէ
զանխրատութի՟ն մի առնել. և նա
ոչ լսէր որդւոյ իւրոյ: Եւ որդին
ասէր թէ չերկնչիս դու յԱ՟յ զա
նիրաւ դատաստան առնելով. զի
աւետարանն հրամայէ վասն թա
գաւորաց. թէ որով դատաստա
նաւ դատէք դատեսջիք. և ա՟մ
Ա՟ծաշունչ գիրք զայս ասեն: Եւ
յաւուր միում բարկացաւ, և աք
սորեաց զորդին իւր՝ և զկինն որ
դւոյ իւրոյ գնալ յօտար աշխարհ.
Եւ առեալ որդի թագաւորին ըզ
կինն իւր՝ և գնաց ոչինչ ունելով
զհետ իւր. Եւ երթայր 'ի քաղաք
մի

մի. և ետես զնա ոմն իմաստասէր.
զի գեղեցիկ էր տեսլեամբ. և ասէ
'ի միտս իւր. սա կամ թագաւոր է,
կամ թագաւորի որդի: Եւ գնաց
յառաջ՝ և մեծարեաց 'ի տուն իւր.
և ասէ: Ուստի գաս, և կամ յո՞ւր
երթաս. և նա զիրաւն ասաց: Եւ
տուեալ նմա դարպաս մի մեծ զի
կացցէ անդ՝ մինչև հայրն խնդիրա-
րասցէ. և զի ոչինչ ունէր որդի Թա-
գաւորին, զի զպէտս տանն գնէր.
զի կարի դատարկ էր: Եւ ելեալ
գնաց 'ի մշականոցն զի կալցեն զնա
'ի վարձու՝ և ո՛չ կալան զնա: Եւ նա
գնաց 'ի հանգուցեալ եկեղեցին.
և անդ աղօթեաց մինչև յերեկոյ,
և գնաց դատարկ 'ի տուն իւր: Եւ
ասէ կինն, թէ ուստի գաս. զի այնպ
գիտէր թէ կերակուր ունէր: Եւ
ասաց որդի Թագաւորին. թէ այն
մարդն, որ զիս 'ի վարձու տարաւ.
նա ասաց թէ վաղն եկ բանեց՝ որ եր-
կու աւուր վարձն մէկ տարպայ տամ:
Եւ ասաց կինն բարի է: Եւ գնաց
վաղիւն, և ո՛չ կալան զնա 'ի վարձու.
և

և նա գնաց յեկեղեցին այն, և աղօ
թեաց մինչև յերեկոյ. և գնաց գա
տարկ 'ի տուն։ Եւ համարէր կինն նր̃
թէ կերակուր ունէր՝ զի երկու օր էր
որ անօթի էր։ Եւ ասաց այրն գար
ձեալ՝ թէ այն մարդն որ զիս 'ի վար
ձու կալաւ. նա ասաց թէ վաղն այլ
եկ բռնեց. և առ երեք աւուր վարձն
և գնաց։ Եւ կինն ասաց թէ բարի է.
և գնաց վաղուեան օրն՝ և ո՛չ կա
լաւ զնա 'ի վարձու։ Եւ նա գնաց
յեկեղեցին, և աղօթեաց. և յոր
ժամ ճաշք եղև եկեալ լուսակերպ
այր մի, որ էր եկեղեցին այն. և բե
րեալ ետ երեք ակն պատուական
և գեղեցիկ՝ երից աւուրց վարձն,
և ետ 'ի կինն։ Եւ ասաց լուսաւոր
այրն. թէ զմէկն ծախէ, և զտան
պէտն տես, ասաց որդի թագաւո
րին. Եւ երկուքն պահէ. զի ա_
մէն ակն երկու հարիւր դահեկան
աժէ, որ է կարմիր. և արար նոյն
պէս՝ զոր պատուիրեաց լուսակերպ
այրն. և յորժամ եկն որդի թա
գաւորին. ետես, զի կինն երկու
ակն

ակն եւ ինքն։ Եւ ասաց որդի Թա
գաւորին. այս ինչ է։ Եւ նա ասէ,
դու ուղարկեալ էիր գլուսաւոր
այր մի։ Եւ ունէր զերիս ակունս զե
րեցաւուրց վարձն. և զոր պատուի
րեալ էիր դու ինձ զայն արարի,
նոյնպէս եղև։ Յայնժամ գիտաց
որդի Թագաւորին զսքանչելին. և
եւ փառս Ա.Յ. Ցուցանէ առակս.
Թէ որ Ա.ծակոյս կողմանէ լինի և
համբերէ. նա Ա.ծ ոչ Թողու զնա.
ոպ զաբրահամ. և զիսահակ. և
զյակոբ և զմւս սբս. որք համբե
րեցին վասն անուան Տն և պսակե
ցան յԱ.Յ. նոյնպէս և ամ մարդ։

ժդ Ագռաւ մի պանիր ունէր ՚ի
բերանն, և նստէր ՚ի բարձրաւ
անդակ տեղւոջ։ Իսկ աղուեսն
փորձառնոյր ՚ի նմանէ հանել զպա
նիրն։ Եւ մատուցեալ մօտ անդր և
զակն ՚ի նա հարեալ. երանի տայր
բնութեն. զի սևաթոյր գունով
և գիշերոյ մանուկ. և վայելէ քեզ
ծաղկիլ ՚ի գունոյդ։ Այլև զօրու
թիւդ

թիւն քո 'ի քեզ. որչափ ոչ այլում բայց եւ իմաստութիւն. եւ ոչինչ եւս արգել ունէր զթագաւորութիւն զարծուով զանց արարեալ ամենեքին: Ու թագաւոր հաւուց եթէ ձայն դոյր, եւ ոչ ամենեքին կարօտ գտեալ էին յերեդ: Գրդուեցաւ 'ի գովութեան ագռաւն. եւ զմեծաձայնութիւն ցուցանել կամեցեալ. եբաց զբերանն, եւ գոչեաց յոյժ մեծ. եւ պանիրն 'ի վայր անկեալ որս լինէր աղուեսուն: Ու նա առլցեալ կերակրովն. ձայն քո 'ի քեզ ասէ, կարի քաջ ով ագռաւ. բայց 'ի միտաց պակաս ես: Օ այս առապելս գիտելով. մի երբէք պատրիցիս 'ի սուտակասպաս գովութէ:

Ուսի յառակաց. արծուին եւ կաքաւն խիստ չարկամացան եւ արծուին անդադար նեղէր զկաքաւն, եւ անհանգիստ պահէր: Գնաց կաքաւն եւ եբեր իւրն բարեխօս որչափ թռչունք կային առ արծուին. եւ նա չէառ յանձն՝ եւ ոչ հաշտեցաւ ԼԴ
հետ

հետ կաքաւուն․ կաքաւն նստեալ կայր․ լայր, և հանէր արտասուս պղտոր։ Այն բզէզն՝ և ասաց կաքաւն զիւր գանգատն․ և էառ տարաւ զբզէզն առ արծուին բարեխօս։ Իսկ արծուին ոչ լուաւ աղաչանաց բզէզին։ զպնեցաւ բզէզն․ և ոխացաւ ընդ արծուոյն․ քանզի արծուին զձուն հանէր․ երթեալ բզէզն ելանէր ՚ի բոյն արծուոյն․ և գլորէր և ձգէր ՚ի վայր զձուն․ և կոտորէր։ Իսկ բազում ժամանակս անորդի առնէր զարծուին։ Իսկ գնացեալ արծուին եած զձուն իւր ՚ի գոգ Թիգաւորին․ և իմացեալ բզէզն եմուտ ի մէջ ոտիցն նր․ և է խած զծայր երանացն նր․ և նա ի վեր վազեաց․ և ընկեցեալ բեկաւ ձուն։ Ցուցանէ Որ թէ հնարիւք է բնաւ մի առներ քեզ թշնամի զոք ՚ի մարդկանէ․ թէպէտ և աղքատ և տկար լինի։

լե Որսորդ մի կալաւ զկաքաւ մի, և կամէր զենուլ․ և ասէ կաքաւն մի սպանաներ զիս․ զի ես խա-

բե

բեցից զբաղումն կաքաւս, և ածից
յակնատս քո։ Նա ասէ որսորդն. և
այժմ ստուգիւ մեռցիս ՚ի ձեռաց
իմոց։ Զի զսիրելիս քո՝ և զազգա
կանս մատնես ՚ի մահ։ Ցուցանէ։
Թէ մի կազմեր զորոգայթ սիրե
լոյ. զի ոչ հաճի Ած ՚ի գործս քո.
և դարձեալ քեզ պատրաստէ զնա։

Աղուէս մի քաղցեաւ՝ և եգիտ ԼԴ
սառուն. և սկսաւ խածանել և ու
տել։ Նա ասէ վա՜յ ինձ. զի ահագին է
գոլ գայլոյն և աղաղակս ՚ի գլուխս
իմ. և փորս իմ ոչինչ իջանէ։
Ցուցանէ։ Փառք և մեծութիւն աշ
խարհիս զերդ երազ է. և միայն զա
ղաղակ ունի, և զբաղումն. յետոյ
ոչ երևի, զի անցաւոր, և խաբօղ է։

Հարցին ընդ աղուեսն թէ քա ԼԵ
նի ցեղ արուեստ գիտես։
Գ. նաց կկզեցաւ, և ասէ. հազար
ցեղ արուեստ գիտեմ. երեսուն
ագուովս առաջի շանն՝ թող թէ քա
նի անձամբս։ Բայց մեծարուեստս
այն

այն է. որ ո՛չ ես զշունն տեսանեմ,
և ո՛չ նա զիս: Յուցանէ: Թէ ան
թիւք են, որք ապաշխարեն զմեղս
և Ա.Ծ լինին: Ապա նա է կատա
րեալ մարդ՝ որ ո՛չ մեղանչէ:

ԼԸ Այրի կին մի ունէր տղայ մի: Եւ
սկսաւ տղայն գողանալ միրգ և
բանջար: Եւ մայրն առեալ ճաշա
կէր և ո՛չ խրատէր զտղայն ՚ի կամս
Ա.Ծ: Եւ նա ևս աճեցոյց՝ զգողու
թիւնն. եբեր անասունս, և անօթս,
և այլ եղեալ՝ եղև աւազակապետ ՚ի
լերինս. և բազում չարիս առնէր:
Եւ կալեալ տարան զնա ՚ի կախել և
ասէ բերէք զմայր իմ զի համբուրե
ցից զնա. և յորժամ բերին խա
ծեալ է հատ զքիթ մօրն: Եւ ասէ
թագաւորն. ո՛ չար, ընդէր հատեր
զքիթ մօր քոյ: Եւ նա ասէ, զի
ոչ խրատեաց զիս ՚ի տղայութեն ՚ի
կամս Ա.Ծ. որ չէի յայս վիշտս ան
կեալ. յիրաւի արարի զայն. և թա
գաւորն հրամայեաց զնա արձակել՝
և զմայրն կախել: Յուցանէ: Թէ
ճամ

ամ ծնօղք, որք ոչ խրատեն զոր
դիս իւրեանց 'ի կամս Ա.Ծ. նա
մեղք որդւոցն 'ի գլուխ ծնողացն
է յաւուր դատաստանին։

Աղուէսն և խեցգետինն եղեն եղ ԼԹ
բարք, և արարին ցան. հնձե
ցին, և կասեալ կուտեցին. Ասէ ա
ղուէսն ելցուք 'ի բլուրս այս. և ով
շուտ իջանէ նա առնու զցորեանն։
Յորժամ ելին, ասէ խեցգետինն
առա՛ ինձ սէր։ Եւ յորժամ կամեցիս
վազել զարկ զագիդ առաջի իմ. որ
ես իմանամ, և գամ զկնի քո։ Եւ զարկ
աղուէսն զագին և վազեաց. և խա
չափան փակաւ աղուէսուն։ և յոր
ժամ եհաս աղուէսն 'ի շեղջն.
և դարձաւ յետս թէ ուր է խեց
գետինն։ Եւ խեցգետինն 'ի վայր
անկաւ իւր շեղջին, և ասաց. ա
նուն Ա.Ծ. այս ինձ երեք մոդ և
կէս. զարմացաւ աղուէսն և ասէ.
ով դու չար՝ երբ եկիր դու այսր։
Ցուցանէ։ Թէ բան և գործ առ
նեն նենգաւոր մարդիկք, որ 'ի կո
րուստ

րուստ լինի իւրոց անձանց. և տկարք յաղթեն նոցա։ Պարծեալ շատ մեղաւոր՝ այս տկար մարմնովս ջանայ, իմաստութեամբ և արտասուօք քաւէ զմեղս. և տէր լինի երկնից հացին։

ե Առիւծն կոչեաց իւր սպասաւոր զաղուէսն, և ետ նշան. թէ յորժամ արիւն տեսանես յաչս իմ. յիմացիր որ իմ որսոյ ժամն այն է. առիւծն և աղուէսն ուրախ լինէին։ Եւ հպարտացեալ աղուէսն ելաւ յառիւծէն, և գնաց առ գայլն։ Եւ արար իւր սպասաւոր. և ասէ ցգայլն յորժամ լինի յաչս իմ արիւն, և թէ ոչ լինի. երբ հարցանեմ, դու ասա այսմ։ Եւ ասաց գայլն թանձրագոյն արիւն կայ յաչս քո. և նա ուրախացաւ, և նստաւ յանցս եղանց։ Եւ ասէ գայլն դու բախեա իվլը իմ. և ՚ի գնալն եղանց նա վազեաց յառաջ նոցա որ տեսեալ էր յառիւծէն. և եղունքն հարին զգլուխ աղուէսուն և սատակեցաւ։ Եւ ասէ գայլն՝ յատենկաց,

այժմ ստուգապէս թանձրացաւ-
արիւն յաչս քո. Ցուցանէ։ Թ.է
ոչ վայելէ մարդոյ ձգտիլ աւելի
քան զկարն իւր. ո՛չ 'ի հոգևորն և
ոչ 'ի մարմնաւորն։

Ասի յառակաց թէ ապուշէն ա- խա
րար թագաւորութե վատսուն ստա
րի. յորժամ ծերացաւ հանին զնա
և բերեն զայլ մանկագոյն. և եդին
իւրեանց թագաւոր։ Եւ նա եր
թայր լալով 'ի ծովեզերն. և ահա
պատահեցաւ նմա ծառ մի թզենի
լի պտղով. և ելեալ 'ի ծառն բնա
կեցաւ. և ուտէր 'ի պտղոյն. և
գոհանայր զԱ՟ծ. Եւ կեալ առ նմա
մեծ կրիայ մի, սովորեցաւ և գայր
ոստս ծառոյն. և ապուշէն ձգէր
'ի ծառոյն զթուզ. և նա ուտէր.
և գոհանայր զնմանէ։ Եւ յետ բա
զում ժամանակաց ասէ կրիայն
ընդ ապուշէն՝ արեկ, որ տանիմ ըզ
քեզ 'ի կղզին առ ազգն իմ, որ պա
տուեն զքեզ. և քո աղէկին աղէկ
առնեմ, զէ գոհացեալ եմ զքէն,

տու ազգն իմ։ Իսկ ապուզըն հաւատաց Նմա վասն երախտեացն զոր արարեալ էր ընդ Նմա։ Աջ ՚ի ծառէն, և նստաւ ի վերայ Թիկանց կրիային. և սկսաւ գնալ ՚ի ծովն ՚ի ներս։ Իսկ իբրև հեռացան ի ցամաքէն. ասէ կրիայն. Պ. խոստացիր սիրելի եղբայր իմ կապիկ. զի կին իմ հիւանդ է. և ասացին բժիշկքն. թէ զկապկի սիրտն և զերիկամունսն եփեցէք, ու զջուրն առէք որ խմէ. որ ողջանայ. ըզ քեզ այնոր համար կուտանիմ։ Կապիկն իբրև լուաւ կանչեց իւր ամէն զօրութբն՝ և ասէ. հազար վայ զիս, և շատ աւաղ է՝ որ չկայ ՚ի հետս։ Պ. արձիր եղբայր, դարձիր. որ արենտէր չլինիմ։ Որ առնում զսիրտն իմ և զերիկամունսն իմ. զի մեր սովորութն է որ ՚ի ծառն կախեմք՝ յորժամ ՚ի ճանապարհ երթամք. և շատոց առողջութն է եղեալ Ր.Է։ Իսկ կրիայն հաւատաց ապուզնային. դարձաւ և գնաց ՚ի ծառի տակն. և ապուզնայն վազեց

զեց և 'ի ծառն ելաւ: Եւ ասէ կրիայն՝ փութա՛ և եկ ճարտար՝ որ ժամանեմք հիւանդին: Ասէ կապիկն. թէ ես այլ հաւատամ քեզ՝ և իջնում 'ի ծառէս. քան զէշն անմիտ լինիմ. որ զերծաւ 'ի բերանոյ առիւծոյն. և անկաւ դարձեալ 'ի ձեռն կամաւ՝ և սատակեցաւ: Եւ ասէ կրիայն, դատիս յԱՅ զի սուտ ասացեր: և կապիկն ասէ. դու դատիս յԱՅ, որ ինձ զստութի̅ ուսուցեր. և ասէ վարձք է որ ստով ապրեցայ ես ոչ կաքաւն և չիտն՝ որք խաբեցին, և ապրեցան: Ցուցանէ: Թէ է բարեմոռացն Ածամոռաց է. և թէ բարի առնես մարդոյ. և նա ջանայ քեզ չար առնել. դու հեռացիր 'ի նմանէ:

Է գազան մի յանմարդաբնակ տե խբ
ղիս. և են եղջիւրք իւր ոպ̅ սղոց. և մտանէ 'ի մօրենին և սկսանի խաղալ եղջերօք ընդ ծայրս ծառոց. և Ճուղք բարակք պատառին և կապին յեղջիւրս նր̅, և ոչ

կա

կարէ արձակել՝ սկսանի գոչել լսեն որսորդք, և գան սպանանեն զնա։ Ցուցանէ։ Թէ կապիմք 'ի սէր և 'ի փառս աշխարհի․ և հեշտանամք 'ի մեղս, և 'ի պիղծ ցանկութիս․ դիւրաւ գտանէ զմեզ սատանայ՝ և սպանանէ։

խգ Է գազան մի 'ի ծովու․ որ հուր ուտէ․ գան որսորդք նր̃ և վառեն կրակ յեզր ծովուն․ և իւրեանքն թաքչին․ նա ելանէ 'ի ծովէն և փափագանօք լափէ զկայծակունսն․ և անկեալ թմրի 'ի զօրութէ հրոյն․ և որսորդքն յարուցեալ հարուն զնա ունայն․ և այս է, որ ասեն թէ մորթ նր̃ 'ի կրակն ձգեն, և չայրի․ Ցուցանէ։ Թէ մարդ ընակեալ է 'ի ծով մեղաց և հեշտութե․ և անզեղջ սրտիւ ուտէ զմեղս ջերմացեալս հրով ցանկութ̃ե դիւաց։ Եւ թմրեալ կայ 'ի մեղս մեծամեծս․ նա որսորդն սատանայ անյաղթ գայ․ և սպանանէ զհոգիս մեր։

Է:

Էր գազան մի, որ ձու նր դեղէ 'ի պէտս բժշկութեն։ Եւ յորժամ տեսանէ զորսորդն զի նեղէ զնա. նա իւր ատամքն հատանէ զձուն իւր և ձգէ յորսորդին. և ինքն փախչի։ Ցուցանէ։ Թէ զորինչ սատանայ սիրէ, և որով գայ զհետ քո. դու զայն կտրէ և հան 'ի քէն. որ յիւր սերմանցն չգտանի 'ի քեզ. և դու փախիր 'ի նմանէ բարեգործութբ։ խդ

Էր գազան մի 'ի ծովս. յորժամ քաղցենայ բանայ զբերան իւր, և հոտանուշ գայ 'ի բերանոյ նորա. և գան ձկունքն և մտանեն 'ի բերան նորա. և նա փակէ զբերան իւր. և այն է կերակուր նր։ Ցուցանէ։ Թէ այսպէս բացեալ է սատանայ զբերան իւր իբրև զառիւծ և զվիշապ. և հոտանոյշ մեղաց գայ 'ի բերանոյ նր. և քաղցրանայ. և պարարտանայ 'ի քիմս, և 'ի հոտոտելիս հոգւոց մերոց։ Եւ մեք կամաւ երթամք զհետ հոտոյ խե

ծով մեղաց. 'ի գործել զմեղս մտա
նեմք 'ի բերանն՝ և 'ի փոր նր̃. և նա
փակէ զբերանն իւր իվ̃ մեր. և
մեր յամեալ 'ի մեղս. և անյոյս ե-
ղեալ յելանելոյն, մնամք անզեղջ։

խզ Որ միակեաց մի 'ի սահմանս գեղջ
միոյ. և ազդմամբ չարին ան
կաւ 'ի շնութե̃ն յոլով ժամանակս։
Եւ տանուտէր մի եբեր շուն մի
գամփռ և սաստիկ ուժեղ. որ զբոլոր
գիշերն շուրջ անցանէր 'ի բոլորն,
պահէր զգեղն 'ի գազանաց։ Եւ
ահա գայր միակեացն 'ի գիշերի շնալ
'ի գեղն պոռնկութե̃. Եւ պատա
հեցաւ նմա շունն այն յեզր գեղջն.
գափեցաւ ի վերայ միակեցին և է-
խած զնա. վարեաց զնա մինչև 'ի
խուցն իւր. և բազում վիշտս և նե
ղութիւս հասոյց նմա։ Եւ նա եմուտ
'ի խուցն իւր փակելով զդուռն.
զղջացաւ, և ասէ լալով և հառա
չանօք. թէ վայ ինձ։ Ո՞հ, որ այս բա
զում ժամանակէ որ ոչ երկեայ, և
ոչ զարհուրեցայ 'ի քէն. և սպառ

նա

նալեաց քոց և 'ի տանջանաց դժոխոցն։ Իսկ այսօր 'ի գամփռէ շանէ միոյ հանց զարհուրեալ երկեայ, և փախուցեալ ոչ կարացի շնալ։ Արդ՝ ողորմեա՛ Տ՟ր, և խզեա՛ զիս 'ի ձեռաց սատանայի։ Իսկ 'ի ժամն եթող զնա սատանայ. 'ի պոռնկութեն զզջացաւ, և ապաշաւեաց։ Ցուցանէ. Շատ մարդիկ ապրեցան 'ի մեղաց և 'ի դժոխոցն յահէ սպառնալեաց թագաւորաց՝ և իշխանաց՝ և առաջնորդաց՝ և դատաւորաց՝ և յամօթոյ մարդկան՝ և 'ի նախատանաց. զի այս 'ի ձեռս է. և կան 'ի յուխտ և յԱ՟ծն համաբելոյ և 'ի հանդերձեալն։

Այր միակեաց մի, որ արար շնութի՛ւն 'ի խուցն իւր. նա ձգէր զկնկուղն իւր և հանկրիճէր. և սկսանէր սաղմոսել և ծունր դնել. կայր հառաչանօք և ջերմ արտասուօք։ Հար կանէր զերեսն և զկուրծսն. և ճողէր զմորուսն, և թքանէր 'ի նա. Իսկ ձանձրացաւ սատանայ յաղօ թից խե

Թիցնր. գայ առնա 'ի գիշեր մի, և
ասէ ցնա. գարշելի պիղծ, քանի ան
հանգուցես զիս՝ և նեղես. գաս,
առնես զկամս իմ, շնաս և ուրախ
առնես զիս. և դարձեալ զղջանաս
յինէն, և առ Ած դառնաս, լաս, և
հառաչես, և տրտմեցուցանես զիս։
Եւ ասէ միակեցն. Ո՜վ դու նզո
վեալ շուն. որ մեղօք քո դու զիս
'ի յայս խուցս դարափորձ գաս։
Դու ուռամբ հարկանես զգլուխ
իմ. և յիմարեալ գործեմ զմեղս.
իսկ յորժամ զարթնում և խելք
իմ 'ի յիս գայ. և ես սուռամբս
զքեզ հարկանեմ. զի Ած իմ ողոր
մած է, և ոչ թողու զիս 'ի ձեռս
քո։ Յայնժամ շնորհօքն Այ հա
լածեցաւ 'ի նմանէ դևն պոռնկու
թեան։

ևը Էր միակեաց մի, որ արար շնութի
ւն երեք տարի, և հայր վանացն հո
գեւոր էր՝ և ոչ կարէր իմանալ։ Եւ
յաւուր միում իմացաւ հայրն զչար
գործ նորա. կոչեաց զնա և ասէ.

սա ա

տաս ինձ ուր էիր յայսմ գիշերի. և ընդէր բարկացուցեր զԱծ: Եւ անկաւ առ ոտս հօրն և ասէ. մեղայ Այ: Այս երեք տարի է որ շնայի: և ասէ հայրն զինչ գործ առնէիր դու՝ որ Ած յինէն ծածկէր զքո չարն: Եւ նա ասէ, թէ իմ սովորութն էր, որ ամէն գիշեր երթայի շընալ. ես ութ կանոն սաղմոսն, և զապաշխարութն շարականսն լալով ասէի, և հառաչանօք՝ի գալն. և յայսմ գիշերի ծուլացոյց զիս սատանայ՝ և անյուսացոյց. թէ չէ օգուտ: Ես բնաւ զԱծ ոչ յիշեցի՝ և ոչ սաղմոսեցի: Ասէ հայրն, օրհնեալ է Ած, և ողորմութի և քաղցրութի նորա. որ ոչ կամի զկորուստ մարդոյ: Արդ հետև Ած ոչ յիշեաց զայն շնութի քո: Նոյնպէս և ես թողումքեզ յայսմ գիշերիս ողորմութեն Այ: Եւ նա դարձաւ առ Ած՝ և եղև այր կատարեալ ապաշխարութբ և բարեգործութբ:

ԽԹ Կատուն հագաւ՝ փիլոն, և եղև
կրօնաւոր. և ասաց մկանցն թէ
այլ չհեղում արիւն զի մտայ 'ի կարգ-
ապաշխարութեն: Ասեն մկունքն,
թէ քեզ ոչ հաւատամք կեղծաւոր.
թէ զանտոնի կարգն իմն քո տեսա
նեմք: Յետ այսորիկ գնաց 'ի ջրա
ղացն ընկաւ թէ ես գիրբն եմ, գայ
ին մկունքն և ասէին. ով դու չար,
ոչ հաւատամք, թէ դու գիրբն ես:
Յետ այսորիկ կատուն եղև սուտ
մեռեալ և յանցս մկանցն պառկե
ցաւ. գան մկունքն և ասեն. ով դու
նենգաւոր. թէ և պարկ լինի մոր
թիդ քո ոչ հաւատամք. ոչ թո
ղուս զսովորական չարութին քո:
Ցուցանէ: Որ մարդ չար չթողու
զիւր չար սովորութին:

Ծ Վարժեալ զկատուն լուսակալ
դրին թագաւորին իմն ոսկի
բարձին. և արարին զաքիսն. և
տային նշ̃ 'ի կերակրոյ թագաւո
րին. և ասացին, թէ թողէք զսովո
րական բանս ձեր. և նոքա ասացին
թէ

Թէ ոսկւով ծածկէք զմեզ կամ մար
գարտով. ոչ կարեմք թողուլ զսովո
րական բանս մեր: Օ ի կատուին բե
րանն յորժամ տեսանէ զմուկն գո
ղայ՝ և ոչ կարէ թողուլ չքնթմք
թալն: Յուցանէ: Ով է զոր փոր
ձես որ չէ բարքն անարատ. այլ
նենգաւոր և չար. թէպէտ կեղ
ծաւորի, և բարի առնէ մի հաւա
տար նմա. զի ոչ կարէ թողուլ զսո
վորական բարս իւր: Օ ի խխատ բա
րի մարդ պիտի, որ խոնարհեցուցա
նէ զկամս իւր և զսիրտն. զի ասէ
Ի. ծաղաւնն. թէ սովորութի բե
րան լինի, և ամրանայ:

Որորդ մի կայր յարեւմուտս. և ծա
ետես զկրիոյն յարեւելս. և յա
բեաւ գնաց առնուլ զնա. և սկսաւ
յամիլ՝ ի Ջանապարհին յայլ գործ:
և աշակերտքն նր. փություցանէին,
զի մի փախիցէ որսն: Նա ասէ մի
վախէք զի անմիտ է և ոսկրապատ՝
անզօր՝ ոչ կարէ փախչիլ. և յոր
ժամ երթամք մեր է նա: Յուցա
նէ

նէ։ Այս է որսորդն սատանայ է․ և կրիայն մեղաւորքն են․ և ասէ սատանայ ընդ դևսն իւր։ Մի փութայք, և ջանայք․ թէ երթամք՝ ի տուն կախարդաց՝ և գրկողաց՝ արբեցողաց՝ շնացողաց՝ և սպանողաց՝ և այլ մեղաւորաց․ զի նոքա զհետ մեր են կամաւ․ և առնեն զկամս մեր, վն նոցա մի նախատիք։ Պնացէք 'ի մջ մարդիկքն, և ընդ նոսա կռուեցարուք․ զի որ առնու ըզ-բերթն և զքաղաքն, այն երկիրն նր է։

ծբ Երեք ուղտք, և երեք աղուէսք եղեն եղբարք․ և 'ի ճանապարհին գտին երեք հաց մծ։ Եւ ուղտքն առին զհացն․ և յարուցեալ բարձրացուցին զգլուխս իւրեանց՝ աղաղակելով ուտէին զհացն։ Եւ աղուէսքն լալով անկեալ առ ոտս նց․ և ուղտքն կոխեալ սատակեցին զաղուէսսն։ Ցուցանէ։ Այս է մեծատունք և իշխանք ծծեն զզօրութին ժողովրդեան․ և շատք այնք են որք աղքատանան յաւելադատելոյն․ Թա

Թագաւորաց՝ և իշխանաց՝ և առաջ
նորդաց. Հանց որ նեղին 'ի չքաւո
րութեն, և մեռանին:

Կին մի գնայր ընդ դրախտն իւր ծգ
վն̃ մրգաց. և ասէ ցորդին իւր,
թէ ով որդեակ իմ անկեալ իվեր.
և պահէ զմանր ձագերն, մինչև
գամ ես: Յարեաւ որդին և շարեց
'ի մի չուան զամէն ձագերն. և կա
պեաց զծայր չուանին յոտս հաւ
ուն. և ինքն խաղում եղաւ: Եւ
ահա գայ 'ի վերուստ ուրուրն.
վերացոյց զմինն ձագերուն. և
գնաց իհետ մայրն և այլ ձագերն:
Ցուցանէ: Թէ Քս̃ համբարձաւ
յերկինս. և վստահացաւ զժողո
վուրդս 'ի Թագաւորն, և յիշ
խանսն, և յառաջնորդսն. և նոքա
զբաղեցան 'ի հող և 'ի մեծութի
աշխարհի. և չտանին խնամք հօտին
Քի̃: Եւ սատանայ լցոյց մեղօք
առ հասարակ, և իջոյց 'ի դժոխս:
Մեղաւ Թագաւորն, և իշխանն,
և առաջնորդն, և ժողովուրդ. զե

ամենեքեան խոտորեցան, և անպի-տանացան. քանզի ժողովուրդն կապեալ է 'ի թագաւորն և յառաջ-նորդն։

ծգ Էր հարսն մի հեզ և համբերող. և կամեցան փորձել զնա սկե-սուրն և սկեսրայր նո՟ր։ Ասէ մինն ա՛րի փակեա՛ զդուռն. ասէ մէկ այլն՝ թէ բաց զդուռն. զի ծուխ է և նեղէ զմեզ. և դարձեալ ասէ թէ փակեա՛ և բաց. և նա սկսաւ փակել և բանալ. յերկարեց և ո՛չ բարկացաւ։ Ցուցանէ։ Թէ առա-քեալքն, և մարգարէքն, և հայ-րապետքն, համբերութե՟ և հեզու-թե՟ քարոզեցին աշխարհի։

ծե Մի՛ն աղքատ երթայր 'ի գիւղ մի. հիւանդացաւ 'ի ճանապարհին և աղաչէր զԱ՟Ծ պատրաստել նմա դրաստ, որ 'ի շէն տանին զնա։ Եւ ահա գայ ոմն չարաբարոյ հարկանէ զնա բրով և ասէ։ Արի՛ յոտն և շալկէ զքուռակս. զի ո՛չ կարէ գալ 'ի հետ մօր

մօր

մօր իւրոյ: Նա յարեաւ և լայր՝ զի ոչ կարէր կանգնիլ: Եւ այրն չարաբարոյ ոչ դադարէր 'ի հարկանելոյ զնա: Եւ նա ասէ, վայ ինձ Ած իմ, զի փոխանակ թեթեւացուցանելոյ՝ ծանրացուցեր ի վերայ իմ վիշտս: Ցուցանէ: Թէ շատք աղաչեն զԱծ և ակն բարւոյ ունին յԱծ և 'ի մարդկանէ. և գայ տանջանք և վիշտք ի վերայ նոցա:

Այր մի մեծատուն գնաց խնամէխօս որդւոյ իւրոյ ըստ սովորութե՟ մարդկան: Եւ այր կուսան զոր խնդրէր, և նստաւ 'ի մօտն. և ասէ առնն՝ ով հայր օրհնեալ է գաւառ քո: Ապա թէ՝ գաս որ 'ի հաւօմ երթամք բարւոք առնես. և անտի դառնամք յեկմ. և ապա եղանեմք 'ի վերայն: Ասէ այրն. վայ որդեակ, ես եկի որ զքեզ տանիմ. իսկ դու զիս հանես 'ի տանէ իմմէ: Ցուցանէ: Թէ Քս եկն 'ի խնդիր մարդկան. նա երթայ ա՟մ ոք ընդ որ իւր կամքն է. ոչ լսեն կոչմանն Քրի: ծզ

Այ

Ա՛յս է առակս, և վարդապետեն յոր ժամ երթայ ՚ի քարոզել և չգայ ոք ՚ի քարոզն։

ծէ Աղուէսն եգիտ ուղտ մի մերձ ՚ի մահ. և նստաւ առ նա։ Եւ ասէ ուղտն. ինչ պէտս նստար աստ ո՛վ դու աղուէսուկ։ Ասէ աղուէսն զի թէ մեռանիս ես կերակրիմ ՚ի մնէ քումմէ։ Եւ ասէ ուղտն ո՛վ գերի աղուէսուկ. չկարես ժուժել զի պարանոցս իմ երկայն է. և հոգիս յուշ ելանէ։ Ասէ աղուէսն, թէ ես սաստիկ համբերող եմ ազգաւ՝ թէ քառասուն օրն ապաննջես ես աստ նստիմ։ Ցուցանէ։ Թէ պարտ է համբերել վարդապետին. հեզութբ օգտեցուցանել զժողովուրդն. և քաղցրութբ կոչել զմեղաւորսն։ Ո իչկայ մեծ բարութի քան զհամբերութին։ Առաքեալքն, և մարգարէքն՝ և հայրապետքն՝ համբերութբ և երկայնմտութբ զաշխարհս լուսաւորեցին՝ և Աստուծոյ ետուն։

Քահանայ մի գողացաւ զկով այրի ծր
կնոջ միոյ՝ և եած յախոռն.
և կինն իմացեալ, ասէ առ քահա
նայն: Ո՛վ տ՟ր ժամէ ինձ մահու որ
խոստովանիմ յախոռ քո. և երեցն
անցոյց զկովն 'ի ներսին տունն. և
անտի յեկեղեցին: Իսկ կինն ասէ.
ո՛վ տ՟ր, զմահու խոստովանութե՟ն
պարտ է որ յեկեղեցին ասեն: Իսկ
երեցն եհան զկովն 'ի բեմն. և զվա
րագուրն իջեմ քաշեց. իբրև մտան
յեկեղեցին և նստան: Յայնժամ
կինն զվարագոյրն 'ի վեր կալաւ,
և ասէ: Ո՛վ գարշելի, զքեզ կով գի
տէի. արդ պատարագօղ ո՛վ արար
ասա՛ ինձ: Ցուցանէ: Թէ այսպէս
համբերութեամբ և իմաստութ՟բ
պարտ է առաջնորդին քննել՝ և
ստուգել զա՟մ քահանայս. և իմա
նալ զվարս ն՟ց: Որ չէ արժան պա
տարագի ծածկաբար յանդիմա
նել. և չտալ թոյլ խաչել զորդին
Ա՟յ անարժան պատարագօքն՝ և հա
ղորդութ՟բ:

ծթ Այր մի մարդասպան փախեաւ. և գնացեալ անցանէր ը̅ գետն որ կոչի Նեղոս. և տեսեալ յեզր գետոյն զառիւծ մի. և փախուցեալ ելաւ ՚ի ծառ մի մեծ։ Եւ ահա կայր ՚ի ծառն ահագին վիշապ մի. և նա յահէն ՚ի վայրանկաւ ՚ի ծառէն։ Եւ ահա ել ՚ի գետէն կոկորդիլոսն և եկուլ զնա։ Ցուցանէ. թէ չկարէ փախչիլ մեղաւորն ՚ի ձեռացն Այ. որ ոչ զղջանայ և ելանէ ՚ի մեղաց. նա կամ յայս կեանքս կամ յանկեանքն առնու զհատուցումն գործոց իւրոց։ Ապ ասէ յոբ. թէ որ չար է մի յուսասցի անպարտ լինել. և առաւել մարդասպանքն և գողքն։

կ Որինջքն խայտային և զեզինն խրատէին. եթէ ոչ դադարիք յաշխատելոյ։ Ահա եկն թագաւոր գաւառին, և ժողովեալ զերինջսն և սկսան կոտորել. զի ճաշ կազմէին թագաւորին, և զօրացն։ Ահա որ դեռակ.ք մեք մշասաւոր պարապորդ-

պորդ հանգչէիք և դուրանայիք։ Յուցանէ։ Ասեն ամ մեքն ընդդասս ձախակողմանցն. Թէ ահա որդեակք. այդ կայր ձեզ պահեալ. որ 'ի հուրն այրէիք։ Օ իայն կեանքն բոէիք զմարմինս ձեր հանգստեամբ և մեղօք. և զարդարն նախատէիք. դուք այժմ նախատիք։

Մարդն օրէր զատամունս իւր մեծ աշխատութբ, և եամնիւ։ կա

Նա աղուէսն ասէ ընդէր աշխատիս զի առ ժամանակս չկայ կռուոյ բան։ Ասէ վարազն կռուէիր դու գարշելի. զի ես հմուտ եմ պատերազմի։ Նա արդ կարէ պարապել զէնս իւր։ Յուցանէ։ Թէ 'ի յայս կեանս պարտէ զզջանալ և ապաշխարել զմեղս. զի յաւուր դատաստանին չկայ ձարներելոյ կամ ողորմելոյ. ոչ ցուցանեն մեծատունն և յիմար կուսանքն։

կբ Արծուին յորժամ ծերանայ
բարձրանայ մինչեւ ’ի տապ արե
գականն, եւ ջեռմանայ եւ գայ ’ի վե
րուստ մեծ լռութ՟բ։ Եւ իջեալ ’ի
սառն աղբիւր մկրտի. եւ ելեալ
թաւալի, եւ թափի ’ի նմանէ հնա
ցեալ փետուրն նր՟. եւ նա մանկա
նայ եւ նորոգի ամենեւին։ Ցուցանէ
Թ.է ով որ ծերանայ եւ հնանայ.
անօրէնութ՟բ եւ չար գործովք.
պարտի բարձրանալ հոգւով առ
Ա՟Ծ. եւ ջեռմանալ հրով սիրոյ նր՟.
եւ մկրտել զանձն ’ի ջերմ արտա
սուս. եւ լուանալ հառաչանօք զշա
րաւ մեղաց. մեծ յուսով եւ ողոր
մութ՟բն Ա՟Ծ. եւ թափել յինքե
նէ զհնացեալ փետուրն մեղաց. եւ
ազատիլ ’ի դժոխոցն. եւ հասանիլ
բարեացն Ա՟Ծ։ Ոպ՟ վկայէ մարգա
րէն Դաւիթ. կատարէ ’ի բարի
զցանկութ՟ի քո. եւ նորոգէ որպէս
զարծուի զմանկութ՟ի քո։

կգ Արծուին երթայր ընդ երկինս
եւ հարին զնա նետիւ. եւ զարմա
ցաւ

ցաւ թէ ո՞ զայս արար։ Հայեցաւ
և ետես ՚ի նետն զթևն իւր. և
ասէ, վայ ինձ զի ահա յինէն եղև
պատճառ սպանման իմոյ։ Ցուցա
նէ։ Թէ ՚ի մէնջ է նիւթն որով
սպանանէ սատանայ զոգիս մեր. զի
նա յորդորէ ՚ի չարիս, և մեք կա
մաւ և յօժարութ̃բ երթամք զհետ
կամաց ն̃ր։

Ջերմոտ մի էր բազմօրեայ. և կ̅դ̅
խրատեցին զնա. թէ երթ ՚ի
դուռն քաղաքին. և զառաջին
մարդն որ տեսանես, ասա՛ առ նա.
թէ քոյդ ինձ, և իմս քեզ. և գնաց։
Եւ ահա գայր գոդի մի. որ շարաւ
էր անձն ն̃ր ՚ի խոցոյն. և նա դողաց
յահէն։ Եւ ասէ ցնա, ո՛վ եղբայր
հայեաց յԱ̃Ծ. քոյդ քեզ՝ և իմս
ինձ։ Ցուցանէ. Թէ սատանայ
սկսանի անյուսել զձեզ ՚ի մեղս. և
հեռացուցանել յԱ̃Յ՝ ոպ̃ և ինքն
եղև. և դու յայնժամ ասա՛ զա
ռակս առ նա. թէ քո անհաւատու
թիւդ քեզ. իսկ ես անպէտ և մե
ղաւ

ղաւոր եմ։ Բայց զԱ՜ծ ոչ կարեմ
ուրանալ. զի անդադար կոչէ զիս
քաղցրութե՟. թողում զմեղս իմ,
և երթամ առ նա յուսով։

կե Գայլն և աղուէսն եղեն եղբարք՝
և գնացին որսալ զձուկն։ Ասէ
աղուէսն գայլն՝ արկ զագիդ քո ՚ի
գետն զի ըմբռնեսցուք ձկունս. և
էր ժամանակն ձմեռնային։ Իբրև
էարկ գայլն զագին ՚ի ջուրն. պա-
ղեցաւ ջուրն, և կապեաց զագին։
Ասէ աղուէսն. ահա քեւի ա՟մ զօ-
րութբդ ցունց տուր զի ձկունք
բազումք են. քաշէ զագիդ քո.
զի ձուկն բազում է ըմբռնեալ։
Իբրև ցունց ետ հատաւ ագին ՚ի
պաղն. և նա կսկծեալ փայէր
զանձն, և լայր։ Ասէ, վայ ինձ, զի
թափեցայ յագուս. և ձուկն ոչ
ըմբռնեցի։ Յուցանէ։ Թէ այս
պէս կապէ սատանայ մեղօք մինչև
՚ի մահ. և թափին յայս կենացս,
և յայն։

Ասէ

Ասի յառակաց թէ աղուէսն գը
տեալ թուղթ մի գրեալ. և
տարաւ առ գայլն, և ասաց։ Այս
չափ ժամանակս աշխատեալ եմ.
և զմարդիկ բարեխօս եմ ձգեալ. և
՚ի պարնէն գիր և հուքմ եմ հա
նեալ. որ յամէն գեղ՝ և յամէն գեհ
ուր հանդիպիս ոչ խար մի.քեզ տան։
և յամէն տուն հաւ մի.քեզ բաժին
հանեն։ Այլ ո՛չ շուն. և ո՛չ մարդ-
քեզ զահմաթ չտան։ Ու այնպէս
խաբեալ գայլուն գնաց զհետ ա-
ղուէսուն։ Ու յորժամ գնացին,
ինքն աղուէսն եկաց ի վ՞ր բլրի միոյ.
յեզր գեղջն. և յուղարկեց զգայլն
՚ի գեղն. թէ գնա՝ առ զքո ոլոֆայն։
Ու ես զթուղթս պահեմ, ով որ
չտայ նա ես ցուցանեմ, որ տան։ Ու
գայլին հաւատացեալ. մինչ դեռ
երթայր յեզր գեղջն. յայնժամ
մարդիկք և շներն ի մէջ առեալ
կամէին սատակել։ Իսկ գայլն ձայ
նեաց առ աղուէսն. թէ բեր զպա
րոնի հուքմն որ տեսնուն այս մար
դիկս և հաւատան. որ պարոնին հրա

մանաւ՟ն եմ եկեալ. իսկ աղուէսն պատասխանի տուեալ ասէ՝ ով գայլ ՚ի գեղջդ կարդացող չկայ՝ լսող չկայ՝ ինչ կայ որ թուղթ բերեմ, և այնմ՟ խաբեալ սատակեցին զգայլն։

կե Աղուէսն խաբէ զգայլն. և տայ նմա թուղթ տանիլ ՚ի տանուտէր գեղջն. և բերէ նմա կերակուր։ Իբրև գնաց գայլն ՚ի գիւղն։ Թափեցան շունքն ի վ՟ր ն՟ր խածատել և վիրաւորել. և փութ փութ արարին։ Եւ իբրև եկն ողորմելի կենօքն՝ ասէ ցնա աղուեսն. ընդէ՞ր ոչ ցուցեր զթուղթն. ցուցի, բայց հազար շուն կայ՝ որ զգիր չգիտէ։ Յուցանէ։ Թէ մի վ՟հէր, և մի ընկնիր ի մ՟ջ բազմաց ագիտաց և աներկիւղաց. այլ իմաստութ՟բ փախիր ՚ի դիւաց և ՚ի նոցին կամարարաց։

կզ Աղուէսն եգիտ զպանիր յորոգայթն։ Ընթայ առ գայլն և ասէ. ո՛վ եղբայր, եկ և առ զպանիրն, և կեր. զի ես ՚ի պաք եմ. և
գնաց

գնաց գայլն առնուլ զպանիրն. և
անկաւ որոգայթն 'ի վիզ գայլոյն.
և պանիրն 'ի դուրս թռեաւ: Առ
աղուեսն, սկսաւ ուտել. ասէ գայլն,
թէ եղբայր գէմ՛ այսօր ուրբաթ
է. մի ուտեր որ չի. բարկանայ
քեզ Ա.ծ: Ասէ աղուէսն. որո
գայթդ 'ի պարանոց քո անկաւ՝ և
այդ է բարկութիւն Ա.յ: Եւ սկսաւ
գայլն ճչել յայսկոյս և յայնկոյս:
Եւ ասէ աղուէսն ցգայլն: Ես այլ
շատ ցանցեցի երբ ըմբռնեցայ: Եւ
ասէ, գայլն վայ ինձ զինեղիմ չարա
չար: Ասէ աղուէսն, ով եղբայր,
դեռ չես վայ՝ մինչև գայ տէր պան
րին: Ցուցանէ: Թէ զգաստ լեր,
որ չխաբուիս 'ի սատանայէ. զինկա
պէ զքեզ սատանայ 'ի մեղս, և 'ի
հեշտութիւն: Յայնժամ ապա տաս
վայ անձին քոյ՝ յորժամ գայ Ք.ս
'ի դատել զերկիր,

Ասի յառակաց՝ թէ թագաւոր մի կթ
կայր. որ ունէր իւրն սիրելի
զօձ մի. որ յամէն օր կարմիր դեկան
մի

մի բերէր Թագաւորին։ Եւ եղև
որդի մի Թագաւորին նոր ծնեալ.
եւ Թագաւորն զմանուկն սնուցա
նէր ի վերայ բարձացն. և առեալ
զօձն արկանէր զպարանոցաւ ման
կանն։ Եւ այնպէս սովորեալ օձն և
մանուկն խաղային իմիասին. և այսպէս
ժամանակս ինչ՝ սիրով խաղային
առ իրեարս։ Իսկ յորժամ մեծա
ցաւ մանուկն կապեալ սուր ընդ
մէջս իւր. յաւուր միում ՚ի խաղալն
իւրեանց համեալ մանկանն զսուրն ե
հար զտուտ օձին. և ընկեց յերկիր։
Յայնժամ զայրացեալ օձին եհար
զնա՝ և ինքն փախեաւ. մեռաւ որդի
Թագաւորին։ Իսկ յետ սգոյն և մխի
թարութե, առաքեաց Թագաւորն
որ գտանէին զօձն, և աղաչէին զնա
գալ ՚ի տեղի բնակութե իւրոյ։ Եւ
ասէ օձն, ով բարի Թագաւոր. ան
դէպ է ինձ գալ առ քեզ. Ո՛ ի քանի
որ հայիս դու ՚ի գերեզման որդւոյ
քոյ. և քանի որ հայիմ ես ՚ի տուտն
իմ, ոչ սրբի մախանքն ՚ի սրտից մե
րոց։ ապայ այս բարի է, որ հեռա
ցայ

ցայ 'ի քէն։ Ցուցանէ։ Ուր նա
խանձ և մախանք շարժի 'ի վ͞ր քո,
դու փախիր անտի, և ապա սրբի մա
խանքն այն։ Եթէ չար ինչ առնես
մարդոյ․ փախիր, և հեռացիր յա
չաց ն͞ր․ և ապա սրբի սիրտ ն͞ր․ զի
դառն ախտ է մախանքն․ և որ կարի
երկիւղած է Ա͞յ․ նա կարէ սրբել
զսրտին զոխն և զմախանսն։

Հ

Այր մի անմիտ և յիմար․ ունէր
դեկան մի․ Առ զդեկանն, և
գնաց 'ի քաղաքն որ գնէ զէշ․ շրջե
ցաւ 'ի քաղաքն և ո՛չ եգիտ էշ միոյ
դահեկանի։ Նա մտեալ 'ի շուկայն
տեսեալ մեծագոյն ձմերուկ մի։ և
ասէ հիացմամբ․ զինչ է այս, և իմա
ցան թէ յիմար է այրն․ ասեն թէ
այս հնդիկ իշու ձուէ․ որ հանէ
հնդկցի էշ մեծագին․ և նա խնդա
լով ետ զդահեկանն և էառ զձմե
րուկն։ Նա պնդեաց ծախօղն թէ վ͞ն
Ա͞յ պատրաստ տար՝ որ չբեկի և
ելեալ փախչի․ և 'ի գնալն դիպաւ
ոտքն 'ի քարն։ Նա զերծաւ ձմե
րուկն

քուկն 'ի ձեռանէ նր̄. գլորեցաւ
'ի թփերն 'ի ներս. և վազեաց նա
պաստակ մի 'ի դուրս՝ և փախչէր.
'ի հետ վազէր՝ և ձայնէր նապաստա
կին՝ և ասէր: Ո՛վ էշ հնդկաց՝ վայ
ինձ մի փախչիր՝ քուր քուր ողորմիր,
և դարձիր առ տէրս: Ցուցանէ:
Թէ այսպէս յիմարեցան քահա
նայք և ժողովուրդք. և թափե
ցան 'ի մտաց. որ զհետ մտաք սուտ
և խաբօղ կենաց աշխարհիս. որ
նման հողմոյ փախչի 'ի մէնջ՝ և նման
երազոյ պակասի: Եւ ջանամք ըմբռ
նել զհեշտութ̄ն և զմեղս աշխար
հիս Եւ լինիմք ողորմելիք:

հա Օձն անտիկնոս եղև հողագործի
մարդոյ միոյ: Եւ եկեալ 'ի գետ
ինչ առեալ 'ի ծոցն զօձն անցանէր
ընդ գետն. և օձն այլ ո՛չ կամեցաւ
ելանել 'ի ծոցոյ նր̄: Եւ գնացին առ
քաղաքն, և արարին դատաստան
իմէջ նց̄: Եւ եկին առ աղուէսն՝
ասեն, արա՛ մեզ դատաստան. իմա
ցաւ աղուէսն զպատճառն, ասաց.

միա

միականն ո՛չ կարեմ դատաստան առ-
նել. ել 'ի ծոցոյն, և երես ընդ երես
զրուցեցէք ինձ զբանն ձեր։ Իբրև
ելեալ եկն։ Ասէ աղուեսն հողագոր-
ծին՝ թէ հար զնա խիթանաւդ՝ որ
կայ 'ի ձեռս քո. եհար և սաստա-
կեաց զօձն. և սկսաւ գալարիլ.
Եկեալ աղուէսն ըղորդեաց զնա
թաթոմն և ասէ, թէ մնտիկնոս ես։
հանցեղ ըղորդ կեցիր։ Ցուցանէ։
Թէ պատրաստ կացէք 'ի նենգաւ-
որ մարդոյ. և մի հաշիւ միաւորու-
թի առնես ընդ նոսա։ Դարձեալ
զայս ցուցանէ, թէ բարուք է. որ
զչար և զնենգաւոր մարդն ըղոր-
դէ դատաւորն։

Կին մի այրի ունէր կով մի. և իւր հբ
խորթն ունէր էշ մի. և զկերա-
կուր կովոյն գողանայր խորթն և
իշոյն տայր։ Եւ կինն աղաչէր զՏէր
զի մեռցի էշն՝ և կովն մեռաւ։ Լայր
կինն, և ասէր. վա՜յ ինձ, զի հակա-
ռակ եղև աղօթից իմոց. մի թէ Տէր
ոչ կարաց ընտրել զէշն և զկովն 'ի
մի

միմեանց։ Ցուցանէ։ Մի՛ աղօթել ընկերի քում չար հասանիլ. զի և քեզ պատահի չար։ Դարձեալ ցուցանէ թէ աղօթեա՛ առ Ա՟ծ, զի ընդ հակառակս կատարէ Ա՟ծ, երբ ոչ լինի աղօթքն 'ի կամն Ա՟յ. ք՟զի նա գիտէ զօգուտն անձանց մերոց։

հգ Առիւծն ետես՝ զի ահա գայլն փախստական ա՟մ կենդանիքն ահիւ մեծաւ։ Եհարց թէ յումմէ դայք հանց փախստական. և նոքա ասեն թէ 'ի մարդոյ. զի նա հալածէ զմեզ։ Իսկ ահա եկն էհաս մարդ մի։ և ասէ առիւծն սպառնալեօք, թէ դու ես մարդն. որ նեղես զամենայն կենդանիսն. և նա ասէ, այո՛ ես եմ մարդն։ Իսկ ասէ առիւծն ընդ մարդն. թէ դու ես մարդն, եկ որ կռուեմք. զի ես քեզ մնայի։ Ասէ մարդն չունիմ աստ զնշան կռուո՛յ. ապա թէ գաս որ կապեմ զքեզ որ չփախչիս՝ զի զառիւծն պարծենկոտեմ լսել գնամ և առնում զնշան կռուո՛յ, և գամ

առ

առաքեզ: Եւ հաւանեցաւ առիւծն
որ կապէ զնա․ և կապեաց մարդն
զառիւծն 'ի ծառ մի․ և սկսաւ
կաղնի մահակով հարկանել զնա։
Եւ ասէ առիւծն, թէ մարդ ես․
թողես մարդ․ ապա սէրտ և անխնայ
հար զթիկունս իմ: զի այս խելացս
այպէս վայելէ։ Յուցանէ, թէ
զօրաւոր մարդիկ խաբէին 'ի տկա
րաց, և տանջէին։ և ինքեանք նախա
տեն զանձինս իւրեանց։ Նոյնպէս
և յաւուրն դատաստանի դասք ան
զեղջ մեղաւորացն․ արդարացու
ցանեն զարդար դատաստանն Ա՟յ․
յորժամ 'ի հուրն առաքէ զնոսա։
Եւ ասեն, թէ այս վայելէ մեզ․ զի
ընդէ՞ր ոչ լսեցաք նմա․ և ոչ արա
րաք զհրամանս և զկամս նր՟։

Առիւծն հիւանդացաւ, երէքն հդ
դայլն 'ի տես․ աղուէսն յամեցւ
նա արջն չարախօսեաց զնմանէ։ Եւ
յորժամ եկն աղուեսն, ասացին ըզ
չարախօսութիւն արջոյն բարեկամք
նորա։ Եւ ասէ առիւծն, ոչ բարե
դա

գաս գարշելի. ընդէր յամեցար։
Ասէ աղուէսն, մի բարկանար թա
գաւոր բարի. զի ահա երդնում
'ի գլուխ քո. զի աշխատութե̃ շրջե
ցայ յա̃մ բժշկապետսն. և ուսայ
հիւանդութե քումդեղ։ Եւ ասէ
առիւծն բարի եկիր, իմաստուն
կենդանի. զինչ է դեղն. և նա ասէ
պիտանի, և դիւրին։ Հրամայեցին
բժշկապետքն՝ թէ հանէք զմորթ
արջուն տաքտաք, և արկէք իվերայ
առիւծոյն. և նա փութով քաշէ
զցաւն 'ի նմանէ։ Եւ հրամայեաց
առիւծն, և կալեալ զարջն՝ սկսան
քարշել զմորթ ն̃ր. և նա վայէր, և
փոքս մեծամեծս արձակէր։ Եւ
աղուէսն ասէ. այդ յերեսդ քո՞ և 'ի
ն̃ր, որ առ թագաւորն զմարդ չարա
խօսէ։ և հանին զմորթն՝ և սատա
կեցաւ արջն։ Ցուցանէ։ Թէ չէ
պարտ՝ որ մարդ 'ի թագաւորաց
տուն և 'ի դատաւորաց մտանէ,
նա զայլոց չարախօսէ. կամ մատնէ։
Այլ մարդ զիւր հոգն հոգայ. և
զիւր մեղքն տեսնու առաջև իւր։

Ասի յառակաց· թէ ուղտ մի, ու Հե
գայլ մի, և աղուէս մի գնացին 'ի
մէկ ճանապարհ· գտին բլիթ մի
հաց· որ անկեալ էր 'ի ճանապար
հորդաց· և ասեն ընդ միմեանս զինչ
արասցուք զայս զի չէ բաւական
մեզ ամենեցուն· ասէ աղուէսն սա
մէկի կերակուր է· և որ աւագն է
'ի մէնջ՝ և աւուրքն հին· նա կերի
ցէ զսա· և հաւանեցան երեքեանն
բանին։ Հարցին ցգայլն, ասա ըզ
թիւ ամացքոց· և նա ասէ, ես այն
գայլն եմ, որ յաւուրս Ջրհեղեղին
նոյ 'ի տապանն էառ զիս։ Իսկ ասէ
աղուէսն, օրհնեալ է Ա̇ծ, իմ թո
ւին ընկերես· ես այն աղուէսն եմ որ
ստեղծ զիս Ա̇ծ, և տարաւ առ ադամ
որ անուանեաց զիս աղուէս։ Իսկ
տարաւ ուղտն զբերանն, և էառ
զբլիթն· և վերացոյց յօդս։ Սկսաւ
ծամել· և ասէ, երբ դուք զայդ կու
սակէք· այս որունքս զոր ես ունիմ չէ
յերեկէն եղած տղայի։ Իսկ յառաջ
անուն եդին ըղտուն բազում և գայ
լուն մարկոս։ և աղուեսուն թէոդո

րոս։ և կամեցաւ գայլն ձգտիլ զի
առցէ զհացն յըղտէն. նա զգլուխն
էառ 'ի ծնկնամէջն՝ և սկսաւ գայլն
կզկնծկտալ. իսկ աղուէսն շուրջ ան
ցանէր, և ասէր բանիւ բազմաւ։
Բարձր է բագոս, կծկտայ մար
կոս. շուրջ անցանէ Թէոդորոս։
Ցուցանէ։ Թէ չէ պարտ աղքա
տին ընդ մեծատանն ձկտիլ՝ և 'ի
կուիւ մտանել. զի ո՛չ կարէ 'ի գլուխ
ելանել։ Ո՞չ և ասեն առակաբանքն։
Խեցգետինն հետ օձին ձկտեցաւ՝
և կորեցաւ. և թէ գրաստ որ գանձ
էր բարձեալ՝ 'ի տղմի ո՛չ անկանի.
բայց օրն վերջին լինի արդար խրա
տունք։

ՀԳ Կապիկն, որ է ապուզայն. սովո
րութի՛ւն ունի. որ զինչ տեսանէ
'ի մարդն զայն առնէ. ետես զի
ձկնորսն ձգեաց զուռկանսն իվ̄ր
ձկանց. և ինքն ևս ձգեաց՝ ըմբռնե
ցաւ 'ի նմա։ Կու ասէ լալով՝ յիրաւի
ըմբռնեցայ 'ի հանց տեղի որ չէի
հմուտ. Ցուցանէ։ Թէ ո՛վ մարդ
մի

մի՛ ձեռնարկաներ՝ և մի՛ ցանկար գործոյ որ չես հմուտ։ Նաև չէ քեզ դէպ թէ մարմնաւոր և թէ հոգևոր աստիճան. զի կորուստ լինի քեզ՝ և ո՛չ շահ։

Արագիլն մեծ բռնութիւն դայ յա ՀԷ
մուսնութիւն հրամանաւն Այ՝
որ ասէ. քանզի սիրէ, որ ո՛ք մնայ.
և տատրակն ո՛չ նստի յոստն կանանչ՝
եթէ մեռանի ընկեր նր։ Ցուցա
նէ օրինակս։ Թէ ով մարդիկ սի
րեցէք զորբութ̃ի և զողջախոհու
թ̃ի։ Բայց վասն որդեծնութ̃ե
մտէք յամուսնութիւն, և մի վասն
աղտեղութ̃ե։

Ագռաւն ժողովեաց զձագս իւր՝ ՀԸ
և խրատէր զնոսա՝ և ասէր. ով
որդեակք, մի՛ լրբիք. պատրաստք
եղերուք 'ի մարդկանէ՝ յորժամ
խոնարհին առնուլ ինչ։ Ասեն ձա
գեր նր. ով մայր մեր՝ զինչ արաս
ցուք. թէ յառաջագոյն լինի մարդն
առեալ զքարն 'ի ձեռն իւր. և ասէ
մայրն

մայրն այժմ գիտեմ որ ապրելոց էք։
Յուցանէ։ Թէ պարտէ պատրաս
տիլ 'ի հն̃ որոգայթիցն սատա
նայի. 'ի նր̃ պատրանացն, և 'ի նենն
գուլթէց նր̃։

ՀԹ Արագիլն՝ և ձայեկն՝ և ոպոպն
զծերացեալ հայրն իւրեանց
դարմանեն՝ սնուցանեն՝ և ծառայ
են. մինչև մանկանայ՝ կամ մեռա
նի։ Յուցանէ օրինակս այս։ Թէ
պարտէ մեծարել և դարմանել ըզ
ծնօղս. և հնազանդիլ։ ոպ̃ և Ա.ծ
հրամայեաց։ Պատուեա՛ զհայր քո
և զմայր. որ զծնօղս անարգէ զԱ.ծ
անարգէ. և զինչ որ 'ի հետ ծնօ
ղաց առնեն հետ Ա.յ են արարեալ։

Ձ Աղուէսն քաղցեաւ և ետես 'ի
հոր մի բուդ քար. կարծեց թէ
պանիր է. անկաւ 'ի ներքս, և սկսաւ
ուտել. և ասէ, վա՛յ ինձ, զի ո՛չ համ
ունի և ո՛չ հոտ։ Յուցանէ։ Թէ
ով մարդ մի անկանի 'ի բուստ մե-
ղաց. զի անշահ իրք է մեղքն, և
ան

անօգուտ. զի յետոյ շատ ապա
շաւես։

Րղոճեան ՚ի գետն անկեալ՝ և լի Ճա
ներ գետապտար. խոստացաւ
Ր.Ճ մարգան մի խունկ. զի հանցէ
զնա ՚ի գետէն. և զերծեալ ՚ի գե
տէն՝ և սկսաւ ՚ի ժխմել. և մոռացաւ
զուխտն զոր եդ Ր.Ճ։ Խաղայր, և
խայտայր յեզր գետոյն, և ասէր.
Թէ Ր.Ծ ինչ կարիս ունի ՚ի ծուխ
խնկին որ յօդս ցնդի։ Իւ ահա շար
ժեցաւ դարափն գետին. և սկսաւ
գնալ իվ՛ր նր. և նա լալով գոչեաց,
և ասէ. ով Ր.Ծ ոչ իմացար զի ես ՚ի
խնդիր էլայ մարգանին որ զքո խուն
ըկն բերեմ՝ զոր ուխտեցի քեզ։ Յու
ցանէ։ Թէ ոչ է պարտ մոռանալ
զուխտն՝ զոր ուխտեաց ոք Ր.Ճ ՚ի
նեղութե իւրում. նա և զհանդեր
ձեալ նեղութին մի մոռանար։

Ճբ

Րղոճեա մի քաղցեաւ, եգիտ
զսառն և զպաղ. ցանկացաւ ՚ի
ձմեռնային աւուրն՝ սկսաւ ուտել
զնա

զնա։ Եւ ասէ. վա՛յ ինձ, զի ահագին գլգլունս և աղաղակս 'ի գլուխս և յատամունս իմ. և 'ի փորս բնաւ ինչ ոչ իջանէ։ Ցուցանէ։ Եւ թէ փառք և մեծութիւն աշխարհիս զերդ երազ է. և միայն զաղաղակն ունին, և զբաղումն. և յետոյ ոչ երևի ուրեք. զի սուտ է և անցաւոր և խաբօղ։

ձգ Իղոճեան եգիտ զբեհմի. և կարծեաց թէ այս է պատմուճանն ադամայ՝ զոր կորոյս. զի գրեալ է լուսաւոր էր. և զգեցաւ զնա ձմեռնային ժամն. նա սպաղեցաւ, և տանջէր զնա՝ և մսէր. և հանեալ կանգնեաց զնա. և սկսաւ ջուր արկանել 'ի նմա. զի կարծեաց թէ ջրոյ ամանէ սա. և ամենևին ո՛չ լցուցանէր։ Որ և բարկացեալ հարկ զնա 'ի խորս ծովուն, և ասէ. երթ 'ի կորուստ, զի կարի անպիտան իցես։ Ո՛չ եղեր զգեստ ամուան. և ո՛չ ձմերայնոյ. և ո՛չ աման ջրոյ. ապա կարծեմ թէ փոր ես դու որովայնամոլ և որ

բե

բեցօղ մարդոյ՝ որ անկուշտ լինի։
Ցուցանէ։ Թէ այսպէս անօգուտ
է փառք աշխարհիս. զի ո՛չ է աստ
պիտանացու՝ և ո՛չ անդ։ աստ մահն
խափէ. և անդ նոր արարածք լինե
լոց է։

Էշ մի էառ զաւանակն իւր. և ձդ
գնաց արածել 'ի մարգ մի ցանկա
լի յանմարդաբնակ տեղի. և ահա
գայ էշ մի որձ. և հոտոտեցաւ 'ի յե
տոյ 'ի յամօթ նր։ Իսկ նա կից էհար
զօրութբն. և էհար զխամծեկ
նր, և ջախջախեաց. նա փախեաւ
որձ էշն՝ և գնաց անտի. և ասէ քու
ռակն լալով. վայ ինձ մայր իմ, զի
տառապանք են աստ միայն. և բա
զում երկիւղ կայ 'ի գազանաց։
Ասա՛ ինձ ընդէր հարեր, և վիրաւո
րեցեր զփառաւորադոյն էշն, որ եկն
առ մեզ։ Ասէ մայրն, ով որդեակ իմ.
մի երկնչիր զի չէ յամէլոց. քանզի
յայն տեղին հոտոտաց, և զայն հոտն
էառ. որ թէ մինչ 'ի ներքին հըն
դիկքն երթայ՝ և կամ 'ի խորասան.

փու

փութայ դառնալ առ մեզ։ Ցուցանէ։ Թէ որ շնայ՝ և գրկէ․ կամ գողանայ․ կամ զայլ մեղս գործէ․ ոչ կարէ դիւրաւ զերծանիլ 'ի մեղաց։ Զի ցանկութի և հոտ մեղացն կապէ զնա, և քարշէ ոպ̃ շուն տռուամբ․ զի օձ է մեղքն՝ 'ի ծակն շուտ մտանէ․ և ոչ կարէ ոք յետս քարշել զնա զի խորլխն ընդ դէմ է։

ԾԵ Էշ մի անկաւ 'ի գետն, և 'ի խեղդիլն թըքեց․ և գայր թրիքն իվ̃ր ջրոցն․ յառաջեաց քան զէշն։ Եւ ասէ էշն․ այ չար 'ի յորովայնէս դեռ ելեր․ ասա՛ ինձ թէ զլողդ ուր ուսար․ որ քանզիս յառաջ քայլես։ Ցուցանէ։ Թէ կարի անպատշաճ է․ յորժամ տղայք խրատ տան ծերոց․ և տգէտք գիտնականաց։

ԾԶ Զէշն մեծարեցին, և կոչեցին 'ի հարսանիս որդւոյ թագաւորին․ և նա ասէ ոչ փողահարեմ, և ոչ խաղացող․ այլ գիտեմ որ կամ փայտ պիտենայ կրել կամ ջուր՝

զի խմբանն այն է։ Ցուցանէ։ Յոր
ժամ կոչեն զքեզ 'ի բան, կամ 'ի
գործ. որ քեզ անդէպ է՝ և ան
նման. և 'ի վեր քան զկարողութ̃ի
քո. գիտացիր որ քեզ տնազ լինին
արարեալ։

Աշուն աւետիս ետուն, թէ ցնծայ ձէ
և ուրախ լեր. և տուր մեզ օ-
ժիտս, զի թուռն եղաւ քեզ։ Նա
ասէ՝ թէ վա՛յ ինձ, բարեկամ իմ. զի
թէ հարիւր թուռն յայտնի ինձ յե
րանաց իմոց. զծանրութ̃ի բեռանց
իմոց ո՛չ թեթևացուցանէ 'ի թի
կանց իմոց։ Ցուցանէ։ Թէ ա̃մ ոք
ընդ անձին պարտի համարս տալ.
և զբեռն մեղաց իւրոց ինքն բառ
նալ։ Դարձեալ ցուցանէ, մի վստա
հանար յորդիս քո՝ և մի յորդիս որ
դւոց քոց. զի ո՛չ քաւեն զմեղս քո։
այլ դու ջանա՛, քանի որ կարես. և
ապաշխարեա՛ արտասուօք։

Ճանապարհորդ մի հանգեաւ ձը
յաղբեր մի և գնաց. և անդ մո

ռա

ուացաւ հարիւր դեկան. և նոյն ժա
մայն դայ ոմն անցանել զճանապար
հաւն. եառ զգանձն, և գնաց 'ի
լեառն: Իսկ նա յիշեաց զգանձն, և
փութով դարձաւ. և ահա այլ ոմն
դայր զճանապարհաւն. կալաւ զնա,
և եկն 'ի տեղին. և ասէ՝ տուր ըզ
գանձն զոր աստ թողի. զի այլ ոք
ոչ է եկեալ ընդ այս: Իսկ նա երդ
նոյր դառն և ասէր՝ թէ ես չեմ տե
սեալ: Իսկ նա տարաւ զնա 'ի դա
տաւորն արքունի՝ չարչարեալ սպա
նին զնա 'ի նոյն խորհուրդ:

ձթ Պ. այր վաճառական մի, 'ի քաղաք
մի հանդեաւ, և յարեաւ շրջէր
'ի քաղաքն. եկն 'ի վաճառանոցն.
և էհաս նմա պէտք մարմնոյ արտա
քին: Իսկ էր ջրտուն մի մերձ 'ի վա
ճառսն. և նա եմուտ 'ի նմա վճա
րեաց զիւր պէտսն. և գողն գայր
ծածկաբար զհետ նր̃ վն̃ գանձին,
զոր ունէր կապեալ 'ի մէջն: Փու
թով 'ի հետ մտաւ՝ և էհատ զգլուխ
վաճառականին. եառ զգանձն,
և

և գնաց. զի շատ էր աղմուկն և ոչ
իմացաւ ոք: Այն ժամայն մնացորդ
ծըն եմուտ ՚ի ջրտունն ՚ի վճարել
զպէտս մարմնոյն. և զայն տեսեալ
վայ գոչեաց, ընդ անմեղութե̃ իւ
րոյ. և լռեալ մարդիկքն կուտեցին
ի վ̃րն̃ր. տեսին զնա, զի խուլ կայր. և
թաւալէր յարիւնն, զի նոր էր զե
նեալ: Տեսանէին զդանակն արիւ
նաթաթախ. և զձեռս մնացորդին:
սպանաւ և նա. զի ամենեցուն միտք
վկայէր թէ նա էսպան: Այս էր
կուս առակս մի խորհուրդ և մի միտք
ունէին՝ և շատք խաբին. և այլ ընդ
այլոյ համարին զնա: Բայց այս է կա
տարեալ միտքն. զի շատ արդար
մարդիկք դատին և մեռանին անի
րաւ և ընդվայր. և դատաւորն
գիտէ ՚ի միտս իւր՝ և այլք թէ ու
ղիղ դատեցաք՝ զոր Ա̃ծ սիրէ. և չէ
զարմացումն: Ո ի ո՛չ է հրեշտակ
դատաւորն. և ոչ մարգարէ, որ
զխորհն և զծածուկն գիտենայ:
Ապա շատ պարտի քննել դատաւո
րին զբանն և զիրսն. և համբե
րել

րել բազում աւուրս. զի սակաւ սա կաւ յայտնի Ճշմարտութիւն: Նաև միակնի դատաստան չէ պարտ տա նել. զի շատ վնաս լինի անտի. Նա և կաշառօք չէ պարտ Թիւրել զի րաւունս. զի անԹողէլի մեղք է առաջի Տ.Ա:

Դ Լուսինն խաւարի՛ և Թափեալ պակասի լոյսն իւր. և գայ՝ ի դէպ արեգականն. և առնու ՚ի նմանէ կրկին զլոյսն իւր: Յուցանէ: Բանս և օրինակս. Թէ ով մարդ մեղաւոր. խաւարեցաւ լոյս ո̃բ աւազանին որ կայր ՚ի հոգի քո. և պակասեցաւ ՚ի քէն շնորհքն. ՚ի ձրի մի երկ մոլոր Թերահաւատութ̃. այլ յու սայ ՚ի Վ.Ն̃ հաստատուն հաւա տով. և դիմէ առ նա զղջմամբ և արտասուօք. և նա ծագէ ՚ի հոգի քո ՚ի լուսոյ իւրոյ. և սրբէ զանօ րէնութիւնս քո ողորմութեամբն իւրով:

Զմուն

Ձմեռն չորանայ տերև ծառոց. և բոյսք անզարդին. իսկ գարնանային ժամանակն կրկին զարդարին՝ և պայծառանան: Ցուցանէ: Բարի և լուսաւոր օրինակս. ով մարդ եթէ ձմեռն մեղաց եկն ի վ՛ր քո՝ և պաղեցոյց զքեզ. չար հողմն հիւսիսական մեղացն սատանայի, և գոյն տերևացն թափեցաւ 'ի քէն գեղեցկութի՛ քո. և մի անյուսիր ով ողորմելի. այլ երթ սրտի մտօք առ հոգևոր գարունն Ք՛ս՛, որ կոչէ զքեզ քաղցրութբ՛. և նա լուանայ շնորհօքն իւրովք զյանցանս քո. և նորոգէ զքեզ առաջին պայծառութիւնն քո: ղա

Կայ ոզն, և բզէզն, և կան այլ կենդանիք՝ որք աղբակերք են և հոտ ղբ
դարշութե՛ կեանք թուի նոցա: Այս ինչ. զի ցուցանէ օրինակս. թէ ամ՛ մեղաւոր անզեղջ զաղբ և զշարաւ մեղացն ուտէ՝ և պարարանայ. և այն քաղցր է 'ի քիմս նոցա:

Յան

ՂԳ Յանմարդաբնակ լեառն մի կայր
մրջիւն մի մեծագոյն քան զոչ
խար մի. և գայ առիւծն խառնա
կի ընդ նմա. և ծնանի նց զաւակ.
որ է կէս անձինն առիւծ. և կէսն
մրջիմնառիւծ. և յորժամ ծնանի.
դիմէ առ մայրն զի կերիցէ հունդ.
և ոչ կարէ ուտել՝ զի հայրն մսակեր
է. և դիմէ առ հայրն զի կերիցէ
միս՝ և ոչ կարէ ուտել՝ զի մայրն
հնդակեր է. այսպէս երթայ և գայ
առ հայրն և մայրն. և 'ի սովոյն
սատակի: Այ ողորմելի անձն իմ,
որդեակ իմ. քանզի այսպէս ցուցա
նէ առակս. զդասս անզեղջ մե
ղաւորացն. զի ծննդեամբ ոք աւա
զանին են ԱՅ արարչութեն. և ծնա
նի սատանայ մեղօք և անօրէնու
թբ: Դիմեն առ ԱԾ՝ զի հաւատան՝
որ կայ ԱԾ. և գիտեն զի դատա
տան կայ. և ոչ կարեն ուտել զկե
րակուրն ԱՅ՝ զսրբութի և զա
պաշխարութի զգործս բարեաց՝ զի
մեղօք կապեալք են 'ի սատանայէ.
և ոչ կարեն ուրանալ զԱԾ. զի
բնա

բնաւորեալ գխոտէ. որ Ա՛ծ կայ՝ և
յարութի̃, այսպէս են կապեալք
յԱ՛ծ հաւատով. և են կապեալ 'ի
սատանայ չար գործօք. ո՛չ կարեն
առնուլ բաժին 'ի սատանայէ. և
ո՛չ աստուծոյ: Այսպ̃ երթան առ
Ա՛ծ հաւատով. և առ սատանայ
մեղօք, և հեշտասիրութբ̃. և կան
երկմիտ և անհաստատ. և գայ
մահն յանկարծակի՝ և հանէ զնոսա
յաշխարհէս բաժին դժոխոց:

Այր մի հողագործ շինեաց ակա ՂԴ
նաթս բազումս. և էարկ 'ի վերա
տակն իւր վս̃ թռչնոց: Եւ ի գային
կռունկք և սագք. քաղէին զբակ
լայն՝ և զսիսեռն նր̃: առաւօտուն
գնաց տեսանել զակնատսն: Ետես
զի անկեալք էին բազումք 'ի սագից
և 'ի կռնկաց յորոգայթսն. և սկսաւ
մահակօք սպանանել զնս̃: Արա
գիլ մի գտաւ յակնատսն. ասէ լա
լով արագիլն առ հողագործն. վս̃
Ա̃յ մի սպանաներ զիս. զի ո՛չ եմ
ես կռունկն և ո՛չ սագ. և ոչ զսիսեռն

ու

ուտեմ և ոչ զբանկլայ՝ այլ բարեկամ
եմ քեզ. և քաղեմ զամ ժիժմունս
յանդաստանաց քոց: Ասէ հողա
գործն. որով հետև գտայ զքեզ
ընդ թշնամիսն իմ. ընդ դոսա մեռցիս
և սպան զնա: Յուցանէ: Թէ որբա
րեկամ լինի և օգնական. և միաւո
րեալ ընդ չարագործսն. ընդ նոսա
տանջելոց է 'ի հուրն անշէջ. ոպ և
գրեալ է թէ զգողն և զգողակիցն.
զբոզն և զկաւատն, և զկախարդն
միապէս տանջէ Ած 'ի դժոխսն:

ղե Այր մի եհատ զլեզու յորդուն
դրացւոյ իւրոյ գաղտաբար. և
յորժամ եղևեզն գնաց առ թագա
ւորն, և ասէ. թէ իմ է եզն 'ի տղայ
ութէ. և եկեալ մնուցիչ եզինն
մտան իրաւունք: Եւ նա ասէ՝ հոր
թուն լեզուն հատածէր՝ զոր կո
րուսի. բացին զբերան եզին, տե
սին զնշանն. և է առ զեզն. և'ի միւս
օրն լծեաց և սկսաւ վարել. և խըր
տան եզինքն. և նա անկաւ առաջի
խոփոյն և ցցոնեցաւ 'ի վեր նր, ան

ցաւ թափ ընդ թափ. և եղն էառ
զնա. և եկն 'ի դուռն տն իւրոյ.
ընդ առաջելին բազումք և ասէ ին.
գայ սկրամն և բերէ զհարիւրն ։
Ցուցանէ ։ Թէ շատ արդար իրաւ
ունք առնէ ԱԾ. յառաջքան զդա
տաստանն ։ որ իմանան մարդիկք
թէ կայ հատուցումն տմ գործոց ։

Այր մի աղքատ խորովէր միս սա ՂԳ
կաւ յանապատին իւրում. և
արծուն մի յանկարծակի եկն 'ի վե
րուստ՝ էառ զմիսն և վերացաւ ։
Իսկ աղքատն խեւաբարոյ էր՝ անկա
ւիվերայ մորենոյն ձայնեաց ասելով.
թէ մանուկ ես և ունիս կարողու
թի՝ դունիստ և կեր ։ Իսկ ասեն մար
դիկք՝ թէ տարաւ արծուին զմիսն
'ի բոյնն՝ և եդ առաջի ձագուց իւ
րոց, և ինքն գնաց. և կայր կայծ մի
փակած 'ի միսն. այրեաց զբոյնն և
զձագերն արծուոյն ։ Ցուցանէ ։
Շատ արդար իրաւունք առնէ
ԱԾ. զի որ զրկէ զմարդն յանմե
ղուց. նա զմեղքն հետ զրկանացն

'ի յինքն առնու՝ ոպ՟ ասէ առձոմնն:
Նոյն է որ այրէ զնա 'ի հուրն ան
շէջ. ըստ այնմ թէ առնէ Տր՟ երա
ւունս ամ՟ զրկելոց:

ղէ Ժողովեցան թռչունքն և ընտրե
ցին զսիրամարգն վասն գեղեց
կութ՟ն իւրոյ. և արարին իւրեանց
թագաւոր: Պայ աղաւնին, և ասէ.
ով բարի թագաւոր՝ եթէ նեղեն
մեզ արծուիքն՝ և դու զինչ առնես
մեզ զօգնութ՟ի: Ցուցանէ, թէ
թագաւորին, ոչ միայն գեղեցկու
թ՟ի պիտոյ է. այլ քաջութ՟ի և բազ
մահնար իմաստութ՟ի յամ՟ կողմանց:

ղը Էր մեծատուն մի. և ունէր ժա
ռանգ տան իւրոյ զքեռ որդին
իւր. հիւանդացաւ, և կոչեաց զժա
ռանգն զի խրատեսցէ զնա. և նա ե-
կեալ նստաւ՝ էած զգլուխն 'ի ծոց
իւր: Եւ ասէ մեծատունն. ով որ
դեակ, ջանա 'ի բարի. և մի հեշտա
նար 'ի սուտ կեանքս յայս՝ զի ան
ցաւորէ. անմոռաց յիշեա զօրն ա-
հա

հագլին և զժամ՝ մահուն։ դատաս
տանն մի մռայնար. խոնարհ և անո
խակալ լեր. և զմեղս քո մի պահեր
առ քեզ։ Զանձրացաւ յասելն. ասէ
ցնա, թէ որդեակ լսեցեր զոր ասա
ցի քեզ. և կամ՝ ՚ի միտ առեր. և ասէ
ց քեռեին՝ թէ զինչ հրամայեցեր։
Ապա դու լուր՝ ով պատմեմ քեզ
գործ մի զարմանալի. զի ահա ՚ի
փորս իմ կան երակք տասնևերկու,
և ամէնն ՚ի պորտս գայ և երթայ.
և իջեալ միաբանին ՚ի ծածուկ մար
մինս։ Աու ասէ քեռեին. թէ վա՛յ քեզ
ժառանգ անպիտան՝ և հայրենակո
րոյս. զի ես քեզ զօրէնս Ք.Յ. քա
րոզեմ. իսկ դու զերակ պորտոյդ
՚ի թիւ արկանես. յայսմ հետէ եղ
ցես դու ՚ի ժառանգութէ իմմէ։
Ցուցանէ։ Ա. է այսպէս անմտա
ցաք ամ մարդիկք. և ելաք թողաք
զխրատն Ք.Յ. և զպատուանալիսն
դժոխոց. և թողեցաք զհիմս մեր.
որ է գլուխ մեղաց՝ ՚ի ծոցս մեղաւո
րաց՝ աղքատութե թողեալք զե
րակս ՚ի պորտոյս մերոյ զշնութե.

զաբ

զարթեցութի՟. և զայլ մեղաց տե-
սակս: Ո՞ւ զայն խորհեմք անդա-
դար՝ թէ ո՞չ զրկեմք. կամ ո՞չ ար-
բենամք՝ և այլ մեղք գործեմք.
այս են երակք պորտոյս. այս հանէ
զմեզ յԱ՟յ ժառանգութենէն՝ և ո-
ղորմելի առնէ:

ՂԹ Կոյս մի հաւատաւոր կայր ՚ի քա-
ղաք մի. հպարտանայր ՚ի միտս
իւր ՚ի դիւրին զօրութէ՟. ելեալ ՚ի
հրապարակս քաղաքին ձայնէր և
ասէր: Լսեցէք ազգք և ազինք ա՟մ.
զի Ա՟ծ միայն է յերկինս անարատ և
ն՟ը, և ես յերկրի. և այլքդ խոտո-
րեցայք յԱ՟յ: Ու անկաւ ՚ի չնու-
թիւն, իբրև յղացաւ աղջիկն, ել
՚ի բարձրագոյն տեղ մի. գոչեաց
ասելով: Թէ լսեցէք ազգ մարդ-
կան. զի Ա՟ծ միայն մնաց անմեղ և
անարատ. զի ես ՚ի պատն վազեցի,
նայ պատառեցաւ ստորոտս մինչև
՚ի ստինս: Ցուցանէ: Այս է որ հը-
պարտանայ. նայ դևն այսպիսի գոր-
ծէ. թէ տեսանես որ մարդ հպար-
տա

տանայ իվերայ ընկերին, և խօսի
հպարտութ՟բ · և զանձն իւր մ՟բ հա
մարի · յայն դու տես զաւակս զայս։

Ահա երկու սնդուկնոսք երթային Ճ
'ի վաճառ · մինն իմացաւ որ չա
րակնութ՟բ հայեր 'ի նա · վս̅ սա
կաւ գանձուն զոր ունէր · և հատին
նք 'ի վայրենակ տեղի մի՛ և նա երկն
չէր · Իբրև 'ի քուն եղեն յարեաւ
գաղտ յընկերէն · եդ զփայտ 'ի տե
ղին իւր՝ ուր պառկեալ էր · և դդումն
'ի տեղւոջ գլխոյն · և ծածկեաց կար
պետով · և ինքն զատ նստաւ · իմէջ
գիշերի յարեաւ ընկերն՝ և էառ
մեծ լէ մի · և էհար իվ՟ր դդման գի
տէր թէ գլուխն էր · և դդումն կո
տրեցաւ ճայթմամբ ։ Իսկ ձայնեաց
ընկերն՝ և ասէ · թէ ահա սնտիկ
նոս զհաւատքո 'ի դդումն փորձե
ցի · և ինքն փախեաւ 'ի նմանէ ·
Ցուցանէ ։ թէ յամ̅ ժամ Ա՟ծ օգ
նականէ ։ բայց պատրաստ կենալն
աղէկ է · զի Ա՟ծ զիմաստութ՟ին ետ 'ի
սիրտ մարդկան ։ Իսկ դարձեալ յու

ցա

ցանէ զմարդ զոր փորձեալ ես 'ի սա
կաւ իրս. 'ի բան և 'ի գործ վնասա
կար և նենգաւոր. դու զանձն քո
մի վստահանայր 'ի նա:

ձա Եմուտ այր մի առ Թագաւորն՝ և
ետ հարիւր դահեկան, և գնեաց
զա̃մ խեղս՝ որք էին 'ի նոր գաւառ
ին. զի նմա տացեն զհարկն. և իբրև
ել 'ի Թագաւորէն. ետես զայր
մի ձաղատ՝ մի ականի՝ և քթատ՝
խուլ՝ և քարծ՝ ձեռնատ՝ ձուանկ՝ և
մի ոտն կտրած: Դարձաւ առ Թա
գաւորն՝ և ասէ. ո՛վ բարի Թագաւ
որ. զամենայն գաւառիս խեղս աստ
գտի: Հրամայեաց Թագաւորն բե
րել զնա. իբրև ետես զնա զարմա
ցաւ. ասէ փառք Ա. Յ: Ցուցանէ:
Թէ որ ունի նեղութիւն 'ի հոգին,
որ է մեղքն. նա գնեալ է զնա սատա
նայ՝ և իւրն հարկատու արարեալ
խաբէութ̃բ: Իսկ որ բազում մեղս
ունի յանձն իւր. զոխակալութի̃.
զհայհոյութի̃. զշնութի̃. զրկանս,
և զարբեցութի̃. և զայլ մեղս. այս

ինքն

ընկքն, բազում խեղութ̃ին 'ի հոգւին
և ոչ դիմէ առ Ք̅ս̅, և ոչ զղջա
նայ. նա հաստատուն ծառայ է սա
տանայի. և սաստիկ սիրելի քան
զմեղաւորս։

Առիւծն, գայլն, և աղուէսն ճբ
եղեն եղբարք. ելեալ 'ի յորս
գտին երիս ոչխարս։ Եւ 'ի ժամ
ճաշուն ասէ առիւծն ընդ գայլն.
թէ բաժանեա ոչխարդ իմ̅ջ մեր.
կամէր փորձել զգայլն։ Եւ ասէ
գայլն. խոյդ քեզ՝ և մաքին ինձ՝
և գառնս աղուէսուն. և առիւծն
եզարկ թաթովն զկառափն գայ
լուն. որ երկու աչքն կոկոլեցաւ.
նա նստաւ իմ̅ջ նոց։ Եւ ասէ աղուէ
սուն թէ բաժանեա զոչխարսդ իմ̅ջ
մեր. ասէ աղուէսն. ով բարի թա
գաւոր և յաղթօղ. զայս Ա̅ծ է
բաժանեալ. խոյդ քեզ ճաշ. և մա
քիդ հրամէնք. և գառնդ ընթ
րիս։ Ասէ առիւծն. ով գերի ա
ղուէսուկ. ով ուսոյց քեզ զարդար
դատաստանդ՝ զոր արարեր. ասէ
աղու

աղօ̃թեմն՝ թէ գայլուն աչօ̃լին ուսոյց ինձ, որ արտաքս կոկովեցաւ։ Ցուցանէ։ Թէ բազում չարագործք խրատին, և թողուն ըզչարն. յորժամ թագաւորք և իշխանք կախեն և խրատեն զգողսն. և զսպանօղսն։ Այնպէս շատ մեղաւորք զղջանան և երթան ապաշխարութբ̃. յորժամ լսեն մեծատունք պապակին 'ի հուրն. և յեմար կուսանքն լացին անշահ. և'ի հուրն անշէջ առաքեցան։

Ճդ Գայլն եգիտ զէշ մի գէր. կամեցաւ ուտել զնա։ Ասէ էշն ընդ գայլն՝ աղաչեմ զքեզ վս̃ Այ̃. հան զայս խոցս 'ի յիմ ոտնէս՝ և ապա կեր զիս. զի Ա̃ծ ետ 'ի ձեռս քո զիս։ Քանզի բևեռ չար հասաւ 'ի յոտս իմ՝ և տանջէ զիս՝ անցեալ գայլն յետև իշուն՝ զի հանցէ զբևեռն. և յէշն ա̃մ զօրութբ̃ն կից էհար՝ և էզարկ զբերան գայլուն. և կոտրեաց զկզակն։ և ինքն փախեաւ։ Գայլն նստեալ լայր՝ և արտասուէր. թէ

ար

արժանի եմ ես այս չարիս՝ որ եկն իմ անձինս վ՟ն· զի ես մնագործէի· զիս բայտար ո՛վ արար։ Ցուցանէ։ Թէ չարաք լան, և ապաշաւեն որք ձեռն արկեն՝ ՚ի գործ· և յարուեստ ինչ՝ զոր չեն ուսեալ· և չէ իւրեանցն յարմար։

Աղուէսն էառ կաքաւ մի՝ և կամէր ուտել զնա· ասէ կաքաւն, օրհնեալ է Ա՟ծ՝ որ կոչեաց զիս ի քո արքայութիւն· և զերծոյց զիս ՚ի յայս չար ժամանակէս։ Ապա դու աղուէս գոհացիր զԱ՟ծ՝ և ապա կեր զիս· քեզ վարձք է· և աղուէսն կկզեցաւ՝ բացեալ զբերանն հայեցաւ յերկինս՝ և ասէ։ Գոհանամ զքէն Ա՟ծ, որ պատրաստեցեր մեզ զսեղան բարութե՟· կաքաւն զերծաւ ՚ի բերանոյն, և թռեաւ, և ասէ կաքաւն՝ առաջ ուտել պիտի և ապա գոհանալ զԱ՟ծ։ Ցուցանէ։ Թէ զխոստացեալ իրքն մի համարիր քեզ· զի շատք աւեն՝ և ոչ տանեն· մարդոյ շնորհակալ մի լի- ՃԴ

նիր

նիր․ մինչև չառնուս զիրսն․ և թէ ջուր տան դու 'ի ժամն 'ի գոգդ առ։

ՃԵ Աղուէսն զչխտն 'ի բերան էառ՝ և կամէր ուտել զնա․ ասէ չխտն ընդ աղուէսուն շատ աղաղ թէ ու տես զիս․ զի ժամ է ինձ որ ածէի մարգարիտ մի քան 'ի ջաղամու ձու՝ որ է ահագին։ Եւ թէ թողուս զիս ես ածեմ զմարգարիտն, և լինի քեզ․ և ապա կեր զիս․ երդնում, որ գամ 'ի կամս քո։ Երբև եթող զնա թը ռեաւ, և նստաւ 'ի բարձրագոյն ծիւղ մի։ Ասէ աղուէսն․ արա զոր ասացեր, և եկ 'ի կամս իմ։ Ասէ չխտն ընդ աղուէսն․ ապա քեզ նման անմիտ լինիմ թէ այլ գամ 'ի կամս քո։ Եւ դու ընդէ՞ր հաւատա ցեր․ թէ ես կարի սակաւ մարմնովս այնչափ մեծ մարգարիտ կարէի բերել քեզ։ Այլ լուր տամ քեզ խրատ՝ որ շատ օգուտ լինի քեզ։ անդէպ բա նից մի հաւատար։ ընդ խախուտ որ մով մի ննջեր․ 'ի շնացող ծերէ․ և 'ի հպարտ աղքատէ․ և 'ի ստախօս

թա

Թագաւորէ, և յառաջնորդէ ի-
բաց փախիր։ Ասէ աղուէսն. ահա
որ դատեսցէ զքեզ Ա՛ծ՝ զի ստեցեր
ինձ։ Ասէ չիտն. սուտ կայ որ վարձք
է առել. ՚ի մեղաց և ՚ի մահուանէ
և յորոգայթէ ապրիլ. կամ զմարդ-
փրկել. շատ վարձք տայ նմա Ա՛ծ։
Ասէ աղուէսն՝ թէ ընդէր է գրեալ
մարգարէն դաւիթ. թէ կորու-
սանէ Տ՛ր զայնոսիկ՝ որք խօսին
սուտ։ Ասէ չիտն. թէ ժամանակն
գիտէ՝ և պատճառն. քանզի յոր
ժամ սուտ խօսիս ՚ի մեղաց և ՚ի վշտաց
փրկիս. և փրկես զմարդն. նա Ա՛ծ
ուրախանայ. և թէ սուտ խօսիս,
և զմարդ գայթագղեցուցանես նա
մեծ չար է։ Ապա դաւիթ խաղաց
՚ի յափսթեր և շորեթափեցաւ. և
կարծիս եւ թէ մաղաս կաթեցայ՝
կամ դիւահար, և փրկեցաւ ՚ի մա
հուանէ։

Արէց մի աարի, իմաստուն և բա Ճղ
րի՝ և այր մի հայ կուռէլին ընդ-
երեարս վն հաշուոյ ինչ։ Ասէ այրն,
թէ

թէ այն քարն ՚ի քո երեսդ. և ՚ի քո երեսունևերկու ատամունսդ. և երէցն զարմացաւ՝ գնաց շուտ մի ՚ի տունն՝ ասէ ընդ երէցկինն իւր. թէ աւաղ՝ վա՜յ. Առ զմոմն և տես թէ քանի են ատամունքս իմ։ Եւ կինն թուեաց՝ և ասէ. երեսունևերկու են ստուգապէս։ Եւ նա գայ առ այն մարդն՝ և ասէ. ուստի գիտացեր զթիւ ատամանց իմոց. կամ ով ասաց քեզ։ և նա ասէ, տէր, յիմ ատամանցս գիտեմ զքոյդ՝ ասացի։ Առակս այս յորժամ կամենաս մարդոյ կարեկից լինիլ. թէ յիմս մարմնոյս գիտեմ և զձերդ։ Որդեակ իմ զի հասարակաց է պատերազմ, սատանայի նախանձն միապէս կորուսանէ զմեզ՝ և տանի ՚ի դժոխս. և առնէ որդի գեհեննին։

ՃԷ Առիւծն հիւանդացաւ՝ և ուղարկեաց բժշկաց խնդիր. Թերևս արասցեն դեղ ցաւոյն։ Եւ եկեալ բժշկապետացն. և ասեն ընդ առիւծն. Թէ քո ցաւոյդ այլ դեղ չկայ

չկայ. քան որ զիշուն ականջսն կըտ-
րեն, և զսիրտն հանեն, և տան որ
ուտես, և աղեկնաս: Ասէ առիւծն
ընդ աղուեսն. եթէ կարես էշ մի
գտանել՝ և բերել: Ու ասէ աղու-
եսն. խիստ շուտով կատարեմ ըզ-
հրամանս քո: Քանզի ունիմ ինձ
եղբայր՝ էշ մի. և է խիստ սաստիկ
գէր. և է յայս անուն հովիտս, և
արածի: Ու գնաց աղուեսն առ
էշն, և ասէ. ո՛ բարի և հեզ էշ.
այժմ գիտացիր, զի մեծ փառաց
կամիմ հասուցանել զքեզ: Քան
զի առիւծն որ է թագաւոր գա-
զանաց հիւանդացեալ է՝ և մօտ 'ի
մահ է. և ուզէ որ տեսանէ ըզ-
քեզ. և զթագաւորութիւն 'ի քեզ
տայ: Ու հաւատաց էշն խաբողա-
կան բանիցն. և եկն առ առիւծն.
և'ի համբուրել զառիւծն. ա-
ռիւծն զբերանն էբաց՝ և կամէր
խեղդել զէշն. և իշուն փրծեալ
փախեաւ: Ու հասեալ աղուեսն
իշուն՝ և ասէ. ո՛ անմիտ՝ ընդէր փա-
խեար: և ասէ՝ եթէ 'ի համբուրելն

կըս

կսկծեցոյց զնա։ և ասէ աղուէսն.
եթէ այն 'ի սատակ սիրոյն էր։
Դարձիր, և մի փախչիր և եկն էշն
առ առիւծն՝ և աղուէսն կալեալ
զփողք իշուն. հանեալ զսիրտ իշուն
և զականջն կտրեալ կերաւ։ Եւ ասէ
թէ դեղ է՝ նայ լաւ է ինձ, քան ա
ռիւծուն։ Եւ գնաց աղուէսն առ
բժշկապետսն, և առ առիւծն՝ և
ասէ. եթէ եկէք զարմացէք, և հիաց
մանն իրք տեսէք, զի այն էշն ոչ ականջ
ունէր և ոչ սիրտ։ Եւ եկեալ տեսին
և ասէ աղուէսն ցբժիշկն. եթէ ինչ
էր զարմանայք եթէ սիրտ և ականջ
չունի. թէ դա սիրտ և ականջ էր ու
նեցել. զի երբ յառաջն առ առիւծն
եկն և զմռնչոյն լսել էր. նայ կրկնա
նի չէր դարձեալ։ Եւ արդարացու
ցին զբանն աղուէսուն։ Այս մեզ՝
զի ականջ ունիմք՝ և ոչ լսեմք զպատա
նալիս դժոխոցն. և սիրտ ունիմք,
և ոչ իմանամք զխաբէութեն սատա
նայի։ Ի՞նչ մարդ՝ որ զմեղսն թողու
և այլուէ յայն մեղքն դառնայ. նա
մեռանի 'ի ձեռն սատանայի՝ ոպ մե

ռաւէ

ռաւ էջն 'ի ձեռն տուխծուն. ա-
ուխծն և աղուէսն են սատանայ.
և էջն անդարձ մեղաւորն. որ ոչ
դառնայ 'ի մեղաց:

Եկեալ բժշկապետ մի 'ի քաղաք Ճր
մի. ձայնէր, և ասէր ընդ մար-
դիկք թէ խիստ բժիշկ եմ. և ամ̃
ցաւոց դեղ ունիմ. և զհիւանդն ողջ
առնեմ: Եւ այր մի կամէր ծաղրա-
նել զհաքիմն. և առեալ իշու ագի
մի. և պահեաց զնա ընդ հանդեր
ձովն. և ասէ ընդ հաքիմն. ով իմաս
տուն բժիշկ. գայլն խածեալ է
զիմ իշուկն. կարես զիմ իշուն դեղ
առնել՝ որ ողջանայ: Եւ ասէ հա
քիմն խիստ քաջ. գնա՛ բեր դեկան
մի որ տամ սև մհամի և սպիտակ որ
ողջանայ. և այրն զիշու ագին եցոյց՝
և ասէ. այսօր կարես դեղ առնել.
և նա ասէ՝ ո՞վ այր այդոր Ոչ կարէ
դեղ առնել՝ որ սատեղծ իշ է. ես զի
արդ կարեմ իշուն ագին. որ է նշան
իշուն. զէշ առնել: Այս մեզ՝ զի
նշան է միացեալ 'ի մեզ քրիստո
նէ

նէութՙն ոՙչ այն իշուն ագին. ա-
նուամբ միայն եմք քրիստոնեայք՝
և ոչ գործովք։ Ասէ հաւատք ա-
ռանց գործոց մեռեալ են. և հաւա-
տ առանց գործոց դատարկ է։
Մարմին առանց հոգւոյ մեռեալ է
նոյնպէս և հաւատ առանց գործոց։

ՃԹ Այր ոմն գնաց 'ի հողվարքն. և
երեք գանձ էառ մարդոյ. եդ
'ի սկուտեղն և գնայր ը̅ փողոցն 'ի
ներքս. և ձայնէր, և ասէր. ով գնէ
գանձ։ Իսկ ծաղր առնէին զնա.
և ասէին թէ խև է. և տեսեալ զնա
վաճառական մի, և ասէ. բեր ըզ
գանձդ տեսանեմ։ Իսկ առեալ վա
ճառականն. և հանեալ զմախաթն
և հարոյց 'ի յականջն՝ և ոչ եմուտ
և ընկէց զնա։ և ածեալ ընդ ա-
կանջ երկրորդին. և միւս ականջն
թափանցիկ անցաւ. և յերրորդին
ածեալ՝ և ամենևին ոչ ելանէր յա
կանջէն մախաթն։ Իսկ զերրորդ
գանձն խիստ սիրեաց վաճառա
կանն. և զերկուսն արհամարհեաց։

և ետ բազում ոսկիս՝ և գնեաց զմէկ
գանձն զայն, որ մախաթն կպաւ,
և ոչ ելանէր. և բազում բժշկու-
թի առնէր գանձն ՚ի հիւանդս և
յախտաժետս. Եւ մեկնեաց վա-
ճառականն՝ և ասէ. եթէ այս որ
մախաթս չմտաւ. նա այս նոքա են
որք ամենևին Ա. Ճ բանքն յիւրեանց
ականջն և լսելիս չէ մտեալ՝ և ո՛չ բա-
րիս գործեալ։ Այն որ Ք͞ն ասաց.
որ անկաւ ապառաժին, և ՚ի չգոյէ
հիւթոյ չորացաւ. և այն որ ընդ-
մի ականջն մտաւ մախաթն. և ընդ-
մէկ այլ դեհն ՚ի դուրս ելաւ. նայ
այս այն մարդիկքն են՝ որ ա͞ծային
բանն ընդ մէկ ականջն մտեալ է՝ և
ընդ մէկայլն ելեալ. որ անկաւ և
հեղձաւ՝ և եղև անպտուղ։ Եւ այն
որ մնաւ՝ և ո՛չ ել. այն մարդիկքն
են, որք ա͞ծային բանքն յիւրեանց
լսելիքն են մտեալ՝ և այլ ո՛չ ելեալ.
այն որ անկաւ յերկիր բարի, և ետ
զպտուղ և գործեաց զարդարու-
թի͞ն. երեսուն, վաթսուն, և հա
րիւր։ Ո ի թէպէտ և մեռեալք

են նոքա . ապա կենդանիք են . և փոխեալք 'ի մահուանէ 'ի կեանս՝ և 'ի խաւարէ 'ի լոյս ։

ՃԺ Առիւծ մի 'ի քար այր մի մտաւ և ասաց ամ̃ կենդանիք 'ի յինքն 'ի տես գան . և զարջն դռնապան եդ 'ի դուռն քարայրին . գազանք և էրէք որք մտանէին առ առիւծն որ սուտ հիւանդացեալ էր նա զամէնն ուտէր . և այլ ոչ ելանէին . եկն խոզն . քանզի բնութ̃ 'ի վայր հայեցող է . կանգնեցաւ 'ի դրանն . և ոչ մտանէր ։ Ասէ դռնապանն , մուտ 'ի ներս . և ասէ ո՛չ մտանեմ, ք̃զի որ մտեալ է՝ այլ չէ ելեալ . ահա երևի հետն ։ Ապա էհար դռնապանն զխոզն . և խոզն բարկացեալ զբաշն լարեաց՝ և էզարկ զարջն . և ընդ երկուս կէս արար՝ և մեռաւ . և ամօթալից արար ։ Ցուցանէ ։ Այս քարայրն դժոխքն է . և առիւծն սատանայ է . և արջն խուր զօրքն է ։ Ապա մեղաւոր՝ որ անդարձ է մեռեալ . և 'ի դժոխքն է անկեալ այլ ո՛չ կարէ

ազա

ազատիլ։ Եւ խոզն որ դարձաւ և
ոչ մտաւ. նա այն մեղաւորն է՛ որ
զմեղսն եթող՝ և դարձաւ՝ և ոչ
մտաւ 'ի դժոխքն. որպէս խոզն այն
ոչ մտաւ 'ի քար այրն։ Ապաշխա
րեաց մեղաւորն և ելաց. և այլ ոչ
գործեաց մեղս. և ամօթ արար
զսատանայ. որպէս արար խոզն զարջն։

Այր ոմն հազար խոզ էած 'ի մի ՃԺա
տեղի՝ և զպարիսպ էած շուրջ.
և իշխք կորեկ և գարի բերէին, և
բոտէին զխոզսն։ Նա իշխանքն 'ի
բանէն երբ գային. և քուռակնին
երթային մօտ 'ի խոզերն՝ թէ ուտեն
'ի կորեկէն. կամ 'ի գարւոյն. և
պահապանքն ոչ թողուին. այլ 'ի
կառափն հարկանէին։ Եւ յորժամ
իշխանքն գային՝ նաքուռակնին գան
կատէին մօրերուն, և ասէին. թէ
խոզերուն անխնայ կուտան, թէ կե
րէք. և մեք սովամահ կու լինիմք։
Եւ ասեն իշխանքն է. քուռակնին.
թէ համբերեցէք. այն խոզերն որ
կուտեն՝ նա պիտի որ վճարեն զմեզն՝
զինչ

զինչ կերեւալեն։ Եւ անցեն աւուրք
ինչ. եւ ահա եկն Թագաւորն՝ նըր
տաւ իվերայ պարտպեն. եւ հրամայ
եաց՝ որ զամէն խոզերն կապեն՝ եւ
ընդ մէջ կտրեն։ Եւ սկսան կա
պել եւ կտրել ընդ մէջ։ Եւ սկսան
խոզքն բողոք հարկանել՝ եւ ձիչ բառ
նալ. եւ ձչէին առաւել քան զայլ
կենդանիս. եւ ասեն քուռակնին ընդ
իշոհանին. Թէ այն ինչ ձայն է.
եւ ասեն՝ թէ կու վճարուին 'ի խոզե
րոյն զոր կերել են. եւ տեսեալ քուռ
կնոյն զտանջանս խոզիցն՝ դողային։
Եւ կանչեցին, եւ անկին յոտս իշոցն եւ
ասեն՝ թէ վն Այ տեսէք. թէ գարէ
հատիկ ձղակմիջերս է կպեալ. կամ
կորեկ հատ 'ի կռնակիս. եւ ասեն մայ
րերն ընդ քուռակնին. Թէ մի վա
խէք՝ ով կերեալ է նոյ այն վճարէ.
դուք մի հոգայք։ Զուցանէ. Որ
խոզքն մարմնասէր մարդիկքն են,
եւ փափկասէրք. եւ անզեղջ եւ ան
դարձ մեղաւորքն, եւ իշխանքն։ եւ
քուռակնին աղքատքն, Եւ այն որ
ծեծէին. եւ ոչ տային թոյլ ուտե
լոյ

լոյ. որ և մեղաւորն հարկանէ զաղ
քատն՝ և ոչ առնէ ողորմութի. և
ընդ անձն ասէ՝ թէ կեր, և խմէ՝ որ
չհիւանդանաս: Եւ թագաւորն
Քս է՝ որ և յաւուր դատաստանին
ասէ վասն մեղաւորացն. թէ կորե
ցէք ընդ մէջ՝ և հանէք 'ի խաւարն
արտաքին. ուր լալ աչացն է, և կր
ճել ատամանցն:

Է սպիտակ հաւ մի 'ի թագաւո ճժբ
րաց տունն: և յորժամ մարդն
հիւանդանայ. նա բերեն զհաւն
մօտ 'ի հիւանդն: Թէ ունիցի հիւ
անդն դարձ որ առողջանայ. նա
հաւն քաղցրութբ հայի 'ի հիւ
անդն, և գիրկ արկանէ, և զհով հա
րու թևոցն: Ապա թէ մահու լինի
հաւն խոժոր հայի, և դարձուցա
նէ զերեսն 'ի հիւանդէն, և փախ
չի. և այն հաւոյն կարեն գիտել
մարդիկք զմեռանելն և զապրելն:
Ցուցանէ: Հաւն Քս օրինակ է՝ և
հիւանդն մեղաւորին. արարիչն
Քս հայի 'ի մեղաւորն. ոչ հայի
հաւն

հաւն 'ի հիւանդն, եթէ կամք ունի
որ դառնայ և զղջանայ. նայ Ա՟ծ
քաղցրութ՟բ 'ի մեղաւորն հայի.
և գիրկ արկանէ, և համբուրէ.
զի ո՛չ կամի զմահ մեղաւորին՝ այլ
զդառնալն 'ի չար ճանապարհէն:
Ապա թէ չունենայ կամք մեղա-
ւորն դառնալ 'ի մեղաց. նա Ա՟ծ դար
ձուցանէ զերեսն 'ի մեղաւորէն:
Որպէս ասէ մարգարէն, դարձու
ցից զերեսս իմ՟ 'ի նոցանէ՝ և ցու
ցից նոցա:

ճժգ Այր ոմն մեծատուն ունէր բա
զում կաղապար ոսկի և արծաթ,
և տարեալ թաղեաց զինքն 'ի գե
տին: Եւ ծառայքն տեսին զտեղին
ուր թաղեաց. և 'ի գիշերի գաղտ
հանին, առին և փախեան. և իմա
ցեալ այրն որ չկայր ոսկին և ար
ծաթն: Եւ սկսաւ լալ՝ փետել զմօ
րուսն՝ և վայ տայր անձինն. և նեղա
սրտեցա՝ և կամէր չուան առնուլ
և կախիլ: Եւ տեսեալ այր մի ի-
մաստուն, ասէ. ընդէր խեղդիս:
Եւ

Եւ ասէ ծառայքն իմ զոսկին և զար
ծաթն իմ գողացան, և փախեան։
Եւ ասէ իմաստունն. որչափ էր ոս
կին։ և սալիքար կայր. և ցուցանէր
թէ այսչափ էր՝ և այնչափ էր։ Եւ
առեալ իմաստունն զքարն և զսալն
թաղեաց ՚ի տեղւոջն ուր ոսկին էր.
և ասէ իմաստունն, ահա ոսկին քո
աստ. քանզի անպէտ էր քեզ իբրև
զքարս զայս։ Եւ բանիւս այսուիկ
իմաստունն մխիթարեաց զայրն. և
թափեաց, որ ո՛չ խեղդեցաւ։ Ցու
ցանէ։ ամ̃ մարդ որ զոսկին և զար
ծաթն սիրէ. նայ զերդ զայն այրն է
որ ո՛չ հոգւոյն եղև՝ և ո՛չ մարմնոյն։
Եւ փոխանակ շահոյն կամէր խեղ
դիլ. և անձնաշահ լինիլ. զարծաթ
սիրութ̃ի ասէ արմատ է ամ̃ չարեաց։

Է ծառ մի ՚ի հնդկաց աշխարհն. և ճժդ
ունի պտուղ գեղեցիկ և քաղցր.
և է տերևալից. և ունի շուք գեղե
ցիկ։ Եւ է ՚ի սահմանս նր̃ իժ օձ
բազում. եթէ օձն ՚ի մարդկանէ
ոք ՚ի ծառին տակն գտանէ, չխայ
թէ

թէ. ապա թէ 'ի զատ գտանէ 'ի ծա
ռէն խայթէ: Ցուցանէ: Նշան
Ե.ծ, և պտուղն և շուքն պատուէ
րանն Ե.Ժ. և օձն սատանայ. եթէ
զոք գտանէ 'ի դուրս 'ի պատուէ
րանէն Ե.Ժ. նա խայթէ ոչ օձն այն:

ճժե Եւ ահա ժողովեցան 'ի մի տեղ՝
տասն վաճառականք. և գնա
ցին ընդ ճանապարհ մի. և մտին
յերկիր մի օտար՝ և յերկիրն այն էր
սով. և իժ, և օձ. և նեղութիւն. և
վաճառականքն տարակուսեցան:
Եւ անկաւ յետոյ նոցա հրեղէն պա
րիսպ. և ոչ կարէին յետս դառ
նալ. և առեալ նեղ ճանապարհ մի
երթային՝ թերևս գտանիցեն զքա
ղաք՝ զի վաճառեսցեն. և գնացին
ամ մի մեծաւ աշխատանօք՝ և ոչ
գտին զշէն. և լալով՝ և ողբալով
կոծէին զանձինս իւրեանց: Եւ ահա
բուսաւ նոցա թև մի արծուոյ. և նոքա
ջանացին, և զթև մի այլ շինեցին:
Եւ հինգն 'ի նոցանէ կորեան. և
հինգն թռեան, և վերացան. և տե
սին

սին գաւառ մի լուսեղէն։ Եւ թա
գաւոր քաղաքին առաքեաց առ նա
զօրականս՝ և ասէ. բարի եկիք՝ ահա
քաղաքս առաջի ձեր. յոր տեղ կա
միք դուք ՚ի հոն հանգիք։ Եւ համ
բուրեաց թագաւորն զվաճառա
կանսն. և գովեաց՝ և ասէ. վաշ է
ձեզ՝ որ ընդ նեղ ճանապարհն ե
կիք։ Եւ մտեալ ՚ի քաղաքն գտին
զվաճառականսն՝ զորս ՚ի բազում
ժամանակս ցանկային զի տեսանի
ցեն։ Եւ գտին զգինձս՝ և զդիպակս
և զկումաշն՝ զոր կամէին գնել. և
ուրախացան մեծաւ ուրախութե՟։
Ցուցանէ։ Օ ի տասն վաճառա
կանք ադամ է և իւր ծնունդքն. և
այն որ օտար երկիր՝ և յիժանոց. և
՚ի սով՝ որ և արտաքսեցաք յանմահա
կան դրախտէն. և անկաք յայս աշ
խարհս՝ ուր կայ իժ և օձ. որ է սա
տանայ՝ և ՚ի նեղութե՟ կամք հոգւով
և մարմնով։ Եւ այն որ թև արծուէի
բուսաւ, այն հաւատն է. որ Ա՟ծ
յերկնից յերկիր իջաւ՝ և հաւատս
ետ մարդկան։ Եւ այն որ ջանացին
և

եւ թէ մի եւս ինքեանք շինեցին այնքանք
են. որք ջանացին, և բարի գործեցին.
մէկ թէ հաւատքն. մէկ բարեգոր
ծութիւն: Իսկ այն հինգն որք կորեան.
այն նոքա են, որ մեղս գործեցին,
և կորեան 'ի ձեռն սատանայի. որք
են դասք ձախակողմանցն. որք կո
չին յիմարք կուսանք: Իսկ այնք որք
թուեան, նոքա են՝ որք լացին, և
ողբացին. զանձինս իւրեանց չար
չարեցին վ̃ն արքայութ̃են, որք են
դասք աջակողմանցն. որք կոչին իմաս
տունք կուսանք: Իսկ այն լուսեղէն
դաւառն երկնից արքայութիւն է.
քաղաքն անդրանկաց վերինն եդեմ:
Թագաւորն Ք̃ս է՝ և զօրականք
հրեշտակքն. որ և Ք̃ս բազում
հրեշտակս առաքէ՝ յորժամ մեռա
նի արդարն. և դովեն զարդարսն,
որք զերկրաւոր կեանս արհամար
հեցին: Իսկ համբուրէ Ք̃ս զար
դարսն և ասէ՝ վայ է ձեզ. ընդ որ
նեղ ճանապարհն եկիք. ոչ̃ ինքն
ասաց. նեղ է ճանապարհն, և ան
ձուկ է դուռն, որ տանի 'ի կեանսն

յաւ

յաւիտենից. և սակաւք են, որք
գտանեն զնա։ Նեղ ճանապարհ
զչարչարանսն ասէ։ և որ նեղութեց
համբերէ. և այն որ գտանէ բե
հեզս՝ ծիրանիս՝ և զդիպակս՝ և
զակունս. որ է բարեգործութին,
պահքն, սէրն, համբերութին,
և այլ բազումն։ Նոյն այն, զի գտին
զվաճառականսն. զորս 'ի բազում
ժամանակս ցանկային տեսանել.
որ և արդարքն որչափ էին յայս
կեանքս, նա ցանկային զի տեսա
նիցեն զմարգարէսն, և զառա
քեալսն, և զհայրապետսն. և զմար
տիրոսսն. որ և գտին զարդարսն՝ զորս
ցանկային տեսանել։ Տասն վաճա
ռականք. զտասն կուսանսն ասէ։
Նոյն այն որ հինգն կորեան այն զյի
մար կուսանսն ասէ։ Նոյն այն որ
հինգն ապրեցան, և թուեան. զի
մաստուն կուսանսն ասէ՝ որք թը
ւեան արդարութբ։

Այր քաղաք մի. և կայր բազում ճանապարհ, որ երթայր 'ի քա ղաքն ՃԺԳ

ղաքն յայն։ Բազում մարդիկ գնա-
ցին. և մին մարդն արգիլեցաւ՝ և
զսօլերաց փոկերն կապէր. և այլ
ոչ հասաւ. և դուռն քաղաքին փա-
կեցաւ՝ և ոչ կարաց մտանել։ Ցու-
ցանէ։ Թէ փոքր առաքինութիւն է՝
և թէ մեծ տանի զմարդն յարքայու-
թիւն. որպէս զճանապարհն այն, որ
զմեծ և զփոքրն տանէր 'ի քաղաքն։
Նոյն որ ընդ աշխարհիս զբաղանօն
զբաղի՝ ի մէջ մեղաց շաղախի. նա
ոչ կարէ հասանել արդարոցն. և
մտանել 'ի քաղաքն անդրանկաց.
որպէս այրն այն, որ ընդ սօլերումն եղև
և ոչ եհաս ընկերացն. և ոչ մտաւ
'ի քաղաքն. քանզի փակեցաւ դուռն։
Նոյնպէս փակի դուռն ողորմութեան
անողորմիցն, և անդարձ մեղաւո-
րացն յաւուրն դատաստանին. որպէս
փակեցաւ յիմար կուսանացն։

ճժե Մկներն ասացին ընդ իրեարս. Թէ
այդ էր է որ մեք ոչ սլեհ ունիմք
և ոչ եղջիւր. և կատուն զմեզ դիւ-
րաւ կալնու։ Նոյն մկունքն սրեցին
փայտ

փայտ, և կապեցին 'ի գլխնին.
որ թէ կատուն գայ նա մէջ կուռ-
ինք. որ ոչ առնու զմեզ. և ահա
եկն կատուն, և մկունքն փախեան,
և ընդ ծակն 'ի ներս մտին. և այնք
որք զփայտն եղջիւր էին կապել.
ոչ կարացին մտանել ընդ ծակն.
այլ կատուն կալաւ և էկեր: Յու-
ցանէ: Մուկն որ եղջիւր կա-
պեաց, այն մարդիկքն են որք պղծ-
նին և ծարուրվլին. և սպիտակա-
ցուցանեն զերեսս. և ապականին
գեղեցիկ. և այն զոր Ած է ստեղ-
ծել ոչ հաւանին. այլ իւրեանքն
այլ գեղեցկանան. և որոգայթին
'ի ձեռն սատանայի. ոպ որոգայթե-
ցաւ մուկն 'ի ձեռն կատուին:

Օձն յորժամ ելանէ 'ի ծակէն, ճժը
և երթայ ընդ որ և կամի. նայ
հինգ. ծուռ առնու՝ հինգ տեղ ծռի
ինքն՝ և ապա կարէ գնալ: Իւ յոր
ժամ գայ 'ի ծակն դուռն ըղորդի
և ապա կարէ մտանել 'ի ծակն՝ յիւր
հանգստարանն: Յուցանէ: Որ
մարդն

մարդն՝ հինգ զգայարանս ունի։
աչքն. ականջն. բերանն. ձեռքն.
ոտքն. Նա մարդ յորժամ գնայ 'ի
մեղս զհինգ զգայարանսն ծռէ։
Աչօքն չար հայի. ականջօքն չար
լսէ. բերանովն չար խօսի. ձեռօքն
անօրէնութիւն գործէ. ոտօքն 'ի
չար ճանապարհ գնայ։ Իսկ յոր
ժամ մարդն գայ եկեղեցւոյ դուռն
յաղօթել. նա պարտէ զհինգ ըզ
գայարանսն ըղորդել. և ի չարէն
կտրել. և ապա յեկեղեցին մտա
նել և աղօթել. որ է մայր մեր։ և
հանգստարան. և ապա Աստուծոյ ընդու
նելի լինի աղօթքն։ Որպէս օձն այն,
թէ չղորդէ զհինգ ծուռն. նա
ոչ կարէ մտանել 'ի ծակն և 'ի հան
գստարանն. նոյնպէս մարդն թէ
ոչ կտրէ զհինգ զգայարանսն 'ի
չարսովորութենէն, նա ոչ մտանէ
յարքայութիւն Աստուծոյ։ Ոչ է պարտ
մարդոյն այնմիկ՝ որ յեկեղեցի Աստուծոյ
մտանէ։

Օձն երթայ 'ի դուր դաշտ. և ճժթ
'ի կանաչ և 'ի ծաղկանց մէջ.
և կանգնի ելլ՟ տըտանն, և իմանայ
թէ հոտն յոր դիհաց գայ. և դէմ
հովոյն կանգնի. և հոտն ծաղկանց
հոտն է՟ ինքն զարկնէ. և պարարտա
նայ 'ի հոտոյն: Իսկ ծաղիկ մի կայ՝
յորժամ այն ծաղկին հոտն ընդ-
ինքն դիպի. նա լուսատու մարգա
րիտ մի 'ի գլուխն յօրինի. և գիշերին
ընդ որ երթայ օձն այն լոյս է իւրն.
և լուսաւորէ մարգարիտն զօձն.
և ցերեկն մութն: Ցուցանէ: Թէ
դաշտ կանաչ եկեղեցի Քի՟ է. և
ծաղիկն պատուիրանն Քի՟ է, առա
քելական և մարգարէականն: Իսկ
այն մեծ ծաղիկն՝ որ գեղեցիկ է, և
զլուսատու մարգարիտ շնորհէ.
այն աւետարանն Քի՟ է. և հոտն
Հոգին ս՟բ: Աթէ ոք իմաստութբ՟
երթայ յեկեղեցի Քի՟. և հաւատով
մտիկ դնէ Քի՟ բանիցն. նա Հո
գին ս՟բ անուշահոտութբ՟ արբու
ցանէ զլսօղս: Իսկ եթէ զաւետա
րանական բանն, հաւատով և սրտի
մտօք

մտօք առնու 'ի միտ. նա լուսատու մարգարիտ լինի անգին. և զհոգւոյն խաւարն, որ է մեղքն, հալածէ. և զաշխարհիս կեանքն որ է սուտ լոյս՝ մութն երևեցուցանէ ։

ձի Գող մի ձմերուկ մի գողացաւ 'ի պարտիզէն, և կամէր կտրել։ Խօսեցաւ ձմերուկն և ասէ. մի կտրեր զիս. զի 'ի միջի իմ խարասցի էշ կայ՝ կաց մինչ որ ածեմ և ապա կտրէ։ Եւ հաւատաց այրն՝ և տարել 'ի տունն եդ 'ի պատուհանն. և եկաց անդ մինչև պատլեցաւ՝ և պլթխեցաւ՝ և ելաւ նեխութին արտաքս. և ազատեցաւ 'ի գերութէ։ Ցուցանէ։ Յորժամ մարդն ընկնի պարտէ աւել զինքն թագաւորի որդի եմ, կամ մեծատան. որ չսպանանեն, այլ պահեն. մի թէ գան գանձ տան և գնեն։ Եւ ծառայն կամ մահով խալսի. կամ փախչի, և ազատի։

Էր ծառ մի բարձր յոյժ. և տե Ճիա
րևք նր̃ մեղր կաթեցուցանէին.
և այր մի ելեալ 'ի նմա լիզէր զտե
րև նր̃։ Եւ մկունք երկու հատանէ
ին զծառն. և կայր առաջի ծառոյն
գուբ մի սոսկալի, և ահագին վի
շապ մի 'ի նմա։ Եւ այրն այն ոչ երկն
չէր՝ և ոչ դադարէր 'ի լիզելոյ զտե
րևն։ Ցուցանէ առակս. Թէ ծառն
ժամանակս է. և մեղր 'ի նմա մեղքն
է, և հեշտութի̃. զոր գործեմք
լիզելով։ Եւ երկու մկունքն տիւն է
և գիշերն. որք հատանեն զժամա
նակս մարդոյն։ Եւ գուբն գերեզ
մանն է. և վիշապն մահն է։ Ա՛յ
մեզ՝ զի հեշտացեալ եմք յայսցանէ,
որք կան առաջի մեր։

Էր այր մի՝ որ ունէր կին մի բար Ճիբ
կացող՝ և անզգամ, և լեզուա
նի. որ հանապազ անհանգստէր՝
և տանջէր՝ զայրն իւր։ Եւ յա
ւուր միում 'ի միտ էած զբանն
սաղոմոնի թէ լաւ է յանապատի
բնակիլ քան ընդ կնոջ անզգամի

լեզուանւոյ և բարկացողի։ Եւ
ասէ 'ի կինն. այ կին տուր ինձ պա
րան զի երթայց 'ի լեառն՝ և բերից
տանս փայտ վառելոյ։ զայս ասաց
և երթայր 'ի լեառն զի անդ բնա
կի։ Եւ կինն աղաչատեաց և գարշ
մնաց. և այրն լալով գնաց 'ի լեառն։
Եւ իբրև գնաց 'ի շուրջ, եգիտ անդ
'ի լեառն դաստարկ ջրհոր մի։ Եւ
ասէ 'ի միտս իւր. երթայց, բերից
զկինն իմ աստ՝ 'ի ջրհորս իջուցից՝
և թողից աստ։ Եւ գնաց առ կինն,
և ասաց. այ կին, ես քեզ բան մի ա
սեմ, և դու զայն մարդոյ մի ասեր.
և ասէ կինն ինչ։ Եւ նա ասէ, գնա
ցի 'ի լեառն՝ և գտի անդ դաստարկ
ջրհոր մի. և իջի անդ, և տեսի կա
նացի զարդ ոսկեղէն և արծաթե
ղէն։ Ա՛պրջան՝ մատանի՝ խալխալայ
վզնոց՝ ձրամպիտ և այլ զարդս կա
նացի։ Եւ ասէ կին ուրախութբ,
երթամք՝ հանեմք զայն և բերեմք 'ի
տունս՝ որ մարդ չիմանայ՝ և ոչ տե
սանէ։ Եւ ելեալ գնացին այրն և
կինն 'ի բերան հորոյն։ և ասէ, դու

բունէ

բուռնէ զպարանն, զի դու ոչ գի
տես զինչ առնես։ Նա կինն ասէ,
թէ ես իջանեմ։ Նա այրն կալաւ
զպարանն, և իջոյց զկին 'ի հորն. և
բերեալ մի սայլ քար եդ ի վ̄ր հորոյ
բերնին, և գնաց։ Նա կաց աւուրս
բազում։ Նա ասէ՝ երթայց, և տե
սից զկին իմ, թէ զինչ եղև. և յոր
ժամ եկն 'ի ջրհորն՝ ետես 'ի բե
րան հորոյն զդև մի՝ զի կայր անդ.
Նա ասէ դևն, ով մարդ՝ Ի՞նչ համար
աստի տար զայրն 'ի յետ՝ որ ես եղա
նեմ. և քեզ շատ բարութի̄ առ
նեմ։ Ասաց այրն զինչ։ ասէ դևն,
կին մի եկն աստ՝ անկաւ 'ի ջրհորս.
և անարգէր՝ և հայհոյէր զայր մի։
Նա ես ասացի, թէ քանի քաշանք
տաս. մէկ պահ դադար տուր. և
նա եթող զայր իւր՝ և վիճեցաւ
ընդ իս։ Նա փախուցեալ զիս ազա
տէ. և ասէ այրն, զինչ խոստանաս
ինձ. և նա ասէ՝ երթամ, և մտա
նեմ 'ի դուստր թագաւորին, որ
քեզ տան։ Յայնժամ այրն այներ
դուռն եդ դևին. և ծերբեաց
զայրն

զայլն եւ ել դեւն: Եւ ասաց դեւն,
յորժամ գաս եւ առնուս զդուստր
Թագաւորին. ես երթամ, մտանեմ
յայլ Թագաւորի դուստր. եւ դու
անդ մի գար թէ չէ յայնժամնէ ե-
լեալ 'ի քեզ մտանեմ: Եւ ել դեւն,
եւ գնացեալ եմուտ 'ի դուստր Թա
գաւորին. եւ աղաղակէր, եւ ասէր
'ի բերանոյ աղջկանն. թէ զիս այս
ինչ մարդոյ տուք որ ելանեմ: Եւ
յորժամ տարան զայրն զայն, եւ ել
դեւն. եւ գնացեալ եմուտ յայլ Թա
գաւորի դուստր՝ եւ լլկէր զնա չա
րաչար: Եւ Թագաւորն լուաւ թէ
փեսայ Թագաւորին բժշկութ̃ն
առնէ, եւ զդեւս հալածէ. յուղար
կեաց Թագաւորին բազում կլայ
էթ եւ արմաղան. թէ յուղարկէ
զքո փեսայն՝ որ գայ իմ դուստրն
բժշկէ: Յայնժամ աղաչեաց Թա
գաւորն զփեսայն իւր թէ գնայ.
եւ նա ելեալ գնաց: Եւ յորժամ
գնաց առ Թագաւորին դուստրն:
Ասաց դեւն, ես քեզ ոչ ասացի
թէ աստ մի գար. եւ դու ընդէր
եկիր.

եկեր։ Յայնժամ փեսայ Թագաւորին ասէ։ Ես եկի զի քեզ իմաց արարից. զի այն կինն եղեալ է 'ի հօրոյն. և զքեզ կարի խիստ կուզէ։ Ասէ թէ ուր է. և նա ասէ թէ աստ եկեալ է 'ի դուրս դարպասին։ Նա ասէ դէն, Ամիրուն համար զնա 'ի դուռն արգելէ. մեկ պահ՝ որ ես երթամ, 'ի վեր փախչիմ. և քեզ շատ բարութի առնեմ։ Նա այնպիսի բանիւ բժշկեաց զգուսար Թագաւորին. և Թագաւորն ետ նմա բազում գանձս և առեալ գնաց։ Յուցանէ։ առակս Մարդ հետ լեզուանի կնոջ՝ անզգամի, և բարկացողի ո՛չ եղանէ 'ի հուն։ Ո ի սաղոմոն հրամայէ. թէ լաւ է անապատի բնակիլ քան ընդ կնոջ անզգամի, լեզուանւոյ և բարկացողի։

Ճիգ

Այր մի բարի. զատեալ ամ̃ չարեաց. և երթային ճանապարհորդք և վաճառականք բազումք յաշխարհէ յաշխարհ. և այս բարի

րի այրս ի մէջ ն՟ց։ Եւ գնացին ՚ի տե
ղի մի՝ որ ասէին թէ, երեք աւուր
ճանապարհք այլ ջուր չկայ։ Մ՝էկ
ջրհոր կայ. և անտի ընդ այն այլ
երեք աւուր ճանապարհ այլ ջուր
ոչ կայ։ Եւ յայն ջրհորն բնակեալ
կային երկու դևք։ Եւ զինչ մարդ
որ անդ մտանէր այլ ո՛չ ելանէր. և
գնաց կարաւանն անդ. և ջուր զոր
ունէին հատեալ էր։ Յայնժամ
փաաց կարաւ՟անն. ով առնու զիւր
արծան գինն՝ և մտանէ ՚ի ջրհորս,
և ջուր տայ ամենեցուն։ Ո՛ է ով
մտանէր, և ջուր տայր ամենեցուն.
՚ի յետոյն որ զինքն ի վեր քարշէին.
դևն կտրէր զպարանն՝ և զմարդն ՚ի
ջրհորն կորուսանէր։ Եւ ասէ բա
րի մարդն, թէ ինձ տուք զարծան
գինն, որ մտանեմ ՚ի հորն, և ջուր
տամ ամենեցուն։ Եւ առեալ զա
րծան գինն, և եմուտ ՚ի ջրհորն՝ և
տայր ջուր ամենեցուն հաւասար։
Եւ յորժամ զինքն կապեցին, դևն
էհատ զպարանն. և տարեալ ըզ
մարդն ՚ի մաղաղայն որ կայր ՚ի ջր
հորն

հորն. և զի դևն այն էր այլակերպ և դժնիկ սևադեմ։ Եւ ասէ 'ի մարդն այն, թէ հաւանիս ինձ, և ասէ մարդն այն, փառք Տ͞ն որ ըզ քեզ ստեղծեր է, և յօրիներ զայդ քո կերպարանդ. զայդ լոյս երեսդ. զայդ ծովաչերդ. և սկսաւ գովել զա͞մ տեղիք ն͞ր մի ըստ միոջէ։ Եւ էր անդ ժահահոտ գորտ մի. և ասէ դևն ընդ այրն, թէ գորտն ինչ ազգ է։ Եւ էր գորտն այն յոյժ աղտեղի. և այրն սկսաւ գովել զնա մի ըստ միոջէ զա͞մ տեղիս գորտոյն այնորիկ։ Եւ յայնժամ ել դևն և գորտն մտին յայլ ներսի մաղաղայն. և փոխեցան յայլ կերպարան լուսափայլ. և եկին առ այրն, և ասեն հիմի ինչ եմք. զի մինն 'ի կուրի՛ կերպարանեալ էր. և միւսն յաղջիկ։ Եւ ասաց այրն այն, ես գիտեի դուք հանց գեղեցիկք էք նա՛ ես այն որ համր զձեզ յառաջ գովեցի։ Եւ յայնժամ առեալ զնա դևն եմուտ 'ի ներսի մաղաղայն. և եցոյց նմա զմաղաղայն, յոր զմարդիկն

ասպա

սպանեալ էր. և ասէ 'ի յայրն՝ փոքր
ամենեքեան ինձ ոչ հաւանեցան՝
վասն այնորիկ սպանի։ Եւ դու ինձ
հաւանեցար, առ քեզ որչափ և կա
րես գանձ և մարգարիտ. և ակունս,
ոսկի և արծաթ՝ և գնա խաղաղութ͞բ։
զի դևն ունէր մաղաղայն։ Եւ ասէ
այրն թէ չեմ կարեր տանիլ զի հորս
խոր է՝ և ընկերք իմ գնացին։ Յայն
ժամ առեալ դևն զմաշեայ տոպ
րակ մի, և ելից զնա ոսկւով և արծա
թով՝ և ականքք պատուականօք.
և առեալ զինքն և զտոպրակն գան
ձովն՝ և եդ 'ի հորուն բերանն, և
ասաց դնալ։ Եւ գնացեալ է հաս կա
րուանին։ Եւ նոքա տեսին, և զար
մացան, թէ որպէս ազատեցաւ 'ի
դևէն։ Յուցանէ առակս։ Բա
րի, և խոնարհ մարդոյն Ած օգնա
կան է, և դևն ոչ կարէ չար առ
նել նմա։ Ոի ասէ սողոմոն թէ
արդարն յորսողաց փրծանի. և փո
խանակ նր մատնի ամբարիշտն, և
ինքեանք անկցին։

Իմաս

Իմաստուն աւագ երէց մի կայր 'ի Ճիդ
քաղաքի մի․ կամեցաւ զորդին իւր
քահանայ առնել։ Իսկ ժողովե
ցան բազում քահանայք և եպիս
կոպոսք․ և յորժամ յօրհնել սկսան
զնորընծայն․ յայնժամ 'ի տեսիլ
տարան զնորընծայն։ Որ էր բարձր
սանդուխ մի, և սանդխտին գլուխն
էր զարմանալի դարպաս մի․ և էր
անդ բազմեալ լուսափայլ թա
գաւոր մի․ և համարս առնէր քա
հանայից։ Իսկ բերին զծեր քահա
նայն 'ի սանդխտին տակն․ և բերին
զինչ կերեալ էր 'ի ժողովրդենէն․
և կապեցին 'ի մի տեղ․ և բարձին
ծեր քահանային, թէ առ և ել 'ի
վեր՝ և համար տուր թագաւորին․
Իսկ նա ոչ կարէր՝ զի բեռն ծանր
էր և սանդուխն բարձր․ և հրեշ
տակք հրեղէն մախաթով մխէին
զնա յետևանց․ և նա ոչ կարէր։
Յայնժամ մինն 'ի լուսաւոր ա
րանցն ասէ՝ թողէք զծերդ, զի զոր
ինչ առեալ է որդւոյն է կերցու
ցեր։ Իսկ յայնժամ բերին զնորըն
ծայն

ծայն, և բարձին զբեռն նր̃ իվր̃
նր̃. և նա ոչ կարէր հանել 'ի վեր.
և զհամարն տալ: Իսկ հրեշտակքն
կարի խիստ մխէին զնա յետևանց.
և խիստ ցաւեցոյց զնորընծայն, և
'ի ցաւուն զարթեաւ, և փախեաւ. և
ոչ եղև քահանայ: Յայժամ ասաց
եպիսկոպոսն. թէ քեզ զինչ պա
տահեցաւ՝ որ չլինիս քահանայ:
Ասաց նորընծայն՝ թէ այն որ ինձ
պատահեցաւ՝ թէ քեզ էր պատա
հեալ. յառաջ դուն պիտի փախ
չէիր յեպիսկոպոսութէ̃: Ցուցա
նէ առակս: Ով ուտէ այն
վճարէ. և զինչ մարդ որ ուտէ և
ոչ վճարէ, ինքնին տալոց է հա
մարն առաջի թագաւորին յոր
ժամ գայցէ:

ՃԻԷ Էր իմաստուն ճարտարապետ
մի. և ուսուցանէր զա̃մ զի
մաստութ̃ն իւր՝ զոր գիտէր աշա
կերտին: Իսկ երիս բանս ոչ ուսու
ցանէր: վս̃ այն զի կարի իմաստուն
էր աշակերտն իւր. և յորժամ
ու

ուսանէր այլ ոչ կենար ՚ի մօտն. զի
յոյժ սիրէր իմաստասէրն զաշա
կերտն վասն խոնարհութեան: Եւ
ասէր նմա որդեակ, կաց առ իս
մինչև վերջին աւուրն իմ. և զայն
երեք բան խրատն ուսուցանեմ
քեզ՝ և գնա՛ խաղաղութեամբ, և
այլ ոչինչ պակասի քեզ: Եւ նա
եկաց առ նմա մինչև յօր մահու
անն: Եւ յորժամ հիւանդացաւ,
և գիտաց զվախճանն իւր. յայն
ժամ ասաց ցաշակերտն իւր՝ էկ
ասեմ. երեք խրատն: Եւ ասէ ցնա
մէկ զքո աղէկ օրդ վաստի մի տար:
երկու յետնուց ՚ի վեր ճանապարհ
մի գնար. երեք զինչ աչօքդ տես
նուս զայն մարդոյ մի ասեր: Մե
ռաւ, և թաղեաց զնա. և ել գնաց
՚ի քաղաք մի: Եւ ետես անդ գեղե
ցիկ դուռն մի բարձր. և յառաջ
ոտն աւելեաց զդուռն, և ջուր
ցանեաց, և գնաց: երկու օրն զայն
արար. և երեք օրն աշկեցան, և
ըմբռնեալ տարան զնա առ դրան
տէրն: Եւ ասէ պարոնն, ուստի

ես

ես, և նա զիրաւն ասաց. և ետես
պարոնն զողայն, զի կարի գեղե
ցիկ էր, և իմաստուն: և ասէ ցնա:
որդեակ՝ մեր Թագաւորին որդի
չունի. և դու կամիս՝ և տարայց
զքեզ՝ զի եղիցիս որդեգիր, և ժա
ռանգ աթոռոյն: Եւ ասէ, դու
գիտես տէր իմ: Եւ առեալ զնա առ
Թագաւորն տարաւ, և առ Թագու
հին. և արարին իւրեանց յորդի.
և եղև որդի Թագաւորին: Եւ յաւ
ուր միում ել Թագաւորն յորս է
րէոց. և ունէր Թագաւորն զմա
տանի մի, որ յաջողութե՟ ալխամ
իվերայ ականն գրեալ էր. և զայն
մոռացեալ Թագաւորն 'ի ներքև
բարձին: Ասաց յորդեգրին իւր.
Թէ 'ի ներքև բարձին մոռացայ
զմատանին. գնա՛ և բեր զմատանին
յաջողութե՟: Եւ նա ել յերիվար,
և գնաց զմատանին առնուլ. և
ետես զմէկ նայիպն յանկողին Թա
գաւորին. և նա էառ զմատանին,
և գնաց. և ոչ ումեք յայտնեաց ըզ
բանն: Յայնժամ խորհուրդ արա
րին

րին Նայիպն և Թագուհին․ զի յոր
ժամ գայցէ Թագաւորն սպանա
նել տան զորդի Թագաւորին։ Եւ
՚ի գալ Թագաւորին գնաց Թա
գուհին ընդ առաջ․ և ՚ի զուր մատ
նեաց զանմեղ մանուկն․ Թէ յոր
ժամ եկն ՚ի գիշերի տանել զմա
տանին, և դատապարտեաց զնա․
ոչ կինն պետաբրէի զյօսէփ։ և
Թագաւորն յամաչելոյն ոչ սպան
զմանուկն։ Այլ ուղարկեաց զնա
այլում Թագաւորի որ ընդ իշխա
նութբ էր եղեալ իւրն։ և գրեաց
առնա գիր այսպէս։ Եթէ յորժամ
գայ Թղթիս բերողն առ ձեզ․ զգ
գլուխն կտրեցէք, և յիս ուղարկե
ցէք։ Եւ մատնահարեցին զԹուղթն
արքունական մատանեաւն․ և ե
տուն յորդէգիր Թագաւորին․ և
առեալ գնաց։ Եւ գրեալ կայր իմէջ
Թղթին․ եթէ ասէ, որդի եմ Թա
գաւորին, կամ Նայիպն, կամ հաւա
տարն իմ, մի լսէքնոցա՝ հատէքզգ
գլուխն։ Եւ առեալ զԹուղթն
գնաց։ և յորժամ յետինքն մօտ ե
ղև

զև ՚ի գեօղ մի․ յինչեաց զբանն իմաս
տասիրին թէ յետնուց ՚ի Ճանա
պարհ մի գնար․ յայժամ զտապլ
պաղնէզարկ՝ և ելայն նայիպն զոր
եռես յանկողին թագաւորին․ եկն
առաջ և առեալ տարաւ ՚ի տունն
իւր, և ասաց․ հանգիր, կեր, արբ
և ուրախլեր․ և տուր թուղթդ յիս
որ տանիմ առ թագաւորն․ և քեզ
խաբար բերեմ։ և նա ետ զթուղթն։
և առեալ գնաց։ Եւ հատին զնորա
գլուխն, յորժամ կարդացին ըզ
թուղթն․ և ետուն յայլ ումն մարդ՝
որ ունէր, և բերէր ՚ի գիւղն․ և
զայն էառ որդի թագաւորին տա
րեալ ետ ՚ի հայրն։ Եւ տեսեալ զայն
զարմացաւ թագաւորն․ և գիտաց
զբանն՝ որ յՐ.Ճ էր յաջողեալ։ Եւ
ասէ որդեակ զինչ գործեալ է քո։
զի քեզ էր որոգայթս պատրաս
տեալ․ ՚ի քո որոգայթն նա անկաւ։
Եւ ասաց՝ թէ դաւիթ ասէ․ թա
քուցին ինձ զորոգայթ․ և անկան ին
քեանք ՚ինոյն։ Յուցանէ առակս։
Թէ մարդ մարդոյ չար առնէ․ և

յորժամ որոգայթ ձգէ՝ և որսայ.
նա ինքն պիտի անկանի յորոգայթն.
և չար մարդն պիտի գայ չարի. ոչ̃
ասէ դաւիթ: Փորեցին առաջի
իմ խորխորատ՝ և անկան ինքեանք
'ի նոյն: Նաև ասէ, բարի արա, և չար
չի մնար: Ոպ̃ ասէ սաղոմոն. Թէ
արդարն յորսողաց փրծանի. և փո
խանակ նր̃ մատնի ամբարիշտն: Նաև
թէ ոք մարդոյ ամօթն ծածկէ.
նա Ա̃ծ իւրն պիտի ծածկէ՝ ոչ̃ որ
դի թագաւորին. բազում բարու
թն̃ տէր արար Ա̃ծ: Նաև հրամայէ
աւետարանն մի դատէք, և ոչ դատի
ցիք. մի պատժէք, և ոչ պատժի
ցիք. և այլն:

Էր պատանի մի աղօթարար՝ որ Ճիզ
զամ̃ աղօթս իւր ատենին կատա
րէր. և այլ բազում աղօթս առան
ձին կատարէր, և մատուցանէր
Ա̃ծ: Նաև սատանայ կամեցաւ զմա
նուկն զայն 'ի փորձանս ձգել. և
յարոյց զկախարդ մի, որ ասաց 'ի
պատանին, թէ եկ 'ի տուն իմ և զոր
ինչ

ինչ խնդրես յինէն, տաց քեզ։ Եւ
նա գնաց անմեղութ̅ զհետ կախար-
դին։ Եւ կախարդն տարեալ զնա՛ 'ի
տուն իւր՝ և փակեաց զդուռն իւր.
և եմոյծ զնա այլ ներսագոյն տուն.
և ասաց ցպատանին՝ դու կացիր
աստ՝ մինչև ես եկից՝ և նա եկաց անդ։
Եւ կախարդն ելեալ գնաց՝ և յու-
շացաւ մինչև ցերեկոյ. իսկ պատա-
նին աղօթելոյ ո՛չ դադարէր։ Եւ յոր
ժամ եկն կախարդն, և գիշերի ոտն
խաղաղեալ էր։ և եբեր երկու ձի.
և ասաց՝ 'ի մէկն դու հեծիր. և 'ի
մէկն ես։ Եւ հեծան, և գնացին. և պա-
տանին ո՛չ գիտէր թէ ուր տանէր
զինքն։ Եւ գնացին անհուն դաշտ
մի. և դաշտն լի էր եթէօպացւովք
Եւ կայր իմէջ դաշտին սեաւ բլուր
մի, և իվ̃ր սեաւ բլրին չարտախ մի՝
'ի սեաւ չրտախին կայր սեաւ թախտ
մի. և իվերայ սեաւ թախտին կայր
սեաւ թագաւոր մի բազմեալ։ Եւ
գնաց կախարդն առ սեաւ թագաւ-
որն. և ասաց՝ այն սեաւ թագաւորն
ցկախարդն։ Ու է իմ չարագատ

մշակ՝ այսօր ինչ ես արարեալ՝ և կամ
ինչ ես վաստակեալ։ Եւ ասէ կա
խարդն. թէ զայս պատանիս բերի՝
որ երկիրպագանէ քեզ։ Եւ թա
գաւորն ասաց ընդ պատանին. ո՞վ
պատանի. թէ երկրպագես ինձ,
զքեզ հազարապետ կացեմ զօ
րաց իմոց։ Յայնժամ աղօթքն ՚ի
միտն անկաւ՝ զի մօտէր առաւօտն։
Յայնժամ ասաց պատանին, թէ
ես սովորեմ այսմ ժամու երկիրպա
գանել Ք͞ի՝ որ խաչեցաւ վ͞ս մեր՝
և ազատեաց զհոգիս մեր ՚ի դժո
խոց՝ և ՚ի ձեռաց սատանայի։ Եւ ան
կեալ երկիրպագ ը͞ն արևելս՝ և օրհ
նեաց զԱ͞ծ։ Յայնժամ եղև ձայն թ
մբուկք, որոտմունք ահագինք. և պա
տանին յուշաթափեալ անդ. և յոր
ժամ յուշաբերեալ՝ եւ ելեր՝ և զոչ
ոք ետես բայց զինքն ի մէջ անհուն
դաշտին. և հրեշտակն եկեալ եցոյց
զճանա͞պրհն՝ և գնաց ՚ի շէնն. և պատ
մեաց զեղեալ գործն։ Յայնժամ
լուեալ թագաւորն. և տարաւ զպա
տանին առ ինքն՝ և ասէ։ Ո՛վ բարի

պատանի, ես յերուսաղէմ պիտի
գնամ, եկ տանիմ զքեզ ընդ իս՝ որ
երկիրպագանես Քնի, և սրբ գե
րեզմանին. և ամ տնօրինական տե
ղեացն Քնի Այ մերոյ: Նա գնա
ցեալ Թադէոսն՝ էառ զպատանին
'ի հետ. և յորժամ երկիրպագեաց
Քնի և սրբ տնօրինականացն. և յոր
ժամ գնացին երկիրպագանել ինքն
և Թադէոսն. Քնի պատկերն խօ
սեցաւ, և ասաց. ով պատանի 'ի
միւս անգամ գալստեան իմոյ քեզ
բիւր հազարաց Տր առնեմ. փո
խանակ այնորիկ՝ որ առաջի զօրացն
դիւաց ինձ երկիրպագեցեր ան
ահ. և զիս Այ դաւանեցեր և
հաւատացեր: Ցուցանէ առակս:
Թէ Այ զաղօթասէրն յամ չարեաց
փրկէ և յամ փորձանաց դիւաց.
և յայն կեանքն փոխարէն հատու
ցանէ: Ով հրամայէ աւետարանն
Քնի. թէ ընդ միոյ երեսուն. և
ընդ միոյ վաթսուն. և ընդ միոյ հա
րիւր. որ ունիցի ականջս լսելոյ.
լուիցէ:

Աղուէսն և արծուին եղեն եղ ճիէ
բարք. և միաբանութիւն արարին,
և զերդումն և դաշինս եդին. որ
զորսն 'ի մի տեղ բերեն և ուտեն.
Եւ յորժամ աղուէսն որսայր՝ գնայր
արծուին և 'ի մէկ տեղ ուտէին.
Եւ յորժամ որսայր արծուին առ
նոյր զորսն, և երթայր նստէր 'ի
բարձր վէմն. և աղուէսն ոչ կա
րէր ելանել անդ: Եւ գիտաց ա-
ղուէսն զնենգութիւն արծուոյն. և
ասէ՝ ով եղբայր, նենգաւոր և ա-
գահ երևիս, և աւազակ: Ցուցա
նէ առակս: Թէ մարդ հետ ընկե
րոջ ծուռ լինի. նման է գողոց և
աւազակաց. և յուդայի. և մար
դասպանի:

Այր մի ցանեալ էր յընկզի ծառի ճիը
տակն պարտէզ մի ձմերուկ՝ և 'ի
ժամ պտղոյն եկն ետես ձմերուկն
մեծամեծ. և հայեցաւ 'ի ծառն՝
ետես զընկուզն մանրագոյն. և ա-
սաց: Տր Ած, զամ զորինչ ստեղ
ծեր՝ 'ի կարգի է և նմանաւոր. բայց
այս

այս երկու պտուղս անդէպ է և
աննման։ Նաև այրն պատկեալ կայր
'ի ծառին տակն՝ և 'ի վերհայէր.
և հրամանաւն Ա.Ծ ոստեաւ ընկ-
կուզ մի 'ի ծառէն. և կարի խիստ դի-
պաւ 'ի ճակատն, և պատառեցաւ՝
և եղ արիւն։ Նաև այրն ելեալ աղաղա-
կէր առ Ա.Ծ, և ասէր. Տր Ա.Ծ, զամ
զոր ինչ ստեղծեր 'ի կարգի է և
նմանաւոր. և ով ոք քոյ ստեղծուա-
ծոյն բան ասէ. նա ճակատն քան
զիմս պիտի լինի. և թէ ձմերուկ
էր ընկուզն՝ զիս պիտի սպանանէր։
Օ ի այրն ասաց. թէ ձմերուկն պի-
տէր ընկուզի տեղն. և ընկուզն 'ի
ձմերուկի թուփն։ Յուցանէ
առակս։ Թէ ամ մարդ ասէ՝ զամ
զոր արար Ա.Ծ բարի է՝ և ամենևին
նմանաւոր. և մարդն ոչ պիտի որ
Ա.Ծ ստեղծուածոյն բան ասէ՝ և
ոչ հաւանի. և ոչ ասէ, խոտան է և
գէշ. վայ ինձ վայ։

ՃԻԹ Այր մի զիւր ժամանակն 'ի մեղս
էր. և աղգի աղգի չարեօք լը-
ցեալ

ցեալ. և բնաւ ո՛չ հիւանդացաւ։
Եւ յաւուր միում գնաց ննջեաց ը̅
հովանեաւ եկեղեցւոյ միոյ՝ և եկն
'ի զղջումն՝ և երեւեալ սկսաւ եկեղե
ցի շինել։ Եւ յորժամ կատարեաց
զեկեղեցին, հիւանդացաւ զցաւ
մահուն. և ասաց այրն Տ̃ր Ա̃Ծ, այս
քանի ժամանակէր իմէջ մեղաց էի,
և իմէջ չարեաց՝ և ո՛չ հիւանդա
ցայ. և յորժամ զեկեղեցի շինե
ցի՝ հիւանդացայ՝ և մեռանիմ. մի
թէ՞ եկեղեցի շինելն անընդունելի
է։ Եւ 'ի նոյն ժամն երեւեալ պահա
պան հրեշտակն ասաց։ Թէ մի հա
կառակ լինիր. Ա̃Ծ քեզ ողորմե
ցաւ. և քո զեկեղեցի շինելն քան
զա̃մ գործ լաւ համարեցաւ։ Ցու
ցանէ առակս։ Մի զղջանայ, և'ի
մեղաց դառնայ. Ա̃Ծ զմեղսն նր̃
ոչ յիշէ. և Ա̃Ծ կամի. որ մարդն
բարի գործէ՝ և ապա մեռանի. զի
իւրն արժանի լինիցի. զի Ա̃Ծ ողոր
մած է։

ՃԼ Եկեղեցին պարծեցաւ 'ի նմա նոր՝
և ասաց թէ եմ տաճար և տուն
Ա.Յ: Առ յիս գան քահանայք և ժո
ղովուրդք, և աղօթեն. և մատու
ցանեն զպատարագ՝ և հաշտի Ա.Ծ
ընդ աշխարհի՝ և մեղաց թողութի
լինի: Յայնժամ գայ Ջաղացն, և
ասէ ցեկեղեցին. թէ զինչ ասես
ճշմարիտ և արդար է. բայց դու
զիմ երախտիքն մի մոռանար. որ
գիշեր և ցերեկ աշխատիմ, և դա
տիմ, որ ուտեն քահանայք և ժողո
վուրդք՝ և ապա գան առ քեզ աղօ
թեն, և երկիր պագանեն Ա.Յ:
Յուցանէ առակս: Թէ կան աշ
խարհի մարդիկք, որք հանապազ
դատին, և աշխատին ոչ մեղու.
թագաւորք, և իշխանք, և քահա
նայք, և ժողովուրդք, և ապա
մարդիկք ուտեն զվաստակս, և
ապա երթան յեկեղեցին, և յիշեն
զԱ.Ծ, և օրհնեն:

ՃԼԱ Էշն և ձին խօսեցան ը̃ միմեանս.
և ասաց ձին ընդ էշն. թէ դու

ով

նո՛վ ես։ և կամ զինչ պէտք ես։ Ես
ձի եմ՝ որ թագաւորք՝ և իշխանք՝
և պարոնայք կազմեն զիս ոսկի զար-
դով՝ և բազմին իվ̅ր իմ։ Եւ ասաց
եզն թէ ամէն աշխարհի պարծանք
ես եմ՝ որ վաստակեմ, և չարչարիմ.
և խոնջիմ. և ապա դու և թագաւ-
որդ և ամ̅ ժողովուրդն ուտէք ըզ-
վաստակն իմ. եթէ իմ վաստակն
ոչ լինի. դու և քո թագաւորն
մէկ հետ մեռանիք. և դու երախ
տամոռաց ես լինիս։ Ցուցանէ ա-
ռակս։ Թէ մարդ կայ՝ որ աշխատի
քան զեզն. և կայ մարդ որ համա
պաղ ձի հեծնու, աւերածէ աշ
խարհի. և թէ աշխատաւորն ոչ
աշխատի ոչ̅ եզն. նա մեռանի ինքն
և հեծնօղն։

Անասուն մի բեռնակիր բարձեալ ՃԼԲ
ունէր յինքն մէկ հակն մահա
դեղ. և մէկն աուսեր սպանման. և
գնացեալ դէմ էառ ՚ի նեղ տեղաց
մի ՚ի ճանապարհին, և ոչ կարէր ան
ցանել։ Եւ յորժամ նեղեաց զինքն,

՚ի

'ի մէկ դիհէն սուսերն խոցեց՝ և մէկ դիհէն մահադեղն հեղաւ՝ և սպան զնա ։ Ցուցանէ առակս ։ Թէ բեռնակիր մարդս․ որ պիտի բարին բառնայ հանապազ 'ի յողն իւր․ և մարդն յիմարեալ է 'ի ձեռն սատանայի․ և փոխանակ բարւոյն մեղք բարձեալ 'ի յողն իւր՝ որպէս սուր և մահադեղ նմա ։

ՃԼԳ Խլուրդն բնութ̃ի ունի՝ որ հանապազ զբոյնն ոչ գտանէ՝ և ըզգետնի հողն իւր տայ՝ և 'ի մէկ տեղ ոչ դադարի ։ Նաեւ թէ ինքն գէշ հոտ ունի, և ինքն իւր հոտոյն տեղեաց 'ի տեղի փոխի․ զի գիտէ թէ հոտն 'ի տեղեացն է՝ աստ և անդ հողն 'ի վեր տայ․ և գէշ հոտն յինքն է ։ Ցուցանէ առակս ։ Թէ կան մարդիկք յաշխարհի՝ որ միշտ և հանապազ տեղեաց 'ի տեղի փոխին՝ զի անհանգիստ են․ և գիշահոտ յան հանգստութ̃էն ։ Պարզեալ ցուցանէ․ որ բնութ̃ի բարի է գործքն չար մարդոյ․ նմա անդէպ թուի և

և ատէ զնա մահուչափ՝ և անհան
գիստ պահէ իւր զչարն ո՛չ խայտ
առակի։

Կենդանի մի կայ 'ի ծովն խիստ ճլդ
անոխակալ և անվնաս. և խոտ
արածի՝ և մէկ եղջիւր կայ 'ի ճա
կատն. և ծայրն 'ի վայր է. և խաչա
նման եղջերովն երթայ զծովն խառ
նէ՝ և ջուրն քաղցրանայ. և ըմպե
ինքն, և զինչ՝ որ անդ կենդանիք
նմա հայլին, որ երթայ 'ի ծովն և
խառնէ զջուրն՝ զի ինքեանք ըմպես
ցեն։ Յուցանէ առակս։ Թէ ա̃մ
մարդ չարութիւն ոչ ունի յ՚.Ղ̃՝ ո̃պ
այն կենդանին. և բարի մարդիք
վարդապետք են, և ճգնաւորք. և
ընտրեալք մարդիկք են, որք չունին
զչարութիւն. և նք̃ կարողեն. զդառն
քաղցրացուցանել՝ զչարն 'ի բարի
դարձուցանել։

Իշուն բնութիւն և սահման է. որ 'ի ճլե
դժուարին տեղ ընկնի կամ շա
ղախի. այլ այն տեղովն չի գնար՝
իմէջ

իմէջ կենդանեաց և անասնոցն քան
զէշն յիմար ո՛չ կայ. և արապն ի-
շուն յիմար ասէ. և մարդ մարդոյ
ասէ քան զէշ յիմարես: Յուցանէ
առակս: Օ մարդն որ փորձեալես
մէկ հեղ: նա այն է զոր տեսեալես.
և մարդն իմ՟ իւր բանին հարկաւոր
պիտի կենայ. և զայն բանն որ փոր
ձեալ է մէկ հեղ նա այլ անձն ոչ
առնու. և թէ առնու նա քան զէշն
յիմար է՝ և այլ ան գէտ է:

ՃԼԶ Էր այր մի՝ և ունէր կին մի անզգամ.
օր մի լուաւ յիմաստնոց՝ թէ աղէ
կութի արա՛ 'ի ծովն ձգէ՝ և վատի
մի հնար. և այրն սովորութի և սահ
մանք արար իւրն. որ ամէն օր մէկ
հաց տանէր և ձգէր 'ի ծովն. և
մէկ ծովային գայր և առնոյր ըզ
հացն՝ և տանէր թագաւորին. զայս
աւուր միում ասաց ծովայինաց
թագաւորն. թէ զայն մարդն բե
րէք՝ որ զհացն 'ի ծովն արկանէ.
որ ես զիւր աղէկն առնեմ. և
այն ծովայինն զհացն տանէր թա
գա

դաւորին. եկն յայն տեղին որ ըզ-
հացն 'ի ծովն ձգեր։ Եւ յորժամ
եարկ 'ի ծովն՝ ձայնեաց թէ մի
գնար։ Աներ թագաւորն ասաց թէ
յիս բերէք զայն մարդն՝ որ զիւրն
աղէկ առնեմ, և ես այն եմ որ ամէն
օր զհացն թագաւորին տանիմ, որ
ուտէ։ Եւ խրատեաց զմարդն,
թէ ինչ որ տայ քեզ՝ մի առնուր.
և ասա՛, մէկ հեղ բեր որ լեզու իմ
'ի բերան քո հասուցանեմ։ Եւ ան
ցոյց զքօղ յերեսս մարդոյն. և ա-
ռեալ գնաց առ թագաւորն։ Եւ
թագաւորն ասաց՝ ով մարդ՝ ուզէ
զինչ կուզես՝ տամ քեզ. և նա ա-
սաց՝ թէ բեր լեզուս 'ի բերան քո
հասուցանեմ։ Եւ իբրև հասոյց
զլեզուն 'ի բերանն յայնժամ ու-
սու ծամ կենդանեաց լեզուս. գա
զանեաց, և թուչնոց։ Եւ յորժամ ել
'ի ծովէն, և գնաց պառկեցաւ 'ի
վիմին տակն։ Եւ եկեալ թռչուն մի
նստաւ իվ՛ր վիմին. և ասէր, թէ
այս մարդս ո՛չ գիտէ՝ զինչ կայ թա-
ղած 'ի վիմին տակն։ Եւ ասացնմա

ծո

ծովային Թագաւորն. Թէ բանդ-
մարդոյ մի ասէր. Թէ ասես չես ապ-
րիր. և զոր լուաւ 'ի Թռչնոյն՝ ել և
էհան 'ի վիմի տակէն. և տարաւ 'ի
տուն իւր: Եւ կինն խոշտանկեաց
զայրն իւր, Թէ այս ուստի է. և
նա երկնչէր 'ի մեռանելոյ՝ և ոչ
ասէր: Եւ յորժամ կարի ստիպեաց
անզգամ կինն այն զայրն իւր Թէ
ասա. Յայնժամ խոստովանեցաւ
մարդն, և հաղորդեցաւ. զի երբ-
ասէր մեռանէր: Յայն գիշերն խօ
րօզն երեքանգամ ծափ էզարկ՝
խօսեցաւ: Եւ շունն հաչեաց, և
ասաց. Թէ ուրախութբ՟ ծափտաս՝
և խօսիս. վաղն պիտի մեր տէրն
մեռանի. և մեք անտէր մնամք:
Եւ խօսօղն ասաց՝ Թէ ես ինչ առ-
նեմ Թէ մեռանի՝ ես քառասուն
կին ունիմ, և իմ հուքմն պահէ
զնմ: Եւ շունն ասաց Թէ խիստ ան-
զգամ չար է՝ ասաց խօրօզն՝ Թէ այդ-
բանդ հեշտ է. երբ լուսանայ, Թող
երԹայ 'ի լեառն և կտրէ զ.քառա
սուն կաղնի ջաղոտ: Եւ ասէ ցկինն
իւր

իւր՝ թէ ասեմ զպատճառն. և կինն
յանձն էառ. և յորժամ զքառա
սուն կաղնի ջալոտ մանրեմ ի վ̃ր̃ քո՝
ապա գիտեն աս զպատճառն. և յոր
ժամ կարի զօրութբ̃ էհար զկինն
մէկ անգամ. ասաց կինն թէ ինձ ոչ
պիտի պատճառն այն: Ու այրն ա-
սաց՝ խաղաղեաց՝ որ ուսուցանեմ
քեզ. և կինն երդումն էառ յանձն
թէ այլ ո՛չ հարցանէ զպատճառն
թէ ուստի է: Ցուցանէ զառակս:
Ու է շատ մարդ կայ՝ որ զխորհ
ուրդն կնոջն ասէ. նա կինն զայր 'ի
գլխոյ հանել տայ: Ու պարտէ մար
դոյն որ զա̃մ բարութ̃ն առնէ կնոջն.
զի մի մարմին են. բայց զխորհ
ուրդն ո՛չ յայտնէ այսպիսւոյն:

Այր մի, և ունէր կարի սիրուն ճլէ
սիրելի մի: և գնաց այրն այն 'ի
գինարբուսն 'ի մաճլիս: և սիրե
լին անդ ո՛չ էր: Ու իբրև խորին գի
շեր եղև. յիշեաց զսիրելին իւր՝ և
գնաց առ սիրելին 'ի մէճլիսն. և
սիրելին մեծարեաց զնա. և նստոյց
առ

առ ինքն . և անդ քառաւատուն մարդ-
կայր՝ և ամէնն գաւաթ ետուն . և
սիրելին ո՛չ ետ՝ զի խիստ գինով էր .
և խնայեաց 'ի նա ։ Եւ յորժամ ան-
կաւ 'ի գինւոյն առեալ զնա 'ի շա-
լակն՝ տարաւ 'ի տուն իւր ։ Եւ ասաց
դու ով ես որ տանիս զիս՝ և նա ասաց
ոչ ճանաչես զիս եղբայր, և յայնժամ
գիտաց՝ որ սիրելին էր ։ և ասաց թէ
ամենեքեան ինձ գաւաթ ետուն .
և դու ոչ ։ Տայր իւր՞ գլխոյն, և ծե-
ծեաց զնա մինչև 'ի տուն . և սիրե-
լին ոչ եթող զնա . մինչև պառկե-
ցոյց զնա՝ և անկողնով ծածկեաց ։
Եւ երբ լուսացաւ . իմացաւ զե-
ղեալսն՝ և ամաչէր ։ Եւ ասաց կնոջն
զենէք զզուարակն՝ և բերէք զմեր
սիրելին՝ և պատուեմք ։ Ցուցանէ
առակս ։ Մարդ մէկ հետ՝ կամ եր-
կու՝ կամ երեք . զսիրելւոյ ճաւլրն
վերցնէ . նա յետին խայր պիտի
լինի ։ Եւ յորժամ գնաց սիրելին՝
թէ 'ի տունն մեծարէ զմիւս սիրե-
լին, անկաւ յոտս նր՞՝ և ասէ ։ ով եղ-
բայր, մի մեղադրէր ինձ ։ Եւ միւս

սի

օրհնելին ասէ. ով եղբայր, համբե
րելով լինի՝ որ չարն 'ի բարի դառ
նայ. և լինի զուարակն պարարակ:

Նունենին ասէր ընդ ձիթենին՝ ՃԼԸ
թէ ես կարմիր նուռն ունիմ.
և աղէկ եմ քան զքեզ: և ձիթենին
ասէր ընդ նունենին. թէ ես պտղա
տու եմ, և ձէթ շնորհեմ լուսատու
մարդկան: Ցուցանէ: նունենին
զթագաւորն. և ձիթենին զքահա
նայն. քանզի թէպէտ և գեղեցիկ է
թագաւորն. այլ ո՛չ աժէ 'ի քահա
նայն, քահանայն աժէ 'ի թագաւ
որն. զի քահանայն հալածիչ է
խաւարի՝ որ հալածէ զխաւարն
'ի հոգւոց մարդկան:

Զուկն յորժամ 'ի ջրոյն 'ի
դուրս ելանէ՝ նա մեռանի: ՃԼԹ
Ցուցանէ: թէ մարդն որ 'ի պա
տուիրանացն Ա.Յ 'ի դուրս ելանէ
նա մեռանի հոգւին. և յետ մահուն
հոգւին և մարմինն տանջի:

Զուկն

ՃԽ Ձուկն յորժամ 'ի կեռն գայ և
առնու. նա մեռանի 'ի ձեռն
կարթին: Յուցանէ: Յորժամ
մարդն 'ի մեղքն երթայ և գործէ,
նա մեռանի ի ձեռն սատանայի. ոպ̃
մեռանի ձուկն ի ձեռն կարթին:

ՃԽԱ Իմաստասէր ոմն աղքատ ունէր
ծոյլ որդիս՝ և 'ի ժամ մահուն
կոչեաց զորդիսն. և ասէ: Ով որդե-
ակք. բազում գանձ կայ պահեալ
'ի հարցն իմոց յայգին մեր. իսկ
զտեղին ոչ ցուցանեմ ձեզ. այլ
որ աշխատի, և խորագոյն փորէ,
նա գտանէ զգանձն: Եւ յետ
մահուան հօրն, սկսան որդիքն ջա
նալ մեծաւ աշխատութ̃բ. և խորա
գոյն փորէին. և ամէն մէկ իւրն ջա
նայր զի ինքն գտցէ զգանձն: Եւ
սկսաւ այգին աճիլ, և զօրանալ.
և ետ բազում պտուղ. և ելից զնո̃
գանձիւ: Յուցանէ առակս: Թէ
մեծ բարի է աշխատանքն. և շատ
օգուտ է յայս կեանքս, և յայն:
Իսկ յուլքն, ոչ աստ բարի ապրին.

և ո՛չ անդ վայելեն, ո՞չ ասէ գիրն.
յուլից, և ծուլից փակեալ է
դուռն արքայութեան:

Մասն յառակաց՝ թէ այր մի զգայլն ՃԽԲ
բունեալ էր. և զոտներն կապեալ
և ի վերայ իշուն բարձեալ տանէր
'ի տուն. և մարդիկք 'ի դէմ դի
պեալ ասեն, թէ այդ ի՞նչ է որ իշոյդ
ես բարձեալ. Ասէ այրն. թէ կու
տանիմ 'ի տուն՝ որ կթեն, և իմ տը
ղայոց բերանն թանայ: Յայժամ
ասեն արքն. ո՛վ տխմար, դա զամէն
աշխարհիս կթան է հատուցեալ.
զայդ կթան կու տանիս:

Մասն յառակաց՝ թէ գայլ մի եղա ՃԽԳ
նէր ի վե՛ր լերին. ետես 'ի ստորոտ
լերինն գեհ մի ոչխարաց, և ասաց
խաղաղութիւն ընդ ձեզ. Իսկ
ծերագոյն խոյ մի յոչխարացն
ասէ 'ցընկերսն: եղբարք թէպէտ
խաղաղութիս աւետարանեն՝ ա-
պա դուք ամէն մէկ ձեզ Ճար
արարէք:

ճխդ

Ասի յառակաց՝ թէ այր մի՛ զէշ
իւր կորուսեալ էր. և խիստ
աղէտալի 'ի շուրջ գայր, և խնդ-
րէր: Իսկ տեսեալ գայլուն ասէ՝
այր դու զինչ խնդրես: Ասէ այրն
ով գայլ զիմ էշուկս կորուսեալ
եմ. և չեմ գտանուլ: Ասէ գայլն, ով
այր զքո էշն ես գտի: Ասէ այրն
բեր զէշն՝ որ տամ զքո գտնելէն:
Ասէ գայլն, ով այր դու՝ զքո էշն 'ի
չամուռն էր անկեր. և ես երէք
օր 'ի հետն եմ դատել. և ապա
կարացի 'ի դուրս քարշել: Իսկ 'ի
վարձին տեղն զէշն կերի. գիտէի
որ աղքատ մարդ էիր. և ինձ վարձ
չկարէիր տալ:

ճխե

Ասի յառակաց. թէ այրի ոմն ու-
նէր տասն այծս: և ունէր որ
դեակ մի. և որդին այն յամէն օր տա
նէր արածէր զայծերն: Իսկ մայրն
յամէն օր շերեփ մի ջուր լնոյր 'ի
կաթն. և 'ի խափ տայր: և ասէ որ
դին ցմայրն իւր. թէ էր առնես
զայդ վնասդ, որ զջուրն 'ի կաթն
լնուս

ընուս. և'ի խափ տաս։ Ասէ մայրն՝
որդի մեր կաթնս քիչ է՝ այնոր
համար առնեմ թէ քիչ մի աւելի
լինի մեր կաթն. որ մեզ ձմռանս
թացան լինի։ Իսկ յաւուր միում
մինչ դեռ արածէր մանուկն զայծ
իսն։ փոքր մի ամպ ծնաւ յերկինքն,
և եկն անձրև. և եղ հեղեղ՝ և տարեալ
զայծիսն ելից 'ի գետն։ Իսկ մա
նուկն եկն յարևու առ մայրն դա
տարկութբ. և միայն փայտն 'ի
ձեռինն։ Ասէ մայրն, որդի ուր են
այծքն. և զի՞ արդ յարևու եկիր
այսօր։ Ասէ որդին, մայրիկ իմ.
այն չերեփ ջուրն, զոր 'ի կաթն
խառնէիր, և'ի խափ տայիր. նա
ժողովեցաւ, և հեղեղ դարձաւ.
և եկեալ զմեր այծերն տարաւ 'ի
գետն ելից։ Յուցանէ առակս թէ
Ամ դատաստանն արդար է. որ
թէպէտ զկատարեալ հատուցումն
զրկողացն 'ի հանդերձեալն պիտի
առնէ, նա զճաշնին 'ի յայս կեանքս
կու հատուցանէ։ Ո որ տեսեալ
մարդկան հաւատան՝ թէ գոյ հա

տուցումն 'ի հանդերձեալ դատաս
տանին՝ և առցէ իւրաքանչիւր ոք
ըստ գործոց իւրոց։

ձխգ Ասի յառակաց թէ 'ի բաղդատ
քաղաքն՝ հիւս մի ճարտար արո
հեստիւ. երէք ամ աշխատեալ.
և 'ի յամբրաւի կտէն սեղան մի
յիբեար ձգեաց զանազան յօրի
նուածովք՝ որ ո՛չ էր տեսեալ ակն
մարդոյ այնպիսի ինչ։ Եւ տարեալ
թագաւորի քաղաքին այնորիկ։ կար
ծէր թէ քաղաք՝ կամ գիւղ՝ կամ
այլ ինչ պարգևս տացէ նմա։ Իսկ
նր տեսեալ զարմացաւ. և ուրա
խացեալ ետ նմա հազար ապիտակս՝
և նր առեալ զապիտակն. և ելեալ
արտաքոյ դրանն նստաւ տրտում։
Եւ կամէր 'ի յետ առ թագաւորն
յուղարկել. և մինչ դեռ տրտում
նստեալ էր 'ի դրանն. եկն այր
մի, և ունէր 'ի ձեռին իւրում սա
լայով մի վարդ. և տեսեալ զհիւսն
տրտում։ Նա հարց, թէ այր դու՝
ընդէր ես տրտում, և զինչ պատ
ճառն

Ճառն քո։ Յայնժամ ասաց. Թէ երեք տարի է՝ որ ՚ի յամբարաւի կոտէն չարչարանօք զսեղան մի շինեցի, որ ՚ի հազար հիւսէն մէկն չկարէ շինել այնպէս։ և բերի Թագաւորին՝ Թէ ինձ գիւղ կամ քաղաք մի տայ. Նա զայս հազար դրամս ետ. կուզեմ որ յետուղարկեմ։ Եւ այրն որ սալայոյն վարդ ունէր ասէ ցհիւսն՝ դու ըղորդ ես. այս Թագաւորս զփէշքաշարի հարկիսն չգիտէ։ Ես այլ փէշքաշար եմ. և այսչափ տարի է յայս դուռնս կու գամ, Նա ինձ իրք մի չէ տուեալ։ Եւ ասէ հիւսն ցվարդաբերն՝ դու ինչ արուեստ գիտես. և նա ասէ Թէ զայս սալայս ես կու զուգեմ։ Իսկ հիւսանն հանեալ զուրագն ՚ի գօտւոյն՝ եդ ՚ի վ̃ր միոյ գիհաց մուրուացն սալազուգին, սրբեաց մինչև ՚ի վայր ոտ̃ մաքրչով։ Եւ նորա մտեալ առ Թագաւորն այնպէս խախք գլմօք՝ տարաւ զվարդն։ Ասէ Թագաւորն, ով այր դու, ընդէր այդպէս խայտառակ երեսօք

եկեալ

եկեալ եւ առ իս։ Եւ նա ասէ, ով թա
գաւոր՝ այր մի ՚ի դրունս տեսի որ
տրտում նստեալ։ և հարցի՝ թէ վասն էր
ես տրտում։ նա ասաց՝ թէ երեք
տարի է՝ որ աշխատանօք ՚ի յամբ
րաւի կոտէն սեղան մի շինեցի, և բե
րի թագաւորին՝ թէ ինձ գիւղ կամ
քաղաք տայ. նա զայս հազար ոսկի
տալիս եր. այնոր համար եմ վիրա
ւոր. և կուզեմ որ յետ ուղարկեմ։
Ես ասացի՝ թէ ես այլ փեշքաշ
եմ թագաւորին. և թագաւորն ոչ
ինչ փեշքաշի հարկիք չգիտէ։
Եւ է հարց՝ թէ զինչ փեշայ գիտես։
ասացի թէ սալա և քթոց կուզու
դեմ, նա զուրագն քաշեաց ՚ի գօ
տւոյն. զմէկ դեհի մօրուս այսպէս
՚ի վայր էհատ։ Եւ առ ժամայն
կոչեաց զհիւսն, և ասէ։ Ճ՞շմարտա
րև դու արարեր ուրագով զայս
մարդոյ մօրուսն. և նա ասէ այո։ և
ասէ թագաւորն՝ թէ երդումն ՚ի
գլուխ իմ, որ զմիւս դեհի մօրու
աց այլ ածցես նոյնպէս ուրագովն
որ ես տեսանեմ։ Եւ եդեալ հիւ
սանն

տանն ղուրագն իվր̃ միւս դեհի ե-
րեսացն էած, սրբեաց նոյնպէս։
Ասէ թագաւորն, թէ նստեալ գրե
ցէք զգիւղն յորում ինքն կայ ին
քեանն մուլք յազգաց յազգս։ այնպ̃
արարեալ էառ զգիրն, և դարձաւ
՚ի տունն իւր։ Յուցանէ առակս։
Թէ ոչ աստեղք զարեգականն
գեղեցկութ̃ի փառաւոր ցուցա
նեն. այսպէս և փանաքի արուեստք
զապականութիւն մեծամեծ արո
ւեստացն յայտնի առնեն զարու
եստս իւրեանց։

Ասի յառակաց՝ թէ այծ մի իվերայ Ճխէ
բարձր պատին կայր նստած։ և
գայլ մի եկն նստաւ յատակս պա
տին։ Հայեցեալ ընդ նա այծն ասէ՝
սիրտս կուզէ որ իջնում ՚ի վայր.
և եղջերովս զայն գայլին փորն
պատառեմ։ Յայնժամ ասէ գայլն,
երանի էր իմ աչացս՝ որ տեսանէի՝
թէ այծն գայր եղջերովդ, զիմ
փորն պատառէր։ Յուցանէ ա-
ռակս։ Թէ անխմաստ մարդն տե

սա

սանէ զինքն, կարծէ յաղթող գոլ
մեծամեծաց՝ յաղթեալ ՚ի ձեռա
նց անկանի, յայնժամ երևի տկա
րութի նորա։

Ճխր Ասի յառակաց՝ թէ կին մար
դոյն. երեք երեսի ջուր կայ.
մէկ կուսութե քողն՝ որ յառաջ
քան զամուսնանալն ՚ի մօրէն ու
նի, և ՚ի ժամանակ ամուսնութեն
քակի. զի յետ այնորիկ, ոչ ասի աղ
ջիկ՝ որ է կուսան, որ է հատեալ։
Երկու երեսի ջուր կնոջն, որ մինչ
դեռ զաւակ չէ ծնեալ. և յորժամ
ծնանի զառաջին զաւակն լուծանի
կապ ծննդականութե. և արձա
կեալ յառաջ բերէ զմանուկն. որ
ով յայտնի հրապարակաւ ՚ի լուր
ամենեցուն, թէ այս անուն նորա
հարսն զաւակ ծնաւ։ Նա և այ
նու հետև առանց ամօթոյ առեալ
զմանուկն ՚ի գիրկ. և ելեալ նստի
՚ի հրապարակս, և բացեալ զփիրոն,
և զստինսն ջամբէ մանկանն, և ոչ
ամաչէ։ Երեք երեսի ջուր կնոջն,
քա

քանի է առաջին մարդոյն՝ ՚ի ձեռն պատկին կապեալ. և յորժամ. հան դեպի, զի ելցէ յառաջին յառնէն. և լինի առն այլում. յայնժամ երեք կերպ երեսի ջուրն՝ որ է ամօթն բարձաւ յայնպիսի կնոջէն: Եւ յայնմ հետէ, զի այլ ոչ ունի երեսի ջուր ոչ ամաչէ յումեքէ. այլ զորինչ կամի, և կարէ՝ անար գելաբար գործէ. վն որոյ ՚ի շունն կայ արգելք, կամ ամօթ՝ և յայն պիսի կինն ոչ: Յուցանէ առակս: Թէ բանականութե արգելք ՚ի մե ղաց՝ ամօթն և երկիւղն է. ըստ այնմ, Թէ երկիւղիւ Տն խորշի ամ րդք:

Ասի յառակաց. Թէ այր մի յամէն տարի հարիւր մոլթ հաց վաս տակէր, և այնու զտուն իւր կա ռավարէր: Եւ ՚ի միում տարւոջ ՚ի հարիւրէն քսան պակաս հաց եղև: Նա անդադար հոգայր և կո ծէր զինքն. Թէ այսչափ հացովս ՚ի նորն զիարդ կարեմք ելանել: Իսկ Ած յանդիմանել կամեցաւ զնա: ա- Ճխթ

ուա

ռաքեաց զհրեշտակ իւր. և ասաց
նմա. թէ արի, երկու մոթ հաց
բարձիր. և տար կնոջ մի այրւոյ
որ ունի դուստր մի միամօր: Նա
բարձեալ գրաստուն տարաւ առ
այրի կինն՝ թէ զհացս զայս Տր առա
քեաց քեզ: Նա ասէ պառաւ կինն
ցդուստր իւր. արի, որդեակ՝ առ
զհացն զոր Տր առաքեաց մեզ: Իսկ
աղջիկն ասէ ցմայրն՝ ճաշոյ հաց կե
րեալ եմք. և երկու բլիթ այլ կայ 'ի
սապատն որ երեկուն ուտեմք. և
վաղուէեանն Տրն և պատրաստօղն
Տր է: և ասացին մայրն և դուստրն
ցայրն՝ որ զհացն էր բերեալ թէ ո՞ր
դի, տար զհացդ քո այլ ումեմն աղ
քատի՝ որ զաւուրս կերակուրն չու
նի այդ աւելորդ է մեզ: և այրն զար
մացաւ ընդ մեծահաւատութի
կանանցն այնոցիկ: Ինքն յամօթ
եղև՝ որ զութսուն մոթ հացն ու
նէր. հոգայր, և ցաւէր, թէ 'ի նորն
զիա՞րդ կարեմք ելանել: Յուցա
նէ առակս: Թէ որք բազում ու
նին, և միշտ հոգան. թէ զիա՞րդ
պի

պիտի ապրիմք. յանդիմանին յայն ցանէ, որք զաւուր կերակուրն մուրանալով գտանեն. և միշտ գոհանան զԱ՟ծ, և ոչ յուսահատին:

Ասի յառակաց. թէ աղքատ երեց ՃԺ
մի գնաց մօտ մսագործն, թէ ինձ սակաւ մի միս տուր՝ որ իմ տղայոցն տանիմ, որ եփեն և ուտեն: Իսկ մսագործն ըստ կատակս համարեալ, ետ նմա լիտր մի միս. և ասաց թէ իմ հօրն պատարագ արա: Եւ երիցուն ըստ արդարս համարեալ էհարց զնա. թէ քոյ հօր անունն ինչ է, և մսագործն ասաց՝ թէ իմ հօր անունն մկսար է՝ զոր ոմանք սատուրի կոչ՟ասեն: և երթեալ երիցուն 'ի տուն իւր, և տարաւ զմիսն տղայոցն. և գնացեալ չինեաց զպատարագն. և յիշեաց զմկսարն յանուանէ 'ի պատարագն: Եւ 'ի յազդմանէն Ա՟ծ մսագործի կոչ՟ն արմատացաւ՝ և ամ՟ առաստաղն խանութին պատառեալ բարձրացաւ.

ցաւ։ Իսկ խանութպանն զար
հուրեալ գնաց անկաւ յոտս քա
հանային. թէ զով յիշեցեր 'ի պա
տարագն։ և նա ասէ, զմկսար ա-
նունն զոր դու տացեր. թէ իմ
հօր անունն մկսար է։ Իսկ նորա
զայս տեսեալ աղաչեաց կրկին պա
տարագել և իսկապէս զհայրն իւր
յիշել։ Ցուցանէ սուակս։ Թէ մի
խառնեք զի զօրութին Քի ոչ ար
համարհի, և ոչ տկարանայ այլ
յամի զօրաւոր և սքանչելագործ
է Քս։

ճծա
Ասի յառակաց՝ թէ արք երկու
ընկերացեալք միմեանց. և աղ
քատակերպ 'ի շուրջ գային իվր
երկրի. և զայն ստացեալ գործ
իւրեանց. և յաւուր միում եկին 'ի
քաղաք մի. և կամէին մտանել 'ի
նա։ Եւ եկեալ 'ի մին դուռն տեսին,
զի գլուխ մարդոյ կախեալ կայր
ընդ դուռն 'ի վայր. և ոչ կամեցան
մտանել։ Ասացին թէ գնամք ընդ
միւս դուռն մտանեմք, որ գլուխ չէ
կա

կախած. և այնպէս զա̃մ դրունս
քաղաքին 'ի շուրջ եկեալ ոչ գտին
զդուռն՝ որ ոչ կայր մարդոյ գլուխ
կախած. և նաչարեալ մոտին ընդ մին
դուռն 'ի ներս քաղաքին։ Եւ հար
ցեալ ընդ դռնապանն թէ ինչ
պա̃ճառ է, որ ձեր քաղաքիս յամէն
դրունս մարդոյ գլուխ է կախած.
և նորքա ասեն՝ թէ այդ գլխնիդ՝ ա-
մէնն օտար և ղարիպ մարդկանց է։
Եւ մինչ դեռ նոքա զպատճառն
հարցանէին. էհաս հրաւիրակ 'ի թա
գաւորէն որք զղարիպ մարդիկն
կոչէին. զայն երկու մարդն այլ տա
րան թէ թագաւորն կու կոչէ։ Եւ
յորժամ գնացին, թագաւորն մեծա
րեաց զնս̃, և եդ առաջի նց̃ սեղան
ամենալից. և պատուեաց զնս̃ ա-
նուշահամ գինւով։ Եւ եղև կարիս
միոյն 'ի նոցանէ՝ և ել արտաքս վասն
կարեաց։ Յայնժամ ասէ թագաւ
որն ցայն որ 'ի տանն էր մօտ յինքն
թէ ափսոս չէ որ քո պէսի հարկաւոր
մարդն հետ այնպիսի անբախտ մար
դոյն շրջի, և զքո լաւ անունդ վա̃

դո

դորա վատ անուն առնել։ Յայն
ժամանակ այլն, ոչ այդպէս է ով
բարի Թագաւոր, այլ այն ընկերն
իմ այնպիսի Թագաւորի որդի է՝ որ
ձեզ վայելէ նորա հօր փառքն և
Թագաւորութիւն։ և վս Այ սիրոյն
այն ամենևին Թարկն տուեալ է և
աղքատի կերպ 'ի շուրջ կուգայ. և
առ ժամայն եկն 'ի տունն այլն, որ
'ի դուրս էր։ Եւ ժամ մի կացին, ել
և միւսն 'ի դուրս 'ի պատճառս կա
րեաց։ Եւ դարձեալ ասէ Թագաւորն
ցայն որ 'ի մօտն էր, թէ կու թուի
ինձ որ հարկաւոր մարդոյ որդի ես՝ և
Թագաւորի զարմէ ես. ինչ պատեհ
է՝ որ այդ ձմրի մարդդ հետ քեզ
'ի շուրջ գայ. և զքո հարկաւոր
անունդ աւերէ։ Իսկ նա ասէ
ցԹագաւորն. գիտեմ զի թէ Թա
գաւորի որդի եմ, և թէ իշխանի.
և կամ զինչ և իցէ մարդոյ. իմ հօր
տունն դորա հօր Թափուն է չէն
կացեր։ և յԱյ 'ի վայր, մեզ երախ
տաւոր դորա ազգն է։ Իսկ Թագաւ
որն առ ժամայն ետ նոցա երկո
ցունցն

ցունցն մէկ ձի սարօքն հեծնելոյ. և
մէկ քօթալ՝ և մէկ ծառայ. և շատ
արծաթ, և ոսկի. և ո՛չ սպան զնոսա,
այլ խաղաղութեամբ ուղևորեաց, որք
գնացին զճանապարհն իւրեանց:
Իսկ երբև հարցին ցթագաւորն,
թէ ընդէր զայլ զարիպօն սպանա
նէիր՝ ասէ. վն զի այլ զարիպ մարդ
չգտայ՝ որ միմեանց լաւ էին ասա
ցեալ. վն այն սպանանէի զնոսա. և ոք
որ միմեանց լաւ ասացին խլաթեցի.
և հարկաւոր ուղղոյ գրի: Ցուցանէ
առակս: Թէ որք զընկերս իւրեանց
առաջի օտարաց չարաբանեն.
ինքեանք ընդ նմին պարսաւին, և
՚ի պատուո՛յ. և՚ի գլխոյն ևս ելանեն:
Ասա այնմ, թէ որ արհամարհէ
զիւրեօք՝ արհամարհի և ինքն ՚ի
նմանէ. և որ զընկերն առաջի
օտարաց բարեբանէ. ինքն գտանէ
զշահն և զօգտութիւն, և ապա
ընկերն:

Ասի յառակաց՝ թէ այր մի խիստ ՃԾԲ
պարտական էր, և ոչինչ ճար չու
նէր

նէր ազատելոյ՝ և խիստ հոգայր,
ևնեղիւր՚ի պարտատիրացն. և յա-
ւուր միում ասէ մի ոմն՚ի պարտատի
րացն ցնա, ես քեզ խրատ մի տամ,
որ յամենեցուն պարտուցն ազա
տիս. ապա զիմ պարտքն վճարէ ասէ
ցնա պարտականն, թէ թող Ա՛ծ
վկայ լինի. որ զքոյն վճարեմ՝ լուկ
ճար մի արա՛ որ զայլոց պարտսն
վճարեմ. ասէ խրատատուն, թէ
ով որ գայ՚ի քեն պարտք ուզէ,
դու ասա՛ թէ խամ, և այլ ոչ ինչ
մի ասեր: Յայնժամ պիտի առնուն
զքեզ դատաւորի մօտն տանին.
դու առաջի դատաւորին այլ ոչ
ինչ մի ասեր՝ բայց միայն ասա՛ թէ
խամ: Իսկ դատաւորն պիտի ասէ,
թէ այդ մարդդ խենէ և յիմար՝ յում
մէ կուզէք զպարտսն, թողէք՝ որ
գնայ յիւր բանն. և այնպէս պարտա
կանն ազատեցաւ՚ի պարտուցն: Յե-
եկեալ խրատատու պարտատէրն՝
ասէ ցպարտականն. այժմ որ ազա
տեցար իմ՝ խրատովս. բեր զիմ պար
տքն տուր՝ նա նմանապէս և նմա

 ասաց

ասաց խամ։ Իսկ նր̃ առեալ զնա
գնաց առ դատաւոր քաղաքին. և
սկսաւ դատաւորն հարցանել զնա՝
թէ այդ մարդ ասէ. թէ յիսուն
կտոր լուացած հաճաղ պարտի
ինձ տալ։ Օ ինչ ասես, պարտիս թէ
ոչ՝ և նա սկսաւ ըստ առաջնոյ պա
տասխանւոյն և ասաց՝ թէ խամ։
Յայնժամ ասէ պարտատէրն ցնա՝
թէ լուացած չկայ թող խամ լինի
ընդ քո բանիդ. և այնպիսի ճար
տարութբ̃ էառ 'ի նմանէ զպար
տսն։ Ցուցանէ։ Թէ անիրաւ
ութն առնելն ոչ միայն 'ի հանդեր
ձեալ դատաստանին պիտի խայ
տառակի. և ուրացութ̃ին իվերայ
հոգւոյն պարտք մնոյ. և ամօթն
զոր մարդկան առաջի կրէ։

Ասի յառակաց՝ թէ երկու արք մի ճծէ
աբանից յոյժ բարեկամք գնա
ցեալ 'ի ճանապարհորդութ̃ի և
մինն զենեալ 'ի վաճառն. և միւսն
շահեալ փարթամ, դարձան և դայ
ին 'ի տունս իւրեանց՝ և եկեալ մօ

տացան 'ի քաղաքն, ասէ աղքատ ընկերն ցհարուստն թէ եղբայր. շատ բարութիս, և սէր գիտեմ 'ի քէն, նա ամենեցուն գլուխն այս է, զոր 'ի խնդրեմ 'ի քէն, և 'ի վերէ քան զամէնն. պիտիր՝ որ ինձ եղբայրութին առնես՝ հազար սպիտակ փոխ տաս ինձ. որ այս տարի զիմ տանն, և զիմ տղայոց պէտքն լնում. և յայլ տարի յայս օրս զքո դրամն վճարեմ. այնպ հաշուեաց՝ թէ զիմ տղայսն 'ի գերութենէ գնես քո հոգւոյդ համար։ Իսկ նր լուեալ զայս պարզմտութե ետ հազար դրամն խղճալով աղքատութե նր. և ելեալ 'ի տեղւոջէն գնացին 'ի տունս իւրեանց։ Ու իբրև լցաւ տարէ գլուխն. երթեալ տուող դրամին առ պարտականն, և ասէ. տարի մի բոլոր եղև, հիմայ զիմ դրամն տուր՝ որ իմ տանն, և իմ տղայոցն 'ի պէտք անցուցանեմ։ Իսկ նր պատասխանի տուեալ ասէ. ես քեզ դրամ չպարտիմ, և յորժամ բռնադատեաց՝ ասէ ցնա, եկ՝ որ եր

թամք

թամք 'ի դատաստան առ դատա-
ւորն։ Եւ յորժամ եկին, ասէ դա-
տաւորն ցերկուսն, զդրամն առեալ
ես թէ ոչ. և ցոմն թէ վկայ և գիր
ունիս։ Եւ իբրև գիտաց թէ
ոչ գիր կայ, և ոչ վկայ 'ի մէջն, ա-
սէ ցայրն որ զդրամն էր տուեալ.
թէ յայն տեղն ուր ետուր զդրամն
'ի դա՝ մարդ կայր 'ի մօտն,
դրաստ կայր, ձի կայր. ասէ տու-
ող դրամին, թէ ոչինչ չկայր 'ի
մօտ մեզ՝ 'ի վեր Ած էր, և 'ի վայր
մեք երկուքս։ Սա ողոքելով խընդ-
րեաց, և ես խղճացի և ետու. այժմ
ուրանայ։ Ասէ դատաւորն, 'ի
յայն տեղն՝ ծառ կայր՝ թուփ կայր
քար կայր. ինչ տեղ էր այն տեղն։
Ասէ դրամի տէրն՝ ոչ ծառ կայր՝ և
ոչ թուփ՝ լոկ քարատակ մի է.
Նստաք անդ, համարեցի և ետու
յինքն, և ելեալ եկաք իմիասին 'ի
քաղաքն՝ դա յիւր տունն, և ես
յիմ տունն։ Ասէ դատաւորն ցդրա-
մին տէրն՝ կարես զքարն զայն բե-
րել՝ կամ կոտրել 'ի յայն քարէն. և

Նշան

Նշան բերել։ Իսկ նա 'ի դուրս վա
զեալ 'ի դրամին կսկծոյն՝ թէ գնամ
զայն քարն լծօք բերեմ կամ կոտ
րեմ, և նշան բերեմ։ Եւ յորժամ
գնացնա, ասէ դատաւորն ցմիւսն՝
որ 'ի մօտն մնաց՝ թէ կարէ զնա շար
ժել 'ի տեղիացն. կամ կարէ կոտ
րել, և նշան բերել։ Ասէ՝ որ ուրա
նայր զդրամն։ Թէ զհազար լուծք
լծէ՝ չկարէ զայն քարն շարժել
'ի տեղեացն. և թէ հազար քար
գործ բերէ՝ չկարէ կտոր մի կոտ
րել՝ զի ապառաժ քար է։ Յայն
ժամ դարձուցեալ զայրն 'ի յետս,
որ գնայր. և ասէ ցուրացող դրա
մին, թէ գնա՛, և տուր զիւր դրամն
յինքն, զի դու եղեր վկայ՝ որ պար
տիս. և այնպէս յամօթեղեալ
վճարեաց զպարտսն։ Յուցանէ
առակս, թէ դատաւորն այնպէս
պարտէ լինիլ. որ 'ի դատաստան
առնելն, բանին ելք գտանէ. որ զի
րաւունսն Ա̃յ չթողու։ ըստ այնմ,
որ ասէ սաղմոսն. որ հանճարեղն
իցէ, զառաջնորդութ̃ի։
Ասի

ՃԾԴ

Սակ յառակաց՝ թէ միակեց մի սատանայի ուխտ եդ. որ տարի մի ՚ի պահս կենայ. թէ զնա ՚ի մեծութիւն հասուցանէ. սատանայ յանձնէառ կատարել զխնդրուածսն։ յորժամ վճարեաց զպահսն շարժեաց զեպիսկոպոս քաղաքին. որ եդ զնա եկեղեցապան. և ՚ի միւս տարւոյն շարժեաց՝ որ օրհնեաց զնա աբեղայ. և ՚ի միւս տարւոյն եղև մեռանիլ եպիսկոպոսին՝ շարժեաց զթգրն, և զքաղաքացիսն. առնել իւրեանց եպիսկոպոս։ Նոյն յորժամ կամէր զգեստաւորիլ՝ զի ժամ արասցէ, եկն սատանայ՝ եռ ՚ի նմա փոքրիկ չորեքաղի մի, և ասէ. իմ ամէն լաւի փոխարէն. որ զքեզ յայդ մեծագոյն աստիճանդ հասուցի, զայս արա. առ զայդ փոքրիկ չորեքաղիդ ՚ի ծոցդ դիր. և զզգեստդ իւր հագիր։ Նոյն յորժամ ՚ի բեմն ելանէր. նա մէկ մատամբքդ իվերայ մէկ լարէն զարկ. և այնպէս արարեալ պատարագ եպիսկոպոսին. յան կարծակի հազարք հազարաց, և

բիւրք

բիւրք բիւրոց տատանաղի, և թմբկի և սուռնայի, և չանկի, և չորեք տղուոյ ձայն հնչեաց՝ ի մէջ եկեղեցւոյն։ Զարհուրեցան թագաւորն և ժողովուրդն՝ և ոչ զոք տեսանէին հարկանող նուագարանացն։ Հրամանեաց թագաւորն բռնել զդուռն եկեղեցւոյն՝ և զիւրաքանչիւրոք մերկացուցանել և փնդռել. և այնպէս արարեալ ոչ զոք գտին պատճառ։ Իսկ մնաց թագաւորն և եպիսկոպոսն միայն. Թգ̃ւրն ևս մերկացաւ. և ոչ գտաւ առ նմա ինչ։ և յոր ժամ մերկացուցին զեպիսկոպոսն. գտին՝ ի ծոցն զչորեքաղին այն։ Իսկ ՚ի չարչարանս արկեալ խոստովան եղև զուրացութիւն, և զդաշինս զոր եդեալ էր ընդ սատանայի։ Յայն ժամ կապեցին զնա ՚ի յագի ամեհի ձիոյ՝ և թողին ՚ի դաշտի. մանրամասնաբար կոտորեալ եղև մարմին նորա. և այնպէս աւանդեաց զդառնացեալ հոգին ՚ի ձեռն սատանայի։ Յուցանէ առակս։ Ծնեովլոք սատանայի բարւոյն, և ուխտին

տին հաւատոյ՝ բաժին նը ջերջն
այնպէս լինելոց է։

Տսի յառաւակաց՝ թէ կայ կենդանի
մի՝ որ լոճանայ զորովայնն. և եր
թայ նմջէ 'ի ծերպս վիմաց մինչև
'ի մուտ գարնանային ժամանակաց.
և թէ սակաւ կերակուր մնայ նեխի
և սպանանէ զինքն։ Յուցանէ ա_
ռակս։ Այն է մարդ որ թէ սակաւ
մեղք մնայ առ. քեզ առանց խոս
տովանութե, և ապաշխարութե.
և ընդ. քեզ իջանէ 'ի գերեզմանն։
Նա յորն վերջին 'ի հուրն առաջէ
զքեզ՝ և տանջէ։ Ճքե

Տսի յառաւակաց՝ թէ ժողովեցան Ճծզ
թուչունքն. և ընտրեցին, և ե_
դին զարտուտն. և օծին իւրեանց
թագաւոր՝ զի չէ գիշակեր. և է ար
թուն և սաղմոսասաց։ Նա սկսան
'ի դնալ. և գան 'ի գեղջ միոյ սահ
ման՝ և մանկունքն եղեալ էին որս
դայթս վ՞ն ձագուց. և արտուտն
յանց կացեալ. և էառ զհատ ցորե
նոյն

նոյն. և բախտն անկաւ 'ի պարա
նոյն, և անշնչացաւ: Եւ եկեալ
զօրքն՝ հանին զբախտն, և ասեն.
ով բարի թագաւոր իմաստուն և
սաղմոսասաց, զի՞նչ է այս. որ
պատահեցաւ քեզ: Եւ նա ասէ,
գիտացէք, զի ագահութեան տարաւ
զխելքն իմ, քանզի խորհեցայ ծած
կաբար ուտել զցորեանն վասն սովու
զի մի տեսցէ ոք 'ի զօրացն: Ցոյ
ցանէ առակս: Թէ բազում են կար
գաւորք և առաջնորդք կորնչին
վասն ագահութեան, և արծաթսիրութեան.
և այնու գայթագղեցուցանեն ըզ
միտս ախմարաց՝ և լինին ողորմելիք:

ճծէ Ասի յառակաց՝ թէ այր մի գնաց
առ դատաւոր քաղաքին. և
խոստացաւ թէ քեզ բղուղ մի իւղ
տամ. վաղիւն յորժամ ես, և ոսոխն
իմ առ քեզ գամք. զիս իրաւ արա 'ի
դատաստանին: Եւ 'ի միւս աւուրն
յորժամ եկին 'ի դատաստան, դա
տաւորն զիւղոյն տուօղն իրաւ ար
ար և գրեաց զգիր հաստատութեան: և
գնաց

գնաց այրն, որ զիւղն խոստացաւ, ելից զբղուղ մի յորդով մինչև 'ի ծիտն, և իւր յորդելն երկու և երեք չերեփ իւղ եդ, և զբերան բղղին սերեկեաց. և եբեր առ դատաւորն, և գնաց։ Իսկ յետ սակաւ աւուրց ասէ դատաւորն ցսպասաւորն իւր. թէ սերոտ իւղով բրինձ կուզէ՝ բեր զայն մարդոյ բերած իւղն. և բրինձ եփէ։ Իսկ նա վառեալ կրակ. և եդ զթասայն իւր կրակին. եբեր զիւղն յառաջ՝ եբաց և էզարկ զդգալն 'ի բղուղն. նա յորդն 'ի դուրս վազեաց։ Իսկ նա ապշակեաց թէ զբղուղն իւղով բերին, նա յորդ է դարձեալ։ Յայնժամ իմացաւ դատաւորն։ և ասաց թէ այն մարդն զիս խաբեաց. ես հետ նր̃ հանեմ։ Իսկ յաւուր միում այն մարդն դատաւորին դռնովն [?] անցանէր. և տեսեալ դատաւորին զայրն զայն՝ ասէ. ով այր դու, զքո դատաստանին գիրն, զոր այն օրն ետու սպկաս [?] կայ 'ի ներս՝ բեր լնում [?] խեղճ ես. որ յետոյ այլ քո դաւըն [?]

կերն

կերն չգայ զքեզ 'ի դատաստան քարշէ՝ և զքեզ ստէ։ Ասէ այրն, ով դատուոր՝ թէ պակաս կայ՝ 'ի բղուղն է, թէ չէ յիմ գիրն պակաս չկայ. և այնպէս յամօթ եղև կաշառօք դատաստան նորա։ Ցուցանէ առակս՝ թէ ով որ կաշառօք դատաստան առնէ, կամ յայս կեանքս պիտի խայտառակի. կամ 'ի հանդերձեալն։

ճծը Ասի յառակաց՝ թէ Թագաւոր մի կամեցաւ աշտարակ շինել. և քանի ցերեկն շինէին՝ գիշերն 'ի փուլ գայր։ Եւ ժողովեալ զգիտունս իւր եհարց զպատճառն. և նքա ասեն թէ կամիս որ այլ չփլչի. դու ընտրէ տգէտ մարդ մի՝ որքան զինքն տգէտ չլինի՝ և իմէջ որմին դիր կենդանի. և խլեր ած՝ որ չէն մնայ։ Ասէ Թագաւորն՝ զայդ քանի ընտրութ̃իդ այլ դուք արարէք՝ թէ յինչ հարաքաթ կայ 'ի տգէտ մարդն, և բերէք՝ որ տամ դնել ի_մէջ որմին։ Իսկ նքա նստեալ խմո

սս

ասին ընտրել՝ թէ յինչ տեղ գտանեն տգէտ. և ոմն ասաց զձկնորսն գոլ տգէտ. որ հետ մարդոյ չէ նր առնուլն. և տալն, այլ 'ի ջուրն. և 'ի հետ ձկանց: Իսկ ոմանք ասացին, զի՞նչ պահակն՝ որ հետ խշուն կենայ՝ և զիւր կեանքն 'ի մայրին և 'ի լերինս հետ գրաստուն շրջի: Ոմանք զծովավարն ասացին. իսկ ոմանք զհովիւն, որ 'ի լերինս զամառն և զձմեռն հետ ոչխարացն շրջի, 'ի գիւղ կամ 'ի քաղաք ոչ մտանէ: և հաւանեալ կամեցան բերել զհովիւն: Յայնժամ ասէ միոմն 'ի նոցանէ. թէ թագաւորիս մերոյ է հովիւ մի. որ 'ի լեառն է ծնեալ հետ ոչխարացն, և անդ եսնեալ՝ և զիւր ժամանակն ո՛չ 'ի գիւղ մտեալ՝ և ո՛չ 'ի քաղաք. և յուղարկեցին տասն ձիաւոր՝ զի բերցեն զայրն. և նք գնացեալ գտին զհովիւն, զի կթէր զոչխարսն. և ողջունեալ ասեն՝ կոչէ զքեզ թագաւորն: Ասէ հովիւն՝ ես զիմ ժամանակս ո՛չ 'ի քաղաք եմ գնացեալ՝

և

և ոչ 'ի գիւղ. զիս զի արդ կոչէ. և
նք՟ ասեն պատճառանօք՝ ո՛չ գի
տեմք։ իսկ նորա պատուիրեալ զզօ
րականսն, և զգառն զէնեալ, և պա
նիր մածուցեալ ուրախացոյց զն՟ս.
և երդմամբ հարցեալ զպատճառն
կոչելոյն։ Իսկ նոցա ասացեալ թէ
այսպիսի պատճառաւ կոչէ զքեզ.
զի իմաստունք ն՟ր ասացին. թէ մի
տգէտ 'ի մարդկանէ դնեն յորմն. որ
չէն մնայ։ Յայնժամ ծիծաղեցաւ
հովիւն, և ասէ. յիմարք և տգէտք
այնք իմաստունքն են. որք զայդ-
ընտրութիդ են արարեալ։ Ապա բե
րեալ զոչխար մի ասէ. ես ցուցից
ձեզ զտգիտութիս իմ։ և ասէ, ոչ
խարս. այս երկուս գառինս ունի 'ի
փորն մինն էգ է, և միւսն որձ.
միոյն գլուխն սեաւ, և միոյն սպի
տակ՝ և զէնեալ ոչխարն և հանեալ
զգառինսն 'ի փորոյն. և էր այնպ՟ս
ոպ՟ ասացն։ Ապա բերեալ ոչխար մի՝
ասէ, ոչխարս այս մէկ գառն ունի
'ի փորն. անձն սեաւ և գլուխն սպի
տակ՝ և ինքն որձ. և զէնեալ տե
սին

աէն այնպէս։ Նու ասէ հովիւն, զայս
երկու բուն դեհս որ կայ ձեր առա
ջի, զամենն գիտեմ, թէ որն է՝ որ
ծնանելոյ է. և որն է՝ որ սատերջէ, և
որն է, որ որձ ծնանի՝ և որն է որ էգ.
և որն սեաւ կամ սպիտակ, կամ որն
խայտախարլի, ձեր գիտունքն կա
րեն գիտել զայս։ Ասեն զօրականքն
ո՛չ ամենևին։ Ասէ հովիւն ապա գի
տացիք որ ես չեմ այն տգէտն, և
յիմարն՝ զոր դուք խնդրէք. այլ
թէ կամիք՝ ես ցուցանեմ։ Թող
թագաւորն զիւր անիս նայիլն
բանէ, թալանէ, և զինչ ունի
զամէն առնու. և իմէջ քաղաքին,
'ի հրապարակին կախէ. և չարա
չար տանջէ՝ որ ամէն քաղաքացիքն
տեսանեն. և տանին՝ թագուցա
նեն և ասեն, թէ սպանեցին. և ե
րեք օր 'ի քաղաքն կանչեցնեն, թէ
զինչ մարդ որ գայ՝ զայն նայիլծ
գործն 'ի յանձն առնու. նա
ապրանքն զամէն այն մարդոյն
տանք՝ որ 'ի նորա տեղն նստի։
Այն մարդն, որ զայն ամէն խաղ
քու

քութիւն տեսանէ, և լսէ՝ զոր յայն նայիպլին գլուխն անցուցին. և յառաջ գայ թէ ես լինիմ թագաւորին նայիպ. այն մարդն է յիմար, և ագէտ. զայն բռնեցէք՝ իմէջ որմին դրէք կենդանի, որ այլ չէր փլչիլ. և՚ի չէն մնայ։ Իսկ նոքա եկեալ պատմեցին թագաւորին. և թագաւորն արարեալ այնպէս. եգիտ զայր մի որ մինչ դեռ կանչեցնէին ՚ի քաղաքին՝ թէ ով գայ զայն նայիպին զիշխանութիւն և զգործն յանձն առնու, նա զնո՛ ապրանքն և զհայրենիքն նմա տամք։ Յայնժամ ջրմի. և թօնի այր մի յառաջ վազեաց և ասաց՝ թէ ես յանձն առնում զայն նայիպութիւն. և հարցին նմա՝ թէ տեսեր ընդ այն նայիպին հետ ինչ արարին. նա ասէ՝ այո տեսի. բայց ես այլ աղէկ առնեմ, որ զերդ զայն չլինիմ։ Նունչ առեալ վաղվաղակի տարեալ եդին կենդանի յորմն շինուածոյն. և հաստատուն եկաց շինուածն։ Յուցանէ առակս. թէ

ոք

որք զընկերն տեսանէ 'ի գործ թա
գաւորի, կամ մեծամեծաց ձեռն
անկեալ՝ և այնու պատճառաւն 'ի
յաղքատութի և 'ի տուգանս ան
կեալ. և ինքն յանդգնեալ 'ի նոյն
գործն ձեռնարկանէ. նման նմա
լինիցի. և 'ի կենացն ևս զրկեսցի:

Մի յառակաց՝ թէ աքլորք երկու ՃԾԹ
կռուէին ի մէջ փողոցին. և
մէկն յաղթեաց ընկերին, և ձգեաց
զնա. և հպարտացեալ, ել 'ի
բարձր տանիս. և սկսաւ կարկա
ջել՝ և ձայնել բարձր, որ յաղթեաց
ընկերին, և հպարտացաւ ինքն
ընդ իւր անձն: Այս ահա արծուի
մի 'ի վերուստ էառ զինքն. և վե
րացաւ յօդս երկնից: Ցուցանէ
առակս: Թէ որ խնդայ 'ի կորուստ
թշնամւոյն իւրոյ. և ուրախանայ
հպարտութբ. թէ յաղթեցի ընկե
րին. գայ իվր նր նեղութի յանկար
ծակի, որ փայտայ իւր անձինն՝ ոպ
ասէ դաւիթ. գուբն զոր փորեաց.
և Տրն ասէ՝ թէ որով չափով չափի.

Մի

ՃԿ Ասի յառակաց՝ թէ աքլօրն օթեւ-
էր 'ի ծառ մի, և ի մէջ գիշե-
րին սկսաւ փառաբանել զԱ՛ծ. և
աղաղակէր անտանելի ձայնիւ. լու-
եալ աղուեսն. և գայ առ աքլօրն
և ասէ ո՛վ քաղցրաձայն, էջ 'ի ծառէդ
'ի վայր, զի այսօր տօն է մեծի սր̃բ
կարապետին. և փիլիսոփայ չու-
նինք, որ կատարենք զտօնս։ Ասէ
աքլօրն սակաւ մի համբերեա մինչև
գայ քեռին իմ, որ հանդիսիւ տօն
առնեմք. և ի՞բրև առաւօտ եղև,
գայր շուն մի քերց յանկարծակի.
և բռնեաց զաղուէսն։ և նա այլ
ընդ այլ ձայնէր, և գոռայր։ Ասէ
խօսօղն, վայ ինձ թէ այդպիսի
գարշելի ձայնիւդ կամէիր կատա-
րել զտօն մեծի սր̃բ կարապետին։
Ցուցանէ առակս։ Թէ որ ջանայ
նենգաւ ընկերին իւրոյ. ինքն անկցի
յորոգայթն ո՛պ ·Բ·ն̃ Հրամայէ. և
սաղոմոն. որ փորէ։

ՃԿԱ Ասի յառակաց՝ թէ ժողովեցան
երեսուն նապաստակք. խոր

հուրդ արարին, և ասացին․ Թէ
եկայք, երթամք ամենեքս միաբանս
անկանիմք 'ի ծովն․ որ ազատիմք 'ի
յայս դառն կենացս․ զի կարի որ
կար է ստեղծեր զմեզ Ա̃ծ․ Թէ գա
զանք են, Թէ հաւք են զմեզ ուտեն․
լաւ է որ մեռանիմք քան այս կենօքս
ապրիմք․ Եւ 'ի գնալն իւրեանց տե
ղին շատ գորտունս․ և ճիչ բար
ձեալ գորտանցն փախեան, և ան
կան 'ի ջուրն, և Թաքեան․ և նա
պաստակքն գոհացան զԱ̃յ․ զի
տկարք տեսին քան զինքեանս․
Ցուցանէ առակս․ Թէ մի հայիր 'ի
մարդն՝ որ բարձր է քան զքեզ՝ և
մխիթարեաց․ և Թէ մեղաւոր ես․ մի
հայիր 'ի կարի արդարն՝ և անյոյս
լինիր․ այլ հայեաց 'ի մեծ մարդիկ՝
և մխիթարիր․ և յուսով դիմեա
առ Ա̃ծ, և փրկիս․

Ասի յառակաց՝ Թէ 'ի տօնի զատ Ճծբ
կին եկին Թռչունքն ա̃մ, և խոս
տովանէին ըստ օրինացն․ եկին
ընդ նոսա սակաւ մի և հողամաղք․

խոստովանէին քահանային՝ թէ չեմք մեղուցեալ․ բայց զի որսացաք զմուկն, և զգորտ, և կերինք։ Իսկ նա մերժեաց զնոսա պինդ կոչելով, և նոցա երթեալ ստացան գանձս բազումս, և մատուցին քահանային․ և տարեալ այնու արդարացոյց զնոսա ասելով․ ո՛չ գիտացիք խոստովանիլ՝ զի այն ձեզ թռչունք են և հաղորդեաց զնոսա։ Ո՛վ ագահ եպիսկոպոսացն, և քահանայից, առակս նշանակէ։ զի զպոռնիկս և զայլս մերժեն յեկեղեցւոյ, և դարձեալ ընդունին կաշառօք։

ճկգ Ի յառակաց՝ թէ բուն հրեշտակ առաքեաց առ արծուէին․ և խնդրեաց զդուստր նորա հարսն։ և ասէ դու տունջեան քաջամարտիկ ես և ես գիշերոյ․ պատշաճ է մեզ խնամութիւն․ և յանձն էառ տալ․ և՚ի լինիլ հարսանեացն, ՚ի տուէ լոյս ոչ կարէր տեսանել փեսայն, և՚ի գիշերի հարսն․ և ծաղր առնէին զնա բազէքն․ և լուծաւ հար

սա

սանիքն ։ Ցուցանէ առակս ։ Եթէ հաւատացեալ մարդ զդուստր իւր տայ այլասեռի խաւարեցելոյ 'ի լուսոյ ։

ՃԿԴ

Այր մի գնալով 'ի Ճանապարհի հանդիպեցաւ արանց՝ որք զճոպանս կապեալ 'ի բուն վէմ մի , զի շարժեսցեն զվէմն և առ ինքեանս քարշեսցեն ․ բայց յամենուանց կողմանց քարշէին ․ կամելով իւրաքանչիւրոք առ ինքն քարշել՝ և իւրացուցանել ։ Իսկ քարն ամենևին անշարժելի մնայր՝ և անխախտ ։ Ասէ այրն , ով մարդիկ , եթէ կամիք շարժել զդա 'ի տեղւոջէ իւրմէ , 'ի միոջէ կողմանէ քարշեցէք , զի շարժեսցի ․ քանզի յամենէ կողմանէ քարշելով՝ զդա շարժել անհնարին է ։ բայց նոքա ոչ կամեցան լսել նմա ։ այլ յամառեալ քարշէին ըստ սովորութե̃ իւրեանց՝ վ̃ն որոյ քարն մնայր անշարժ ։ Ցուցանէ ։ Վէմն է ինքն Ք̃ս ըստ Դանիէլի և Պօղոսի ․ իսկ քարշողքն առ ին

քեանս

քեանս Քրիստոնեայք, զի իւրա
քանչիւրոք ազգ. քրիստոնէից կամի
հակառակութբ՟ զՔս՟ առ ինքն
քարշել՝ այսինքն իւրացուցանել՝
բայց Քս՟ անշարժ մնայ՝ և ոչ առ
միոք գնայ։ քանզի Քս՟ ոչ կամի
զհակառակութն՟ և զընդդիմու
թն՟ հաւատացելոց իւրոց. այլ
զսէր և զմիաբանութիւն նոցին.
որովք շարժի Քս՟ առ նոսա։

Ա Մ Է Ն։

Ցանկ գրոցս.

Նախ յառաջաբանութն՟ սակս
աշխարհաց, ներ ում խօսի
բանս յերկրաչափութէ, նաև յիշա
տակէ զանունս արանցն, որք ե
ղեն գտօղք երկրաց. նաև թէ որոյ
հրամանաւ ՚ի խնդիր ելին։ նա և
զանունս չափուց և կշռոց։ այլ
և զմասունս երկրի բաժանէ յերիս։
Նւ զորքանութն՟ ծովուց բացա
տրէ

տրէ. և զպարունակութիւն նո
ցունց սահմանէ հանդերձ պարա
գայիւք։ և զանուանակոչութիւն
նոցա բացորոշէ։

զԱռաջին մասն դնէ զԵւրոպի
այ սկսեալ 'ի սեպտայէ, և յաւար
տէ Թրակիայիւ և Ելլադայիւ. Ներ
ում պարունակին աշխարհք երկո
տասանք։ սկսանի յերեսն։ 18։

զԵրկրորդ մասն սահմանէ
զԱփրիկայ, սկսեալ 'ի նունոյ սեպ
տայէ՝ և ծայրաւորէ կարմրով
ծովու և հարաւայնով ծովու. նո
րում բաժանէ զաշխարհս եօթն.
բայց զեօթներորդն 'ի յոլովս հա
տանէ։ սկսանի յերեսն. 24։

զԵրրորդն զԱսիայ, սահմանէ
յարևմտից ծովախառնորդիւն
Պոնտոսի, իսկ հարաւոյ արև
մտից ծայրիւ նունոյ կարմրոյ ծո
վու. և աւարտէ արևելականաւ
հարաւայնով, և հիւսիսայնով
Ովկիանոսիւ՝ և բաժանէ յաշ
խարհս. խը։ Գեղեցկապէս և մանր
րամասնաբար զաշխարհս Հայոց
բաց

բաց որոշելով։ Բայց զաշխարհն Սարմատացւոց յանուանէ և եթ յիշելով․ նոյնպէս և զաշխարհն Հնդկաց։ սկսանի յերեսն․ 30։

Չորրորդ մղոնաչափութե̃ զբացակացութիւնս նոցունց բացատրելով․ 'ի դուռնայ սկսանելով՝ և յամենեսեան կողմունս ընթանալով բացատրէ։ սկսանի յերեսն․ 60։

Անուանք գետոց սկսանին յերեսն․ 64։

Այլ և անուանք գետոց ո՛չ 'ի Ասիոյ արարեալ այլ յայլմէ։ և բղխմունք նոցունց, և ընթացք նոցունց․ յերեսն․ 65։

Անուանք քաղաքացն Հնդկաց՝ վաճառք նոցունց։ և փարթամութիւք, որքանութիւք, և հոյակապութիւք իւրեանց․ յերեսն․ 72։ բայց բանին շարադրութիւն գռեհկաբար։

Երկրորդ Ցանկն է
ԱՌԱԿԱՑ ԳԻՐՔԻ:

Ա. գռաւուս զպանիրն 'ի բերանն ունիլ. գլուխ. լգ:
Ա. գռաւուս զծագս խրատելն. հը:
Ա. ղէքսանդրոս յամ ուրեք իւրովի գնալն դեսպան. ժդ:
Ա. ղէքսանդրոս պատասխանին եղեր աշխարհին. ժը:
Ա. ղէքսանդրոս զնուաճն կորելն. ժթ:
Ա. ղէքսանդրոս զօրուս իւրով ձեան պատասխանին. Ի:
Ա. ղէքսանդրոս մեռանելն. ժէ:
Ա. ղուէսուս զասուն գտնուլն. Ղզ:
Ա. ղուէսուս և խեցգետնի եղբայր լինելն. լթ:
Ա. ղուէսուս զուղտն մերձ 'ի մահ գտանելն. ծէ:
Ա. ղուէսուս զթուղթ գտանելն, և առ գայլն տանելն. կզ:
Ա. ղուէսուս զգայլ խաբելն. կէ:
Ա. ղուէսուս զպանիր յորոգայթ գտնուլն. կը:

Ա.

Աղուէսու քաղցնուլն, և ի մէջ
հորոյն զքար գտնուլն. Ճ.
Աղուէսու դատաւոր լինելն. Ճա.
Աղուէսու զպաղ գտնուլն. Ճբ.
Աղուէսու զզրահ գտնուլն. Ճգ.
Աղուէսու զկաքաւ ըմբռնելն. Ճդ.
Աղուէսու զքլիտ ըմբռնելն. Ճե.
Աղուէսու արծուոյ եղբայրա-
նալն. Ճլգ.
Աղքատի գնալն 'ի գիւղ մի. Ծե.
Աղքատ երկցու մօտ մսագործ
գնալն. Ճծ.
Ածոյ 'ի բարձր պատնստելն. Ճխէ.
Արի կնոջ զգող տղայ ունելն. Ղը.
Արուոյ զտասն այծ ունել. Ճխե.
Արանց երկուց ընկերանալն. Ճծա.
Առիւծու 'ի քարայր մտնուլն. ՃԺ.
Առիւծու հիւանդանալն և բժշ-
կաց խնդիրառնելն. Ճէ.
Առիւծու զաղուէս սպասաւոր
կալնուլն. Խ.
Առիւծու տեսանելն զփախուստ
կենդանեացն. Հգ.
Առիւծու հիւանդանալն, և երէ-
ոց տես գալն. Հգ.

Ա.

Վ.աւխծու, գայլոյն, և աղուեսուն եղբայրանալն. ձբ։
Վ.ասն եղանելն ՚ի դժուար դարն ՚ի վեր. ը։
Վ.ասն աղքատանալն ՚ի ղալաթի այ՝ և զարտ վաճառելն. ժդ։
Վ.ասն ըմբռնելն ՚ի գողութե. իա։
Վ.ասն գերեզմանակորի, և խաթունին. իբ։
Վ.ասն բաղրկանի զբեռուկնան տանելն. իե։
Վ.ասն միոյ յեկեմ գնալն. իզ։
Վ.ասն միոյ առ թագաւորն մտանելն. ձա։
Վ.ասն մեծտուն գնալ խնամախօս. ծզ։
Վ.ասն գնացողի առ դտուրն. ձծէ։
Վ.ասն մրդսպնի փախուստն. ծթ։
Վ.ասն յիմարի, և ունողի զմի դեկան. կ։
Վ.ասն հողագործի զականաթ լարելն. ղդ։
Վ.ասն զերզու հորթուն հատանելն. ղե։
Վ.ասն աղքտի զմիս խորովելն. ղզ։
Վ.ասն բարւոյ չարութեց զատելն. ձիգ

Վ.ասն

Առն ցանողի զձմերուկ. ՃԼԴ։
Առն որ զիւր ժամանակն 'ի մեղս էր. ՃԼԵ։
Առն զգայլ ըմբռնելն և զոտներ կապելն. ՃԽԲ։
Առն զէշ կորուսանելն. ՃԽԴ։
Առն հարիւր մոթ հաց վաստակելն. ՃԽԹ։
Առն 'ի հողվարսն զերիս գանձս գտանելն. ՃԾ։
Առն զհազար խոզս 'ի մի վայր ածելն. ՃԾԱ։
Առն պղտկանի և անձրկի. ՃԾԲ։
Առն զհազար կաղապար ոսկի թաղելն. ՃԾԳ։
Ասորւոյ երիցու կուռքին. ՃԴ։
Արագլի բանութբ գալն յամուսնութին. ՀԷ։
Արագլի և ոպոպի զծնողսն գարմանելն. ՀԹ։
Արծուոյ վերանալն 'ի տապ. ԿԲ։
Արծուոյ նետահար լինելն. ԿԳ։
Արծուոյ և կաքաւի չարակամ. ԼԴ
Առն ունողի զկին բարկացող. ՃԻԲ
Առն ունողի զկին անզգամ. ՃԼԱ։

Առն

Բռնն ունողի զկինն գեղեցիկ. ճլէ

Բարձր ծառն որոյ մեղր կաթէր ճիա։

Բժշկապետի դալն 'ի քաղաքն մի. ճը։

Բուէի և արծուոյ խնամանալն. ճկգ

Գազանին յանմարդաբնակ տեղւոջ. խը։

Գազանին ծովայնոյ՝ զհուր ուտելն. խգ։

Գազանին, որոյ ձուն դեղ է. խդ։

Գազանին ծովայնոյ յորոյ բերանոյն հոտ անոյշ գայ. խե։

Գայլոյ և աղուեսու եղբայրանալն. կե։

Գայլոյ դէշ գտանելն, և իշոյ աքացելն. ճգ։

Գայլոյ 'ի լերին ելանելն. ճխգ։

Գողի զձմերուկ գողանալն. ճի։

Եղբօր ումեմն գնալ առ հայրն, և խոստովանիլն. ժգ։

Երկուց աքլորաց կռուումն. ճծթ

Երկուց արանց յոյժ բարեկամաց. ճծգ։

Երնջուց խայտալն, և զեզինսն խրատելն. կ։

Թ. ա

Թագաւորի դեսպանաց զսեղան կազմելն. ա̃։
Թ̃գրի բարեմտի զճաշ կազմելն. բ̃։
Թ̃գրի յարեւմուտս յաթոռ ելանելն. գ̃։
Թ̃գրի որդւոյ ՚ի վերջին աղքատութին հասանելն. դ̃։
Թ̃գրի նեղանալն ՚ի լուոց. ե̃։
Թ̃գրի զմի խոզ ունիլն եւ սիրելն. զ̃։
Թ̃գրի զմիակեց տեսանելն. է̃։
Թ̃գրի միոյ մեռանիլն. եւ միոյ ականն. ժե̃։
Թ̃գրի հազար ակն ունիլն. իդ̃։
Թագաւորի շրջիլն իվ̃ր իւրոյ գաւառին. իէ̃։
Թ̃գրի զբարձր զսիւն կանգնելն. իը̃
Թ̃գրի զգեղեցիկ զդգի ունիլն. իթ̃
Թ̃գրի երիցս զերազ տեսանելն. լ̃։
Թ̃գրի զժառանգ ոչ ունիլն. լա̃։
Թ̃գրի զանիրաւութի առնելն. լբ̃։
Թ̃գրի միոյ սիրելի օձն. կթ̃։
Թ̃գրի աշտարակ շինելն. ձծը̃։
Թռչնոց ՚ի տօնի զատկի գալն. ձկբ̃
Ժողովումն Թռչնոց կացուցանել Թ̃գր զսիրամարգն. ղէ̃։

Ժ․ո

Ժողովումն թռչնոց կացուցանել զարտուտն թգր. ՃԾԴ:
Ժողովումն երեմնից նպմտկց՝ ՃԿԱ
Ի բան աւետարանին. ԺԲ:
Ի մաստնոյ աւագերիցոյ. ՃԽԴ.
Ի մաստնոյ ճարտարապետի. ՃԽԵ.
Ի մաստնոյ աղքատի զծոյլ որդե ունիլն. ՃԽԱ:
Իշոյ 'ի դժոխարին տեղն. ՃՂ:
Իշոյ աւանուլ զյաւանակն յարօ՝ ՄԴ
Իշոյ անկանիլն 'ի գետն. ՄԵ:
Իշոյ մեծարելն 'ի հարսանիս. ՄԶ:
Իշոյն աւետիս տալն վն որդւոյ. ՄԷ:
Իշխանի որդւոյ մեռանիլն. ԺԱ:

Լուսինն խաւարի. Ղ:

Խլրդոյ զբուն ոչ գտանելն. ՃԽԸ
Խոզն, և բզէզն և այլք կենդանիք. ՂԲ:
Խօսելն եզին և ձիոյն ը միմեանս ՃԻԶ

Ծառ մի հնդկաց աշխարհին ՃԺԶ:

Կապիկին որ ապուզայ ասի. ԽԷ:
Կապիկի զաւրութիւն առնուլն. ՀԶ:

Կա

Կատուճի զփիլոն հանդնիլն. խլթ։
Կատուճի լուսակալ լինիլն. ծ։
Կենդանւոյ զորովայն լուանալն ձծե։
Կենդանւոյ անոխակալութեն. ձխթ։
Կնոջ երեք երեսի ջուր լինիլն. ձխը
Կնոջ գնալն յեկեմ. թ։
Կնոջ ընդ դրախտ շրջիլն. ծդ։
Կնոջ այրւոյ զկով մի ունիլն. հը։
Կուսին հաւատաւորի. զլթ։
Հարսին հեղի և համբերողի. ծդ
Հարցումն ընդ աղուէսին վս
արուեստի. լէ։
Հինգ բան ՚ի մարդկանէ անդի
տեղիէ. խդ։
Հիւսան աշխատելն երեք ամ ՚ի
բաղդատ քաղաք. ձխզ։
Ձկան ՚ի ջրոյն ելանելն. ձլթ։
Ձկան ՚ի կեռ գալն. ձխ։
Ձմռան չորացուցանելն զբոյսս զծ
Ճանապարհորդի հանդչիլն յաղ
բերն. ձը։
Մեծատանն ունողի զժառանգ
զքեռորդին. զը։
Մկնց զսլէհ չունիլն և զզէն՝ ձժէ

Մի

Միայնակեցի նստիլն խլը՞ վիմի. Ժ։
Միայնակեցին, 'ի սահմանս գեղջ բնակողին. ԽԶ։
Միայնակեցին, որ արար զշնութի. ԽԷ
Միսնակեցին շնացողի երկս ամս ԽԸ.
Միայնակեցի դաշնադրութին ՃԾԴ։
Նունենւոյն պարծիլն ընդ ձիթենւոյն. ՃՂԸ։
Յանմարդաբնակի լերին մրջիւն. ՂԳ։
Որորդի կալնուլ զկաքաւն. ԼԵ։
Որորդ մի յարեւմուտս. ԾԱ։
Ուղտք երեք, և աղուեսք երեք՝ ԾԲ
Ուղտոյ, գայլոյ, և աղուեսու գնալն. ՀԵ։
Քերմոտին բազմօրեայ. ԿԴ։
Պատնւոյ զաղօթս կտրելն. ՃԼԲ։
Պարծիլն եկեղեցւոյ. ՃԼԴ։
Ստիկնոսացն երկուց. Ճ։
Սպիտակ հաւուն 'ի տունս թագաւորաց. ՃԺԲ։
Սաձառականացն տասանց. ՃԺԷ։
Սարագին որել զտմունս կա
Սաձականին գալ 'ի քղք մի. ՃԼԹ,

Ս խմին ամենից կողմանց քարշելն. ՃԿԴ։

Ռահնային գողանալ զկովն ԾԸ։

Ռալաքին, բազմաճանապարհի. ՃԺԶ։

Օձի սինտոիկնոս լինելն. ՀԱ։

Օձի եղանելն 'ի ծակէն ՃԺԸ

Օձի գնալն 'ի դուր դաշտ. ՃԺԹ։

Օթիլն աքլորին 'ի ծառն. ՃԿ։

Սխալեցեալք։

ըն թղթում, 109. ըն տողում, 24 ուրացաւ։ ուղղեա՛, ուրախացաւ։

ըն թղթում, 241. ըն տողում, 12 վյոց ուղղեա՛ ղայոց։ Նոյն տողումն Յայժամ, ուղղեա՛ Յայնժամ։

ըն թղթում, 298. ըն տողում, 11 Ե՛րեմիայի, ուղղեա՛, Ե՛րեմիայ։ Նոյն երեսումն, ըն տողում, 21. և 'ի սմանէ պարտի ասել ոչ գոյ սմանէ։

Ե՛ թէ գտանիցի այլևս սխալ ինչ թողութի՛ն հայցեմ 'ի տեարցդ։

Սրբագրութիւն և շարաբարդութիւն Մատթէոսի Սանանդեցւոյ։

'Ի փառս մեծագոյնս Ա. Ծ։

ՀԱՄԱՌՕՏ ՄԻՊԱՈՌՆՈՒԹԻՒՆ

Յաղագս ժամանակաց կենցաղոյս 'ի յիսկզբանէ ստեղծման աշխարհի մինչև ցներկայական ամանակս մեր. և վն առաւել կարևոր և պիտանացու իրաց եղելոց առ 'ի բառնալոյ զամ կարծիս և զերկբայութիւնս 'ի մտաց. վն որոյ պիտոյ է գիտել զթիւ ամաց անցելոցն իրաց, նախահարցն և թագաւորացն և քաջարանց ոմանց մեծագունից.

Թարգմանեցեալ 'ի Զաքարիայ սիւնեցւոյ բանասիրէ 'ի լատին բարբառոյ 'ի հայս, և 'ի հայոց ևս արտաքարշեալ. առ 'ի պէտս հայկազունեաց Ճշմարտասիրաց.

ԱՐԴ ՈՒՐԵՄՆ

պարտ է գիտել զի յԱդամայ մինչև 'ի Յովսէփ են ամք. 2198. 'ի Յովսէփայ և 'ի գերութէն եբրայե

ցւոց մինչև 'ի Մովսէս։ Եւ յայն
մանէ մինչև 'ի Սաւուղայ Թագա
ւորելն են ամք. 2889. 'ի Մով
սիսէ մինչև 'ի Սաւուղ դատաւ
որք էին ամենեքեան։ 'ի Սաւու
ղայ մինչև 'ի գերութիւն եբրայեցւոց
առ Նաբուգոդոնոսորաւ արքայիւ
Թագաւորք էին, և են ամք՝ 3372։
Զկնի ստեղծման Ադամայ և ամ̃
արարածոց 60 ամին կայէն սպան
զաբէլ զեղբայր իւր, և եգիտ
զչափ և զկշիռ։
170 ամին Յոբէլ եգիտ զվրանս
և Յոբալ զերաժշտականութիւն
զքնար, և զտաւիղ։ և Դօբէլ էր
Ճարտարապետ դարբնին պղնձի և
երկաթի։ և Նոեման քոյր դօբէ
լի եգիտ մանել զբուրթս։
130 ամին ծնաւ Սէթ։
235 ամին Սէթ ծնաւ զԵնովս։
1056 Ղամէք ծնաւ զՆոյ։
1556 ամին Նոյ ծնաւ զՍէմ
և զեղբարս նորա։
1615 Ենովք վերացաւ յերկինս։
1656 եղև Ջրհեղեղ ի վ̃ր ամե
նայն երկրի։

1658 Սեմ ծնաւ զԱրփաքսաթ։
1693 Արփաքսաթ ծնաւ զՍաղա.
Սաղէմ, որ է Եէմ շինեցաւ ՚ի
սեմայ յորդւոյն Նոյի 1769։
1788 Եղև աշտարակաշինութիւն և
բաժանումն լեզուաց. որ յետ կոր
ծանման աշտարակին եղև անլուր
բարբառ բաժանմամբ լեզուացն.
և խրոխտանօք ի վ՟ միմեանց տիրել
կամելն Նեբրովթ՝ որ և Նեմրութ
որ է բէլ եղև առաջին թագաւոր
որ շինեաց զբաբելոն առ որով էր
նախնին մեր Հայկ որդի Թ.որգո
մայ, և Հայկն ի մէջ Հսկայիցն մի էր
՚ի շինելն աշտարակին։ Սա ամբարձ
զձեռն իւր ընդդէմ բէլայ առնու
զորդի իւր զԱրամանեակ չուեալ
արատ ոգւովք, 300 և երկոքումբք
այրեցելովք դայ Հասանէ յերկիրն
Արարատայ։ Իսկ միապետեալ բէ
լայ զայլսն ա՟մ, և կոչէ զՀայկն ՚ի
բաբելոն, յորում ոչ առեալ յանձն.
դայ բէլ ի վ՟ Նր խրոխտանօք։
Անտանօր ուշիմ և խոհեմ Հսկայն
քաջագանգուրն, և խայտակն աձւ

աչա

պարեալ հաւաքէ զզօրս իւր հասա
նէ յեզր ծովակի միոյ, որոյ աղի են
ջուրք, մանուանս ունելով յինքեանս
ձկունս։ Եւ յառաջ կոյս անցեալ
հասանէ 'ի դաշտաձև լեառն մի,
տեսանէ զբազմութ՟ին ամբոխին բէ
լայ, ծանեաւ հայկն զբէլ առաջի
բազմութ՟են ամբոխին եկեալ հասա
նէ ընտրեաք վառելովք արամբք
կորովիւք յառաջ մատուցեալք յեր
կոցունց կողմանց հսկայիցն առամ
մեանս զահագին դղրդմունս իւ՟ն
երկրի առնէին չահատակելով հրա
կայազունքն զմիմեանս արկանէին.
անդ՝ ոչ սակաւք յերկոցունց կող
մանցն արք յաղթանդամք 'ի բերա
նոյ սրոյ դիպեալք տապալ յերկիր
կործանէին։ Այնպիսի անակնու
նելի դիպուածս տարակուսանաց
տեսեալ արքային տիտանեան զար
հուրեցաւ. և 'ի բլուրն ուստի էջ
վերջոտնեալ ելանէր։ Զայս իմա
ցեալ աղեղնաւորին հայկայ յառաջ վա
րէ զինքն մօտ հասանէ առ արքայ՟ն
բէլ՝ քարշէ զլայնալիճն դիպեցու
ցա

ցանէ զերէքթեւանն կործից տախ-
տակին, և շեղտ ընդ մէջ թիկանցն
թափանցիկ լեալ յերկիր հարստի-
սլաքն. և այսպէս ճոխացեալն տի-
տանեանն յերկիր զարկուցել փչէ
զոգին: Իսկ ամբոխին տեսեալ
զայնպիսի ահագին քաջութիւնն
փախեան: Զայս և զայլ բազում
քաջութիւնս արարեալ Հայկայ ընդ-
դէմ ներհակաց մեռանի:

1804 շինեցաւ Նինուէ 'ի Յելա-
սուրէ:

1810 Ռագաւ ծնանի զսերուք:

1889 Սերուք ծնանի զնաքովր:

1898 Նաքովր ծնանի զթարա:

1905 Նինոս առաջին ինքնակալ
թագաւոր եղև 'ի յԱսորեստան.
սա եմուծ զկռապաշտութիւն:

1948 Թարա ծնանի զաբրահամ:

2033 ծնաւ իսմայէլ որդի աբրա-
համու 'ի յաղախնոյն հագարայ:

2046 Սոդոմ և Գոմոր երկնային
հրովն այրեցան:

2047 Թլփատութիւն հրամայեցաւ
'ի Տեառնէ յԱծ Աբրահամու:

2048 Աբրահամ ծնաւ զԻսահակ։

2108 Իսահակ ծնաւ զՅակոբ։

2198 Յակոբ ծնաւ զՅովսէփ։

2227 Յովսէփ մեկնեաց զտեսիլն փարաւոնի։

2237 Յակոբ նահապետն պանդխտեցաւ յերկրին Քամայ։

2372 ծնաւ Մովսէս։

2452 Մովսէս մարգարէ եղեւ ազատիչ ազգին իւր։ ՚Ի ժամանակի Նինոսի յամին 1905, էր Արամ որդի Արմենակայ թոռն Հայկայ. սա եղեւ այր պատերազմող՝ եւ աշխարհասէր. որ սիրելով զհայրենիս իւր, լաւ համարէր մեռանիլ ի վ̃ ազգի քան թէ օտարազանց թշնամեաց կոխել զսահմանս իւր։
Սա եղեւ ՚ի պատերազմ բազմօք քաջ արամբք յարեւելս կոյս, երթեալ պատահէ Մետացւոց զօրն. որոց զօրավարէն Մադէս անուն կոչեցեալ, որ էր այր հպարտ եւ պատերազմող եկեալ ՚ի սահմանս Հայոց. եւ սմբակակոխ արարեալ՝ ծառայեցոյց ամս ինչ։ Յայնմ ժամանա

նակն հասեալ խլ՟ն նր՟ Արամայ զօ
րօք բազմօք սաստակէ զզօրս նր՟. և
զզօրավարն ձերբակալ արարե՟լ բե
րէ յարմաւիր. և անդ ցից վարսե՟լ
երկաթի ընդ ճակատ նր՟, և հրա
մայէ դնել խլ՟ պարսպին ՚ի տեսիլ
անցաւորաց. և ինքն խաղայ զօրօք
զկողմամբն Ասորեստանեայց, և
գտանէ անդ զապականիչս երկրին
իւրոյ, թ՟ բիւր հեծելոց, և հետե
ւակաց զօրաց. և ճակատ տուեալ
պատերերազմաւ սաստակէ սպա
զզօրսն, և զբարշամ զգլխաւոր
նց. Զսա իբրև զա՟ծ պաշտել ա-
սեն Ասորիք ժամանակս բազումս։
Իսկ յանդրէն խաղացեալ գնայ յա
րևմուտս կոյս ՚ի Կեսարիայ կապա
դովկացւոց. և պատահէ Պայա
պիս արքայն՝ որ բռնացեալ ունէր
զմիջոցս երկուց, այսինքն՝ պոնտո
սի և ովկիանոսի. և դիմհարեալ
յաղթէ բռնաւորին, և զզօրս նր՟
բնաջինջ արարե՟լ բառնայ ՚ի միջոյ.
և այսպէս ընդ արձակել զսահմանս
հայոց քաջութ՟բն իւրով. մինչ զի

ծամ ազգք 'ի յանուն Արամայ ար
մէն կոչեն զհայ ազգ: Եւ զկնի
Արամայ որդի նր Արայն գեղեցիկ
տիրէ հայոց: Եւ զկնի բէլայ թա
գաւորէ Նինոս յամս, 52. 'ի որ
45 ամին ծնանի Թարա զաբրա
համ: Եւ կինն Նինոսի վաւաշն այն
և բորբորիտոնն շամիրամ փախու
ցանէ զայր իւր զնինոս 'ի Կրետայ
կղզին. և ինքն ժառանգէ զթա
գաւորութին առն իւրոյ. լրբեալ
'ի բազմաց զգեղեցկութի արային
առաքէ զհրեշտակս առ արայն գե
ղեցիկ բազում ընծայիւք աղաչել
զնա զի կատարեսցէ զկամս նր կամ
առնուլ զնա 'ի կնութի. և տիրել
թագաւորութե նր, կամ կատա
րել զվավաշ ցանկութի նր՝ և դառ
նալ յոնդրէն բազում պարգևօք
'ի յերկիր իւր, որում ոչ հաւանել
արային: Իսկ շամբուշն այն առեալ
զբազմութի զօրաց իւրոց գայ հա
սանէ 'ի սահմանս Արային. որ 'ի
պատերազմին մեռանի: Եւ զօրք
նորին Արայի մինչ դեռ կամէին
միւս

միւսանգամ՝ տալ ճակատ պատե
րազմի ընդ Շամիրամայ. ասէ Շամի
րամ Արային գեղեցիկ ոչ է մեռեալ.
այլ կայ կենդանի ընդ յիս. և հաւ
ատացեալ զօրացն արայի խաղաղա
ցան: Եւ այնու հետև սկսեալ Շա
միրամայ շինել զքաղաքս բազումս
և զտեղիս. և շինէ զարմանալի շի
նուածով զշամիրամ քաղաք՝ որ է
վան, և դնէ զաթոռ իւր անդ:
2889 Սաւուղ եղև առաջին թա
թագաւոր Իսրայէլի:
2961 եղև շինուած տաճարին Սո
ղոմոնի:
3140 եղև վախճան ինքնակալ թա
գաւորութեն Ասորոց 'ի Սար
դանապալոյ:
3210 եղև հիմնարկութն Հռոմայ:
3239 եղև վախճան թագաւորու
թեան եբրայեցւոց:
3372 եղև գերութին եբրայեցւոց
'ի Բաբելոն:
3402 եղև առաջին թագաւոր Կիւ
րոս պարսից:
3442 Դարեհ արքայն պարսից ա
զատեաց զազգն իղի:

3444 Եղեւ վախճան Թագաւորու-
թե՟ն Արբելացւոց։

3623 Աղեքսանդր մակեդոնացի
եդ զինքնակալու՟ն իւր իմէջ յունց՟։
Իսկ ըստ Հայոց 'ի սոյն ժամանակի
յետ մահուանն Արայի պայազատէ
որդի նո՟ր Կարդոս. եւ որդի սո՟ր Պա
րոյր առաջին Թագաւոր Հայոց պը
սակեալ 'ի Սարբակայ մարաց առա
ջի Թագաւորէն։ եւ գեղեցկապէս
վկայ ունի զմարգարէն Երեմիայի
որ 'ի բանս իւր հրաւիրէ ընդդէմ
բաբելոնի 'ի պատերազմ։ Հրաման
տուր ասէ արարատեան Թագաւո
րութե՟, եւ աղքաղան գնտին։
Այլ զկնի սո՟ր Հուչեա Թագաւորէ
Հայոց եւ սո՟ր ասեն զմի 'ի գերելոցն
գլխաւորաց եբրայեցւոց խնդրել
'ի նաբուգոդոնոսորայ անուն շամ
բաթ ածեալ բնակեցուցանէ յերկ
րին Հայոց մեծաւ պատուով. եւ 'ի
ասեն ազգն բագրատունեաց. եւ հա
ւաստի է։ Իսկ յետ սո՟ր Թագաւորէ
Տիգրան որ դաշնաւորեալ է՟ ար
քային, մարաց Աժդահակայ, տայ
նմա

նմա զքոյր իւր տիգրանուհի 'ի կը
նութի. և աժդահակայ նենգեալ դա
ւաճանութբ իվր տիգրանայ չար
խորհեալ նմա. զոր իմացեալ օրիոր
դին տիգրանուհւոյ ազդարունէ
եղբօր իւրում զխորամանկութն
առն իւրոյ: Իսկ իբրև լուաւ զբանս
արքայն տիգրան զօրու ծանու խա
ղայ՝ և հասանէ իվր աժդահակայ.
'ի խմպել պատերազմին նիզակաւ
օրինակ իմն ոպ ջուր հերձել զերկաթ
'ի հանդերձն շամփրէ զաժդահակ
յիբ արձակ տէգ նիզակին, և յամփո
փել միւսանգամ զձեռն արտաքս
զկէս մասին թոքոյն հանդերձ զի
նուն 'ի դուրս բերէ: իսկ վախճան
գործոյն առնէր մահն աժդահա
կայ: Զայս և զայլ բազում յաղ
թութիս արարեալ խարատեաշս այս՝
և աղղեբեկ ծայրիւ հերուաց երո
ւանդեանս տիգրան, երեսօք գու
նեան. և մեղուակն անձնեղ, և թիկ
նաւէտն առոյգաբարձ՝ և գեղեց
կոտն. պարկեշտ 'ի կերակուրս և
յըմպելիս, և առ խրախճանութիս՝
օրի

օրհնաւոր. մեծ իմաստ՝ և պերճա
քան, և զամ՟ որ ինչ մարդկութեանս պի
տանի. զի սա ամենեցունց թագաւ
որացն մերոց հարստագոյն և խոհե
մագոյն, այլ արանց գլուխ արու
ցուցեալ զազգս մեր բարձրացոյց՝
և ը՟ լծով կացեալս լծագիրս արար
բ՟մց, և հարկապահանջս կացոյց.
մթերս ոսկւոյ և արծաթոյ, և քա
րանց պատուականաց, և զգեստուց
և պէսպէս գունից, և անկուածոց
արանց միանգամայն և կանանց հա
սարակաց բազմացոյց տգեղագոյնքն
երբև զգեղաւոր երևէին գեղե
ցիկք, և գեղաւորքն ըստ ժամանա
կին առ հասարակ դիւցազանց. հե
տևամարտքն ի վ՟ր ուսուց ձիոց բե
րեալք. և պարսաւորքն առ հասա
րակ դիպաղեղունք. և շեշտաւորք
՚ի սուսեր և ՚ի նիզակ վառեալք.
մերկքն վահանօք՝ և զգեստիւք եր
կաթեօք պարածածկեալք. զինուց
փայլմունք՝ և շողիւք, զթշնամիս
արտահալածէր. Աճեալք որդիք
երեք, Բաբ՝ Տիրան՝ և Աշահակն.

որ

որ ընդ՚ վիշապին կռուեալ նմա և
յաղթեալ, կարի իմն նմանագոյնս
զՀերակլեա նահատակութիս նմա
երգեն. այլ առեն զսա և ածացել
և անդր 'ի վրաց աշխարհին կանգ-
նեալ զչափ հասակին նր՟ պատուէին
պահօք: Սա ըստ վզեալ մեռանի յա
ղէքսանդրէ Մակեդոնացւոյ. և
յայսմ հետէ դադարէ թգ՟ւրութին
հայկազունեաց մինչև ցթագաւորու
թին վաղարշակայ Արշակունւոյ:
3797 եղև վախճան թագաւորու
թեն Մակեդոնացւոց առ Պէր
սէւս արքային:
1802 Անտիոքոս թգ՟ւր էառ զեմ:
1804 Յուդայ մակաբայեցի եղև
այր հզօր զօրութբ 'ի մրցմունս պա
տերազմի:
3912 Յուլիոս առաջին թագ՟ւոր
հռոմայեցւոց եղև կայսր և յաղ
թեաց պոմպէի զօրավարին:
3918 Օքթաւիանոս որ և գայիոս
թոռն յուլիոսի կայսեր, եղև օգոս
տոս կայսր հռոմայեցւոց 'ի թագա
որութե սորին ծնանի Քս՟ 'ի բեթ
ղէհէմ հրէաստանի.

3925 Հերովդէս այլազգի եղև
առաջին թագաւոր Հրէից. առ այ
սու ժամանակաւ եկին Մոգք յա
րևելից յԵ՟ղմ առ ՚ի երկրպագութե՟
նորածին թագաւորին Ք՟ի.

Ա՟մք ՚ի ծննդենէն Ք՟ի.

1 ծնաւ Ք՟ս փրկիչն մեր ՚ի սրբու
հւոյ կուսէն Մարիամայ.
2 դառնայ մանուկն Յ՟ս Ք՟ս ՚ի յե
գիպտոսէ ՚ի գալիլեայ.
12 գտին ծնօղքն զմանուկն Յ՟ս
յէմ ՚ի մէջ վրդ՟պտց ՚ի տաճարին.
30 գայ Յ՟ս ՚ի մկրտութե՟ ՚ի յոր
դանան առ յօհաննէս. և ընտրէ
զերկոտասան զաշ՟կտսն. և յետ երից
ամաց գայ ՚ի չարչարանս և մեռանի.
35 սբ՟ առաքեալն Պօղոս դառնայ
՚ի հաւատս Ք՟ի.
44 սբ՟ առաքեալն Պետրոս նախ
հաստատէ զաթոռ հայրապետու
թե՟ ՚ի յանտիոք, և ապա դնէ զա
թոռ ՚ի հռոմ.
45 եղև վերափոխումն սրբուհւոյ
Ա՟ծածնին.
56 սբ՟ն Մարկոս եղև առաջին ե-
պիս

պիսկոպոս 'ի յաղէքսանդրիայ ։
67 եղև առաջին հալածումն քրիստոնէից 'ի Ներոնէ ։
68 սբ̃ առաքեալքն Պետրոս և Պօղոս եղեն մարտիրոսք 'ի Հռոմայ ։
73 եղև աւերումն յե̃մի 'ի վէսպիանոսէ թագաւորէն. 'ի ծննդենէն Քրի̃ի մինչև 'ի մեծն Կոստանդիանոս. են ամք, 313 ։
318 եղև առաջին ժողովն 'ի Նիկիայ ընդդէմ արիոսի ։
319 գիւտ սրբոյ Խաչին փրկչականն յե̃մ 'ի Հեղինայ մօրէն կոստանդիանոսի մեծի ։
331 Կոստանդիանոս շինեաց զկոստանդինուպօլիս ։
383 եղև երկրորդ ժողովն 'ի կոստանդինուպօլիս ։
402 Հռոմ առաւ 'ի գօթացւոց ։
420 Փէռամոնդոս եղև առաջին թագաւոր 'ի գալլիացւոց ։
421 եղև սկիզբն շինուածոյն վէնետիկոյ ։
433 եղև երրորդ ժողովն 'ի յեփեսոս ։
455 եղև ժողովն Քաղկեդոնի ։

595 Ծնաւ սուտ մրգ͞րէն մահմէտ
615 զԵր͞էմ էառ խոսրով արքայն պարսից։
621 սուտ մարգարէն մահմէտ եղև առաջին իշխան հագարացւոց։
627 մահմէտն գրեաց զղուրանն։
636 զԵր͞էմ և զդամասկոս առին սարաճինացիք։
801 Մեծն Կառլօ եղև կայսր ՚ի հռոմայ։
964 ազգն Լէհաց ընդ իւրեանց թգ͞ւրին եղեն քրիստոնեայք։
968 դադարեց թգ͞րութին իտալիոյ։
975 Սկիզբն եղև թագաւորութեանն մաճարից։
1013 Սարաճինացիք միանգամայն հալածեալք եղեն ՚ի իտալիոյ ՚ի ձեռն կայսեր։
1208 սբ͞ն Դոմինիկոս կացոյց զ ըդ կարգ քարոզողաց։
1240 Սարաճինայիք հալածեալք եղեն ՚ի սպանիոյ։
1300 Կարգեցաւ և կացուցաւ ամ յոբելեան ՚ի հռոմ։
1305 Փափն ել՚ի հռոմայու և գն͞ց

քաղաքն Ավինիօն, և անդ եդ զա
թոռ հայրապետութեան իւրոյ։
1375 Փափն փոխեաց զաթոռ հայ
րապետութեան իւրոյ 'ի Փրան
ցոյ 'ի Հռոմ։
1397 Բայազիտ սուլթանն ըմբռ
նեցաւ 'ի Լանկթամուրէն։
1453 Կոստանդինուպօլիս առաւ
'ի Թուրքաց։
1464 Բօսնա առաւ 'ի Թուրքաց։
1473 Մահմէտ խոնթքարն էառ
զտրապիզոն և ձերբակալարար
զկայսր Ալթիան։
1480 Յօհաննէս կօրինպէրն ե
գիտ զտպագրութին 'ի Մակօնցայ։
1492 Հրէայք համանգամայն հա
լածեալք եղեն 'ի սպանիոյ։
1503 Իսմայէլ սօֆի եմոյծ զնոր
աղանդ իմն 'ի յաշխարհ։
1517 Մարթին լութէր սկսաւ մու
ծանել զիւր աղանդն ը̃դէմ ուղղա
փառ եկեղեցւոյ։
1523 Ռոդօզ էառ սուլթանն
Սէլիմն։
1526 Լուտովիկոս թագաւորն

մաջարաց սպանեալ ՚ի Թուրքաց և
կորոյս զիւր թագաւորութիւնն։
1527 Զօրքն Բօրբօնի ասպատա
կեցին զՀռոմ։
1575 Եղև բաժանումն և մեծ աղ
մուկ խռովութե՟ ՚ի Ջենուայ վ՟
հնոյ և նորոյ ազգի և տոհմի։
1581 Հօլանդիայ ապստամբեցաւ
՚ի սպանիոյ։
1582 Լատինացիք զնոր տօմար շի
նեցին։

Արդ աշխարհս զսկիզբն էառ ը՟
Եբրայեցւոց ՚ի Մարտի ամսոյ
յաւուր կիւրակէի։ և ՚ի յսկզբա
նէ աշխարհի մինչև ցայժմ են ամք
6884, յառաջ քան զմարդեղութի
բանին Այ էին ամք. 5200։
Արդ առաջին դարն զսկիզբն
առնու ՚ի ստեղծմանէ Ադամայ և
տևէ մինչև ՚ի ջրհեղեղն, ներ այս
քան ժամանակի ոչ տեղեաց անձ
րև ՚ի վ՟ր երկրի և ոչ կերաւ միս. և
տևեաց զամս, 2242.
Երկրորդ դարն տևեաց ՚ի նոյէ
մինչև ցծնունդն Աբրահամու, և
են ամք. 943. Երր

Երրորդ դարն լինի 'ի ծննդենէն
Աբրահամու մինչև 'ի ծննդեանն
Դաւթի, և լինին ամք. 153։
Չորրորդ դարն առնու զսկիզբն
'ի Դաւթէ մինչև 'ի գերութիւն
յեբրայեցւոց 'ի բաբելոն. և են
ամք. 485։
Հինգերորդ դարն 'ի գերութէն
մինչև 'ի ծննդեանն Քի, և են
ամք. 598։
Վեցերորդ դարն, որ է վերջին
առնու զսկիզբն 'ի ծննդենէն
Քի՝ և տևէ ըստ վարդապետաց
կարծեաց մինչև 'ի յեօթներորդ
դարն. որ լինի եօթն հազար ամ.
և յայնժամ լինի վախճան աշխար
հի. և յետ 550 ամաց զկնի մարդ
եղութեն փրկչին Յի. ծնաւ մահ
մէտն. և յետ 700 ամաց սկսաւ
աղանդն Թուրքաց։
'ի Թուին մարդեղութեն Քի.
1358, 'ի յարևելս կոյս անկան առ
'ի վերուստ 'ի յերկնից այնքան բազ
մութիք շնչոց կենդանեաց 'ի յեր
կիր և 'ի նոյնժամայն սատակեալք

ղ''զ

զադրակի և գարշելի հոտովք ապա
կանեցին զօդն. և եղև սաստիկ մահ
տարաժամ, և տևեաց զամս զերիս։
Նոյն յետ այսր ամի 'ի կողմանն հիւ-
սիսոյ երևեցաւ գիսաւոր աստղ մի՝
և ապա եկն հողմն տապախառն այն
քան սաստիկ մինչզի բազումք 'ի
կենդանեաց մեռան։ և 'ի սպանիայ
երևեցաւ սիւն մի հրեղէն 'ի յեր
կինս, և եղև շարժ ահագին։
1378 առաւ յԵրուսաղէմ 'ի Թուր
նամեացն Ք.Ի.։
1383 Գտին զարհեստ Թօփի և
Թֆանկի, զայս գործ քան զամ յա
ռաջ վէնէտիկցիք 'ի կիր առին
ընդդէմ ջէնովիզացւոց։
1582 Գտեալ եղև Նոր աշխարհ
որ է յարևմտական հնդստան 'ի
Քրիստափորէ կօլումպէ ջէնովէ
ցւոյ. և այլք ասեն եթէ 'ի Թու-
ին 1497 Ամերիկոս վէսպուճիոսն
եգիտ զնոր աշխարհն հնդկաց։
Նոյն և այլք բազումք զարմանալիք
որք եղեն խմ՟ երկրի, զորոց զա
կաւ ինչ շարադրեցաք աստ. 'ի Թո
ւին

ամին 1369․ եղև այնպիսի մեծ դե-
զացումն ջուրց ծովուն մինչ զի ե-
լեալ 'ի սահմանաց իւրոց է 3000
քայլս և ապականեաց զբազումն տե-
ղիս․ և զկնի երկրաշարժ՝ անձրև
սաստիկ, կայծակունք․ և արար
զվնաս բազումս։ և 'ի կոստանդի-
նուպոլսի եղև այնպիսի մահտարա-
ժամ, մինչ զի սակաւ ոմանք մնացին։
Եւ 'ի յամսեանն հոկտեմբերի եղև
ցուրտ սաստիկ սառնամանեաց 'ի
բազումտեղիս․ և ծովն պոնտոսի
պաղեցաւ մինչև 'ի 400 միլս․ և յե-
տոյ տեղեաց ի վր երկրի ձիւն 39
կանգուն, և մնաց մինչև 'ի յամիսն
փետրվարի, և ցամաքեցան գետք
և աղբիւրք․ և Թուրք անցին ընդ-
դրունս կասբից 'ի Հայաստուն։
'Ի Թուին 1520, անկան յերկնից
1200 քարինք մեծամեծք մինչ զի
մինն 'ի նոցանէ կշռէր 160 լտերս
և այլքն ոմն 60, և ոմն աւելի և ոմն
պակաս․ և ունէին զգոյն երկաթի
և զհոտ ծծմբոյ։

1471 Թուրքն էառ զնեգրոպոնթ

և ետ

և ետ զՃէզում Միոսոս և զՀարուճածս
քրիստոնէից, և՚ի յայսմ ամի ՚ի բրէ
շայ կին մի ծնաւ զկատու՝ և եկաց
ամիսս վեց և մեռաւ։ ՚Ի, եր այսմ
ամի եղև շարժումն մեծ, որոտումն
կարկուտ և կայծակունք յոյժ սաս
տիկ․ և ապականեաց զամ պտղա
բերս և զբոյսս երկրի, և սպան զբա
զումս ՚ի կենդանեաց և ՚ի մարդկա
նէ, և կարկուտքն այնքան մեծա
մեծք մինչ զի մինն ՚ի նոցունց կշ
ռիւր լտերս 25․ և քար մի անկաւ
՚ի յերկնից որ կշռիւր լտերս 1000։
1494 Ի՛ զ՚ն այնպիսի սաստիկ անձ
րև ՚ի Իտալիայ մինչ զի 400000 մար
դիկք ջրասուզեալք մեռան։ և
բազումք գեղօրեայք քակտեալք
աւերեցան։
1498 ՚Ի միլան քաղաքի տեսին զե
րիս արեգակս, և ՚ի գիշերի տեսին
զբազում հեծեալս ընդ ընթանալն
՚ի յօդս և բազումք մարդակերպք
կենդանիք պատերազմել ընդ մի-
մեանս։ և կին մի ծնաւ զերկուս
զաւակս կցեալս ընդ միմեանս զարու
և

և զեգ՝ և երկաքանչիւր ունէր զդ̃
բարձս և զդ̃ բազուկս ։ և 'ի նոյն
ժամանակի ծնաւ կին մի 'ի յալա
մանս զորդի, որ ունէր զէ̃ գլուխս
զդ̃ ձեռս՝ և զվեց զականջս ։ և կին
մի եղև ը̃ առն իւրում զամս ժ̃ և յե
տոյ փոխեցաւ 'ի բնութ̃է կանացն՝
և եղև այր ։

1502 Լուտովիկոս Թգ̃րն Փրանցա
ցոյ զուխտ եդ ընդ Թագաւորին ըս
պանիոյ առնուլ զԹագաւորութ̃ին
Ֆերդինանդոյ Թագաւորին Նապօ
լոյ և բաժանել ընդ իւրեանս և եր
կաքանչիւր առնուլ զբաժին իւր՝
և 'ի բաժանելն ոչ միաբանեցան և
յարեան ի վ̃ր միմեանց 'ի պատերազմ
և յաղթեցաւ Թագաւորն Փրանցոյ
և մնաց Թագաւորութ̃ին 'ի ձեռն
Թագաւորին ըսպանիոյ ։

1515 Սուլթան սէլիմն ձերբակալ
արար զմորա սուլթանն. և էառ
զա̃մ Թագաւորութ̃իս նր̃ ։

1541 Հինգերորդ Կարլօ Թգ̃րն մե
ծաւ զօրութ̃է գնաց ի վ̃ր Ջազայի
րին զմեծ նաւակօծութ̃իս կրեաց

70 նաւք ընկղմեցան՝ և դ̃րձ̃ւ յետս։
1566 ՚Ի Փռանսիայ երևեցաւ կէն
դանակերպ մի աննման կենդանեաց
որ ունէր զգլուխ մայմոնի զականջս
ընծոյ, զողջ իւրս խոզոյ զաչս բուի
զտուտ օձի և զմարմին մարդոյ՝ բայց
թաւամորթ, և ոտք ձիոյ։ ՚Ի նոյ
նում ամի ՚ի յերկիրն ենկլիզաց
լեառն մի մեծ վերացաւ ՚ի տեղւոջէ
իւրմէ և եկաց յայլում տեղի։ և ՚ի
Սպանիայ կին մի յետ 16 ամի ՚ի կա
նացի բնութենէ փոխեցաւ ՚ի յայրա
կան բնութիւն ըս̃ ամ̃ անդամոց։
1568 ՚Ի տրապիզոն քաղաքի մերձ
առ ծովն պոնտոսի յաւուր միում
՚ի յերրորդ ժամուն ՚ի լերինն օդոյն
պարզ և պայծառ երևեցան 3 արե
գակք և ի վ̃ր ն̃ր աղեղ ամպեղէն՝
կացին և մնացին զերիս ժամս։ և յետ
այնորիկ միոյն չոքաւ դէպ յարևելս
և միւսն յարևմուտս։ և մնաց առա
ջի արեգակն ՚ի բնական ընթացմունս
իւր։ և յետ ոչ բազում աւուրց ՚ի
նոյն տեղւոջն ուր երևեցան արե
գակքն։ երևեցաւ լոյս մեծ և պայ
ծառ,

ծառ՝ և խաչ մի ՟Ը՟ լուսոյն, և աստղ
մի յոյժ մեծ և պայծառ՝ և այս
նշան եղև իմէջ գիշերի։
1571 Պոն Ջիվան դխաւուստրիօն
եղբայր Թգ՟ւորին սպանիոյ միաբա
նեալ հետ Փ՟իոյ փափին և վէնէտի
կացւոց եւ բազում նաւօք ՟Ը՟ դէմ
Թուրքաց, և յաղթեաց ն՟շ՟ քաջա
պէս՝ և դարձաւ յաղթութ՟բ։
1577 Ս՟ Թ՟գ՟ւորք փորթուկալին բա
զումանգամ բազում զօրօք յրեան
իվ՟ր Բ՟րաբացւոց որ մերձ է առնմ
և կոչին մարօքօ և ֆէսս և բազում
պատերազմ պատերազմեցան, բայց
ոչինչ օգտեցան, և անկան անդրէն
3 Թ՟գ՟ք և զօրք բազումք իւրեանց
երկրին այն ափրիկա կոչի։
Այն և այլ ինչք բազում զարմանա
լիք՝ զորոց զանկասս շարադրեցից
յետ ծննդեանն Ք՟ի։ և յաւուր
ծննդեանն Ք՟ի, որ էր օր կիրակէի
՚ի հռոմ աղբիւր մի բղխեաց զձէթ
զերիս տիւս և զերիս գիշերս, և երև
եցաւ շուրջ զարեգ՟կմբն մանեակ
մի ոսկի. և յետոյ երևեցան 3 արե
գակք

գակք. և յայնմ աւուր անկաւ տա-
ճարն խաղաղութե, և բագինն ռօ-
մուլայ՝ որ հիմնադիր էր Հռօմայ. և
երևեցաւ աստղ մի յոյժ պայծառ
և լուսաւոր ի վ̃ր բէթղէհեմի ի վ̃ր
մսուրոյն ուր ծնաւ Ք̃ս̃, և ա̃մ բա-
գինք 'ի յեգիպտոս անկեալ յեր-
կիր կործանեցան:
200 'Ի Հռօմայ երևեցան 'ի յօդս
բազում բագինք՝ որք պատերազմէ-
ին ընդ միմեանս, և լսելի լինէին
ձայթմունք և թմբկունք զարհու-
րելիք, և կայծակն էհար զդիւլուսն-
թագի և մանրեաց. և զթէատրոնն
պօմփէի հրդեհեալ փլոյց: և'ի նոյ-
նում ժամանակի 'ի Կանդիայ դին
լուսնթագի խօսեցաւ մարդկային
բարբառով. և ծնաւ անդ մանուկ
մի՝ որ ունէր զ̃բ̃ գլուխս: և'ի Հը-
ռօմ եղև շարժ մի մեծ. և քակտե-
ցան տունք և ապարանք աւելի քան
զհազար. և ծուխ ելեալ 'ի սահմա-
նաց ծածկեաց զբազում քաղաքս.
և արեգակն խաւարեցաւ բազում
աւուրս մինչ զի լուսով ճրագի շըր-
ջէ

ջերն մարդիկ ք։ և յերկրաշարժէ
զեօթն քաղաքս տապալեաց շուրջ
զանտիոք քաղաքաւ։ և՛ի Փռանգայ
տեղեաց քար յերկնից։ և՛ի Ատ
րեատան երևեցաւ Խաչ մի մեծ 'ի
բազում աւուրս 'ի յօդն։ և ի Անդ-
րիանուպօլսի տեղեաց արիւն յոյժ
սաստիկ։ և՛ի Արաբիայ տեղեաց
բուրթ բազում յոյժ։

326 Այլև սաստիկ զարհուրելի երկ
րաշարժ ընդ ամ երկիր. և քղաքն
Նեսիայ բոլորովին քակտեցաւ այն
պէս՝ մինչ զի ոչինչ նշան մնաց քա
ղաքի. և ծովն ելեալ ծածկեաց։ և
'ի Սեւիլեայ կղզոյն բազում քա
ղաքք զանբաւելի վնաս կրեցին։
և՛ի Կոստանդինուպօլսի եղև յոյժ
սաստիկ հողմունց ուցին՝ և ամպոհա
րութի և մըրիկ, անձրև սաստկա
ցին՝ մինչ զի ապան աւելի քանզ՝ Ճ
ռ̃ մարդս. և՛ի ՋԵՄ տաճարն սօ
ղոմոնի անկեալ քակտեցաւ, և՛ի յերկ
րորդումն աւուր էջ հուր երկնից՝
և էկեզ զնա մինչև զերկաթեղէն
զլինչս կնքեալ անձիւն դարձոյց. և
եր

երկուցեալ հրէիցն բազումք դար
ձան ՚ի հաւատս Քսի։

172 ՚Ի կոստանդնուպօլսի եղև շարժումն այնպիսի սաստիկ՝ մինչ զի քաղաքին կէսն բակտեցաւ։ Ի քաղաքին Ինթէպրատայ ՚ի ռումէլի յերկրին ՚ի յառաւօտու ժամուն մինչև ցերեկոյեան ժամն տեղեաց բուրթ ՚ի վերուստ յերկնից. և եղև խաւար բազում աւուրս. և ապա երևեցաւ սիւն մի հրեղէն ՚ի յերկինս թռուցեալ. և երկինքն երևէր իբր հուր վառեալ. և ՚ի իտալիայ եղև շարժ և կործանեաց բզ բազում քաղաքս. և քաղաք մի ՚ի կալաբրիայ ինքն ընդ ինքեան այրեցաւ զերիս աւուրս. և ոչ եղև հընար անցուցանելոյ զհուրն։

432 ՚Ի կոստանդնուպօլսի եղև շարժ և տևեաց զամիս 6. և յետ այնորիկ երևեցաւ մանուկ մի սքանչելեօք, որ ասէր՝ թէ պարտէ երգել զերգս զայս առ ՚ի դադարեցունել զշարժն։ Սբ Ած, սբ և հզօր սբ և անմահ ողորմեա՛ մեզ։ և ընդ-

եր

երգելն նց զայս երգ. նոյն ժամայն
դադարեցաւ շարժն։
Նւ ՚ի Արաբիայ տեսին զքաղաքում
շունչ կենդանի ՚ի յօդս։ և ՚ի գաւ
առին ֆիօրենցոյ յաւուր միում ՚ի
վաղորդենէ մինչև ցերեկոյ բղխեց
արիւն ՚ի յերկրէ ՚ի քղքին որ կոչի
Թոսկանայ։ ՚ի Կոստանդինուպօլ
սի տեղեաց աճիւն։
532 ՚ի Միլան եղև սով մեծ՝ մինչ
զի կանայք զորդիս իւրց կերան. և
՚ի քղքին որ կոչի վերչէլում ծնաւ
էշ մի որ ունէր զերեսս մարդոյ և
զականջս իշոյ։
536 ՚ի Իտալիայ եղև սով սաստիկ
մինչ զի մարդիկ զմիմեանս ուտէին
և ծնօղք զզաւակս։ և ՚ի Հռոմ
Ձայն սոսկալի լինէր. և արեգական
ամ մի սակաւ մի տայր զլոյս իւր և
եղև սով ՚ի յընդհանուր տիեզերս։
595 ՚ի Հռոմ եղև մահ, և ՚ի յօդս
երևէին մարդիկ սպառազինեալք
որք պատերազմէին ընդ միմեանս.
և եղև հողմ սաստիկ՝ և տապալեաց
զքաղաքում շինուածս և զբնակութս
և ՚ի

և 'ի խոտաշխոյ միացասկաւ բնակութն
547 'ի գաւառին Թօսկինայ 'ի խառ
լիայ տեղեաց արիւն 'ի յերկնից խիճ
օրէն՝ և արգ̃կն խաւարեցաւ և երկիր
երերեր. և 'ի Հռոմ ծնաւ երէխայ
մի. որ ունէր զե̃ գլուխս: և զմծ
րուս: 'ի կոստանդինուպօլիս 'ի կա
ղաքիայ և 'ի յայլ տեղեաց չորեսն.
և 'ի Հռոմ սունկք:

761 Եղև այնքան սաստիկ ձմեռն
և ցուրտ աՀագին թէ 'ի յարևելս և
թէ յարևմուտս՝ մինչ զի ծովք՝ և
գետք՝ ծովակք՝ և լիճք սառեցան
և բզ̃ումք մեռան: և 'ի յամառնային
եղանակին եղև այնքան սաստիկ
տօթ և ջերմութի մինչ զի գետք և
աղբիւրք ցամաքեալ չորացան. նը
մանապ բոյսք և տունկք. և մեռան
բազումք 'ի կենդանեա̃ց և 'ի մրդ̃կնց:

778 'Ի յասորեստան մի ումն անՀա
ւատ Հրէա բորբոքեալ 'ի բարկու
թէ̃ ը̃դէմ քրիստոնէից տեսեալ
զպատկերն Ք̃րի է Հար զնա, և առ
ժամայն ել արիւն. և առեալ պաՀէ
'ի յամանի միոջ. զի մի ոք գիտասցէ

և

100
095
114
144
050
042
545

և ղչեղեալն 'ի յերկիր արբեալ ժողո
վէ. և'ի մի յաւուր կամեցեալ զզօ
րութիւն արեանն Քի փորձել. թա
նայ զմի մասն 'ի յարիւնն և մերձե
ցուցանէ առ ճակատ հիւանդի ու
մեմն որ իսկոյն առողջացեալ նստի,
և յետ այնորիկ բազումք հիւանդք և
ախտաժէտք' օծմամբ արեանն ա
ռողջացեալք լինէին. և տեսեալ
հրէիցն բազումք հաւատացին 'ի
Քս: և զայն արիւնն բերեալ յի
տալիայ 'ի քաղաքն Մանթուայ' 'ի
յեկեղեցի սրբոյն Անդրէի առաքե
լոյն հանգուցին անդ.

832 'Ի Փռանսիայ եղև սաստիկ հողմ
մրրկախառն, կարկուտք և կայծա
կունք և որոտմունք, կարկուտքն
կարի մեծամեծք' այնքան մինչ զի
մինն երկոտասան ոտից չափով և էր
կարծր որպէս մարմար, և սպանին զբա
զումս 'ի կենդանեաց և'ի մարդկանց.
'Ի պօնօնիայ անկան 'ի յօդոյն բա
զումօձք. և 'ի յօդս երևէին բազում
այլկերպք կենդանի[illegible]' որք թռչէին.

890 'Ի Փռանսիայ ծնաւ աղայ մի որ
ու

ունէր զՃեռաս չափ՝ և ղականջս իշոյ
և զտուտ խոզի։ և 'ի վիթերպայ որ
մերձ է Հռովմայ՝ ծնաւ կին մի զկատու։
1160 Հռովմայ առաւ 'ի կոթացւոց
և աւարտեցաւ. և մեծ մասն այրեցաւ։
1162 'ի Սիլան եղև այնքան մեծ
ձմեռն և ձիւն սաստիկ՝ մինչ զի
400000, անձինք մեռան, և չորա
ցան ամ պտղաբերք և բոյսք։
1173 'ի Սեպտեմբերի ամսոյն երև
եցան 3 լուսնեակք, և 3 արեգակք։
'ի Սիճիլիայ եղև այնքան մեծ շարժ
մինչ զի բազում քաղաքք տապա
լեցան 'ի հիմանց։
1180 Սուլթանն եգիպտոսի էառ
զեճմ և զպաղեստինն։
1203 Սենետոսկցիք առին զկան
դիա, և զգ̄ ձի ձուլեալ ի պղնձոյ
բերին 'ի կոստանդնուպօլսոյ և ե
դին 'ի դրան եկեղեցւոյ սրբոյն Սար
կոսի, և կան մինչև ցայսօր։ նա և
զմարմին սրբուհւոյ կուսին լուցիայ։
1223 'ի երկիրն Լօսկանայ գրան
[illegible] անձրևեաց քար 'ի յերկնից. և
շարժ մեծ և աւ[illegible] 300000 զանձինս։

ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Библиотека
ՀՍՍՌ-Арм ССР

600